

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Munklindebogen

1670-1770

EN EGNS- OG SLÆGTSHISTORIE

BIND II

MUNKLINDEBOGEN

1670-1770

MUNKLINDEBOGEN

1670 - 1770

BIND II

EN EGNS- OG SLÆGTSHISTORIE

BORDING VANDMØLLE I 300 ÅR

BØGELUNDSLÆGTEN I 200 ÅR

VED

L. HAGELSKJÆR LAURIDSEN

EGET FORLAG

København 1963

L. Hagelskjær Lauridsen: Munklindebogen 1670—1770 er sat med Genzsch antikva og trykt i Missionstrykkeriet ved O. Siebuhr, København. De fleste klicheer er fremstillet af Perssons Clichéanstalt.

*Tilegnet Erik Broch
med tak
for god hjælp ved bogens udarbejdelse*

INDHOLD

Kort over egnen	8
Forord	11
Oversigtsplan	14

INDLEDNING

1. Munklinde 1495, Eline Goyes jordebog 1552.....	19
2. Gammel Pæjr og Maren Overby	20
3. Overbyslægten i Hinge	25
4. Bording vandmølle	28
5. På landsarkivet i Viborg	31
Det mystiske arveafkald 1764 — Peder Lundums skifte 1768 — Den store opdagelse.	
Arbejdsplan I, stamtavle	34

DE ÆLDSTE SLÆGTLED

6. Niels Sorensen 1660—1735	37
7. Mortensgård	41
8. Dansen med de fire vinde	44
9. Mordet i Klode mølle 1706	46
10. Soren Holdgaards mystiske død på Bording hede 1726	50
11. Familien i Ikast, Bording og Klode mølle 1720—30	55
12. Skiftet over Niels Sorensen 1735	58
En vandmølle indvendig	64
Om brændevinsbrænding	67
13. Peder Nielsen 1701—1730	71
14. Bodil Christensdatter 1700—1763	74
Christen Pedersen 1732—39 — Inger Pedersdatters skifte 1747 — Arveafkaldet 1764	
15. Auktionen i Pederstrup 1752 og i Skygge 1764	82
Arild Hvidtfeldts krønike og romanen Astrea 1645	

PEDER LUNDUMS SAGA

16. Peder Lundums skifte 1768	89
17. Hvad egechatollet gemte	102
18. Livet i Munklinde 1764—65	108
Niels Cramer og Peder Lundums meritter	
19. Jens Lundums brev 1769	121
20. Boet gøres op	125
21. P. Lundums og Gertrud Laursdatters afstamning	129
22. Til kros i Klode mølle 1764	131
23. Tinghuset i Hinge 1688—1918	135

BORDING VANDMØLLE I 300 ÅR

24. Bording mølle 1641—1688	141
25. Bording mølle 1688—1718	145
Arbejdsplan II. Bording mølle 1697	145
26. Bording mølle 1718—1800	147
27. Bording mølle. Ejerliste 1641—1962	149
28. Bording mølle i mandsminde, Thomas Sorensen o. fl.	151

KIRKE OG HJEM

29. Til barnedåb i slægten 1760—70	161
30. Fromhedsliv i 1700-tallet	166
31. Betydelige kvinder i slægten	175
Tavle over spindesiden	177

TILLÆG

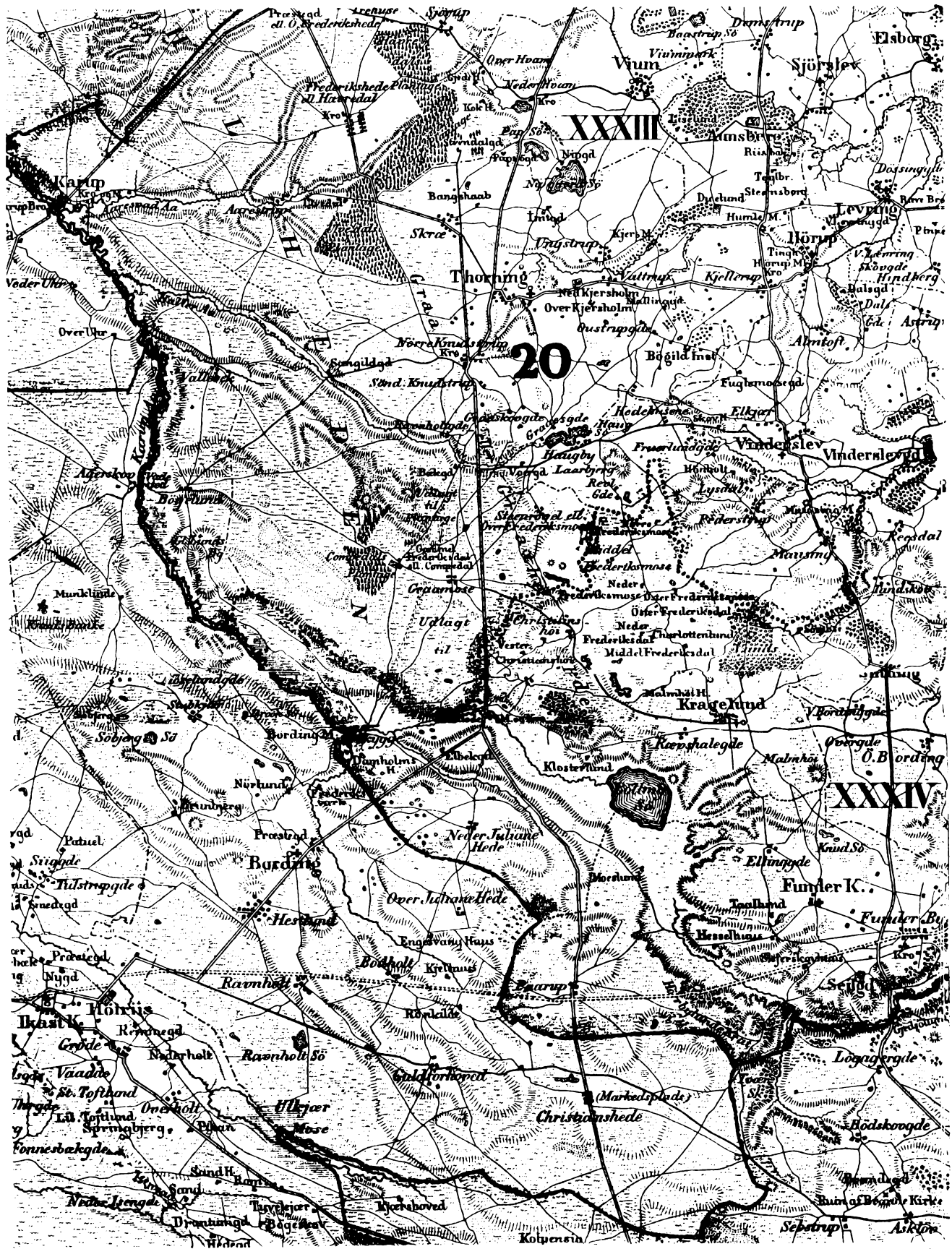
Oversigtsplan over 6 slægter	181
32. Moselundslægten	182
Slægtstavle	183
33. Livet på Moselundgård i gamle dage	184
34. Ansøslægten fra 1570	190
Slægtstavle	191
35. Fogstrupslægten, Karen i Munklinde	192
Slægtstavle	196
36. Bøgelundslægten i 200 år	199
Slægtstavle	201
37. Inger Michelsdatter 1665—1734	216
Oversigtsplan	217
Ulve i Bogelund 1720	218

STAMTAVLER 1945—1960

38. Stamtavler 1945—60	221
Oversigtsplan over Gammel Pæjrs efterkommere	222
Ronkilde	224
Munklinde hovedgård	228
Vester-Moselund, Munklinde	230
Munklinde Nørgård	238
Kjeldgård	243
P. Bastrups legat	248
Levring	249
Kjellerup	252
Klausholm	253
Hinge	258
Astrup	260

REGISTRE

Personregister	262
Stedregister	266
Sagregister	268
Indgifte slægter, 1945—60	269
Stedregister, stamtavlen 1945—60	271
Billedfortegnelse	273
Kilder og litteraturhenvisninger	276
Efterskrift	277

KORT OVER EGNEN 1844

Efter Mansas kort. H. P. Hansen: Skovlovringer

Fogstrup

Hinge

Klode mølle

Mosclund

Munklindegravene, Bording kirkegård. Fot. 59

- Fra v. Slægtsstenen
1. kors Kirstine Pedersdatter 1767—1856
  2. kors Peder Nielsen 1768—1848 (Gammel Pæjr)
herunder Else Pedersdatters ligtræ
m. mindeplade 1736—67
  3. kors Niels Pedersen 1798—1851
m. mindeplade, Karen i M. 1812—1902

FORORD

MUNKLINDEBOGEN er en egns- og slægtshistorie fra Midt- og Vestjylland. Skuepladsen er alle de på kortet indtegnede sogne, Ikast, Bording, Kragelund, Vinderslev, Hinge m. fl. — Udgangspunktet er Munklinde, Bording nordsogn, Hammerum herred, Ringkøbing amt.

I 1945 lykkedes det at udsende *Munklindebogen* med en samlet fremstilling af slægtens historie i 200 år. Trods ihærdig forskning syntes det dengang umuligt at komme videre, da Bording kirkebog først begynder 1763, og de fornødne kilder omkring 1750 manglede på landsarkivet. Nu er der imidlertid sket det glædelige, at nye undersøgelser har kastet et overraskende lys over slægtens afstamning og færden i første halvdel af 1700-tallet, ja helt tilbage til 1600, og går vi over til kvindesiden, kan vi komme helt tilbage til 1500-tallet. Alt dette er i sig selv ganske usædvanligt, når det drejer sig om en hedebondeslægt.

„Munklindebogen I“ fik i sin tid en god modtagelse i vide kredse. Det lykkedes at bevare mange af slægtens overleveringer og megen kulturhistorie, som ellers ville være gået tabt. „Munklindebogen II“ omhandler de nye interessante undersøgelser af slægtens forhistorie i 100 år, c. 1670—1770, og Bording vandmølle i 300 år, 1662—1962.

Forarbejdet har efter sagens natur strakt sig over flere år i ferier og ledige stunder. Jeg vil gerne i denne forbindelse rette en varm tak til mine medhjælpere i arbejdet, særlig til overlærer

Erik Broch, Bjerringbro, og *Niels Estrup Nielsen*, Kjellerup, som har hovedæren for, at vi fandt tilbage til Munklindeslægten hjemsted i Bording vandmølle. Erik Broch har været utrættelig til at sende meddelelser fra landsarkivet, har ydet en uvurderlig hjælp ved udredning af fortidens spegede tråde og har hjulpet med korrekturlæsningen. Ligeledes vil jeg gerne takke sognehistorikeren *Bernhard Larsen*, Ikast, og min broder, forstander *P. H. Lauritsen*, Hoptrup, for god støtte. En tak til Ikast kommune for et tilskud på 500 kr., Historisk Samfund for Ringkøbing amt for 500 kr. og iøvrigt til alle, som har bidraget økonomisk til udgivelsen af bogen.

Munklindebogen II kan udmærket læses som en selvstændig bog. Men det bedste udbytte får man naturligvis ved at benytte Munklindebogen I, som omhandler slægtens historie 1750—1945. Begge bøger fås hos forfatteren, så længe oplaget rækker.

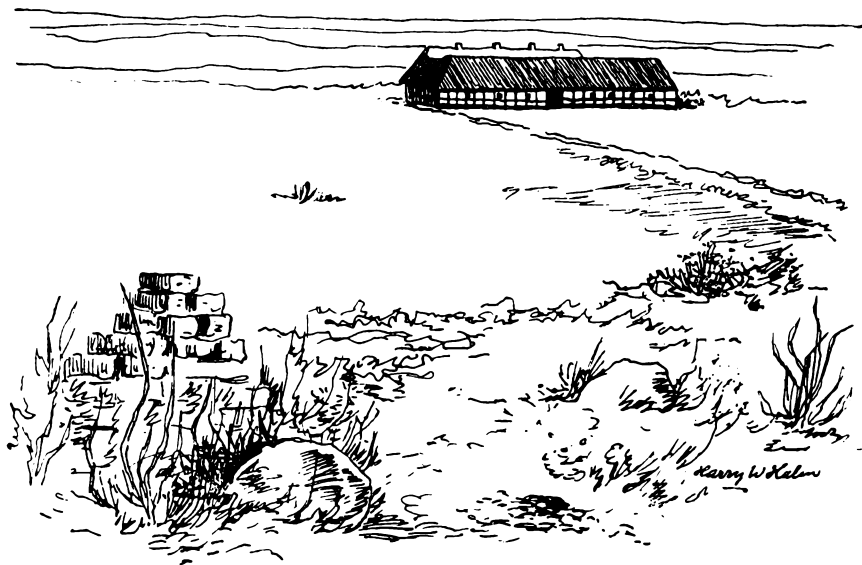
Det anbefales meget at studere indholdsfortegnelsen, kortet og oversigtsplanen. Ved stadig at vende tilbage hertil vil selv en udenforstående have glæde af at læse bogen.

Dette arbejde giver sig ikke ud for at være det sidste om Munklindeslægten. Det har sine mangler, hvor kilderne standser, eller jeg af anden årsag ikke kan komme videre. Jeg beder om læsernes overbærenhed, om der skulle være et eller andet, som ikke er med, eller som De kunne have tænkt Dem anderledes. Men jeg har en fornemmelse af, at bogen bør udsendes nu, mens stoffet er friskt, og jeg har føling med det, idet jeg iøvrigt henviser til kapitlet om „Gammel Pæjr og Maren Overby“ og bogens efterskrift.

Jemtelandsgade 7, Kbhvn. S., Okt. 1962

L. Hagelskjær Lauridsen

Den gamle Munklindegård

Og selv om jeg leved i hundrede år,
og alle de dage og timer var glade,
jeg glemte dog aldrig det skel-dige-skår,
hvor rævlinge-ris krøb mellem tyttebærblade.

Og fo'r jeg end vide om jordklodens rund,
så stjernerne nye og ukendte stige,
— jeg glemte dog aldrig den høstaften-stund,
da sammen vi sad på det lyngklædte dige.

— — — — —

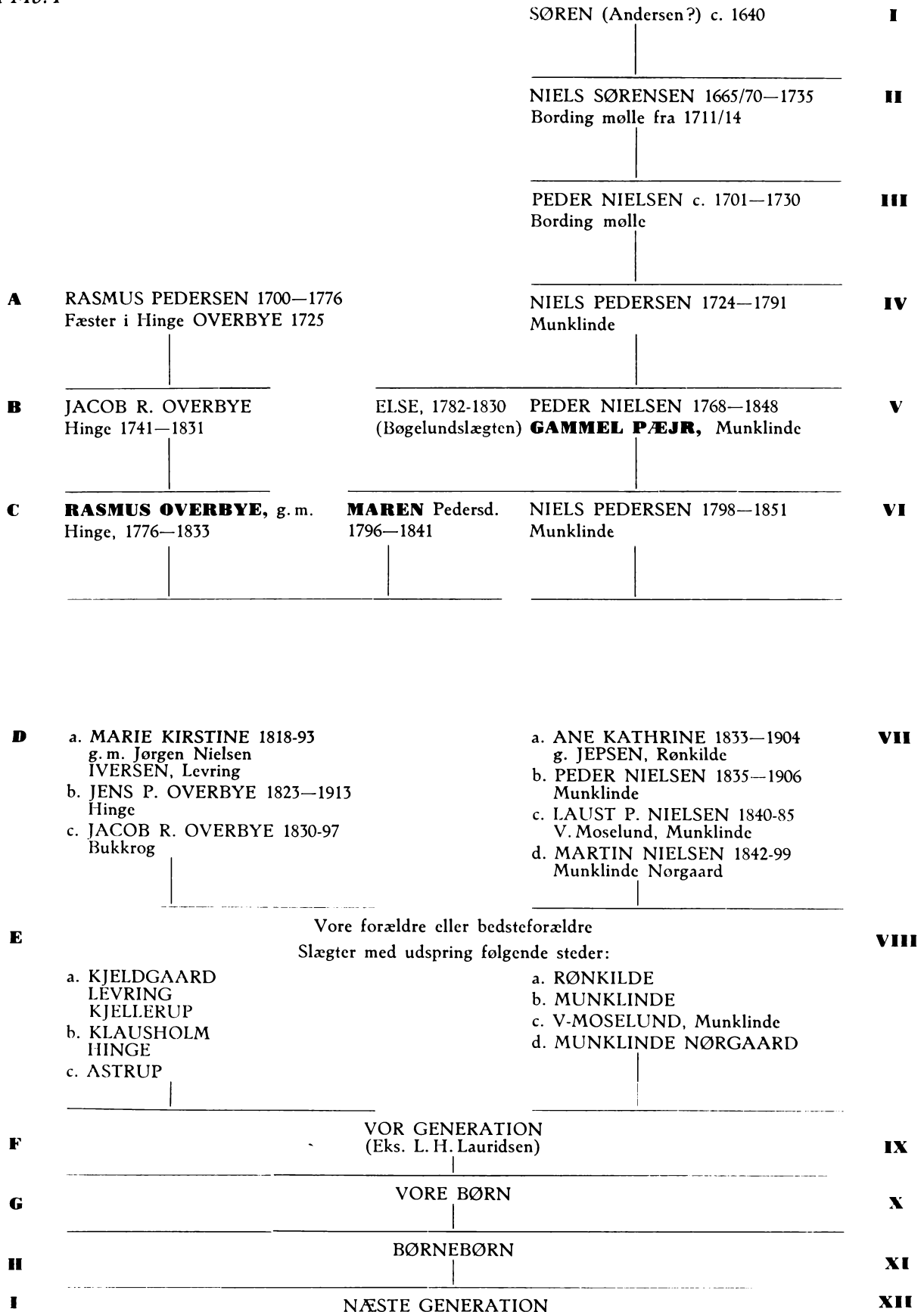
Og højtid så rig som hin høstlige kvæld
kun een gang i livet man undtrende finder.
Og derfor jeg bærer det sus i min sjæl,
så længe mit blod gennem årerne rinder.

Salomon Frifelt

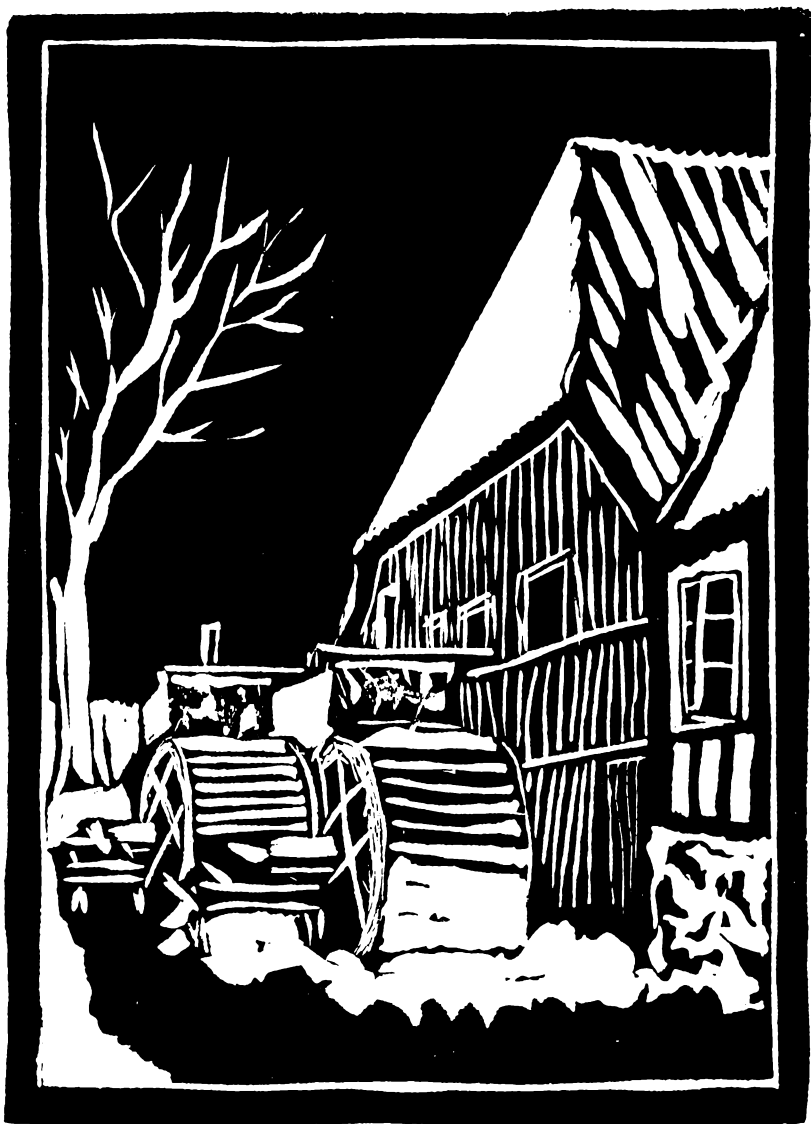
OVERSIGTSPLAN

Slægtled
efter Mb. I

Slægtled

P.S. Det tilrådes at skrive Deres eget navn og Deres børns navne udfor den generation, hvor De hører hjemme. Sæt samtidig streg ved den slægtsgård, hvorfra familien stammer og føj navnene på forældre og bedsteforældre til under E = Romertal VIII. Under stamtavler 1945-60 findes en oversigtsplan over slægtsgårdene og i kapitel 31 en tavle over spindesiden.

Vandmølle

A. Jespersen

INDLEDNING

Eline Gøyes jordebog 1552

n. Clemenstz sitt gods for Magnus Gøyes
i Bindingstret i Gaardstjffel i Borning 10.
gen en gaard kaldes Mofslind or en gaard mind
lindind or ij gaard kaldes Stibkix, Datum Sants dag.
nris. Dag, mcdxcv $\rightarrow$ MCDXCV = 1495

Mindlindind i Borning 10gen.

Mis Benremstz
ij tamer rang i pind Smtz i Ranogen i Sofim.
or Dags gæring.

ij gen id brett at Anders mindt til Sofim peder
Mels Elementz Mofslind or Mindlindind Datum
borning 8: sluffs Dag, mcdxcviii $\rightarrow$ MCDXCVIII = 1498

MUNKLINDE 1495

DET ældste skriftlige vidnesbyrd om Munklinde findes i *Eline Gøyes jordebog*.

HER MOGENS GØYES

N. Clementssøn sitt gods i Gindingheritt i Hardsyssel i Boring sognen, . . . *enn ødegaard Muncklindvid* . . . Datum sanctj Agnetis dag, mcdxcv = (21. jan. 1495).

MUNKLINDVID

Niss Seurenssøn

2 tønner roug, 1 pund smør, 1 skovogen, 1 skosvin oc dags gierning (gårdens landgilde)
h. Item ith breff att Anders Munck til Sostrup skøder Niels Clementssøn Mosselund oc *Muncklindvid*, datum Viborrig S. Oluffs dag mcdxcviii = (29. juli 1498)
Forklaring til teksten se Mb. I, s. 26—29.

Eline Gøye lod den navnkundige jordebog udarbejde 1552 på grundlag af ældre jordebøger. Det er en skøn, velbevaret foliant, smukt skrevet. Overskrifterne er fremhævet med rødt blæk. For os er det af særlig interesse, at dato og årstal er tydeligt markeret.

Eline Gøye (senere stavet Gjõe) var datter af rigshofmester Mogens Gøye (1470—1544), som tjente under tre konger og var en af reformationens forkæmpere. Eline Gøyes jordegodser hører til de største i Danmarks historie. Hun ligger begravet i Ringsted, hvor en sjælden stor og smuk sten pryder hendes grav.

Kilde: Rigsarkivet, se katalog: Privataarkiver før 1600, s. 87: KROGNOS. Findes også trykt, 1892 (R. A.).

2

GAMMEL PÆJR OG MAREN OVERBYE

Om benyttelse af bogen

DET er ikke nogen let opgave at give en samlet fremstilling af slægtens historie i hine fjerne tider, da materialet er meget omfattende og broget og fører vidt omkring. Det rummer mange navne og årstal, som virker trættende på de fleste. Men jeg skal forsøge at gøre det så overskueligt som muligt og lade de mange indsamlede billeder tale deres eget sprog. Hvert billede har sin egen historie og er tit en hel roman for sig selv. Jeg beder indtrængende læserne ikke vige tilbage for det stykke arbejde, det koster, at sætte sig ind i navnene på stamtavlerne. Det lønner sig og er nødvendigt for at få virkelig glæde af bogen.

Gammel Pæjr og Maren Overbye

For at lette tilegnelsen vil jeg gerne nævne to personer, der står som *mellemed* mellem den fjerne fortid og nutiden, *Gammel Pæjr = Peder Nielsen, Munklinde 1768—1848* og *Maren Overbye, Hinge 1796—1841*. Disse to kan vi alle med lidt snilde finde tilbage til i oversigtsplanen; de huskes endnu i folkemunde af de ældste. (Mb. I). Gammel Pæjr er min tipoldefar. Maren

Overbye er Gammel Pæjrs datter og tillige oldemor og tipoldemor til de fleste i den nulevende Overbyslægt.

Disse to markante navne er betegnet med *fede typer* i oversigtsplanen.

Dernæst må vi stadig huske på, at vi beskæftiger os med 10 generationer, om hvilke vi ved temmelig god besked fra slægtled til slægtled. Tager vi nu Gammel Pæjr og Maren Overbye som udgangspunkt, så hører de i den første Munklindebog hjemme i begyndelsen af historien. Men i den nye Munklindebog står de som nr. 5 og 6 i rækken, mens vi selv befinder os i 9', 10' og 11' slægtled.

Vi beder nu *Gammel Pæjr* og *Maren Overbye* som mellemed hjælpe os på gled i forståelsen af de gamle tider. Billedligt talt kan vi sammenligne dem med to hængsler i den dør, som åbner udsigten for os ind til fortiden, så forfædrenes liv i 16-1700-tallet bliver levende og nærværende. Vi fornemmer, at forfædrene rykker ind i „familiens“ kendte kreds.

Lad os tage et eksempel

Vi begynder f. eks. med *Niels Sørensen, Bording mølle 1660/70—1735*. — *Hvem er N. S.?* Niels Sørensen er Gammel Pæjrs oldefar, Maren Overbyes tipoldefar og min 4' tipoldefar. Tager vi nu fantasien til hjælp og gentager det et par gange, kan vi så småt begynde at nikke til hinanden. — Niels Sørensen er født omkr. 1660/70. Jeg for min del må sige, at det er svært hyggeligt at se indenfor i stuen i Bording mølle og hilse på min 4' tipoldefar, og for Overbyslægtens vedkommende kan man gøre det samme via Maren Overbye og kalde N. S. sin 4' eller 5' tipoldefar!

Giv nu ikke op! N. S. fortjener virkelig at blive budt velkommen af den unge slægt, når han nu dukker op efter 250 års forløb og efter at have været glemt i over 150 år!

Jeg skal forsøge, for at lette læsningen, på de kommende sider her og der at indføje, hvorledes de gamle var beslægtet med Gammel Pæjr og Maren Overbye. Det kan også være en hjælp

til en hurtigere orientering for den, som med års mellemrum vil bruge bogen som opslagsbog og læse et enkelt afsnit.

10 slægtled

Hvorledes finder jeg min 5' tipoldefar?

De fleste nutidige læsere hører hjemme under 10' slægtled. Oversigtsplanen er forsynet med *romertal*. Jeg hører f. eks. hjemme under IX' slægtled. Mine børn under X'. Romertallene er *sat med fede typer*. Hører De hjemme under X' slægtled, er omtalte Niels Sørensen, Bording Mølle, 1660—1735, Deres 5' tipoldefar.

Jeg tilråder Dem derfor straks fra starten *at skrive Deres navn og Deres børns navne udfor det romertal*, hvor De hører hjemme, så vil De hurtigt finde Dem til rette, og det hele går så af sig selv! Det er så rart at kunne sige til sine børn eller sine venner: Det er min 3' tipoldemor, vi nu læser om (f. eks. Bodil Christensdatter 1700—1763, kap. 14). Men det kræver altså, at man har fundet sit romertal på oversigtstavlen og stadig slår tilbage dertil.

EN EGNS- OG KULTURHISTORIE

Bogen er samtidig et bidrag til tidens kulturhistorie i Midt- og Vestjylland for 200—250 år siden. Den kan udmærket læses af alle interesserede, især det store afsnit om P. Lundums saga og Bording vandmølle. Her får man kontante oplysninger med illustrationer som supplement til de almindelige kulturhistoriske skildringer, som findes i håndbøger og i litteraturen, f. eks. hos Blicher, Jeppe Aakjær og H. P. Hansen (Herning).

Det rette udbytte får man ved at læse bogen nogle gange. Har man gjort sig den ulejlighed, bliver stoffet levende, fantasien kommer i sving, og man lever med i slægtens liv som en hel roman og fornemmer, at forfædrene kommer en ved. Af dem er vi rundet.

For at få lidt appetit på arkivstoffet er det klogt at læse kapitlerne om Bording vandmølle og Bording vandmølle i mands-

minde først, eller nogle afsnit af P. Lundums interessante skifte 1768, f. eks. kap. 18: Livet i Munklinde 1764-65. — Har De lyst til selv at se nogle af de vigtigste kildetekster, findes de fleste på Landsarkivet i Viborg og nogle på Rigsarkivet i København. — God jagt!

Gammel Pæjrs jernkors t. v. 1768—1848

I forgrunden Else Pedersdatters ligtræ.

1736—1767

I baggrunden Bording kirke. Fot. -59.

P. S. Om ligtræ, også kaldet gravtræ, findes en interessant artikel i „Fra Nationalmuseets Arbejdsmark“ 1931, s. 40-52 af Kai Uldall.

Overbyernes slægtsgård i Hinge

3

OVERBYSLÆGTEN I HINGE

OVERBYSLÆGTENS TILKNYTNING TIL MUNKLINDESLÆGTEN

OVERBYSLÆGTEN i Hinge har navn efter, at deres gård lå i Hinge Overby, og kan føres tilbage til *Rasmus Pedersen „Overby“*, som var fæster i gården 1725. Rasmus Pedersen levede 1700—1776. Se oversigtsplanen og redegørelsen i Mb. I, s. 75—76.

Forbindelsen med slægterne i Hinge går helt tilbage til første halvdel af 1700-tallet. *Peder Lundum* (1711-68) var svigerfader og stiftfader til Niels Pedersen, Munklinde, og svoger til den kendte „glarmesterslægt“ i Hinge, og hans søn var herredsskriver *Jens Lundum*, Hinge (1744-92). Peder og Jens Lundum er anført flere gange i Hinge kirkebog. Forbindelsen med Hinge, som har dybe rødder, genoptages 1821, da *Rasmus Jacobsen Overbye* (1776—1833) gifter sig med *Maren Pedersdatter, Munklinde* (1796—1841).

Rasmus Overbye fik 1.000 rigsdaler sølv som medgift. Det var en meget stor sum penge i de dage, lige efter statsbankerotten 1813, hvor alle gamle sedler blev indkaldt som værdiløse, og de nye sedler, som udstedtes, kun gjaldt en tiendedel af de gamle. Først 25 år efter fik sedlerne fuld værdi og kunne ombyttes med sølv.

På den følgende side ses en kopi af det smukke dokument, som blev udfærdiget i den anledning, hvor Rasmus Overbye giver arveafkald som tak for medgiften. — Ved at følge understregningerne i dokumentet vil de fleste med lethed kunne læse: ... *Rasmus Jacobsen i Hinge ... Peder Nielsen (Gammelpæjr) .. Munklinde, Bording ... Maren Pedersdatter ... Summa 1.000 rdl. sølv ... som medgift ... sign. Hinge 16. juni 1821 R. J. Overbye.*

Forneden findes et meget *velbevaret laksegl*, mærket R J, formet som et våbenskjold med et dragehoved, et anker og en ridersmand.

Rasmus Jacobsen Overbyes segl 1821

*Nørlund bakke, Bording sogn. Landevejen fra Ikast til Viborgvejen
T.v. vejen til Munklinde. Længere fremme t.h. Bording å og vandmølle*

4

BORDING VANDMØLLE

KOMMER man ad landevejen sydfra gennem Bording sogn forbi Bording kirke og videre frem til Nørlund bakke, åbner der sig et herligt udsyn for øjet: en lav dalsænkning omgivet af blånende bakker med plantager, heder og marker, så langt øjet rækker.

Her i denne dalsænkning, hvor Karup å har sit udspring, har Munklindeslægten levet i over 250 år, måske endnu længere. Vi kører nedad Nørlund bakke og har til venstre vejen til Munklinde, og lidt længere fremme går en vej til højre til *Bording vandmølle*, eller rettere sagt, stedet, hvor den lå. Nu er der intet

Bording å ved vandmøllen. Fra venstre side kommer vandet fra Klode mølle, fra højre side fra Bording mølle. — Bording å er begyndelsen til Karup å

tilbage. Her hvor før den statelige møllegård lå og spejlede sig i mølledammen, er der nu fiskedamme og et lille hus til udklækning af ørreder. Men stedet rummer alligevel en egen stemning, for en stump af mølleåen er endnu tilbage, og vandet risler af sted, som da Munklindeslægten boede her i begyndelsen af 1700-tallet, og den, som er i besiddelse af lidt poesi og lægger øret til, kan endnu „høre de kluk, de mindernes suk fra bækken, vi kys- sed som små.“

Ved denne å har slægten i 9 generationer indtil i dag levet og virket. Her har de set engene grønnes og fyldes med blomster, her har de slået og stakket deres hø i denne krans af disblå bakker. Her på dette sted har møllehjulene knaget og larmet, mens vandet plaskede og skvulpede, og inde i møllehuset har mølleren stået, støvet og grå og tørret sveden af panden og passet sine kværne, som malede det dyrebare korn til føde for folk og fæ.

I Bording mølle blev *Niels Pedersen*, Munklinde, som vi hidtil har betragtet som slægtens stamfader, født 1724. Her voksede en stor børneflokk op af søskende og halv-søskende. Her boede hans far, *Peder Nielsen* og hans bedstefar, *Niels Sørensen*, som fik skøde på en part af møllen 1711. Niels Sørensen må være født 1660/70 og døde 1735. Hermed er vi nået tilbage til Gammel Pæjrs oldefar!

Om opdagelsen af alt dette og meget mere skal der nu fortælles i det følgende.

*Der ruller de bække så tungt gennem dal,
langmodigt ta'r åen imod
og skrider til havs i en sindig spiral,
forinden den drev det til flod.
Men hvor den kan glitre en sensommerkvæld,
når laksen går op mod dens strøm,
når siv og når flæg
får dugstænk i skæg,
og dagen går bort som en drøm.*

Jeppe Aakjær

5

PA LANDSARKIVET I VIBORG

DET MYSTISKE ARVEAFKALD AF 1764

VI skal nu se lidt på, hvorledes det gik til, at vi fandt tilbage til slægtens arnested i Bording mølle, og samtidig vil læserne forhåbentlig få en lille fornemmelse af den opdagerglæde, som hører slægtsforskningen til.

For en halv snes år siden sad overlærer *Erik Broch* på Viborg landsarkiv og studerede skøde- og panteprotokollen for Lysgård-Hids herred og stødte her på et arveafkald fra 1764, som handlede om Munklinde.¹⁾ Erik Broch var vå venlig at sende mig en afskrift. I arveafkaldet stod bl. a.:

.... *Niels Pedersen af Munklinde* (Gammel Pæjrs far, som levede 1724—1791) tilstår herved, at min svigerfader Peder Jensen Lundum af Skygge har til mig betalt min tilfaldende arv efter *min sl. moder Bodild Christensdatter* efter skiftebrevets indhold af 29. juli 1763 ....

(... Mads Jensen, Skygge .../. ... Jens Jensen, Bøylund .../. ... Morten Pedersen af Sinding mølle ... o. s. v) .. 95 Rdl. til hver.

I flere år grundede jeg over dette mystiske dokument. Jeg drøftede det med flere dygtige genealoger, men det var foreløbig umuligt at finde ud af sammenhængen. — Een ting stod dog fast, *Niels P.'s moder hed Bodil Christensdatter*. Men hvem havde hun været gift med? og hvor var Niels P. født?

I 1957 havde jeg lejlighed til at undersøge de gamle kirkebøger i Bording, Karup og Kragelund sogne. Det var en spæn-

dende jagt. Jeg blev hurtig klar over, at Niels P. (1724-91) havde haft flere søskende, halvsøskende og svogre, og der havde været en livlig familiekomsammen 1760/70. Men slægtssammenhængen var mere end mystisk. — Pludselig gik der et lys op for mig. Jeg husker endnu tid og sted. Det var i en pause på Hojskolehjemmet i Viborg: *Bodil Christensdatter, Niels Pedersens mor, måtte have været gift tre gange!!!*

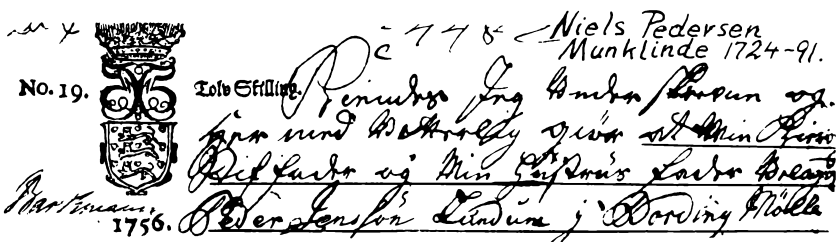
1. ægteskab med *Peder*.....
2. ægteskab med *Christen*.....
3. ægteskab med *Peder (Jensen Lundum)*

Den sidste, P. Lundum, kender vi godt fra Munklindebogen I, det er Niels Pedersens svigerfar (s. 48), hold nu ørene stive!, d. v. s., at N. P.'s svigerfar, Peder Lundum, gifter sig med N. P.'s mor, som var blevet enke!!! Det vil igen sige, at *N. P.'s svigerfar tillige bliver hans stiftfar* i samme person!! (Se arb.plan I).

Dette viste sig at være rigtigt og satte yderligere gang i forskningen.

PEDER LUNDUMS SKIFTE AF 1768

Det endelige bevis for Peder Lundums giftermål med enken Bodil C. findes i det store skifte over P. Lundum 1768, 70 sider! (Alhedens Kolonier 1764—1847). Blandt de mange interessante breve, regninger og arveafkald finder vi følg.:²⁾

Niels Pedersen, Munklinde gør vitterligt i et arveafkald af 5. juli 1756 „at min kære stiftfader og min hustrus fader, vel-agtede Peder J. Lundum i Bording mølle har gjort rede og regnskab for min arv efter min sl. fader Peder Nielsen, som boede og døde i bemeldte mølle, så og betalt og fornojet mig for hans

datters Else Pedersdatter, som nu er min hustru, hendes tilfaldne arv efter hendes sl. moder, Gjertrud Lauridsdatter . . . .

*underskrevet Niels Pedersen Bording Mølle
d. 5te Julli A^o 1756.*

Niels Pedersen Møller

underskrevet Datum Bording Mølle d. 5te
Julli A^o 1756 / Niels Pedersen Møller

Hermed var familieskabet mellem Munklinde og Bording molle oplagt.

DEN STORE OPDAGELSE AF MUNKLINDESLÆGTENS STAMFADER

Tilbage stod endnu opklaringen af Bodil Christensdatters 1' og 2' ægteskab. I løbet af efteråret 1957 kom løsningen. Lørdag den 19. okt. fik jeg følg. brev fra overlærer Erik Broch: . . . „En glædelig overraskelse . . . Den meget eftersøgte stamfader er fundet, ja ikke alene det, men også Niels Pedersens bedsteforældre.

Niels Pedersen (Gammel Pæjrs far), er født i Bording mølle, som søn af *Peder Nielsen*, som døde 1730, der igen er søn af *Niels Sørensen i Bording mølle*, død 13/3 1735 . . .“

Jeg var lige ved at springe i vejret af glæde; for nu åbnede der sig en dor til et helt nyt kapitel i slægtens historie. Nøglen til opdagelsen var skiftet over en 5 årig pige, som var død i Bording mølle 1743.³⁾ — Det gav anledning til en nærmere undersøgelse af forholdene i møllen. Men inden vi går videre med enkeltheder, må vi for overblikkets skyld se lidt på den skematiske *stamtavle, arbejdsplan I*, som blev resultatet af forskningen.

Kilder:

- 1) Skøde og Pt. prtk., Lysgård-Hids herred, 7-5-1764, s. 41 b. — Tingbogen s. 349.
- 2) Viborg Amtsstue. Alhedens Kolonier. Skiftevæsenet vedr. 1764--1847.
- 3) Skifteprtk., Lundenæs Bøvling, 13-2-1743, s. 48.

MUNKLINDESLÆGTEN - arbejdsplan I

Anders Sørensen Møller, Klode Mølle (Hids Hd. Tingbog 1685)

Søren Andersen ?

Christen Andersen Møller
nævnes Klode Mølle 1685
køber Højris 1692

Niels Andersen ?
Bording Mølle
nævnes 1662 og 88
(Arbejdsplan II)

Anna Andersdatter
1. g. m. Niels Jørgensen
køber Klode Mølle 1693,
død 1706
2. g. m. Christen Madsen
Højris, død 1741

NIELS SØRENSEN

1665/70—1735

Bording Mølle gift m. Inger Michelsdatter

PEDER NIELSEN g. m.

Bording Mølle
1701—1730

BODIL CHRISTENSDATTER g. 2. gang m.

1700—1763
begrav. i Kragelund

Christen Pedersen
Bording Mølle
død 20/4 1739

gift 3. gang! med!
PEDER JENSEN LUNDUM
død 27/5 1768
Skifte 27/6 1768 (Alhed.'s
Colonier)

Asser
Pedersen
f. 1722
Kbhvn.
1768

NIELS
PEDERSEN
Munklinde
1724—1791

Christen
Pedersen
f. 1724
(Tvilling)
Karup mølle
m. v.

Inger P.
f. 1728
skifte af
12/5 1747

Anna
Chr. d.
f. 1733
g. m. Jens
Jensen
Bøgelund

Peder
Chr.
f. 1734

Bodil
Chr. d.
f. 1736
g. 9/3 1764
m. Mads
Jensen
Skygge

Karen
Chr. d.
f. 1738
død 10/1 1743
skifte 13/2 1743

PEDER NIELSEN
Gammel Pæjr
1768—1848
Munklinde

ELSE 1782—1830

Maren Overbye
1796—1841

Niels Pedersen
1798—1851, Munkl.

Bøgelundslægten

Overbye
slægten

Laust Peder
1840-85

Martin m. fl. (Rønkilde)
1842-99

Anm.

Bodil Christensdatter, Bording mølle 1700-63 var datter af
Christen Andersen, Bunde (selvejer), Kragelund, og søster til
Anders Christensen, Bunde — —

Christen Pedersen, Bording mølle, død 1739 har to brødre:
Søren Pedersen, Hestlund

Morten Pedersen, København, (Hosekræmmer?) Skiftet 1739
senere Guldforhoved og Sinding Mølle

DE ÆLDSTE SLÆGTLED

F. VERMEIREN

DEN HIRSCHSPRUNGSKE SAMLING

Hvedebrodsmanden

6

NIELS SØRENSEN

Niels Sørensen er Gammel Pæjrs oldefar,
Maren Overbyes tipoldefar
og min 4' tipoldefar.

MUNKLINDESLÆGTENS STAMFAR
c. 1660/70—1735

VI er nu nået tilbage til Niels Sørensen, som vi i dag må betegne som Munklindeslægtens stamfar. Han kom fra Mortensgård i Ikast og fik 1711 skøde på en part i Bording mølle.¹⁾ Han er født c. 1660/70 d. v. s. for 300 år siden og døde 1735 i Bording mølle efter et langt og begivenhedsrigt liv. — N. S. er oldefar til den sagnomspundne Gammel Pæjr i Munklinde, som levede 1768—1848. (Mb. I, s. 57). N. S. indtager en lignende, patriarkalsk og grundlæggende stilling som Gammel Pæjr. Med N. S. kan vi gå 10 slægtled tilbage fra vor tid, og vi kan roligt forsyne hans oldefartitel med 5—6 tipper. Trods hans ælde kan vi ud fra arkiverne tegne et forholdsvis levende billede af hans liv og færd. Vi har et udførligt skifte efter ham fra 1735, som vi senere skal vende tilbage til.

Niels Sørensen må have været en holden mand. Mortensgård havde på den tid over 10 tønder hartkorn; samtidig har N. S. haft Ikast kirketiende i fæste sammen med Chr. Jørgensen, Hagskjær, og to andre mænd. 1710, 12/10, stævner de flere af sognets beboere for Hammerum herreds ting for undladelse af at

*Bording gamle vandmølle tegnet af Søren Mikkelsen, Skygge, 1906
Møllegården og dammen er nu helt udslettet. (Se kap. 24—28)*

betale tiende og med påstand om at forbyde disse at køre deres korn ind, før tienden er betalt.²⁾

Niels Sørensens afstamning

N. S.'s afstamning kan ikke helt klarlægges p. gr. af de manglende kirkebøger. Sporene viser mærkeligt nok i flere retninger. Det eneste sikre er, at hans far hed *Søren* og levede i 1600 tallet.

Niels Estrup Nielsen, Kjellerup, mener, at N. S.'s far hed *Søren Andersen* efter en arveopgivelse i et gammelt dokument, men trods ihærdig eftersøgning er det ikke lykkedes at finde det igen. (Se arb.plan I., s. 34).

En anden hypotese er, at han hed *Søren Jensen*, Juelsgård,

nabogården til Mortensgård (Matr. 1664, R. A.), det ville stemme med et arvesølvbæger fra Munklinde fra 1682, som bærer initialerne: S. J. S. M. (Mb. I, s. 47 øv.).

Erik Broch har en tredje hypotese, at det skulle være en *Søren Moesgård*. Sagen er den, at på et pantebrev, dateret Bording mølle 17/4 1712 optræder som vitterlighedsvidne *Niels Sørensen Moesgård*³), og er det vores N. S., så kan hans far have været en *Søren Sørensen Moesgård*, som omtales i et skøde af 4/8 1704 som boende i Nisset (Sejling sogn)⁴), og som også optræder i matr. 1664 og 1688.

Inger Michelsdatter

Så er der endelig Niels Sørensens kone, som hed *Inger Michelsdatter*. Hendes afstamning har vi ved bogens afslutning, februar 1962, fundet ud af (se kap. 37, s. 216). Hun stammer fra Høllingholt, Sunds sogn, nord for Herning; hendes far, *Michel Nielsen*, 1620—1686, var fæster på en af de store gårde i Høllingholt (hartkorn 10-4-2-0), en gård på størrelse med Mortensgård i Tulstrup, 10-4-3-0, og Bording vandmølle i sine velmagtsdage, 10-0-4-0. — Inger Michelsdatters mor må efter al sandsynlighed være *Maren Jensdatter*, 1627—1703, som nævnes ved barnedåb i Høllingholt 1697 og dør 1703, 76 år gl.⁵).

Michel Nielsen og Maren Jensdatter har mange børn og børnebørn, hvilket vi ikke kan komme nærmere ind på, men vi samler interessen om Inger Michelsdatter, som var gift ikke mindre end tre gange!

Første gang 1689 med *Adzer Poulsen*, Høllingholt, 1669—1695. De får tre børn. Vi lægger mærke til navnet *Adser*, som vi genfinder senere på Munklindestamtavlen.

Anden gang 1696 med *Peder Nielsen* fra Bording vandmølle (død 1700), han er lige blevet arving til en halvpart i møllen, men bosætter sig i Høllingholt (Arb. pl. II, s. 145). De får datteren *Maren Pedersdatter*, som ved Peder Nielsens tidlige død 1700 bliver eneste arving til en halvpart i møllen, men det er en hel anden historie, som vi senere skal vende tilbage til. Omkring 1699 er Peder Nielsen og Inger Michelsdatter flyttet til Skygge⁶).

På samme tid må Peter Nielsen være død i henh. t. skifte af 17 5 1700.

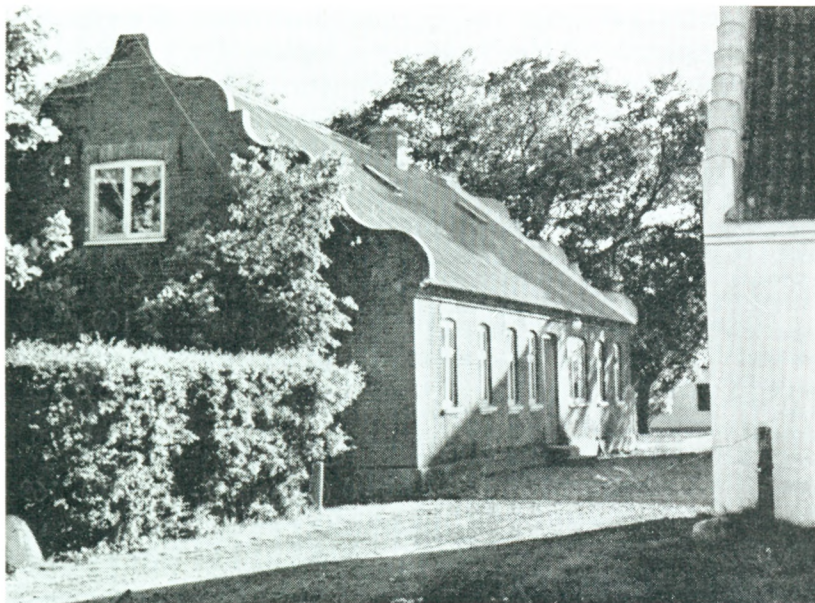
Tredie gang, omkr. 1700, gifter Inger Michelsdatter sig med *Niels Sørensen*, Mortensgård, senere Bording mølle. De får sønnen *Peder Nielsen* ca. 1701. Men hvorledes det hænger sammen med alle disse familieforhold, og hvorledes de senere udvikler sig som en hel roman, er for trættende for læserne at bakse med på nuværende tidspunkt. Vi kommer tilbage til det flere gange i det følgende. (S. 56, 57 og 60, i kap. 25, s. 144 om arvelodderne i Bording mølle og i det afsluttende kap. 37, s. 216). Det må være nok at konstatere nu, at vi er på historisk grund, og at vi forlægger skuepladsen fra Hollingholt i Sunds sogn til Mortensgård i Ikast sogn.

Niels S. og Inger M. levede for 250 år siden. På de kommende sider skal vi høre en lille smule om, hvorledes livet formede sig i deres tid. Vestjylland var dengang meget tyndt befolket. Beboelsen samlede sig omkring vandløbene og de tilfældige oaser af agerjord, som fandtes fra arilds tid. Hovedparten af jorden var hede og moser. Hvad det daglige liv angår, må vi henvise til de almindelige kulturskildringer af heden. Men vi har dog enkelte glimt af virkelige begivenheder, som har haft direkte eller indirekte berøring med slægten i Mortensgård og Bording mølle. — Vi begynder med Mortensgård, for derefter at fortsætte med ikke mindre end tre kriminal „gysere“ og til sidst at slutte med skiftet over Niels Sørensen 1735.

Kilder:

- 1) Landstingets sk. - og pt.prtk. 1711, nr. 35, s. 40.
- 2) Hammerum h. tingbog 12/10 1710.
- 3) Landstingets sk. - og pt.prtk. nr. 35, side 82.
- 4) Lysgård-Hids h. tingbog 1704—11, 4/8 1704.
- 5) Sunds kirkebog 1670—1710 (se kap. 37, s. 216).
- 6) Landstingets pt.prtk. nr. 32, s. 139, skode af 6/4 1700 på gard i Ronholt til broderen Erik.

P. S. Hvad tingbogen fortæller om Niels Sørensen 1717 (se s. 146).

Mortensgård, Tulstrup, Ikast

7

MORTENSGÅRD

1664 - 1711 - 1962

SLÆGTERNE på de store gårde var efter tidens skik stærkt indgiftede. Der blev ikke altid spurgt efter kærlighed. Det var et spørgsmål om stand og økonomi, så måtte de andre egenskaber følge med senere. — Slægten i Bording mølle hører hjemme i denne kreds af frie selvejere og fæstere fra de store fæstegårde. Her skal nu fortælles lidt om *Mortensgård*, Tulstrup, Ikast sogn, hvor Niels Sorensen kom fra 1710/11.

Mortensgård er i dag en statelig gård, som bærer præg af fordums storhed. Stuehuset har renæssancegavle og avlsbygning-

gerne kamtakkede gavle. Ladebygningen er bygget af myremalm, som fra gammel tid blev opgravet i sognet, d. v. s. den hårde, mørke slags, som bruges til *at smelte jern af*. Jernudsmeltningen går helt tilbage til den romerske jernalder, og mange stednavne minder endnu herom, f. eks. Klode mølle. Klode betyder en kugle, en klump af smeltet jern.

Mortensgård har været en af de største gårde i Ikast sogn. Efter Matrikelen af 1664 er *Morten* Jacobsen fæster, han var tillige kirkeværge, og efter ham har gården sit navn, som har holdt sig siden. Den nuværende slægt har haft gården i 100 år og antaget familienavnet *Mortensgård*. Den nuværende ejer hedder pudsigt nok også *Niels Mortensgård*, som vores 6. tip' oldefar i 1710/11.

Ved matrikelen af 1688 nedsættes gårdens hartkorn fra 12 tdr. - 2 sk. - 3 fjd. - $2^{1/5}$ alb. til 10 - 4 - 3 - 0 (Højris. 9 - 4 - 3 - 0). 1698 skøder sognepræsten i Ikast, Laurits Tøgersen Lassen, gården til Chr. Nielsen Elkjer.¹⁾ — 1703 går handelen den modsatte vej.²⁾ — 1710 nævnes Niels Mortensgård i ekstraskatten (R. A.) og 1711 har vi det vigtige skøde på Bording mølle sålydende: „Jeg Niels Christensen og Anne Christensdatter skøder til *Niels Sørensen*, boende i Ikast Sogn, Tulstrup By i *Mortensgaard*, min iboende $\frac{1}{2}$ Gaard og Mølle, Hartkorn 5 - 0 - 2 - 0, *Bording Mølle* kaldet . . . 8/9 1711.“ (Kap. 6).

Mortensgård lå oprindelig nede ved storåen, nabo til Hagelskjærgården p. d. a. side. (Derfra forbindelsen med Hagelskjærslægten for 200 og 250 år siden. — Mb. I, s. 37). Mortensgård er flyttet to gange lidt længere nordpå til sin nuværende plads. Dens jorder strakte sig med hede og krat helt ud til Sunds sogneskel, 5—6 km mod nordvest indtil for et hundrede år siden.

Spørger vi så, hvorledes deres liv har formet sig i begyndelsen af 1700-tallet, så må vi først indkredse den plet jord, som var deres „hjemmen“, og lade den samme jord og himmel, markens grøde og dyrenes liv tale sit stille sprog om, at her var det, fædrene virkede og drog ånde. Her har de oplevet sorg og glæde og det daglige livs ensformige rytme som alle os andre. Når man idag færdes på vejen fra Ikast til Tulstrup og ser ud over

Ladebygningen. Bygget af myremalm

markerne til den fjerne horisont, så tænker man uvilkårligt, at her var det, Niels Sørensen og Inger Mikkelsdatter havde deres hjem for 250 år siden.

Det lidet, som er nedskrevet, er altid yderpunkterne, de ekstraordinære begivenheder ved fødsel og død og ejerskifte og lign. Inden for disse yderpunkter eller grænseskel har livet pulseret. Disse yderpunkter siger alligevel noget, som kaster lys over fortidens liv.

Vi kommer nu til tre kriminalhistorier. Lad det være sagt med det samme; fædrene er ikke ugerningsmændene, men det er begivenheder, som har berørt dem og optaget sindene.

Kilder:

- 1) Landstingets skøde og pt.prtek. nr. 31, s. 78b.
- 2) Landstingets skøde og pt.prtek. nr. 33, s. 328.
Skødet af 1711, se kap. 6.1.

8

DANSEN MED DE FIRE VINDE

NABOGÅRD til Mortensgård var den gamle herredsfogedgård, *Bundgård*. Her boede herredsfogeden *Lars Siverson Svanholm* 1734-41. Han kom fra Snejbjerg, hvor han havde ladet en hestetyv hænge på „Gallihw“ (Galgehøjen). Om denne begivenhed har den unge forfatter *Poul Ørum* udgivet romanen „*Dansen med de fire vinde*“ (E. Wangels forlag, 1953, 238 s.), en realistisk skildring af tidens fattige og primitive liv.

Det er på mange måder en dyster bog, men vel værd at læse for den, som ønsker at kende en moderne digters opfattelse af de tider, og vide, hvad der optog sindene, da Niels Sørensen fra Mortensgård boede i Bording mølle og kom sammen med familien i Ikast.

Det er en ærlig og dybtgående skildring af menneskesjælens underfundighed, når drik, bagtalelse, pral og overtro får magten. Det evigt menneskelige i tidens dragt. Under billedet af skarpretteren gengives den malende indledning.

Poul Ørum har utvivlsomt bygget romanen over over H. P. Hansens beretning i *Natmandsfolk og Kjæltringer* (II bind, 2' udg. 1960, s. 112-15, Rind kjæltringer), hvor der gives en detaileret skildring af retssagen, som foregik 1734/35, og rettergangen, som endnu huskes i folkemunde fra øjenvidner.

Skarpretteren, tegning af Poul Christensen

— En byge kommer drivende fra vest over heden som et tæppe af grå, stivnet rog, jaget af blæsten. En kold susen, et brat stormkast er dens forløber og nar den fremmede, da han holder hesten an overst på den lyngklædte bakke, der skræner ned mod landsbyen. I næste øjeblik rammer bygens skrå streger hans ryg og dykker ned i hårlaget på ogets bag med sukkende lyde.

Han ænser ikke regnen, der væder hans sorte klædning og drypper fra hattens brede skygge. Hesten lader hvilen falde på sig, står med sænket hovede, som i tanker, og sætter formålslost tænderne i en lyngtot, mens han ser ned mod landsbyen, en nævefuld gårde og huse med sorte lyngtage, tykke stabler af lyngtorv mod murene. De ligger som tilfældigt sammenføgne dernede i det sandede, lyngkransede agerland, lave og fortrykte dukker de sig for et ondsindet vejrlig, en trælsom skæbne. —

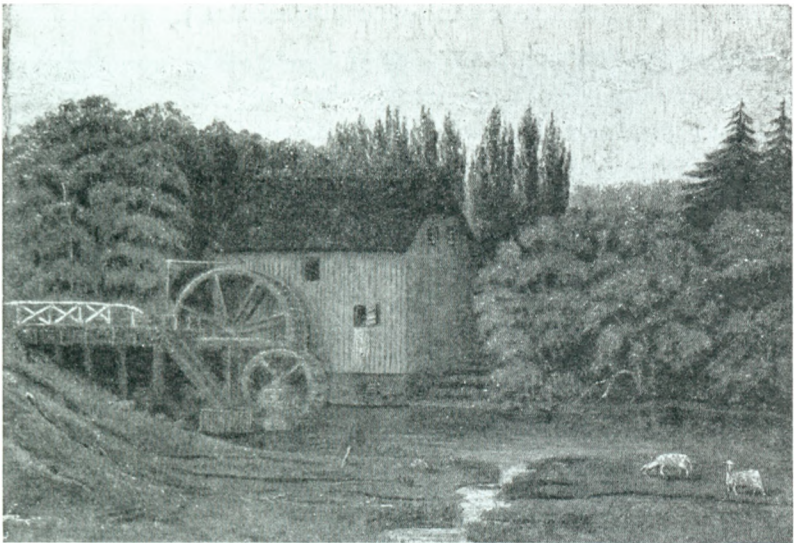
9

MORDET I KLODE MØLLE 1706

EN anden begivenhed, som har berørt Munklindeslægten, er mordet i Klode mølle 1706 — Klode mølle ligger ved den gamle hærvej 4 km øst for Bording mølle. Den nye hovedvej „13“ er ført et par hundrede meter vest for den historiske vej og mølle, så man suser let forbi, hvis man kommer i bil. Glem ikke at gøre den lille afstikker, hvis De kommer på de kanter. Her gik den årtusindgamle hærvej, forbindelsesvejen fra Viborg til Holsten. Møllen fik sit vand fra den nu tørlagte Bølling so med de mange rige oldtidsfund. Her er vi på historisk grund, her har slægten færdedes, og talløse slægter før dem.

Mølleren i Klode 1706 hed *Niels Jørgensen*. Han fik skøde på møllen 24/7 1693 (Tingbogen). Han var gift med *Ane Andersdatter* og købte kort før sin ulykkelige død Højris i Ikast. Ane Andersdatter, Klode, var med til barnedåb på Højris 1720 sammen med Niels Sørensen, Bording mølle.

Den myrdede møller var fra den gamle Moselundgård i Engsvang sogn, som vi senere skal høre mere om, og hvor hans bror Peder Jørgensen var fæster (kap. 32). — 1794 henter Gammel Pæjr, Munklinde, sin kone Kirstine fra den samme gård. — En del kan tyde på, at Niels Sørensen, Bording mølle, evt. stammer fra Klode i 1600-tallet. — Hvorom alting er, mordet i Klode har været et „familiedrama“, som har gjort det dybeste indtryk på alle. Vi skal derfor give en kort fremstilling af den tragiske begivenhed:

Klode mølle 1860.

H. P. Hansen: Skovlovninger

Klode mølle 1960 med den gamle hærvej

Tirsdag den 18. maj 1706 kom til Klode mølle, som tillige var kro, en matros Niels Pedersen, der bad om natlogi. Han skulle til Flensborg, sagde han, men havde ømme fødder og håbede på vognlejlighed. Dagen efter kørte møllerkarlen med nogle folk til Hvam kro, men da han næste eftermiddag kl. 3 vendte tilbage, var det forfærdelige allerede sket.

Ud på natten, da alle lå i deres søde søvn, rejste den fremmede sig, og med en lang, spids kniv sneg han sig ind i møllerens sovekammer formodentligt for at plyndre; han kastede sig straks over manden, hvem han bibragte mange svære sår, dernæst kom turen til konen, hvis dyne og lagen blev gennemhullet med knivstød, der gik dybt ind i hendes legeme. Manden havde rejst sig for at redde konen, men sank snart sammen i sit blod. Pigen Margrethe Madsdatter kom løbende ved deres skrig. Ved synet af den tililende Margrethe løb morderen sin vej. Møllerkonen, Anna Andersdatter kom sig, om end langsomt, men Niels Jørgensen havde fået for meget. Morderen undveg.

Mylius Erichsen fortæller i „Den jyske Hede“, at morderen længe sneg sig omkring Klode mølle for at få økonomisk udbytte af sin skændselsdåd, men de to kvinder havde resolut, under frygt herfor fået den afsjælede møller sat i en stol for bordenden med den opslåede bibel og et lys foran sig, og da morderen så dette ind ad vinduet, troede han, mølleren endnu var i live og flygtede. Han blev pågrebet i Husum i Slesvig og vedgik straks sin ugerning. Han dømtes til stejlen ved landevejen sydvest for møllen, efter tidens skik med morderkniven drevet ind i tværpinden over sit hoved. Skarpretterens takst specificeres meget omhyggeligt i justitsprotokollen.

Efter mundtlig tradition på egnen blev han begravet, hvor flere sogne og herredsskel stødte sammen, og selvfølgelig kunne der ikke gro noget på hans grav. („Hagelskjærslægten“ s. 52).

H. P. Hansen har i sin ypperlige bog, *Skovlovringer*, folkeminder fra Silkeborg vesteregn, givet en udførlig skildring af Klode møllegård i de ældste tider (s. 56—67). Der findes den landskendte folkevise på 20 vers, som blev lavet umiddelbart efter mordet og sunget et par hundrede år efter, omtrent til vor

Galgehøjen, Klode mølle. T. h. Bernhard Larsen, Ikast. Fot. 59

tid. Med malende realisme skildres begivenheden fra vers til vers. Visen er naturligvis blevet sunget i Bording mølle, den slutter således:

19

Nu lege den moler i Kirregaard
i Kiste og Kaastelig Klede,
men jeg paa sorten hede staar,
for grodig fugle lede,
den byte rig jeg ventede mig,
af molerens Sölf og penge,
den Vared ike Længe.

20

Thi raader jeg det forvist,
I baade Mand og Qvinde,
At I blir fast ved Jesum Christ.
Lar Satan ikke vinde.
I see nu til den syndig Spil,
Den ynkelige Ende.
Nu ligger jeg Elende.

Mordet i Klode mølle er blevet behandlet mange gange i litteraturen og i de folkelige viser og sange. C. A. Thyregod har skrevet en novelle om mordet. Mylius Erichsen har skrevet om det i sit værk „Den jyske Hede“ s. 157-64 og Jeppe Aakjær i „Af min Hjemstavns Saga“, s. 97—102, og der har stået en artikel om det i Årbogen for Viborg amt 1946.

10

SØREN HOLDGAARDS MYSTISKE DØD PÅ BORDING HEDE 1726

I maj 1959 besøgte jeg landsarkivet i Viborg i håb om at finde oplysninger om slægtens stamfader SØREN . . . ? i den gamle Ikast kirkebog, som begynder 1709. Under min søgen fandt jeg følgende:

Anno 1726. Nattetide før 15. Juli blef Søren Holdgaard død funden *undervejs fra Bording Mølle* på sin Vogn, derefter jordet d. 15. Dec. efter at hand udi 22 Uger (5 måneder) hafde staaet i aaben Graf, til Sagen endt blef.

Denne korte, men dog udførlige indførsel i kirkebogen lader ane en hel kriminalhistorie, som tager sin begyndelse i Bording mølle og fortsætter i et natligt drama på Bording hede for at ende i en retssag ved herredstinget, hvorefter sl. Søren Holdgaard måtte henstå i åben grav „til sagen endt blef“.

Det lykkedes at opspore sagen i Hammerum Herreds Justitsprotokol: Løverdagen dend 24. Augusti Ao. 1726. Rettergangen fylder 8 tæt beskrevne store foliosider. En fuldstændig afskrift er i mit beroende. Da begge vore 4. og 5. tipoldefædre med hustruer optræder som vidner, og skuepladsens 1' akt foregår i Bording mølle, har vidneudsagnene stor slægtshistorisk interesse. Pladsen tillader desværre kun et meget sammentrængt referat, men til gengæld kaster det udførligt lys over virkelige kendsgerninger fra hine tider.

Herredstinget har sikkert fundet sted i herredsstuen, storstuen i en gård i Gjelleruplund. Efter beskrivelsen ser vi i ånden det meget omstændelige og store retsapparat rulle sig op med herredsfoged, herredsskriver, 8 tingmænd, forhørsdommer og en masse vidner, deriblandt vore forfædre med navns nævnelser. Vi ser dem for os i deres lange, mørke vadmelstragter, mølleren med sølvknapper i vesten og kvinderne med sjal, præget af den alvor og højtid, som retten og stedet kræver. Kaldsmændene må aflægge ed med oprakte fingre „hvorpaa de bade sig Gud til Hjælp“, før forhørsdommeren Mons. Simon Saxild, Herningsholm kan tage fat og afhøre det første vidne, *Niels Sørensen fra Bording mølle*.*)

„Sr. Simon Saxild tilspurgte først Niels Sørensen, hvad Dag og Tid sal. afdøde Søren Jensen Holdgaard kom kørende til Bording Mølle, og hvad hans Forretning var, derpaa svarede Vidnet, at imellem d. 14. og 15. Juli om Aftenen kom den sal. mand Søren Jensen kørendes med et Læs Høe fra Tulstrup Kier til hannem . . . han nød for sig selv saa meget som for en Skilling Brendevin . . . desuden gav hand ham en Maaltid Mad og en Krus Øl dertil, . . . han syntes ikke Søren Holdgaard skadet noget ved hans Drik til nogen Fuldskab . . . kun beklagede sal. Søren sig, at han var saa hilsig (havde feber) og kunde ikke slukke sig, saa han mente han gik mod hans Død, I hvor snart Gud det behagede.“

Imidlertid kommer der nye gæster til møllen nordfra, Sr. Hans Frausing fra Viborg med to stævningmænd, Christen Olufsen, Skygge og Niels Pedersen Skrædder, som skulle stævne nogle gæve mænd i Tulstrup. De forsøger nu at få kørelejlighed med Søren Holdgaard, men han vil ikke overnatte i møllen, men hjem samme aften „formedelst nogle Knoper tør Høe, hand havde hjemme staaendis i Kiæret, hvilke han om Morgen vilde have hjem til Huset“.

Alt dette må N. S. gøre rede for samt vidne, at der ikke har

*) For at lette læsningen er sproget her og i det følgende tildels omredigeret efter vor tids skrivemåde.

været tale om klammeri eller trætte, men Søren H. havde en gammel svaghed fra et åbent sår i brystet . . .

„Dernest fremstod *Niels Sørensens Hustru Inger Michelsdatter*, og hendes søn *Peder Nielsen* . . ., som begge vidner det samme; „hvorpaa de gjorde deres corporlige Eed. Saa sandt hjælpe dem Gud og Hans Hellige Ord“.

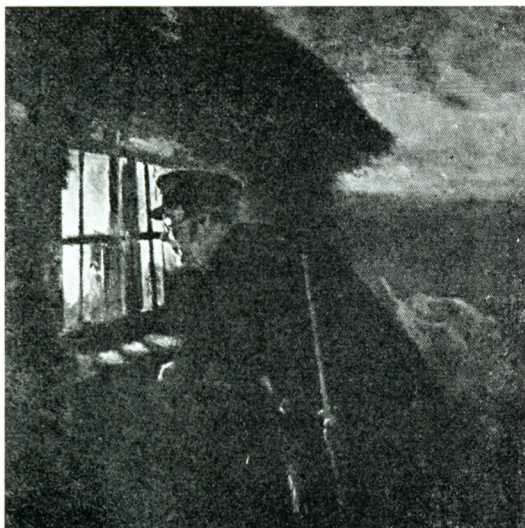
Enken og bymændene fra Tulstrup kommer nu i vidneskranken. Langt om længe når vi frem til Søren H.'s to medfølgere i vognen på den natlige færd over heden, de to tidl. omtalte stævningsmand. Den sidste, Niels Pedersen Skrædder, kan dog ikke nægte, at han i Bording Mølle „2de Gange drak ham til med et Glas Brendevin . . ., men han syntes ikke at være drukken til nogen U-passelighed . . . Da de satte dem paa Vognen tilsammen i Møllegaarden, ville den sal. Mand selv have kørt sin Vogn. Dog tilbød Niels Pedersen venskabeligt at køre, hvilket og blev tilladt, og kørte de saa ud fra Møllen. Niels Sørensen Mollers Pige fulgte med for at trække Hestene over Broen ved Møllen, formedelst det var mørkt. —

Da de var kommen ungefær et Bøsseskud paa Veien, begyndte den sal. Mand at hælde og slingre, som havde han sovet. . . Om-sider kom han helt ned og laae paa Armene . . .“

Den anden stævningsmand, som tidligt på aftenen havde lagt sig til hvile bag i vognen, vågner nu op med de ord: „Tal til Søren, nu vil jeg ikke ligge længere, men sidde op for at tale og Roe hinanden . . .“ De forsøger at ruske liv i Søren, som „saa hart drog sin Aande“, men han dør imellem hænderne på dem.

Da de endelig blev klar over, at Søren H. var død, sendte de bud til Møllen og Nørlund. Peder Nielsen og manden fra Nørlund kommer tilstede, de spænder hestene fra vognen og rider til Tulstrup og underretter enken om, hvad der er sket.

Den følgende dag kommer ligsynsmændene, som i retten vidner meget realistisk og omstændeligt om den døde S. H. . . . S. H.'s to følgesvende må på herredsfogedens forlangende „ligge Haand paa ham, om der kunde gives noget tegn fra den afdøde, at en af dem kunde være hans banemand, hvilket de strax gjorde

*Hans Smidth: Blicher ved taterhytten. 1902
Statens museum for kunst*

med de Ord, at Gud vilde da aabenbare Kiendetegn paa den afdode," men der skete ikke noget, hvorefter der blev givet tilladelse til, at S. H. måtte stedes til jorden, men han skulle henstå i aben grav paa Ikast kirkegård, til retten havde gået sin gang. (Det tog 5 maneder!).

Retten begærer indkaldt 8 „sand Mænd“ til den følgende Lørdag d. 31. August. Niels Sørensen, Bording mølle er med til at stille kaution for S. H.'s to følgesvende. Hermed slutter den omstændelige rettergang i første omgang. Sagen fortsætter de følgende måneder.

Anmærkning

Det fremgår ikke af rettergangen, at S. H. er Niels S.'s far. Men vi får et levende billede af en af tidens begivenheder, som vore fædre har haft på allernærmeste hold og fulgt i de mindste enkeltheder.

Det viser sig, at møllen har været en slags kro, hvor man mødtes på rejse fra nord til syd. Her kunne man få en bid brød og en dram og få lov til at overnatte. Her har man drøftet de sparsomme nyheder fra den store verden, priserne på korn og kvæg,

og hvorledes det stod til med folk på begge sider af åen, som dannede amtsgrænse og sogneskel.

Det var ikke blot møllehjulene, der snurrede, livets hjul var altid i bevægelse, når folk fra vid omkreds mødtes i møllen og talte med Niels Sørensen og Inger Michelsdatter og den unge Peder Nielsen og Bodil Christensdatter. I disse år er børnene født, Asser 1722 og Niels P. (senere Munklinde) og hans tvillingbror Christen i 1724, så de har været henholdsvis 4 og 2 år på de tider.

Kilde: Hammerum Herreds Justitsprotokol 1721—27, 24. aug. 1726.

P. S. Søren Holdgårds oldebarn var den kendte *Jens Holdgaard*, Ikast (1874—1936), folketings- og landstingsmand og formand for de danske husmandsforeninger. „De danske husmænds djærve fører.“ (Bernh. Larsen)

*Hammerum herreds segl efter broche
fra Kongenshus Mindepark*

11

FAMILIEN I IKAST, BORDING OG KLODEMØLLE 1720-30

DEN gamle Ikast kirkebog viser slægtsforbindelsen mellem Bording mølle, Højris, Klode mølle, Hagelskjær m. fl. gårde i begyndelsen af 1700-tallet. Selvom vi ikke kan udrede alle trådene, skal jeg give nogle interessante eksempler.

Barnedåben i Højris 1720

23. dec. hjemmedøbt Christen Hansens Daatter af Højris kaldet Ane Kirstine, hjemmedåben konfirmeret d. 2. febr. Da *Ane Andersdatter af Klode Mølle* bar barnet, og faddere var Hans Hanssøn, *Niels Sørensen i Bording Mølle*, Maren Hold og Inger Jørgensdatter af Hagelskjær.

Kommentar:

Christen Hansen, Højris var g. m. Bodil Nielsd., en datter af den myrdede møller Niels Jørgensen, Klode, som købte Højris 6/4 1705 i henh. t. skiftet efter enken 1741.

Ane Andersdatter af Klode mølle, 1657—1736, g. 1. g. m. Niels Jørgensen, der blev myrdet 1706. G. 2. g. m. Christen Madsen Højris. De overlader Højris til svigersønnen Christen H. og flytter først på deres gamle dage til Højris, hvor de dør 1736 og 41.

Hans Hanssøn nævnes blandt Christen Andersen Møllers arvinger i Højris 1705. Chr. A. M. nævnes 1685 i Klode Mølle sammen med faderen Anders Sørensen Møller. Han overtager Højris 1692, som 1705 sælges af arvingerne til Niels J., Klode mølle, myrdet 1706.

Niels Sørensen, Bording mølle. Familieforholdet uklart. Nært forhold til den næste, som nævnes. (Se senere barnedåb).

Maren Hold g. m. Niels (Madsen) Hold, bror til Chr. Madsen, Højris.

Inger Jørgensdatter af Hagelskjær. (Hagelskjærslægterne s. 42).

Dette familieskab mellem gårdene i Ikast og Bording bekræftes yderligere ved at se på følgende barnedåb i Ikast kirke:

1716 21. aug. døbt Jens Toftlunds søn, P a l l e.

1718 24. apr., M e t t e, fadd. Niels Sørensen og hstr., Bording mølle.

1721 2. juli døbt Jens Toftlunds barn kaldet Mette. *Peder, Bording Møllers kone* bar det. Faddere: Christen Højris og Hustru, Niels Hold og Hustru.

1723 12. januari døbt Jens Pallesens barn kaldet INGIR. *Bording Møllers kone Ingir* bar det. Faddere: Christen Højris og Hustru, Niels Hold og Hustru.

1728 18. juli døbt Jens Pallesens barn INGIER (død -50). *Peder Møllers kone* bar det. Faddere: Niels Hold og Maren Hold.

1731 døbt 8. jan. Pallesøns barn af Toftlund, kaldet Peder (død -31), Maren Hold bar det. Faddere: *Niels i Bording Mølle*, lille Palle Toftlund og Niels Tofts kone.

1733 22. februar døbt Jens Toftlunds barn, kaldet INGIER *ved Ingier Mikelsdtr. af Bording Mølle*, faddere var Palle Toftlund, Niels Holds datter og en ung mand fra Bording Mølle.

Jens Pallesen, Toftlund

Ved 6 af disse barnedåb hos *Jens Pallesen* (1675—1736) er familien fra Bording mølle med. Dermed forholder det sig således. *Jens Pallesen* var gift med *Maren Pedersdatter*, 1697—1759. Efter de nye oplysninger fra febr. 1962 ved vi, at *Maren Pedersdatter*, f. 1697, var *datter af Inger Michelsdatters* 2. ægteskab med *Peder Nielsen, Bording mølle* (død 1700). (Se oversigtsplanen, kap. 37, s. 216). *Inger Michelsdatter* er nu gift 3. gang

med Niels Sørensen, Bording mølle, så det er ikke så mærkeligt, at de er med til barnedåb, og at 3 piger (hvoraf 2 dør) opkaldes med navnet *Inger*. (Børnedødeligheden var stor).

Inger Michelsdatters søn af 3. ægteskab er *Peder Nielsen*, 1701—30, Bording mølle. D. v. s., at Peder Nielsen og Maren Pedersdatter er halvsøskende, og begge er vokset op sammen i møllen. Det er grunden til, at de kommer sammen, og at Maren Pedersdatter skøder sin arvepart i Bording mølle til sin (halv)-broder, Peder Nielsen 1718 (s. 145), og at Jens Pallesen er formynder for børnene ved skiftet i Bording mølle 1735.

Så er der endelig *Niels Hold* og *Christen Højris*, som også er kædet ind i familien. De hører hjemme under Bjødstrupslægten og stammer fra Remme. (Se J. Abildtrup: Selvejerslægten, Bjødstrup, s. 106/07). For interesserede kan i al korthed opstilles følg. skema:

Mads Andersen i Remme
g. m. Elle Iversdatter 1632—1711
(Datter af Iver Nielsen, Remme).

<i>Niels Madsen</i>	<i>Christen M.</i>	Jens M.	Peder M.
<i>Hold</i> , Ikast	<i>Højris</i>	Remme, g. m.	Remmegård
g. m. Maren	g. m. Anc Andersd., Klode	Elle Jensd.	1664—1740

Der skal nu ikke megen fantasi til at forestille sig en livlig familieforbindelse 1710-35 mellem Bording mølle, Højris, Jens Toftlund og Niels Hold, Ikast. — Og Ikast familien har naturligvis gjort gengæld i Bording vandmølle mange gange i sorg og glæde. Men her mangler vi desværre Bording kirkebog med de fornødne oplysninger.

Turen over Bording hede (se s. 8) har været gjort adskillige gange i begge retninger, og det har ikke manglet på mad og drikke, og der har altid været nok at snakke om, hvordan det gik i den store familie i begyndelsen af 1700-tallet. Havde vi kunnet lytte, havde vi hurtigt fået besked om 1600-tallet, og de mystiske arveforhold i Bording mølle.

12

SKIFTET OVER NIELS SØRENSEN 1735

Niels Sørensen er Gammel Pæjrs oldefar,
Maren Overbyes tipoldefar
og min 4' tipoldefar.

NIELS Sørensen og Inger Michelsdatter må være født omkring 1665. Slægtens hæderkronede 6' tip oldeforældre fik lov at leve et langt liv sammen indtil støvets år. Inger M. nævnes 1733 ved en barnedåb i Ikast og er død før 1735, det år Niels dør. Vi er så heldige, at skiftet efter N. S. findes i skifteprotokollen.*) Det giver et ret levende kulturhistorisk billede af hans ejendele.

Selve møllen er ikke opført, da han sikkert har siddet som aftægtsmand hos sin svigerdatter Bodil Christensdatter og hendes 2' mand, Christen Pedersen. Efter datidens forhold har han været en holden mand, og hans velstand er kommen arvingerne, altså børnebørnene til gode. Da skiftet er så historisk interessant, tager vi det meste af indledningen med, hvor vi får præsentation af den daværende lille familie.

„1735 15/4 Skifte efter Niels Sørensen, som 13/3 er død i Bording Mølle .. (formedelst indfaldende Påske og lang Rejse

*) Lundenæs Bøvling skprtk. 1735, s. 94 o. flg.

myndere for de faderløse børn nævnes Bodil Christensdatters far og broder fra Kragelund: *Christen Andersen, bunde* (selvejer) og *Anders Christensen, bunde*. — Og endelig lægger vi påny mærke til *Jens Pallesen fra Toftlund*, Ikast sogn, som er med som formynder for de to yngste børn. Han er med som den nærmeste familie til børnenes afdøde far og farfar, mens moderen er repræsenteret i familien fra Kragelund.

Jens Pallesen har vi allerede talt om i det foregående kapitel, og den slægt er velkendt i Ikast (Palle Toftlund 1634—1714 og Jens Pallesen 1673—1736; han var altså 62 år, da han var med ved skiftet i Bording vandmølle. — Se iøvrigt „Hagelskjærslægterne“ (Bernh. Larsen) s. 80 øverst).

Giv nu ikke tabt. Nu holder vi en pause og tager tråden op igen under kapitlet Bording vandmølle 1688—1718 ved studiet af arbejdsplan II, s. 145/46.

Arvesølvbæger fra Munklinde 1712

Bægeret stammer fra lagerchef N. P. Nielsen, Herning, Munklinde Nørgård (Mb. I, s. 208). Hans datter Marie Abildtrup har ladet det gå videre til sønnen, ass. Erik Søgaard, Grarup skole pr. Haderslev.

Bægeret er 10 cm højt. Diameter 9,5 foroven og 7,5 forneden. Vægt: c. 170 gr. Det synes at svare til det sølvbæger, der omtales i skiftet, som vejer 9 lod 3 qvint.

Øverst på bægeret er indgraveret: K - P - D - M, som må være Kirstine Peders Datter Munklinde (Gammel Pæjrs kone fra Moselund, som levede 1767—1856).

Bogstaverne N - S - S - K — M - A - D — 1712 er det vanskeligt at give en forsvarlig tydning på. Oprindeligt var jeg meget begejstret ved fundet af sølvbægeret og tænkte, at det måtte være Munklindeslægtens stamfader: Niels Søren - Sen, 1660—1735, og at K skulle betyde, at han stammede fra Klode mølle. Men bogstaverne M - A - D tyder ikke på, at det er vores Niels Sorensens kone, da han kom i ægteskab med Inger Michelsdatter antagelig 1700, med mindre han har været gift to gange??

Arvesølvbæger fra Munklinde 1712

Tydningen må overlades eftertiden. Men at det er gammelt arvegods fra Munklinde står fast, da Kirstine Pedersdatter har sat sit navnetræk på det, og det er gået videre i slægten til i dag.

Man har jo stadig lov at gætte på, at det kan stamme fra Klode, Moselundslægten er af den familie. Iøvrigt er det tit vanskeligt at bestemme initialer på arvesølv, som kan komme langvejs fra, da det ofte er kvinderne, som har mest sans for guld- og sølv-smykker, skeer og bægre, og det arvemæssigt kan komme fra vidt forskellige indgiftede slægter.

Vi fortsætter nu med skifteprotokollen over N. S. 1735:

Inden Døre: Sølv

6 Sølvskæer vog 15 ¹ / ₂ lod à 3 M	7D 4M 0S
3 Dito vog 8 lod - - -	4 - 0 - 0-
1 sølv Saltkar 6 lod	3 - 0 - 0-
1 sølv Bæger 9 lod 3 qvint	
1 Dito Bæger 5 ¹ / ₂ lod	7 - 4 - 0-
1 Dito Bæger 3,1 lod	
1 Sølvskaal 2 ¹ / ₂ lod	1 - 1 - 0-
samt forefandtes en liden forseget Æske med nogle Stykker <i>Guld</i> , som følger:	
2 Brasiliker af Guld	
2 Guldspænder	
2 Guldknapper	
2 Gulddopper	
2 smaa Guld Hjærter	
2 smaa Guld hefter	

hvilket Guld Christen Pedersen angav at være pantsat af væl-
ærværdige Olle Bording, Sognepræst for Bording Menighed, til
velagtede Niels Sørensen for 30 D. 2 M.

Kaaber

1 gammel Brændevinskiedel vog	
1 Lisp 7 Pd. à 4 M	4D 4M 12S
1 Deche dertil vog 6 ¹ / ₂ Pd - -	1 - 1 - 8-
1 Hat 5 ¹ / ₂ - - -	4 - 2-

Tin

Gamle Tinfade vog 4 ¹ / ₂ Pd. à 1 M	4 - 8-
6 Tallerkner vog 6 ¹ / ₂ - - - -	1 - 0 - 8-

Malm

2 Lysestager	5 - 0-
--------------------	--------

Senge Klæder

1 stibet bolster Dyne	1 - 2 - 0-
1 strb. ulden Dynevaar uden Fyld	3 - 0-

7 gl. str. Hoved Puder	3 - 0 -
1 Hørgarns Lagen	2 - 8 -
1 Blaa-garns do.	1 - 8 -

Den døde Mands Gang Klæder

1 brun klædes Kjortel	1 - 2 - 0 -
1 sort klædes Kjortel	3 - 0 -
1 graa vadmels Kjortel	3 - 0 -
1 sort Klædes Kjortel	1 - 4 - 0 -
1 Kallemanches Brystdug	5 - 0 -
1 brun West	2 - 0 -
deri fandtes 30 Sølvknapper vog $3\frac{1}{2}$ lod	1 - 4 - 8 -
1 gulbrun Klædes West	4 - 0 -
deri fandtes 24 Sølv Knapper vog $5\frac{1}{2}$ lod	2 - 4 - 8 -
1 gammel Kabbuds m. Plyds under	1 - 4 -

Trævarer

1 beslagen Egekiste med Lås for	1 - 4 - 0 -
1 beslagen Jernskrin uden Laag	4 - 0 -
1 mindre Jernskrin med Laag	2 - 0 -
1 gl. Jern Kakkelovn	4 - 0 -

Kreaturer

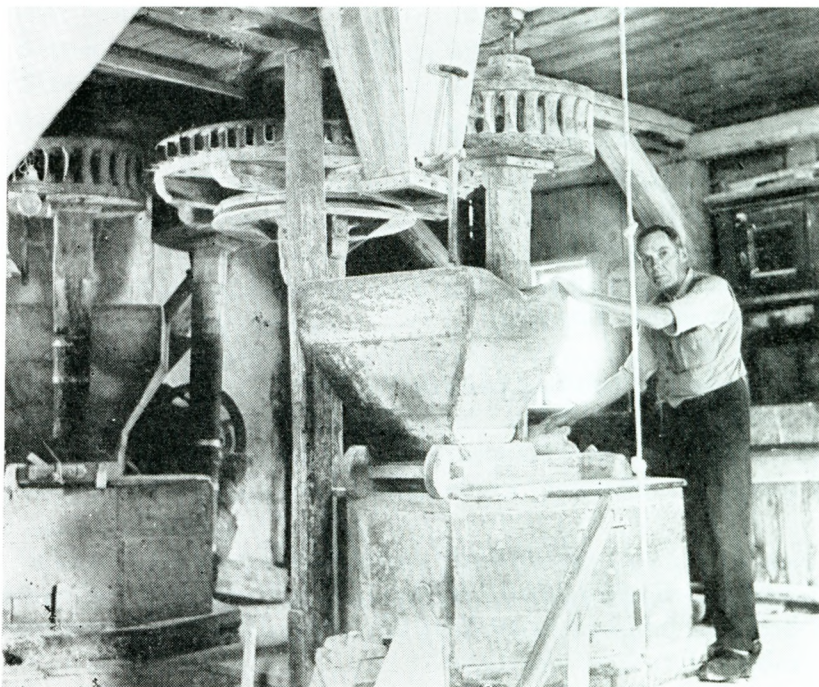
1 graabloet Ko	2 - 2 - 0 -
1 rafnsort do.	2 - 4 - 0 -
1 Sorthjelmet Stud i 3je Aar	6 - 4 - 0 -

Faar

9 Faar m. Lam à 3 D. 7 M.	23 - 0 - 0 -
--------------------------------	--------------

Jordegods

Et sted i Skygge, beboet af Christen Olesen skylder aarlig 4 Rd.-Hrtk. 1-5-2-1	56R 3M 9 $\frac{1}{2}$ S
Foranførte Pant i Guld, Præsten i Bording	20 - 7 - 0 -
ialt indtægt	<u>145R 3M 11$\frac{1}{3}$S</u>

Lillemølle, Refs Vindinge, Fyn

En vandmølle indvendig

I midten ses stjernehjulet med det store træ-tandhjul, som driver to kvarne. Alt er forarbejdet i træ. Ved at trække i et tov kan mølleren hæve og sænke stigbordet og regulere vandet til vandhjulet. — Møllehuset er i tre etager. På loftet hejses kornet op. Det formales i midteretagen, og i den nederste etage fyldes melet i sækkene til kunderne. Lillemølle omtales 1610 og er bevaret i sin oprindelige skikkelse. Sådan må vi tænke os Bording vandmølle.

Der findes kun ganske få vandmøller tilbage. Af Sjællands 400 møller er f. eks. kun bevaret to. Interesserede læsere, som kunne tænke sig at se en virkelig skøn vandmølle, kan jeg meget anbefale at besøge Lillemølle. Den ligger c. 10 km fra Nyborg. De tager landevejen efter Fåborg til Refs Vindinge. Lige inden De kommer til byen, drejer De til venstre ad vejen til Lillemølle, som er beliggende i en meget smuk skovslugt. Mollegården er

... Chr. Pedersen paastod for sl. Niels Sørensen og hustru, deres begravelsesomkostning med kiste, *ligtræer* (1), præst og degn med videre. Hvilket formynderne og holdt for billigt. — For hver af dem 12 Rdl., og da de var hæderligt henflyet, blev han efter begæring accorderet .. 24 Rdl. Endnu fordrede Chr. P. for en sort kjortel 2 R. 2 M.

Anm. Begge de gamle har fået en standsmæssig begravelse med hvad dertil hører og ligtræ på graven, som Else Pedersdatter også fik i 1767. (Se Mb. I, s. 45).

Auktion den 11. maj 1735

For auktionen holdes, bliver der spurgt, om nogen vil indløse pant, hvorefter Niels Sørensen, Nørlund, begærer at indløse en gul brun klædesvest med 24 sølvknapper til 4 Rdl., hvilket tilstedes. Ligeså en sort klædes kjortel, pantsat af Peder Holdgaard for 1 Rdl. 4 M. ....

Skiftets afslutning 29. juni 1735

... Indvidere fandtes 2de gamle bøger, som ingen kunne gøre rede for, om den deri stående gæld var betalt (Sidsel Faurholt, Peder Huus i Bording, Simon Engesvang, Anders Kuur, Christen Wi-stesen og Mads Moselund) — (NB: Læg mærke til de fornøjelige kendingsnavne, det er som man kan høre den jyske klang i dem og i fantasien se personerne for sig, når man langsomt gentager dem — jow, det er sandelig folk, som alle kender både nord og syd for åen!) — ialt 11 Rdl. 4 M.

Den gamle møller har været en slags lokal spare- og lånekasse og har kendt den ædle skrivekunst.

---

velbevaret og molleværket intakt. Mølleren hedder Poul Chr. Nielsen, og under mit besøg i 1960 satte han velvilligst mollen i gang, så det knagede og bragede i træværket. Man fik en levende fornemmelse af livet i fordums dage. Iovrigt har Lillemølle været i fjernsynet og været afbildet i landets aviser og blade.

Oversigt over skiftets bekostning

Begravelsen m. v.	28 - 4 - 0
Auktionssalærer	4 - 0 - 0
Stempelpapir	3 -
Skriverløn for 12 ark papir	6 - 0 -
For 3 rejser frem og tilbage, ialt 60 mile! modereres fra 15 Rd.	10 - 0 -
Papir, plakat m. v.	3 -
Skifteforvalterens tjener	3 -
Vurderingsmændene	1 - 0 -
	ialt 49 - 13 - 0
- - - Efter fradrag af forsk. fordringer bliver der til arvingerne at dele	99 - 5 - 13
Asser, Niels og Christen får hver	28 - 3 - 6 ² / ₇
og Inger	14 - 1 - 11 ¹ / ₇

Anmærkning

Skiftets bekostning har som altid været meget stor. Skifteforvalteren er kommen langvejs fra, 10 mil, velsagtens helt ude fra vestkysten. De rejser har taget flere dage, men en selvejerbonde måtte også have et standsmæssigt skifte.

Skiftet taler for sig selv og vidner om solid velstand i hine fattige tider. Som aftægtsmand har Niels Sørensen været godt ved magt, han har ejet sølv, guld, kobber og tin, en velforsynet garderobe, kvæg og jordegods i Skygge.

For sognepræsten i Bording må det have været en tung gang at gå ned til mølleren for at pantsætte sine guldsmykker. Mølleren har formodentlig været sognets rigeste mand, og den arme præst har aldrig fået indløst sit pant. — Når en ko koster 2 rd. og 2 mk. og en fedestud 6 rd. og 4 mk., er det ikke så vanskeligt at regne ud, hvad præstens guldsmykker har stået i, 30 rd., d. v. s. 14—15 køer eller fede stude. Præsten har været i en større klemme. Han har formodentlig skyldt det hele bort i det fattige hedekald.

Om den gamle møller har der stået respekt, når han kom i stadstøjet til gilde, bryllup eller begravelse i brun eller sort kjortel og kunne skilte med sine mange sølvknapper i vesten, som var den tids form for velstand. I Munklindebogen findes en udmærket tegning af en sådan vestjyde af Chr. Dahlsgaard (s. 56. Gammel Pæjr).

Hvad sølvbægrene og sølvskeerne angår er nogle stykker havnet i Munklinde. Ved skiftet efter Else Pedersdatter 1767 (Mb. I, s. 39) er nogle af sølvskeerne mærket med Niels Sørensen og Inger Michelsdatters initialer: N. S. S. og I. M. D.

Om hjemmebrændevinsbrænding

Af særlig interesse er N. S.'s brændevinstøj af kobber, som har været af ret kraftige dimensioner; kedel, låg og hat vejer ialt 35 pund. Den private brændevinsbrænding fandtes næsten i enhver landhusholdning, men blev forbudt ved et reskript af 1697. Det tillodes dog enkelte steder. Bording mølle synes at have været uantastet, da det nævnes i skiftet. Da brændevinsbrændingen har haft så stor en udbredelse, og den er ukendt for de fleste i nutiden, skal der her ganske kort fortælles, hvad den består i. (Håndbog for lokalhistorikere. H. P. Hansen):

Kunsten at fremstille alkohol ved destillation kom til Europa fra orienten. Brændevin blev et skattet læge- og nydelsesmiddel, som bønderne selv brændte af rug, byg, boghvede, spergel o. s. v. — Redskaberne var simple, bestod af et kar, hvor det maledede korn gærede, så blev „mærskens“ kogt i *gruekedlen*, der var dækket med *et låg*, hvori man satte *brændevinshatten med piber* (et eller to rør), og fra disse piber gik lange rør skråt gennem en tønde med koldt vand, *svaletønden*. — Når man fyrede under mærskens, steg dampen op i hatten og ud gennem piberne og rørene, hvor den blev fortættet, og dråberne dryppede ned i en skål, og så havde man den eftertragtede drik. Hat, låg og piber var ofte af kobber, men i fattige hjem blev de dannet af ler ligesom jydepottetøj. — Først omkring 1850 fik myndighederne ved hjælp af kontrollører bugt med dette uvæsen.

Brændevinsbrænding efter H. F. Feilberg, Dansk Bondelev. Man ser tydeligt brændevinshatten og de to lange piber, som går gennem svaletonden

Det holdt sig længst i de tyndt befolkede vestlige egne, hvor den frie bonde ikke ønskede myndighedernes indblanding i, hvad han selv fremstillede i sit eget bryggers og køkken. — Jeg har bedt folkemindesamleren *Thomas Sørensen* (Mb. I, s. 168) fortælle lidt om, hvad han kan huske.

Brændevinsbrænding i Bording

Thomas Sørensen, Agerskov i brev af 21-58:

Det er meget muligt, ja næsten helt sikkert, at de har brændt brændevin både i Bording mølle og Munklinde, muligvis har de i møllen brændt en hel del til salg. I egnen heromkring brændte de brændevin „til husbehov“ i alle de almindelige gårde helt hen til omkring 1840. Min fader, som var født 1829, kunne huske, at de brændte brændevin her i gården og i de omliggende i hans drengetid. På den tid var det ganske vist forbudt,

og der var en vis risiko derved, thi hvis det blev opdaget af toldvæsenet, vankede der store bøder, og brændevinstøjet blev konfiskeret; men herude boede man jo helt udenfor lov og ret, så man holdt længe ud, og ville ikke give op, da man anså brændevin for lige så vigtigt som øl og brød.

Desuden var der et godt sammenhold mellem folk i de tider. Det skete, at toldkontrollørerne fra Viborg tog ud på de åbne egne for at prøve at finde brændevinstøj omkring i gårdene. Det skete også, at de kom herud. Når de havde kørt den 3 mil lange vej fra Viborg til Karup ad dårlige veje på åben vogn, kunne de nok trænge til en opstrammer, inden de drog ud på jagt efter brændevinstøjet.

Toldkontrollørerne var ikke særligt velsete herude, men man forstod at organisere sig imod dem. En mand eller to tog ind til dem i kroen og gav sig i snak med dem, og de var ikke sene til at ville give en kaffepunch. I mellemtiden drog en anden ud til en gård og fortalte, at kontrollørerne sad i Karup mølle, og så gik der bud herom fra gård til gård, og brændevinstøjet blev næsten altid bragt tilside eller skjult så godt, at der intet fandtes.

I min drengetid fortaltes flere historier om, hvorledes man havde narret kontrollørerne, og folk morede sig over dem . . . . I en gård i Uhre — den gård vistnok, hvor Niels Andersens kone Bodil Marie var født (Mb. I, s. 165) — var kontrollørerne nær kommen bag på dem. Men ved en nabos hjælp fik de i sidste øjeblik sendt en mand afsted med brændevinstøjet ned i en slugt tæt ved gården, hvor vognen gik igennem. Desuden fik han en sæk uld med. Posen lagde han halvt ind over brændevinstøjet og trak lidt ud mod vejen. Derpå skød han sig af alt sit tøj og bredte det udover brændevinstøjet, satte sig på sækken og trak skjorten af og „gik på jagt“ i denne!! Kontrollørerne kunne se, at fangsten var god! og råbte en vittighed til ham, kørte videre, og brændevinstøjet var reddet!

Men tilbage til Bording vandmølle. Der er stor sandsynlighed for, at der i Bording mølle har været brænderi udover, hvad folk brændte til eget brug. I den ældste sogneprotokol, der er påbegyndt i 1851 har jeg fundet, „at Herr Darling i Guldforhoved“

skulle svare afgift af sit brænderi. Det var altså efter, at hjemmebrændingen var ophørt.

Til slut kan oplyses, at efter 1864 var sognefoged Niels Skov i embedsmedfør henne hos Niels Krænsen i Bording vandmølle for at lede efter brændevinstøj. (H. P. Hansen: De gamle fortalte I, s. 119).

P. s. Se nærmere om brændevinsbrænding i Dansk Bondeliv af folkemindesamleren H. F. Feilberg.

*En velhavende bonde fra 1700-tallet
efter Danmark i Fest og Glæde (Chr.
Erichsen)*

13

PEDER NIELSEN 1701-1730

Peder Nielsen er Gammel Pæjrs bedstefar,
Maren Overbyes oldefar
og min 3' tipoldefar

I skiftet efter Niels Sørensen, Bording mølle omtales kun en søn Peder Nielsen. Om ham har vi ikke mange direkte oplysninger, han var med som vidne i retssagen om Søren Holdgaard 1726, og han er død i en forholdsvis ung alder 1730, mens alle børnene endnu var ganske små fra 2—8 år. Han må være født ca. 1701, da hans mor, Inger Michelsdatter blev enke 1700 og giftede sig med Niels Sørensen (s. 40).

Peder Nielsen blev gift med *Bodil Christensdatter* fra Krage-lund omkr. 1720/21. Om B. C. vil vi senere skrive et helt kapitel. — Peder N. og Bodil C. fik 4 børn: 1. Asser P. 1722, 2. Niels Pedersen 1724, 3. Christen P. 1724 (tvillinger) og 4. Inger P. 1728.

1. Asser tager i de unge år tjeneste i København, hvor vi træffer ham 25 år gammel i skiftet 1747 over Inger P. I skiftet 1768 over P. Lundum findes et brev fra *Adser Pedersen Møller, København*. Jeg har gættet på, at han er taget over til sin halvfarbroder Morten Pedersen, som i 1739 betegnes som borger i Kbhvn. (se næste kapitel). Jeg har forsøgt at spore Adser i Kbhvn., og jeg mener også, det er lykkedes. I skattemandtalslisten 1762 (Bd. 4 s. 303) står der: Klædeboe Qvarter nr. 125 boendes til Leje på Brændetorvet Adser Møller, tobaksspinder. Mig og

min kone unge folk. Ingen Børn. 1 Dreng i Lære 1 pige 14 år. I kælderen bor en øltapper.

Adser Møller er den eneste, der nævnes i 1762 blandt alle borgerne i Kbhvn., der kan være tale om. I folketællingslisten 1787 findes han ikke i nr. 125. Torvet kaldes nu Nørretorv, det som i dag er optaget i Nørrevold(gade), det er det kendte indhak fra Nørregade til Fiolstræde, d. v. s. fra sparekassen Bikuben til Harcks boghdl. Det er ganske sjovt, at der stadig findes en tobaksforretning!! — Kommer De til Nørrevold S-station eller kører med linie 5, så tænk på, at her boede Adser for 200 år siden. — Endelig var det morsomt, om det kønne navn *Adser* eller *Asser* atter måtte komme til ære og værdighed i slægten.

2. Niels Pedersen, Gammel Pæjrs far, 1724-91 gifter sig med P. Lundums datter Else P. og flytter til *Munklinde* c. 1752.¹⁾ De får 6 børn, hvoraf 4 dør. 2 lever, Gertrud og Christen, efter hvem to store slægter nedstammer (Mb. I, s. 38).

3. C h r i s t e n P., Niels' tvillingbroder, får skøde på en to parts gård i Skygge 1752²⁾ og gifter sig 1757 med Sidsel Nielsdatter af Skygge i Kragelund kirke. Vi træffer ham 1765 som møller i Karup,³⁾ 1768 bor han i Skygge.

4. Inger P. dør som ung 19 år gammel 1747 (næste kap.).

Børnene har haft en dejlig barndom i Bording vandmølle i skønne omgivelser. Der har været almindelig velstand. Deres mor, Bodil C. roses i skiftet over Inger 1747 for „sin kierlige Omhue for hende og samtlige børn.“

Peder Nielsen døde i sommeren 1730. Skiftet er ikke bevaret. Men vi ved fra skiftet over datteren, Inger Pedersdatter, 1747,⁴⁾ at det har været fra 3. juli til 4. sept. 1730, og at det har været ret omfattende. Ved skiftets slutning får Inger tildelt en søsterlod, som efter forholdene har været ret betydelig: af møllegårdens avling og maling 36 Rdl. og 15³/₇ Sk. og i rede midler og penge 35 Rdl. 1 Mk. 9 Sk., ialt 71 Rdl. 2 Mk. 9¹/₇ Sk.

Endelig har vi et pantebrev, som Enken, Bodil Christensdatter har udstedt den 5. sept. 1730⁵⁾ som garanti for de fire børns andel i skiftet, som er i „rede penge udi klingende mønt“ 246 Rdl. 5 Mk. 4 Sk., og hvad renten angår „så nyder mine børn

derfor deres opdragelse og ducation (uddannelse) til de er 18 år gamle.“ Som sikkerhed for pengenes udbetaling pantsætter Bodil C. „den mig ved skiftet tillagte halve mølle 5 Tdr. 2 Fdk. af avling og maling.“

Pantebrevet er dateret, Bording Mølle 5. sept. 1730 og læst på Viborg Landsting 30/4 1732 og findes hos mig i fuldstændig afskrift.

Peder Nielsen har været en holden mand, som har efterladt sin enke og sine børn en solid kontant arv. Samtidig må hans far og mor have siddet som aftægtsfolk i møllen. Med Peder Nielsen ligger slægtens grundnavn fast og har holdt sig lige til vore dage.

Kilder:

- 1) Pantebrevet, Mb.I s. 37.
- 2) Viborg Landstings Justitsprtk. 1750-56, s. 362, 6/12 1752: „P. J. Lunds skøde til sin søn, Christen Pedersen på Toe Parts Gaard i Østergaard 2 Td. 1 Sk. 1 Fdk., bel. i Schyge Bye, Kragelund sogn . . dat. Bording Mølle 22. maj 1752.
- 3) Skøde og Panteptrk. for Lysgaard-H. h., skøde på 7 fæstegårde i Skygge til Rasmus Nislef, Clausholm af 22/4 1765, pag. 45. (Se næste kap. sltn.).
- 4) Skifteprtk. f. Lundenæs Bøvling 1731-49, litra B, folio 776.
- 5) Viborg Landstings skøde og panteptrk. nr. 40, s. 108b.

14

BODIL CHRISTENSDATTER 1700-1763

Bodil Christensdatter er Gammel Pæjrs bedstemor,
Maren Overbyes oldemor
og min 3' tipoldemor
Se arbejdsplan I s. 34

BODIL Christensdatter er mor til Niels Pedersen, Munklinde (1724-91) og fortjener et kapitel helt for sig. *Bodil C.* har haft en lignende stilling i Slægten som den senere *Karen i Munklinde* (1812—1902 — Mb. I, s. 80). De har begge været betydelige kvinder, som tidligt blev enker, og begge har de i et langt liv, fuldt af dramatiske hændelser haft ansvaret for slægtens ve og vel. — Æret være deres minde.

Bodil C. levede et begivenhedsrigt liv med mange store glæder og sorger. Jeg skal nu først give en oversigt over de vigtigste begivenheder og kilderne til vor viden, og siden gå i enkeltheder. Hun har været gift 3 gange og fået 8 børn.

Bodil C.'s data

1700 født i Kragelund.

1720-30 første ægteskab med Peder Nielsen, Bording mølle.

1732-39 andet ægteskab med Christen Pedersen.

1743 mistede hun datteren Karen Chr., 5 år gammel.

1747 døde Inger P., 19 år gammel.

Ca. 1752 gifter hun sig tredje gang med P. Lundum.

Kragelund kirke. Her er Bodil Christensdatter døbt og begravet. Her fandt P. Lundum sit sidste hvilested. Her mødtes slægten i sorg og i glæde

I disse år bliver de voksne børn gift: Asser, Niels og Christen af første ægteskab og Anna og Bodil af andet ægteskab, se stam-tavlen, arb.plan I.

1761 sælger de Bording vandmølle og flytter til Skygge.

1763 dør Bodil C. i Skygge og bliver begravet i Kragelund.

Vi er i besiddelse af flere skifter fra denne periode, nemlig 1739-43-47. De er af stor slægtshistorisk interesse, men desværre altfor omfattende og omstændelige til at gengives i deres helhed. Men lad os begynde med Bodils afstamning og siden fortælle et og andet om livet i Bording mølle.

Bodil C.'s afstamning 1700

Bodil er født 1700 som datter af *Christen Andersen Bunde*, Kragelund (i henh. t. skifte e. Chr. P. 1739). Bunde betyder

bonde, d. v. s. selvejer. Bodil har været af en anset, solid selvejerbondeslægt. *Bundgård i Kragelund* nævnes 1525 som selvejer (R. Clemitsens Register over selvejere). Bodil har *to brødre*, begge selvejere i Kragelund, *Anders Christensen Bonde* og *Christen Chr. Bonde*. Vi møder dem i skifterne 1739-43-47. De har sikkert været Bodil til stor støtte. Læsere, der måtte ønske flere oplysninger om Bundgård, henvises til Erik Brochs og mit private arkiv. Som kuriosum for slægtens spegede tråde kan anføres, at 1769 ejes Bundgård af Poul Sørensen Overgaard, Mb. I s. 44, og 1776 tilskødes den herredskriver Jens Lundum, Mb. I s. 49.

1720-30

Bodil blev gift i en ung alder, 20/21 år, med Peder Nielsen. I 1722/23 fik de deres første søn Asser; vi har i det foregående fortalt om tvillingerne Niels og Christen, og om den sidste, Inger, skal vi høre om lidt.

1730 blev Bodil enke og sad alene tilbage i møllen med sine 4 umyndige børn og sine gamle svigerforældre. Det var naturligt for ikke at sige nødvendigt, at hun snart giftede sig for at kunne drive møllen og gården videre. Hun gifter sig anden gang med *Christen Pedersen, 1732/33*. — Med Christen P. får Bodil 4 børn til, som ved Chr. P.'s tidlige død 1739 alle er ganske små, den ældste er 6 år (Arb.plan I).

Christen Pedersen 1732-39

Om Chr. P. ved vi ikke meget, men der står i skiftet 1739, at det blev overværet af *Commerceraad Steen Jørgensen til Aunsbjerg „af en særdeles Godhed for den afdøde sl. Mand“*. — Dette lader formode, at Chr. P. er kommen sammen med herremanden fra Aunsbjerg, måske på jagt eller lign. — Steen Jørgensens søn var etatsråd Steen Steensen, Aunsbjerg, hans søsterdatter blev gift med pastor Niels Blicher, far til *digteren St. St. Blicher*, som er opkaldt efter herremanden på Aunsbjerg. Blicher blev denne hedeegns uovertrufne digter.

P. S. Christen Pedersens afstamning (se s. 81)

Skiftet 1739¹⁾

Chr. P. har to brødre, Søren Pedersen, Hestlund, og Morten Pedersen, der betegnes som „borger i København“, men nu opholder sig i møllen for at hjælpe sin svigerinde.

Borneflokken ser således ud: Peder 5 år, Anne 6 år, Bodil 5 år og Karen $\frac{1}{4}$ år. — Hertil kommer børnene af 1' ægteskab: Asser 16 år, Niels „Munklinde“ og Christen 14 år og Inger 11 år. — Der har været noget at gøre for Bodil C. med den store borneflok, som har haft en storslået legeplads ved Mølledammen i engen og på hedebackerne. Men forhåbentlig har hun haft god hjælp af sine to brødre i Kragelund og svogeren i Hestlund. Forelobig bliver hun siddende alene som enke. Børnene er ved at blive store og kan hjælpe til.

Ved Chr. P.'s død opgives møllens hartkorn således: Jordegods, ager og eng 4-6-2-0, og mølleskylden sættes til 5-2-2-0, hvoraf den ene halvdel ved skiftet efter Peder Nielsen er givet til hans børn, og den anden halvdel tilhører endnu „Stervboet, som på Bygning og Mølleværk ikke har nogen særdeles stor Brost, og kgl. Skatter betalt.“

Denne part takseres til 202 Rdl. og 3 Mk., hertil kommer en part i en gård i Skygge, 30 Rdl.

Karen Christensdatters skifte 1743²⁾

Skiftet efter den 5 årige Karen må vi af pladshensyn gå let henover, men det har sin særlige interesse, da det var dette skifte, der som omtalt i indledningen ved et „tilfælde“ ledte på sporet af den interessante slægt og de mange børn.

Inger Pedersdatters skifte 1747³⁾

Skiftet efter den 19årige Inger er det mest omfattende og oplysende. Det fylder i skifteprotokollen $6\frac{1}{2}$ store sider og i afskrift 14 maskinskrevne sider. Det er ikke så mærkeligt, at det fylder så meget, når man betænker de mange arvinger, søskende

og halvsøskende og tillige den samvittighedsfuldhed, hvormed det hele gøres op. Vi bemærker, at den ældste broder, Adser, er 24 år og tjener i Kbhvn. De er 6 søskende og moderen, Bodil, som skal dele arven. Man forbavses over, at der i en så stor søskendeflok har været en så stor skifteforretning over en ung pige på 19 år. — Det tyder igen på stor velstand. Alle børnene har haft en god arveskilling i ryggen. Ingers ejendom i møllen må jo svare omtrent til de andre børns. Den består af følgende parter:

- 1) Arven efter hendes sl. far Peder Nielsen af 1730 i møllen og rede penge 71 Rdl. 2 Mk. $9\frac{1}{7}$ Sk.
- 2) Arven efter hendes sl. farfar Niels Sørensen af 1735, forskellige poster 46/47 Rdl.
- 3) Arven efter hendes halvsøster Karen, 5 Mk. 19 Sk.

Summa summarum 119 Rd. 0 Mk. $13\frac{31}{133}$ Sk.! plus det uvisse 2 R. 1 M. $2\frac{5}{28}$ S. — Men herfra går udgifterne til begravelsen 20 Rdl. og til skifteforretningen 8 Rd. 2 Mk., så der bliver at udlodde 90 Rd. 4 Mk. 13 Sk. + det uvisse . . .

Det er ikke så lidt, når man betænker, at en ko sættes til 2 Rd. 2 M. og en fedestud til 6 Rd. 4 Mk. i 1735. Børnene i Bording mølle har været godt aflagt, når de første 4 børn har haft en arvekapital på 119 Rdl. hver, og de tre brødre velsagtens har haft en større arvelod end Inger.

Jeg må helt afholde mig fra at gengive skiftet i sin helhed, men nøjes med at give enkelte oplysende kommentarer.

Begravelsen sættes til 20 Rdl. Den må have været meget stor, da Else Pedersdatters begravelse i 1767 kun kostede 17 Rd. 3 Mk., som er omhyggeligt specificeret (Mb. I s. 45). Det halve sogn fra Bording og Kragelund har nok deltaget og er blevet bispist i møllen.

Enken må forpligte sig til at give børnene „fornoden Ophold med Klæde og Føde samt anden *christelig Opdragelse*“ (NB.). Den selvfølgelige skriftlige forpligtelse i skiftet om at give børnene en kristelig opdragelse genkender vi fra Munklinde 1767 (Mb. I, s. 47). Det ville næppe ske i dag og vidner om almindelig hævdvunden guds frygt i folkelivet.

*Hans Smidth: En fremmed spørger om vej i bondegården på heden
Statens museum for kunst*

At læse dette skifte med den rette historiske fantasi er som at være med i stuen sammen med den høje skifteforretning, formynderne, vidnerne, moderen og de 6 børn. Der har været en vældig opdækning. De voksne har sikkert fået en god mølledram.

Skifteforvalteren er fuldmægtig *Tøger Thomsen fra Skrumsager*, det lyder fast utroligt; Skrumsager ligger helt ude ved vestkysten i Sdr. Bork sogn ved Nymindegab! Han møder med tjener, og rejsens bekostning, 20 miil frem og tilbage, sættes til 3 Rd. 2 Mk. Sikken en køren over den jyske hede, det må have taget flere dage.

Af andre „fine folk“ bemærker vi som lavværge for enken „Kongelig Majts Herritzfoged i Hammerum Herred Sr. *Johan Busch*“.

Jo, den 19årige Inger har fået en standsmæssig begravelse og et imponerende skifte, og den 23årige Niels Pedersen (senere

Munkl.) et uforglemmeligt indtryk af livets dramatiske bolgeslag i en fjern hedegård.

1747 gøres tillige familiens status op. Bodil sidder stadig alene på møllen. Alle børnene er hjemme undtagen Adser. Det vil igen sige, at de to tvillingbrødre Niels og Christen, som er 23 år, driver møllegården og begge er ugifte. — Om børnene af andet ægteskab ved vi kun at fortælle, at Anna senere blev g. m. Jens Jensen, Bøgelund og Bodil blev g. m. Mads Jensen, Skygge (Arveafkaldet 1764).

1750-63

1752 gifter Bodil sig 3. gang med P. Lundum.

1751/52 bliver Niels Pedersen gift og flytter til Munklinde og 1757 bliver hans tvillingbroder Christen gift i Kragelund med Sidsel Nielsdatter, Skygge, og tager bopæl i Karup mølle. Ingen af dem overtager Bording mølle.

1761 sælger P. Lundum møllen til Hans Andersen Bruun for 1890 Rdl.⁴⁾, en imponerende sum efter datidens pristal, som igen viser den gode velstand. — P. L. og B. C. flytter til Skygge, hvor de havde forskelligt jordegods. Der nævnes P. L. boende 1764 i arveafkaldet.

1763 døde Bodil C. og blev begravet i Kragelund, hvor hun var fra. Med Bodils død er et langt betydningsfuldt afsnit slut i slægtens historie. Hendes navn fortjener at huskes til sene tider.

Arveafkaldet 1764⁵⁾

Skiftet efter Bodil Christensdatter 1763 findes desværre ikke i arkivet. Men vi har en detailleret opgørelse over den auktion, P. Lundum holdt i Skygge 1764 efter Bodils død (se næste kapitel). Desuden findes det tidligere omtalte *arveafkald af 1764* (kap. 5), hvor *Niels P.*, Munkl., og 3 af hans søskende (*Bodil g. m. Mads Jensen, Skygge, Anne g. m. Jens Jensen, Bøgelund og Peder C.*) tilstår, at de har fået udbetalt arven efter deres moder Bodil C., *hver 95 Rdl.*

Det er en ganske pæn sum, når de har været 6 søskende om at dele, det bliver ialt 570 Rdl. Hertil kommer, at enkemanden

P. Lundum måske har fået lige så meget, en halvpart, d. v. s. ialt 1.140 Rdl. — Sammenligner man igen tidens kreaturpriser, som vi f. eks. kender dem fra Else P.'s skifte 1767 (Mb. I s. 43), hvor en hest sættes til 10 R., en ko til 5 og en fedestud til 13 Rdl., så er velstanden i møllen ikke sat over styr i Bodils tid. — I arven må være indbefattet de 7 anførte fæstegårde i Skygge, som Niels P., Munkl., Christen P., Karup, og Morten P., Sinding mølle, skøder til Rasmus Nislef, Clausholm. Hartk. 9-4-2-2. Denne handel er underskrevet i Munklinde 20/4 1765,⁶⁾ hvor P. Lundum p. t. opholdt sig.

Kilder:

- 1) Skifteprtk. f. Lundenæs-Bøvling amt 1739, s. 192.
- 2) — — — 13/2 1743, s. 48.
- 3) — — — 1731-49, litra B., s. 776.
- 4) Landstingets skøde prtk. 15/4 1761.
- 5) Skøde- og panteptrtk. f. Lysgaard-H. h. 1764, s. 41 b. Tingbogen, s. 349.
- 6) Skøde- og panteptrtk. — — 22/4 1765, s. 45. Tingbogen, s. 45.

CHRISTEN PEDERSENS afstamning (E. B.).

Maren Nielsdatter g. m.
lever 1709

Niels Pedersen
boede og døde i Engesvang før 1709

Morten g. m. Kirsten Nielsdatter g. 2. m. *Erik Pedersen*

fra *Bording mølle* (s. 145)

Peder Mortensen, Guldforhoved, nævnes i landst sk. — og ptptrtk.
19/6 1708 og 10/2 1710

CHRISTEN PEDERSEN
Bording mølle 1732—39
g. m. Bodil Christensdt.

Søren Pedersen
Hestlund

Morten Pedersen
Kbhvn. 1739
Guldforhoved 22/5 1752
Sinding mølle 20/4 1765

15

AUKTION I PEDERSTRUP 1752 OG I SKYGGE 1764

DEN gamle *auktionsprotokol for Lysgaard-Hidsherred 1739-95* er ved tidernes gunst blevet opbevaret. Det er en pragtfuld gammel foliant på 1500 sider, 15 centimeter tyk i foliostørrelse, tæt beskrevet, men uden register. Her må vi atter love for Erik Broch, som ved en gennemgang af protokollen blev opmærksom på, at „familien“ er med ved adskillige auktioner både som køber og sælger.

Vi dykker ned i den gamle protokol og tager til Pederstrup i Vinderslev sogn, hvor P. Lundum holder auktion den 9. maj 1752. Sagen er den, at P. Lundum lige har mistet sin første kone Gjertrud Laursdatter, som blev begravet 12. aug. 1751, 43 år gammel. Derefter gifter han sig med Bodil Christensdatter (mor til Munklindeslægten) og flytter til Bording vandmølle. Det må være sket ret hurtigt, thi allerede 19. jan. 1752 har vi et arveafkald fra en af sønnerne, Christen, og 18. juni fra Adser i Kbhvn.

P. Lundum har haft nok at svare til, først arveparterne til sine 3 børn af første ægteskab, Jens L., Else i Munklinde g. m. Niels Pedersen og Anna Christine i Rønkilde. Og ved sit nye ægteskab må han udbetale de gamle arveparter i Bording vandmølle, så han har som altid haft brug for kontanter.

Ved auktionen i Pederstrup 1752 er egnens folk trommet sammen, og effekterne, som udbydes til salg, giver et lille billede af

Karup å ved Bording vandmølle, set fra landevejen mod vest. I forgrunden grænsestenen mellem Viborg og Ringkøbing amt. Familien havde ejendom i begge amter og færdedes daglig over møllebroen mellem Bording sogn og Skygge, Kragelund sogn

hans første hjem. Fra tidligere skifter har vi allerede stiftet bekendtskab med det almindelige inventar på slægtsgårdene, så vi må nøjes med her at bemærke enkelte særlige ting:

Et stort tinfad med navn, M. J. B. S. 1701, vog $7\frac{1}{4}$ pund. Kobber: en brændevinskedel med hat, dæk og piber, vog 4 lispund og 8 pund, d. v. s. ialt 72 pund!! blev solgt for 20 rdl. 1 m. 8 sk., en stor brygkedel o. s. v. . . . af det øvrige metalinventar bemærker vi en themaskine. — I dagligstuen står et urværk med federal („Bornholmer“), som går i 8 dage med dato og flere visere samt en bilæggerkakkellovn, begge vurderes til 12 rdl. stykket. Så er der forskellige skabe og en stor dragkiste, flasker, glas, masser af sengetøj o. s. v. — Vi går en tur op på loftet, der finder vi 6 ligkister af eg, bøg og fyr og 13 bikuber. Går vi ud i bryggerset,

er der et mægtigt egemærskkar til 3 tdr. med låg og et nyt kar til 3½ tdr., de har været brugt til brændevinsfabrikation. Et vældigt oplag af kar, baljer og stripper, som vi hører om igen i skiftet 1768.

Nu må jeg vist holde op, hvad kunne der ikke skrives om P. L.s gangklæder, hans køer og får med lam, og hvad ved jeg, side op og side ned. Til sidst vil jeg dog lige nævne hans

Bøger

Bibel, salmebog og katekismusser, „De retfærdige skal leve evindeligt“, en Himmelskat-betragtning og en ligprædikensbog. Så findes tillige Arild Huitfeldts krønike, en krigsbog, . . . Astrea historie og en regnebog. Alt ialt en ganske pæn samling efter de tider. Men sønnen Jens var jo også læsehungrig, og ved hans død var bogbestanden vokset til over 50 bind. Det kan vi se af samme protokol. Den 3. april 1793 holdes der auktion hos Madame Lundum i Hinge (enke e. herredsskriver Jens L.). Der er en masse juridiske bøger, jyske lov, Chr. IV's forordninger, en latinsk skolebog, en latinsk og en tysk bog, Pontoppidans forklaringer o. s. v. — Både faderen og sønnen havde jo også let ved at føre pennen.

Arild Huitfeldts Krønike 1603 og 1650 og romanen Astrea 1645

Det er overraskende at finde en sådan bogsamling hos bondestanden, som på den tid blev betragtet som forkuet og uoplyst. Det fortæller lidt om P. Lundums åndelige og kulturelle horisont. Opbyggelsesbøgerne skal vi behandle senere i kap. 30, men vi vil lige se på et par bøger, som har præget datidens kulturliv og fortæller lidt om dens tankegang.

Arild Huitfeldts Danmarks Riges Krønike udkom første gang 1603 og er det største danske historiske arbejde siden Saxo. Det er banebrydende for den historiske forskning og blev læst fra slægt til slægt i mere end hundrede år. — Arild Huitfeldts kærlighed til historien har fået udtryk i værkets motto:

Stik fra hyrderomanen *Astrea* 1645. — Hyrdindens helt, Celadon kaster sig i floden for ved sin død at overbevise Astrea om sin uskyld. Astrea besvimer. Celadon skylles bevidstløs op på flodens anden bred, og de forenes efter mange genvordigheder

„at leve udi Tiden og ikke vide Tiden er som ikke at være til.“

Dend Hyrdinde Astrea er en meget stor sjældenhed, som udkom 1645-48, som en af de første danske romaner, som indledning til de kommende tiders litteratur. Det er en såkaldt hyrderoman af den franske forfatter Honoré d' Urfé med fantasifulde kærlighedshistorier. På titelbladet står: „Dend hyrdinde Astrea, hvorudi . . . mange ærlige lærdomme, skønne sprog og kærligheds ulige virkelser med allerstørste tugthighed bliver fremstillet.“

Bogen findes på Det kongelige Bibliotek i 2 skønne bind, illustreret med talrige kobberstik og mange kærlighedsviser, som senere blev sunget og husket. Når man står med de 2 smukke bind i hånden, så tænker man på, at P. Lundum har

ejet den samme udgave, og hans øjne har hvilet på de samme billeder i bogen. Kærlighedens sprog og drømmerier er det evigt menneskelige.

Auktionen i Skygge 1764

P. Lundum og Bodil Christensdatter havde solgt Bording vandmølle 1761 og var flyttet til Skygge. Ved Bodils død 1763 har vi ikke fundet noget skifte udover de tidligere omtalte arveparter, men den gamle auktionsprotokol kommer os til hjælp. Alt er omhyggeligt bogført ude og inde. Vi går den sædvanlige runde fra stue til stue, i køkken og kælder for til sidst at slutte i gården med alle avlsredskaberne. Men denne gang skal jeg ikke trætte læserne med en detaljeret gennemgang, kun notere, at Bodil Christensdatters fruentimmerklæder kommer under hammeren, og at Niels Munklinde som den højestbydende køber sig en bøsse med messingbeslag og en rød og grøn sadde med stigbøjler, og det kunne han nok have brug for ude på de store vidder, hvor han boede. Særlig interesserede vil jeg henvise til landsarkivet eller mine private optegnelser.

Auktionsprotokollen

Der er også andre auktioner, hvor vi træffer „familien“, f. eks. efter Madame Schmidt, Kløde mølle 7. marts 1775 m. fl. Fantasien arbejder med, når man ser de mange navne på sognebornene og følger vurderingspriser og højeste bud. Auktionerne har været lidt af en folkeforlystelse og et sted, hvor man supplerede sit sparsomme indbo, hvor man hørte nyt og mærkede livets pulsslag i spænding og spil i hin fjerne hedeegn.

Den gamle auktionsprotokol er et kapitel for sig, den kunne inspirere en digter til mange slægtsromaner. Det er, som man fornemmer, at blækket endnu er vådt, thi siderne er ru af det fine sand, som blev strøet på skriften for at få blækket til at tørre. Hvert et tal, som er bogført, står op af døde og fortæller sin historie om livets drama for kommende slægter.

Auktionsprotokollen for Lysgaard-Hids herred 1739-93. Viborg. L. A.

PEDER LUNDUMS SAGA

FOTO: H. LYKKE

Haunstrup hede med sandet hedevej ved Herning. Ad sådanne ode strækninger har fædrene færdedes på vej til Viborg og Skive og andre steder

Den jyske lyng

*Her har jeg stået i tusinde år,
sust for de slægter, der svinder og kommer,
nikket goddag til den brydende vår,
viftet farvel til den hastende sommer.*

Jeppé Aakjær

16

PEDER LUNDUMS SKIFTE 1768

P. Lundum var g. m. Bodil Christensdatter,
Gammel Pæjrs bedstemor, Maren Overbys oldemor
og min 3' tipoldemor.

Han var svigerfar og stiftar til Niels P., Munkl.

P. L. er far til Jens Lundum, herredsskriver i Hinge,
og stamfar til Uhre og Stenholtslægterne. (Se Mb. I).

SELVOM vi ikke har skiftet efter Bodil C. 1763, så har vi det store skifte efter hendes mand P. Lundum 1768. P. L. må formodes at have beholdt sin part af indboet, og skiftet foregår allerede 5 år efter Bodils død. Skiftet fylder 70 sider og bilagene c. to, tre gange så meget. Jeg skal i det følgende prøve at give et uddrag, som har stor kulturhistorisk interesse, fordi det fortæller om leveforholdene for 200 år siden i en gård, hvor slægten gik ud og ind. Det er vel værd at have i tankerne under læsningen

Skiftet i uddrag

Kilder:

Skifteprotokol for Alhedens Kolonier 1762—1787, s. 41 og flg.

Viborg Amtsstue. Alhedens Kolonier. Skifteværnsnet vedr. 1764—1847.

(En pakke).

Anno 1768 d. 27. juni indfandt Hans Kjærsgaard, Nørlund, Kgl. Majestæts forvalter over Colonierne paa Alheden, sig som skifteforvalter udi dødsboet (sterfboet) efter afgangne Peder

Jensen Lundum paa Julianehede, med 2 vurderingsmænd og vitterligheds mænd.

Som arvinger møder enken *Anna Margrethe Pedersdatter*, P. Lundums børn af 1. ægteskab, *Jens Pedersen Lundum*, Herredsskriver, Mausing mølle, senere Hinge, *Niels Pedersen, Munklinde*, for sin afdøde kone, Else Pedersdatter, og deres 2 umyndige børn, *Christen* 8 år og *Gertrud* 10 år. — *Thomas Nielsen, Rønkilde*, på sin kone Anne Kirstine Pedersdatters vegne.

I VÆSTERSTUEN

Rd. Mk. Sk.

1 grøn malet skab, som skifterettens segl fandtes ubrødelig for. Det blev vurderet til	1 - 0 - 0
Derudi fandtes	
1 hagel pung og en krud horn	10
Vitriol i et kræmmer hus	1
2 gafler med sølvbeslag	12
1 kniv med sølvring	0 - 1 - 0
1 par sølv knapper	0 - 1 - 0
10 stk. metal knapper	0 - 0 - 4
Adskillig røgelse	0 - 0 - 2
1 metal sucker klemme	- 2
1 Ege skrive chatol med laas og nøgle, seglene fandtes uberørte	8 - 4 - 0
derudi forefunden:	
En Tin theflaske	0 - 0 - 10
1 brændglas, en vægt med 7 lodder	
1 ny ege chatol uden beslag, forsejlet, deri fandtes nogle papirer, som blev henlagt til de andre og chatollet med 4 drejede fødder vurderet til	3 - 2 - 0
1 ege drag kiste med 4 skuffer o. s. v.	5 - 0 - 0
Derudi fandtes af den afdødes gangklæder	
1 hvid klædes kjortel uden knapper uvendt	3 - 0 - 0
1 ditto klædes vest uden knapper	1 - 2 - 0
1 par ditto bukser, 1 dyrskindsvest, 2 klædeskapper med 6 metalknapper. 1 blaa ulden damaskes nattøje	

Firhuse, Neder Julianehede, hvor P. Lundum boede. Fot. jan. 1961

Rd. Mk. Sk.

1 blaa kjortel med knapper, 1 graa klædesvest med
25 stk. metalknapper, 1 kiortel med kamelhaars-
knapper, 1 rød og grønstribet kontor-kjoel, en grøn
og en *Callemanches bryststykke med knapper* ....
o. s. v., o. s. v. 1 par sorte bukser m. 19 knapper, ditto
skindbukser, 1 hat, 1 rød nathue .....

1 spanskrør med sølvknap og dupsko ..... NB. 3 - 0 - 0

1 grøn fløjels nathue, 1 gul og rød silketørklæde

1 læder katt til penge, 1 rød klædes hatt slag ...

1 messing røgtobaks dåse ... 3 hørgarns skjorter

1 blaa-garns drejels dug i 2de bredder ...

1 par røde haand-manchetter, 1 sort paryk
vanter, støvler og sko.

1 grøn malet ege halv kiste

med haandgreb og 4 sorte drejede fødder.

2 læderstole og 1 lænestol, 1 thebord med malede
sten, 7 små skilderier, 1 messingfad med jernfod,

Rd. Mk. Sk.

1 jern fyrfad. 1 steen skrive tavle, 1 bly blækhorn 1 sengested med himmel dertil 3 stk. Cartuns omhæng med kappe	1 - 3 - 0
1 grøn og rød sribet olmerdugs overdyne vog 1 lispund og 14 pund !!	2 - 4 - 0
1 rød og gul sribet ditto, 1 lispund og 2 pund ...	2 - 0 - 0
1 blaa og hvidtavlet ditto, 14½ pund, en rød og grøn hovedpude 7½ pund, en ditto ... Brune thekopper og kande, 1 æske med en blaa sten og 1 ragekniv med sæbeborste.	

Bøger

Henrik Møllers Huspostil, 2 psalmebøger, Brand-
ordningen for Viborg by, 3 små tyske bøger,
1 „Bedendes kæde“, Evald Evaldsens tidsregister
udlånt til mølleren i Klode.

I DAGLIGSTUEN

1 høj grøn malet skiænkskab	4 - 0 - 0
I det øverste rum: 3 flasker, 1 vinglas og ølglas, 1 halv potflaske, ditto af krystal, 1 theflaske, 1 penge- pung, 1 messing caffekande, 1 pibestob med sølv- nagle, sølvknap og mundstykke. I det nederste rum: 1 paryk, 1 pund harpix og en pose 1 aflangt egebord med 3 skuffer, 4 messinglysestager, 1 lysesaks, 1 Viiserværk med Fuderal („Born- holmer“), diverse .. thepotte, krus. 1 jernbilægger kakkelovn	10 - 0 - 0
1 rødmalet mælkeskab og 6 trækar, 1 slagbænk med vægtige dyner.	

I Sovekammeret (alkoven)

fyldt med farvestrålende vægtige olmerdugsdyner
m. v. 1 lænestol, 1 træbænk og skab med pibe.

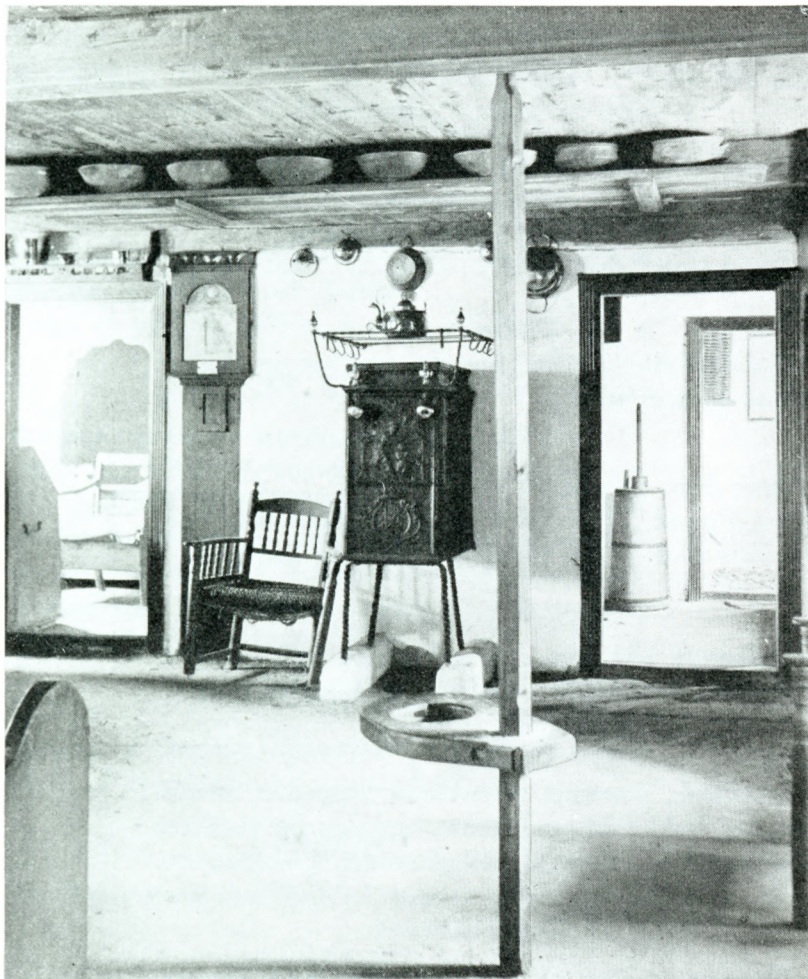

FOTO: H. P. HANSEN

Gammel vestjysk stue i Herning Museum med åben dor til sovekammeret og kokken, i forgrunden en gangstol

*Far kom kroget ind fra stalden,
hængte trojen op ved bjælken,
spiste tavs, indtil han sagde:
„Lad os takke Gud for mælken!“*

*Bad vi da i lys fra månen,
som kun born og bønder beder,
medens tunge stjerner tændtes
over brede, tavse heder.*

Jeppe Aakjær

KØKKENET

Rd. Mk. Sk.

Kobber

1 Destillertøj med hat og pibe, vog 10 ¹ / ₄ pund	2 - 3 - 6
Kasserolle, fyrfad, potte, thekedel, 2 kobberkedler, en på 14 pund, en større	
3 lispund og 2 (50 pund!)	14 - 3 - 8

Messing

1 Malmklokke, 2 kedler, 1 morter med støder, rivjern,
fyrfad og natbækken.

Tin

2 store dybe tinfade, 12 pund	2 - 0 - 0
ditto, 4 pund, 2 fiskefade, 7 pund, 6 dybe tallerkner og ditto flade (13 ¹ / ₂ pund!), saltkar og spølkum.	

Blik- og jerntøj

Vandkande, olielampe ... tranfod, rist, pande, gryde,
vaffeljern, braadsped ... ildfork og ildklemme m. v.

Træ

Vaskebænk, skammel, retterbænk, træpuster, spand,
stripper, hakkebræt m. v., som omhyggelig vurderes
stykk for styk. Trælygte med glasruder, 1 kjerne osv.

I Qværnhuset

1 Degnetrug af eg og 1 haandkværn med tilbehør.

I POTHUSET

1 pibe (1 alm. vinpibe rummer c. 500 l), som enken
foregav at være fyldt med mjød, undtagen 1 kvarter
fra spundet af.

1 Oksehoved ligeledes med mjød på ¹ / ₂ kvarter nær begge dele	NB. 20 - 0 - 0
1 sæk med humle, 10 pund, 1 ege tønne, tjæretønne	

Rd. Mk. Sk.

med tjære, 4 tomme sildefjerdinger, egeballier, sold
m. m. ... NB. 12 bikuber ... m. v.

I BRYGGERSET (Forstuen)

Masser af redskaber, spader, hakker, skovle, mest af
træ, høle, 1 sadel med stigbøjle ...
Masser af egekar, ballier, tønder, fjerdinger o. s. v.

I BØDKER KAMMERET

2 sengesteder med sengetøj, træ og brædder,
høvelbænk, tællestol, høvelblok, materialer, 60 ege-
stave til ballier, 85 til stripper, 225 stove, seletræer,
hestegjorde i massevis ... meget værktøj: økser, ham-
mer, sav, bor og høvl, 1 slibesten og en hverdsten.
I byggulvene: klove, gjorde, aske- og svinetrug og
1 vognekurv.

I VOGNPORTEN

Tjærekanne, studeåg, hjulborer og 1 tysk plov med
hjul ... I fårehuset: 1 faarehække.

I LADEN

1 Hakkelseskiste med kniv, 1 høfork, river o. s. v.

I GAARDEN

1 beslagen vogn med lejer og skrav m. v.	4 - 0 - 0
Endnu et par vogne, en harve og en tækkestige.	

KREATURER

1 sort grimmet bøll (1 stud)	5 - 0 - 0
1 ditto	4 - 0 - 0
1 graa kvie m. kalv 4 rdl., endnu 2 køer (c. 2—3 rdl.)	
1 sort hjelmet kvie, ungnød og 1 rød og hvid broget so	

Rd. Mk. Sk.

16 faar og en guld vædder og 10 lam (Det bemærkes dog, at der er spist 3 lam siden forseglingen, der er nok gået et par stykker til begravelsen).

FORSKELLIGT

I kælderen og spisekammeret findes endnu forskellige ting bl. a. 8 hollandske tallerkner.

I sovekammeret er 1 brun malet egekiste, et par lænestole, en spinderok .. 2 styk blå- og hvidtørnet omhæng med kappe ... og (!) 250 styk mursten.

Inden vi går over til sølvtøjet, kan endnu nævnes 1 par gravstene, briller, tegnebog, 1 haandsav og 6 styk faareskind.

SØLV

1 par sølvskospænder og ditto knæspænder, 1 sølvkrudtmaal

1 rød hollandsk krus med sølvlaag og en specie

i midten	5 - 0 - 0
42 stk slette, flade sølvkjortelknapper, vog 11 ³ / ₄ ...	5 - 5 - 4
34 stk Vesteknapper, vog 7 lod 3 qv.	3 - 3 - 0
12 stk nattrøjeknapper	1 - 0 - 15
21 store stk. udgraverede vesteknapper	2 - 3 - 3
38 mindre, runde ditto	3 - 2 - 9
1 (sølv)bæger, 5 lod 3 qv. á 3	2 - 3 - 0
1 større ditto 8 lod 3 qv.	4 - 2 - 4

ialt 360 - 2 - 4

P. S. SØLV pantsat til Poul Nielsen, Vester Bording, Balle:

1 Sølvkande, vog 40 lod á 3 Mk.	120 Mk.
1 Sølvudgraveret skaal, vog 17 l. 3 q.	51 ⁹ / ₁₀
1 aflang Snustobaksdåse, vog 5 l. 1 q.	15 ³ / ₁₀
1 Sølvkruslåg, vog 10 l. Navn PSSC(E?)	30
4 Sølvskeer, vog 11 l. 3 q.	44 ⁹ / ₁₀

P. S. Ved privat auktion under haanden køber Jens Lundum solvkanden for 20 rdl. og 5 mk., den store sølvskål overlades forvalter Kjersgaard for 9 - 5 - 4½, enken faar en mindre sølvskaal for 2 - 5 - 0, endelig bortsælges nogle andre effekter, ialt indkommer 34 rdl. 1 mk. 4½ sk.

Bortset fra ovenstående pantsatte sølv slutter skifteretten sit arbejde den 27. juni 1768. Tilbage står at opgøre P. Lundums debitorer og kreditorer, en anelig bunke papirer og dokumenter, som Jens Lundum, Niels Munklinde og skifteforvalteren omhyggeligt putter i *egeschatollet*, som bliver forseget, og man berammer lørdag den 14. juli til at sortere papirerne og den 19. juli til auktionen.

Den foreløbige skifteforretning underskrives af arvingerne, vurderingsmænd m. v. Vi står endnu kun ved begyndelsen af det spændende opgør af P. Lundums vidtløftige forretninger, og der vil gå et par år endnu, inden den endelige arv kan udloddes.

KOMMENTAR

Inden vi går videre, skal jeg knytte nogle få kommentarer til det usædvanligt interessante skifte, som kaster lys over slægtens kulturhistorie på den tid. P. Lundum har været en holden mand, som har båret sin seigneurtitel standsmæssigt. Ved hans pludselige død er alt ude og inde forblevet urørt. Præsten i Krage-lund oplyser, at han 106 kaster jord på P. L. efter dom af 30:5 ved tinget og amtmandens aprobatation. Men desværre mangler tingbogen for nævnte år. — I en regning og brev til skifteretten, nr. 14 oplyses, at P. L.'s pludselige dødsfald såvel hos Jens Lundum som øvrige tilstedeværende forårsagede en sådan confutation, at de ikke kunne medtage de af den afdøde overleverede varer.

Det uventede dødsfald giver os et nærbillede af de virkelige forhold i alle detailler fra den tid, da han selv gik ud og ind i sit hus. Vi får lov at gå en tur gennem stuerne, se os for og åbne skabe og skuffer, hvorfra de vigtigste papirer endnu opbevares på landsarkivet i Viborg og er mere end 200 år gamle. I forhold

til hine fattige tider har alting vidnet om velstand, og det må naturligvis ikke bedømmes ud fra det 20.' århundrede.

Møbler og sengetøj

Vi går ind i *vesterstuen*, som må betragtes som *storstuen* i hele husets bredde i vestenden. Der findes de fleste møbler. Vi giver os tid til at se på dem. 2 egetræschatoller med skuffer og rum, 1 grønmalet skab og en ditto egehalvkiste og endelig en egedragkiste med 4 skuffer med alle gangklæderne.

Dernæst findes der *en himmelseng*, den må have været fritstående, da den har 3 omhæng med kapper. Hvad dynerne angår må de have lignet dem i eventyret om prinsessen på ærten. Overdynen alene har vejet 30 pund og underdynen 18 pund! m. m., de har strålet i herlige farver, grønne, røde, gule, blå og hvide..! Når P. Lundum er gået til hvile med sin grønne eller røde nat-hue, så har han taget sig ud omtrent som Jeppe i baronens seng, som vi kender ham fra Osvald Helmuths herlige gengivelse i fjernsynet!

Vi lader P. L. forlade de mægtige olmerdugsdyner og vil forsøge at iklæde ham hans hverdags- og søndagstøj fra den store ege dragkiste.

P. Lundums klædedragt

Når P. L. ordnede sine mange forretninger indendøre, som vi om lidt skal høre om, har han været iført en lang rød og grøn-
stribet kontorkjole med Callemanch bryststykke med knapper (pibe- eller kniplingsbryststykke), sorte bukser med 19 knapper og sort paryk. — Når han skulle ud til gilde eller fest, og det har det ikke manglet på i hans bevægede liv, så har det været et stolt syn med betydelig mere kolerit end det 20. årh.'s ensrettede mandsdragt.

P. L. har været iført en lang hvid klædes kjortel med sølvknapper og en ditto vest. På skoene har han haft sølvspænder, i knæbenklæderne sølvspænder og sølvknapper. Han har haft store røde ærmemanchetter og en rød klædeshat med slag, sort paryk med lange slangekrøller, og for yderligere at understrege

*Peder Lundum tegnet af Erik Andersen, Kbhvn., efter beskrivelsen
i skiftet 1768*

værdigheden har han i hånden haft en lang tynd spanskroksstok med sølvknap og dupsko og om halsen et gult og rødt silketørklæde.

Jo, datidens Monsieur'ers klædedragt var ikke for ingenting en afspejling af enevældens prangende hofdragter, som vi kender fra Holbergs komedier, og som går helt tilbage til solkongen, Ludvig XIV i Versailles i Frankrig. Den jyske hede og Munklinde har fået lidt af glansen!

Bøger

Bøger var en sjælden vare i de tider og ejedes ikke af hver mand. P. L. har dog haft et par stykker, så han endda har kunnet låne ud. Cynde Schmidt, Klode mølle har lånt Evald Evaldsens tidsregister og en vis Niels Skræder i Tulstrup en Lovbog, nyt oplag.

Af opbyggelsesbøger har P. L. haft en huspostil og de „Bedendes kæde“, en folkelig bønnebog, som vi senere skal vende tilbage til.

Se iøvrigt P. Lundums auktion i Pederstrup 1752, s. 84.

Farveglæde

Lagde De mærke til farverne. I dagligstuen var det høje skænkeskab grønt, mælkeskabet rødmalet, olmerdugdynerne og sengeførhængene strålede i alle regnbuens farver, og selveste P. Lundum vandrede rundt i hvidt, rødt og sort og skinnende sølvknapper, med en sølvbeslagen pibe i munden; jo, det har været et syn! Når så alt kobber- tin- og sølvtoj har været pudset, og der har været dækket op til gilde ved det aflange egetræs-bord med lammesteg og drikkevarer, så har der ikke været kedeligt. Her var det, at Niels Munklinde kom og besøgte sin svigerfar og stiffar.

Dagligstuen

Dagligstuen må have ligget mellem køkkenet og vesterstuen, da der er en bilæggekakkelovn med naturlig indfyring fra køkkenet; her findes et Skænkeskab med flasker og glas, et aflangt

egetræsbord og et urværk i kasse, som nok har været en seværdighed.

Køkkenet

Køkkenet må have været en lækkerbidsken for en nutidig antikvitethandler eller unge mennesker, som i dag skal sætte bo og sværmer for kobber- og tinsager. For alle P. L.'s herlige tunge tinfade og tallerkner kunne der fås 5- til 10-dobbelte priser i dag.

I køkkenet findes det uundværlige brændevinstøj som i de fleste af datidens gårde tillige med nogle kæmpemæssige kobberkedler. Derefter går vi ud i

Pothuset

I pothuset er et overraskende lager af mjød (en gæret honningvin), en pibe = en tønde på c. 500 l. og et oksehoved = et anker på c. 250—300 l. — P. Lundum var som sine samtidige glad for drikkevarer, men det store kvantum tyder afgjort på, at det var en handelsvare. Han drev en blandet handel med salg af alle slags brugsartikler, og dertil har hørt mjød og ihvertfald brændevin, hvad vi kan se af de følgende regninger.

Den ydre velstand. Sølv

Rede penge har det været småt med i de tider. Den synlige velstand bestod gerne i sølv, kobber og tin. P. L. har haft sin part, men han har alligevel savnet driftskapital til sine omfattende forretninger og de mange arveparter, han har måttet udbetale, derfor har han pantsat en del af arvesølvet til Poul Nielsen, Vester Bording. Det kommer nu under hammeren ved privat auktion. Det har været skønne ting.

Det som har synet mest udadtil har været sølvknapperne i kjole, vest og bukser, og der har P. L. haft tilstrækkeligt til at styrke kreditten. Der er opført 147 Sølvknapper af alle slags. De har indbragt en anelig sum.

HVAD EGECHATOLLET GEMTE

Skifteretten 14. juli 1768

AFTER mødes vi med den kendte familie, Jens Lundum, Niels Munklinde og Thomas Rønkilde.

Skifteforvalteren åbner egechatollet med alle P. Lundums papirer, breve og regnskaber. Vi er så heldigt stillet, at alle disse papirer og endnu flere er bevaret fra udslettelse og findes i en pakke på landsarkivet i Viborg som bilag til skiftet.¹⁾

Det er en anselig bunke, som omfatter 2-300 sider i alle formater, regninger på alle mulige lapper heftet sammen med knappenåle, breve, fornemme dokumenter m. m. — Vi tager med nænsom hånd på papirerne og brevene, vel vidende, at P. Lundum og Niels Munklinde har stået med de samme papirer i hånden, selv skrevet mange af dem og sat deres navn og segl derunder. Bagved de knappe optegnelser og ord ligger livets brogede hændelser med tab og gevinst, skuffelser og glæder.

Det er et kæmpearbejde at give sig i lag med denne bunke, endsige finde ud af et lille bitte uddrag, men det lønner sig. Jeg vil nu forsøge at give en lille duft fra det gamle chatol, selvom det ikke bliver meget.

¹⁾ Viborg amtstuearkiv. Alhedens kolonier. Skiftevæsenet vedr. 1764—1847.

Lad os først se på et par enkelte af P. Lundums tilgodehaver og siden se på et par af den strøm af regninger, som kommer. Alle forsøger at få sig så godt betalt som muligt af det forventede „fede“ skifte. Hver sag får sit nr., som påskrives papirerne med vældig store fede tal, for hvem kan hitte rede i alle de papirer, — der er over 50 nr. — Som eksempel tager vi nr. 3 i sammendrag.

Nr. 3

Regning på hvad Søren Pedersen, Engesvang har bekommet af mig (P. L.):

	Rd.	Mk.	Sk.
Til rest på et urværk	2	0	0
8 pottes brændevin á 7½	0	4	12
3 stk haarreb ... 1 vognstjert ... 1 gg. seltræ, beslagen ... 1 spade og 1 hjøle			
alt m. priser.			
1 pund humle ... 6 røde pottes til mælk	2	12	
4 skp. boghvede ... ½ Fdk. salt ...			
4 pottes 3½ pægl brændevin 3 mark ...			
For jul 12½ pund grøn flæsk, ½ pund humle.			
Flyet ham 8 skl. til tøj fra Horsens ...			
1 par træsko til drengen og ditto til Christian.			
1½ Fdk. salt, ½ pund sæbe ... 3 stober mælk ...			
Betalt Peder Enevoldsen i Hestlund for Søren			
8 sk. og Jens Nedergaard i Guldforhoved 4 mk.			
-- 2 stober, ½ pund sæbe m. v. ...			
Stevningens bekostning	2	8	
En blå kappe	3	0	0
En blå klædes pudehynde	1	2	0
	<hr/>		
	12	5	8

Søren Pedersen, som var nærværende, sagde, at han ville give en contraregning til næste skiftesamling.

P. S. Regningen er tilstrækkelig bevis på, at P. L. drev en blandet landhandel; af andre regninger ser vi, at han også handlede med byggematerialer, træ og mursten.

Vi går videre til Søren Pedersens modregning, som fremlægges ved skiftemødet den 22.—23. sept. s. år. — Sag nr. 23.

Nr. 23

Regning fra Søren Pedersen, Engsvang med min stiftfader P. Lundum. Forkortet.

	Rd.	Mk.	Sk.
D. 8. febr. 1767, vognleje til <i>Horsens</i>	1	2	0
5½ skp. malt, 4½ lispund flæsk (!) ...			
1767 - lån af rede penge 6 mk. og 12 ... 1 td. havre.			
.. og så den dag han gik til Guds bord 1767 om påsken lante jeg ham 1 Rdlr. ...			
Diverse udlæg ... Jørgen Harreskou, Tulstrup...	5	0	0
1766, 5 læs hø	6	0	0
Diverse rejser (m. heste og vogn) <i>Veel (Vejle)</i>			
1766 efter hans penge	1	1	0
Rejser til <i>Grønæk, Asklov og Tulstrup</i> ...			
Debet 4 rdl. til Thomas Rønkilde ...			
Nok har jeg også tilgode ved ham for 3 potter brændevin, som jeg betalte for ham udi Kragelund			
1767 om Pintsedagen med	2	2	
Engang seletræer, beslagen	3	8	
	<hr/>		
	ialt	33	2 - 8

Engsvang 21. sept. 1768. Søren Pedersen.

Regningen er ganske interessant. P. L. har tit været på farten, Horsens, Vejle, Grønæk o. s. v. — I en anden regning finder vi ham i Viborg og Skive. Der er gået mange dage til disse ture.

P. L. har været gudfrygtig, og dertil hørte, at man gik til alters en eller to gange om året, og at præst og degn fik et passende offer.

Han har også godt kunnet lide et godt bæger brændevin, som var hver mands drik. Pintsedag 1767 har det gået lystigt til i Kragelund. — *Niels Blicher* (St. St. Bl.'s far) har i sin Topografi over Vium sogn fra 1795 skildret en sådan folkefest:

Første Pintse-dag, da den nysudsprungne skov står i sin fulde

majestætiske grønne pragt, efter at gudstjenesten er endt, forsamlе sig unge og gamle af . . by og nabosogne på en åben grøn plads i skoven her ved byen, og fornøje sig til aften med musik og sang og dans. Ingen ædlere eller helligere fornøjelse i livet end den, der fremlokkes ved at beskue Alfaders herlighed, hans magt og godhed i naturens yndigheder. — O, I ædle, gode, elskværdige mennesker af den trældende bondestand. I have dog så mange møjsommelige — så mange sorgfulde dage. Aldrig være eder så skøn en Maj-dag misundt af noget eders medmenneske; ånder I kun frit i glædens skød under Guds blide himmel! Bogfinkens muntre slag sammenstemme sødeligen med eders strengelyd og eders glædes sange! . . . (S. 126 — Ny udgave, Woel 1924).

Hyrdedrengen Niels

Jeg synes, hyrdedrengen Niels fortjener at nævnes blandt alt det „store“, som optager sindene ved skiftet. Hvorledes var så æ hjord'(drengs) materielle kår 1768?

	Rd.	Mk.	Sk.
Hyrdedrengens årsløn	2	4	0
Deraf fragår modtagne varer:			
3 alen og 1 qt. vadmel	0	3	10
5 kvarter stribet tøj	0	1	9
1 par træsko	0	0	4
1 par hvide bukser	0	1	14
2 alen lærred	0	1	0
Faderen for bekomne varer	0	0	5
For fårene, som Michel Engesvang tog i hus og havde gjort skade for	0	1	0
		1	3 - 10
rest		1	0 - 6

Den rigsdaler, som bliver tilbage, skal være Niels hjorddreng vel undt efter et års slid, hvis den ikke er gået til faderen eller til det tøj, han har slidt, mens han som Mads Doss gek mæ foeren i hien.

Mans: Peder Lundum	Debit
1767	
26 January 2 ^{te} Sagal a 8/-	1/-
2 ^{te} Allin a 10/-	1-4
2 ^{te} Lixen Gul: Rind	1-
1 ^{te} Sulten	1-8
Rosmarin	2
1 Hell	10
50/16 Dinn	3
19 Polken Fran a 10/-	32 1/2
<hr/>	
2 1/2 Paet . 30/-	4 20/- = 11/3
9 1/2 12/-	3 12/-
Somigis Koguring	6 20/- = 12/-
<hr/>	
	= 11 20/- = 5 1/2
Horsens Fab. Taxu 1767/ Jens Overby	
i de Accoper	12/-

A^o 18

Nr. 18

Regningen fra Horsens

Som eksempel på en af de lettest overskuelige regninger tager vi Jens Overbyes regning fra Horsens. Se fotocopien. Den behøver ingen nærmere forklaring, det er altsammen handelsvarer. Jens Overby har desuden en gammel fordring på levering af en ½ kiste skueglas (8 rdl.), som der føres en omfattende korrespondance om, bl. a. har vi et brev adresseret til P. L., Munklinde, dateret 28. juli 1764, hvilket tillige beviser, at P. L. på den tid bor i Munklinde, som vi skal høre om i næste kapitel.

Mons ^r Peder Lundum		Debet		
		Rd.	Mk.	Sk.
1767				
d. 26. January	2 pund hagel à 8 sk.	0	1	0
	2 pund allun à 10 sk.		1	4
	½ pund fiin hal:krud		1	0
	1 pund sukker		1	8
	Rosmarin		0	2
	1 fiil			10
	50 pund som			3
	19 potter tran à 16 sk.	3	1	0
		<hr/>		
		Er	4	0 - 11
	2 lisp. f ^u alt à 30 sk.		3	12
	9 pund hor à 12 sk.		1	0 - 12
	Forrige regning		6	-
		<hr/>		
Horsens d. 26. Janr. 1767 / Jens Overbye		11	5	3
	1 td. ancioser	0	0	12

No 18

Bødkerforretning

Til gården har også hørt et bødkerværksted (snedkeri) med masser af træ, stave til baljer og stripper og dertil hørende værktøj m. v. Salget af trævarer fremgår også af de følgende regninger.

P. Lundum har det ikke efter fremmede. Hans far var bødker *Jens Christensen Lundum*, Pederstrup (Vinderslev s.).¹⁾ Vi har en regning fra 1718 sålydende: Bødkeren Jens Lundum i Pederstrup betalt for efterskrevne arbejde, som sl. Hans Tommesen havde sendt til Aarhus: Tønde, ballekar, kjerne, ottinger og stripe.²⁾

Dette forklarer også, at ved P. Lundums auktion i Pederstrup 1752, da han flyttede til Bording vandmølle, var der adskillige ligkister på loftet til salg.

Hermed har vi også forklaringen på det berømmelige *ligtræ* fra 1767 over Else Pedersdatter, Munklinde (P. L.'s datter).

¹⁾ Se årbog for Lyseg.-Hids h. 1918, s. 61 og kap. 21.

²⁾ Amtsskifteprot. for Silkeborg amt 1716-26, s. 116. — Se også Vinderslevgrd.s Sk.prk. 1730-51, s. 404.

18

LIVET I MUNKLINDE 1764-65

Peder Lundum og Niels Cramer

VI kommer nu til historiske aktstykker, som kaster lys over livet i Munklinde 1764 og 1765. Hovedpersonerne er P. Lundum og Niels Cramer, to af egnens markante skikkelser.

Efter Bodil Christensdatters (Niels Pedersens mors) død i 1763 er hjemmet i Skygge blevet opløst, og enkemanden P. Lundum har bosat sig hos sin datter og svigersøn i Munklinde; der træffer vi ham 1764 og 1765. Vi må nu tage fantasien lidt til hjælp. Skønt P. Lundum er op i årene, har han gået i giftermåls-tanker. Det var ikke så galt at få en pige eller en enke, helst med lidt grunker for at starte en ny hedegård eller „hjemmen“. Det var en naturlig nødvendighed i de tider. Det er baggrunden for nogle romantiske frierrejser til Viborg og Skive, som vi nu skal høre om. Samtidig anlægger han proces mod mølleren i Klode for nogle fornærmelige udtalelser om hans afgangne sl. hustru, Bodil C. I den anledning skal han have sagførerhjælp i Viborg og kontakte flere vidner. Ved disse foretagender kommer *Niels Cramer* ind i billedet og bliver hans hjælper. Det er sikkert begyndt i bedste forståelse og fordragelighed, men det ender med, at Niels Cramer sender en ublu regning, som vi nu skal se på. Den fremlægges i skifteretten. Vi har den i original med skreven hånd. Den fortæller om slagets gang og livets dramatiske hændelser med udgangspunkt i Munk-

linde, hvor Else og Niels Pedersen (vor tip-tip-tipoldefar) har stået på P. Lundums side.

Nr. 42.

Regning fra Niels Cramer 1767

(Ortografien delvis moderniseret)

Regning paa hvad jeg undertegnede har udrettet for Sr. PEDER LUNDUM, nu opholdende sig i MUNCH LINDE udi Bording sogn, samt hvad han tid efter anden af mig har bekommet, som følger.

Rd. Mk. Sk.

Anno 1764, d. 11te October kørte jeg med Sr. Peder Lundum til Viborg for der at faa Landstings Procurator Sr. Bondoe til fuldmægtig mod Klod Møller, for tur og retur	2	-	3	-	12
Paa hen- og hjemrejsen blev af ham udi 2de nætter og dage, han hos mig har logeret, fortæret for	3	-	6		
d. 16. Octbr. tog jeg for ham til Søbygaard (amtmand Trappaud) for der at forskaffe ham constitution paa Her Raadmand Dyssel i Fruerlund (herredsskriver) dommersædet at beklæde, som og blev rigtig forrettet, for denne min rejse	-	3	-	8	
Noget derefter drog jeg for ham til Sr. Herman Bang paa Masvinslund for at faa paakjeret forelæggelsen.	4				
d. 8. Januari 1765 kjørte jeg med mine egne heste og vogn med ham til Skive for at at hjælpe ham tilrette en gaard at købe, saa og for at frie til en pige med ham, for disse 6 Mile beregnes tur og retur ...	4	-	4	-	14
d. 25. Januari drog jeg med ham til Viborg, med mine egne heste og vogn og hjalp ham til en gaard at kobe, blef der liggende efter ham i 2 til 3 dage paa min egen pung, derfor af heste og vogn tur og retur	2	-	3	-	12
Samme gang har han logeret hos mig udi 10 dage, og da blev fortæret af ham mad 3 gange om dagen, kaffe og the 2de gange om dagen saavel som andre					

Rd. Mk. Sk.

drikkevarer, han jevnlig til sig tog, ialt efter billighed er beregnet for	2 - 2 - 8
Forhen tid efter anden har han logeret hos mig 7 nætter og dage, fortæret ialt med mad, kaffe, the samt vine og andre drikkevarer, item ladet mig forskaffe ham øl, brændevin og mjød til sine bekendte, som kom for at besøge ham og især de, som hand havde ladet indkalde til Hids Herreders ting for at aflægge vidnesbyrd, for dette tillige med hands eget.	2 - 1 - 9
d. 29. Januari kørte jeg ham hjem til Munchlinde derfor	3
1765 d. 9. Febr. kørte jeg med ham <i>igien til Viborg</i> med mine egne heste og vogn, han ogsaa talede mig til selv at følges med for at hjælpe ham at <i>frie til en pige</i> , som og han samme gang blev forlovet med, for min vogn tur og retur + 3 dages ophold	2 - 3 - 12 3 - 10
d. 15. ditto kørte jeg ham hjem til Munchlinde for...	3
Desuden har jeg betjent Peder Lundum udi hans slætte tilstand, da hans aksel (skulder) i leddet var grodtet og cureret ham baade i mit eget Huus saa og rejst til ham tit og ofte i den haarde vinters tid og derover forbrugt en stor del Medicamenter. For samme min cur med medicamenter og ulejlighed kan ej have ringere som	9 - 2 - 0
Ligesom jeg og curerede ham sin taa og fod, der var bedervet af en inflammation. For medicamenter og ulejlighed tilkommer jeg	1 - 0 - 0
Han bekom af mig et låden skind til en sadel for ...	1 - 0 - 0
d. 11. Marti rejste jeg til Peder Lundum og koppede ham tillige bragte ham blodrænsende medicamenter mod indvortes svaghed	1 - 2 - 0
Peter Lundums stifssøn i Munchlinde (N. P.) hentede og medicamenter til Peder Lundum, kostede ...	0 - 1 - 4
d. 28. April rejste jeg til Munchlinde og koppede Peder Lundum igen, derfor	1 - 0 - 0

Rd. Mk. Sk.

Efter hans bud og begæring at komme til ham i Munchlinde for at tale med mig om hands giftermaal betræfende, som var at hans kiæreste i Viborg havde slaget ham fejl. For denne min rejse til ham	0	2	0
For Peder Lundum har jeg udlagt til Herman Peder- sen af Viborg, som har gaaet i Peder Lundums ærinde hid med documenter fra Sr. Bondoe 2de gange	0	3	0
Efter Peder Lundums indstændige begæring og for- langende, den tid hans forlovelse i Viborg hørte op, har jeg rejst for ham til Skive og saaledes aftalt tin- gen med Seignieur Bertel Mogensens Huusholder- ske og med hendes Broders, Sr. Jachop Cuur, hans samtykke blev lovet og fuldstendig afgjort, som jeg ville, og samtykke fra dem skriftlig til Peder Lun- dum medbragte. — For slig umage jeg mig for ham paatog, tillagde han mig en Dusør i allermindst paa ti rigsdaler	10	0	0
d. 14. og 15de juli var Peder Lundum hos mig og be- kom hand mad samt kaffe og the, gammel øl, mjød og vin, som opført i nøjeste for	1	1	0
	Summa 46 - 3 - 15		

P. S. nock har jeg endnu til- gode hos Peder Lundum	Niels Cramer	3	2	0
		Summa udialt 49 - 5 - 15		

Denne min regning venter jeg skal af Peder Lundum som moderat og billig vorde anset, allerhelst naar betragtes at alle de rejser og mange mile jeg med og for ham har rejst og faren, da har Peder Lundum aldrig spenderet eller tilsat saa meget som fire skilling enten på heste, kudsk eller mig, men tvertimod saa har jeg mange gange både i Viborg som og undervejs i værtshuse udlagt for ham tid efter anden penge af min pung til hans fortæring ligesom og udgivet drikkepenge for ham, naar

karrigheden pinte og tog overhaand, som ikke må ske for honette folk, hvilke udlæg jeg ikke har anført til den ansatte Sum 49 Rd. 5 Mk. 15 Sk. Og skulde Peder Lundum imod al forhåbning contradisere eller modsige noget af det, som jeg har anført, — agter jeg ej alle at bevise — men i og paa sin tid og sted tilbyder jeg min Corporlig eed og vil altsaa forvente, at Peder Lundum uden nogen dispyt clarer og afgjør sligt.

Haxholm, d. 20de Octbr. 1767.

Niels Cramer.

Det koster dyrt at leve

Niels Cramers regning taler sit eget sprog og er en hel roman for sig. Vi får ikke så lidt at vide om et usædvanligt dagligt liv: rejser, retssager, frieri og sygebehandling, og om hvad der blev drukket, når der foregik noget.

Amor og ægteskabskommissionær Niels C. har haft nok at gøre, og P. Lundum har haft sine bryderier med at finde den rette.

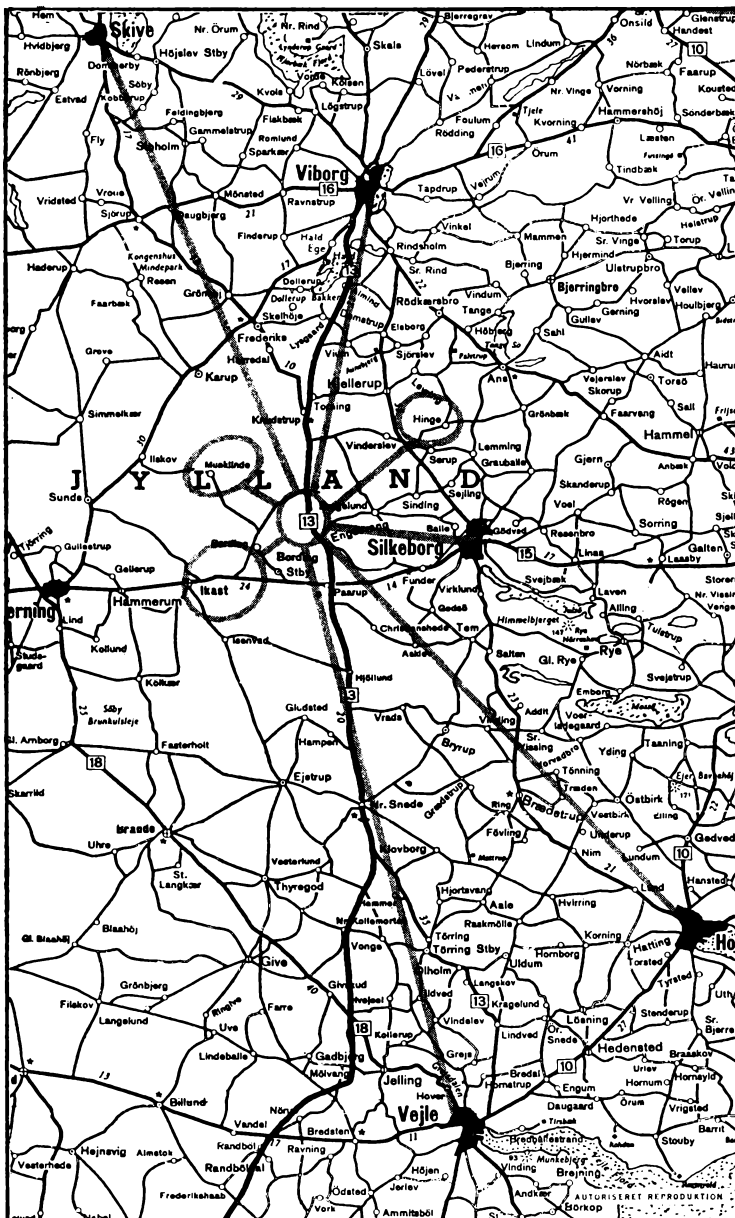
- 1) 8. jan. 1765 drager de til Skive for at købe gård og fri til en pige.
- 2) 25. jan. og 9. febr. i samme ærinde til Viborg, hvor forlovelsen går i orden.
Forlovelsen slår fejl.
- 3) Maj—juni rejser N. C. til Skive i samme ærinde påny.
- 4) 8. jan. 1766 trolover P. L. sig med enken Anne Margrethe Pedersdatter, Engesvang.

Det blev nogle dyre rejser for P. L., og Niels C. tager ordentlig ved, da regningen skal skrives, skønt P. Lundum har ydet N. C. både penge og varer forlods, som vi snart skal se. Men inden vi går videre, vil vi lige se på, hvad historien fortæller om Niels Cramer, som har haft sin gang i Munklinde, vinteren 1764-65 og været bænket i stuen sammen med den øvrige familie.

NIELS CRAMER

N. C. har været udover det almindelige. Han optræder som læge (kvaksalver) og vognmand i den store stil. I vinteren 1765 ligger han i fast rutefart til Munklinde, og derfra kører han til

OVERSIGTSKORT OVER HÆRVEJENS NORDLIGE DEL

Peder Lundums rejser 1764–1767

13 Midt i billedet: Klode mølle og Neder Julianehede

Viborg og Skive og optræder som ejendomshandler og ægte-skabskommissionær.

N. C. stammer fra Holstebroegnen, f. c. 1722. — 1758 bor han i Hjöllund, 1764 forpagter han Kragelund præstegård, 1767 er han fæster eller Colonist på Stendalsgård. (Når han i skiftet kaldes fra Haxholm, er det muligt, han har set sin fordel i at være med ved „slagtingen“ af herregrd. Haxholm i Hovlbjerg 1765. Se Trap).

N. C. var en robust og smart mand, som lå i klammeri med folk for sine ublu fordringer. 1786 blev han idømt en stor bøde for ulovligt brændevinsbrænderi. Død 1790. N. C. omtales i Vald. Andersen: Alheden og Frederiks sogns historie i afsnittet: Stendalsgård (3 s.).

Niels Blicher

Topographie over Vium Præstekald 1795

En af samtidens sognehistorikere giver os et lign. billede af N. C., som bekræfter oplysningerne fra P. Lundums skifte. Det er Niels Blicher, St. St. Blichers far, sognepræst for Vium. Vium og Thorning sogne lå lige nord for Munkl. og Bording mølle. N. Blichers værk er enestående i sin art, banebrydende for al senere sogneforskning, og der er næppe siden udgivet et så alsidigt værk i den genre. (Det anbefales til læsning for interesserede, da man her får en autentisk skildring af de samme forhold, som vore forfædre levede under. (Udgivet påny 1924, Woel).

N. C. omtales s. 13: .. han praktiserede medicin og kirurgie, på grund af, at han havde tient den berømte Dr. Ankersen i Ribe som tiener — det er at forstaae: på puf (= bluf og fup!) og af vindesyge. Hans navn var Niels Cramer. Jeg nægter ikke, at nogle, især veneriske og afsindige, kom karske fra hans voldsomme kuurer; men ligeså vist er det, at adskillige døde derunder, at mange kom slettere fra, end til ham, at han lod sig ublu betale; og havde dog held til at indtage almuen, ja endog en liden del af Middelstanden. Fra alle 4 hjørner søgte man til ham, som en sand mirakel-mand . . .

Den gamle jyske hærvej

Den jyske hærvej strækker sig fra Viborg til Slesvig, en oldtidsvej, som har fulgt den jyske højderyg. P. Lundum boede nabo til hærvejen, som passerer Klode mølle (Hovedvej 15). Herfra foretog han sine frierrejser til Skive og Viborg, forretningsrejser til Vejle og Horsens og sine mange ture til tinghuset i Hinge, familien i Munklinde og mange andre steder.

At den gamle hærvej har fulgt ruten fra Viborg over Knudstrup, Klode mølle, Engesvang og Parup, har vi mange beviser på. Da de Ribe mænd i 1584 drog til Viborg for at hylde den lille Prins Christian, står der udtrykkelig, at de fulgte denne vej. Vejen er nu en moderne asfaltvej, men ruten er den samme. Huggo Matthiesen har i sin bog: „Hærvejen“ givet en malende skildring af dette stykke af vejen, som han kalder „Over den sorte hede.“ Tegningen er fra Koutrup bæk, syd for Nørre Snede. Se iøvrigt billedet: Bakkerne nord for Klode mølle, s. 180.

Billedet bringes med tilladelse af De samvirkende jyske turistforeninger

Blicher har haft sit hyr med at få has på sit stridbare sognebarn Niels Cr., men til sidst lykkes det dog. S. 145:

Efter en omtale af lægevæsenet og overtroen i 1700-tallet udbryder Blicher: Undertiden hænder det sig, at slig en kjæltring gør sine ting så slet, at bedrageriet blottes, og deres kredit falder. Saaledes er det gået med en vis Ca . . . r i denne egn. Nogen tid før hans fald traf jeg ham hos en syg mand i Lysg. sogn. *Jeg læste for ham så tilstrækkeligen, at både han (den syge) og andre i sognet tabte smagen. Siden har jeg mærket, at hans hele hexeros (hekseri) er fløjten! . . .*

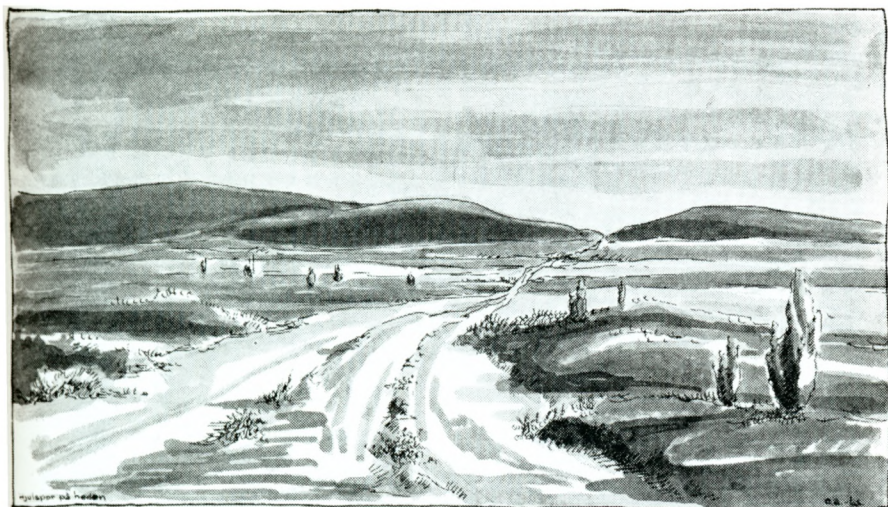
Den ellers så besindige Blicher kommer helt i affekt, når han mindes Cramer!, der som „medicinmand“ uantastet har behersket sognene i miles omkreds, også Munklinde.

PEDER LUNDUM

Lykkens lunefulde spil

Nå, men vi må tilbage til Munklinde. 1764/65 får vi et lille glimt af, hvorledes livet formede sig. Enkemanden P. L. har i sin ensomhed fundet et fristed hos sin datter. Der har været nok at snakke om, især når Niels Cramer kom kørende fra Krage-lund, vel at mærke så længe forholdet var godt, og de fra begge sider så deres fordel i samarbejdet. — Stakkels P. L., som havde „grottet sin Auxel“ (skulder). Men der er jo ikke noget så galt, at det ikke er godt for noget, nu fik de besøg af egnens medicinmand og altmuligmand, Niels Cramer. Han har virket som en hel avis, og de hørte nyt fra den store verden. — Vi ser dem i ånden sidde ved skiven i den ensomme hedegård og drøfte mulighederne for et godt parti og i fællesskab planlægge de forskellige frierrejser til Viborg og Skive. N. C. har sikkert ikke manglet forslag. Her var penge at tjene.

Det havde været morsomt, om vi bagefter kunne have siddet i agestolen i vognen og lyttet til, hvad disse to originale kanutter har snakket om under den lange køren henover Alheden. Men romantikken fik brat ende. Da regningen skulle skrives, var det gode forhold forbi. N. C. tog sig mer end godt betalt for al sin

Hjulspor i heden, tegning af Erik Andersen

køen og doktoreren. Det kan vi let se ved et par sammenligninger. For det første vil jeg løselig anslå en rigsdalers værdi forøget med c. 2-3000 %, skal vi sige = c. 50 kr. (En ko sættes i skiftet til 2—3 rdlr. og en trækstud til 4—5 rdlr.). N. C. tager for en rejse til Viborg 2 rd.-3-12 og for en rejse til Skive 4-4-14, mens Søren Jensen, Engesvang (nr. 23) for en rejse til Horsens tog 1-2-0 og for en ditto til Vejle 1-1-0. — N. C.'s „lægeregninger“ er uden enhver kontrol, f. eks. 9-2-0 m. v.! Og frieriet i Skive sættes til 10 rdlr. = et par gode trækstude!

P. Lundum klager sin nød

Hvorledes ser sagen ud set med P. L.'s øjne. Det kan vi se af et brev, han sender til forvalter Kjersgård, Nørlund, hvor han så mindelig beder ham hjælpe sig. P. L. har haft et blødt sind, det kan vi læse mellem linierne, han vil have sagen ordnet i fred og fordragelighed. Det er tiltalende, men N. C. er en hård hund, som ikke er let at komme til rette med, heller ikke for Kjersgaard, hvis opgave er at mægle for at undgå en proces.

Sag nr. 7

*P. Lundums brev til forvalter Kiærsgaard, Nørlund 1766
ang. Niels Cramers regning.*

Velædle, herr forvalter Kiærsgaard

Saasom jeg nødtvinges til at andrage min nød for herr forvalter angaaendes en deel Pænge ieg har til goede ved Sælveiren Niels Cramer udi Kragelund om hand vilde være mig behielpelig at inddrifve denne min fordering:

Først laante jeg ham i reede Pænge	20 Rd.
En Disteler Kiedel med tilbehør	8 - 4
2 lsp 4 st jern a4 Mk. 4 Sk.....	1 - 3 - 9
1 brun hæst	5
1/4 pund Thee bou	0 - 2
2 pund humle	0 - 2 - 8
	ialt 36 - 0 - 8

Derimod har jeg ey faaet andet af Ham, end Hand hialp mig at skulle courere min arm, men til ingen nytte og flyede mig i een vidtløftig proces, som jeg aldrig havde kommen udi, havde Cramer ikke ophidset mig dertil, saa Gud betale ham. Og saa fuldtes jeg med ham til Skive eengang og til Viborg eengang og fik theevand nogle gange og spiste ogsaa 3 á 4 gange saa og fik brændevin 3 á 4 gange og fik og nogle draaber, saa og kopsatte hand mig eet par gange og aareladte mig eengang, men ieg blev ringere hver gang hand slap mig, end dengang hand begyndte. — Jeg forventer herr forvalters gunstigste assistance udi at hielpe mig til at faa mine penge betalt uden proces; thi jeg er slet intet kiær derfor, uden ieg skal nødes til alt, hvad rett og billighed kan være, vil jeg gerne betale Cramer, og jeg har været ved ham og vilde afgjort det udi mindelighed, men hand var ikke dertil at bequemme; thi jeg veed, hand er een ælsker af processer. Hermed Gud befalet og jeg forbliver ald min levetid velædle herr forvalters tienstskyldigeste tiener.

Fiire gaarde paa Needer Julianehede d. 23. Jan. 1766.

P. J. Lundum.

Norlund i Bording sogn, nabo til vandmøllen, bygget o. 1764. Her boede Hans Kiersgaard, forvalter og opsynsmand for Alhedens kolonier. Her har P. Lundum og Niels Pedersen, Munklinde, haft deres gang.

En spøgelsehistorie fra Norlund

På Norlund i Bording var der ogsaa slemt med spøgeri. Kreaturerne kunne ikke sta bunden om natten, de brølte og gjorde et forfærdeligt spektakel, og hunden halsede og tudede. Så tog Norlund manden hen til præsten i Gjødvad. Præsten holdt nok ikke af at tage til Norlund; men manden lovede ham to fede stude for sin ulejlighed, og så lovede han at komme én af de første nætter der efter.

En aften siger præsten til Præjst Jens (f. 1778, tjenestekarl): Nu skal du holde heste og vogn færdig i nat, for vi skal til Bording kirke. Jens spændte for, og ved midnatstid var de der. Så stod præsten af vognen, idet han sagde: Du må ikke kjøre, for jeg siger: Kjør så i Jesu navn. Så gik han ind på kirkegården, og en stund efter kom der en til Jens, som lignede præsten, og med hans rost sagde: Kjør så! Men Jens blev holdende. Endelig kom den rigtige præst og sagde de rette ord, og nu kjørte de tilbage. Fra den nat ophørte spøgeriet; men der gik lang tid hen, og præsten ventede forgæves på de to fede stude. En dag tabte han tålmodigheden og sagde til Jens: Hold dig nu færdig, for i nat skal vi til Bording kirke. Da præsten så havde været en tur inde på kirkegården, kom han hurtigt tilbage, satte sig

Sagens videre forløb

Man kan ikke andet end have ondt af den arme P. Lundum, som har kendt bedre dage og så bliver taget så grundigt i skægget af Niels Cramer. — Men P. L. er nu heller ikke tabt bag en vogn, han har givet N. C., hvad han kan tilkomme, og ved sin død er N. C. lige vidt med sin regning, og selv om han fremsender sin fordring til skifteretten, får han intet medhold, han glider ganske stille ud af sagaen, og der sker ingen udbetaling ved boets slutning.

En hjort fra Silkeborgskovene

P. Lundum har været en mand af store bevægelser. Han har ikke altid kunnet nøjes med lammesteg, men kunne også godt lide dyresteg og et godt glas mjød, som der var nok af i pot-huset. Til boet indløber en regning fra Baltzer Woetmann, Over Frederiks Mose på en hjort, som P. L. har bestilt, leveret af Richmæster Hoff på Silkeborg på 5 rdlr. — Da hjorten ankommer, har P. L. formodentlig ikke de fornødne kontanter, så der står (Regn. nr. 37), at karlen, som bragte den, må tage den tilbage. Hjorten blev senere solgt for 4 rdlr. til en anden, differencen på 1 rdlr. bliver P. L. skyldig. På samme regning er også opført levering af træer.

Hvorom alting er, viser dette, at P. L. handlede med træ fra skovene og har haft forbindelser, som leverede storvildt.

---

på vognen og sagde: Kjør for Guds skyld alt hvad remmer og toj kan holde, til vi er komne over åen! Nu gik det i susende fart, og da de var kommen vel over, sagde præsten: Lad dem nu puste, nu er der ingen fare. Hører du ikke noget? Jo, jeg hører hundene gø på Nørlund, sagde Jens. Ja, jeg skal indestå for, at de får fremmede på Nørlund i nat. Spogeriet huserede nu værre end før; men næste dag lod Nørlund manden de to fede stude trække hen til præsten tillige med en slump penge, og karlen måtte hilse præsten, at han endelig fik at komme igen i nat. Han kom også, men kunne ikke drive spøgelset op på kirkegården, hvorfor han nedmanede det ved siden af grubekjedelen.

(Gengivet efter H. P. Hansen, Skovlovringer, s. 184/85 m. billede af Nørlund. Danske sagn, 2. R., 5. 576).

19

JENS LUNDUMS BREV 1769

På ræveskindssko

DER er et gammelt ord, der siger, at man kender ikke sin familie, før man har været i skifteretten. Det kan gå godt, men der kan også komme en kurre på tråden. Det var mærkeligt, om det ikke også skulle ske under et så stort skifte, som det vi her har med at gøre.

Sagen er den, at P. Lundum har haft en obligation på 400 rdlr. lydende på Daniel Stouben, Fredericia, dens værdi kan vi løselig anslå i vore penge til c. 15-20.000 kr., om denne føres der forhandlinger i flere skiftesamlinger, som protokolleres. Denne obligation er overført til Jens Lundum, som deraf har betalt 200 rdl. til Søren Pedersen, Højbjerg mølle, og selv fået de resterende 200 rdl. til dækning af sin mødrene arv og diverse fordringer.

Dette falder et par af arvingerne lidt for brystet. Søren Pedersen, Engesvang, tager forbehold på enkens vegne, og *Niels Pedersen, Munklinde*, agerer enfoldig og umyndig i denne sag for at have ryggen fri. — Denne holdning bliver Jens Lundum for meget, og før skiftesamlingen den 29. jan. 1769 finder han sig foranlediget til at sende skifteforvalter Kjersgaard et brev fuld af jysk lune og bidende humor, og det er her, han beskyl-der Søren Pedersen for at gå på *Ræveskindssko*.

Personerne i det tørre skifte får pludselig kød og blod, bliver

levende mennesker, som drager os med ind i debatten. Brevet fylder 3 fulde folieark. Jeg skal undlade at gengive de ram-mende juridiske argumenter, som Jens Lundum fører i marken for, at han er retmæssig ejer af obligationen, men nøjes med at anføre den livlige begyndelse og slutning af brevet.

Velædle Sr. Hans Kjersgaard.

I fordums tid var der stor vankundighed endog blandt ovrig-hedspersoner, som kan læses, da en dommer engang spurgte: Hvad er sandhed? Nu om stunder er de tildels bedre oplyste og ved både hvad sandhed og ret er; gid det i gerning måtte vises! — Thi stafferingen på fadene vil lidet mætte, når maden selv er som det hvide af ægget, u-smagende!

Jeg må spørge enhver, som ved, hvad sandhed er, om jeg ikke gjorde ret, om jeg ikke gjorde redelig og oprigtig NB. — her må jeg standse, da det er, ligesom jeg hørte sige, at selvros stin-ker! Men jeg svarer, om jeg end i dette fald roste mig, blev jeg derfor ikke en dåre, siden jeg skriver sandhed. — Jeg siger da, om jeg ej gjorde ret, idet jeg skifteretten og medarvingerne til oplysning foreviste den transport mig er givet på Daniel Stoubens obligation (400 rdl.) i Fredericia, så de deraf kunne erfare, hvad beskaffenhed det har sig med nævnte obligation, og at den tilhører mig og ingen anden. . . . , som udskrift og trans-port beviser . . . .

Den svigefulde Akitofel

. . . . Enkens rådgiver Søren Pedersen forstår vel sin vrangt påstand; thi om han end fremkommer, således at det kunne tæn-kes, at det var *Gehejmeråd Akitofel* (!) (Absalons dårlige råd-giver) eller om han vil anses iblandt de lærde grillenfinger (de der fanger griller), så kan dog hans lige som Akitofels råd blive til dårlighed. — Ja, om han end ville tage *ræveskindssko* på for at føre andre på isen, kan han dog selv falde, ja falde og stode sig, så hans frugtsommelighed deraf kunne fremkomme med et u-tidigt og vanskabt foster!! . . . .

BOET GØRES OP

ALT får jo en ende, og det fik det store skifte også, selv om det holdt hårdt. Jeg har regnet ud, at det har strakt sig over flere år, og at der blev holdt følg. 12 skiftesamlinger (1768: 27. juni, 14. juli, 2. aug., auktionen 22.—23. sept., 20. okt. og 1. dec. 1769: 26. jan., 9. marts, 20. april, 18. maj, 29. juni, 27. juli og 7. sept.).

Og hvad kom der så ud af det? Boet næsten spiste sig selv op.

1. Kreditorerne lod sig godt betale.
2. Skiftets bekostning og salærer tog deres part.
3. Arvingerne måtte nøjes med smulerne.

Kort oversigt i sammendrag

	Rd.	Mk.	Sk.
INDTÆGTER ialt	398	0	10
UDGIFTER:			
I. Primære udgifter	85	2	2
II. Andre udgifter	288	4	8
III. Arvingerne	24	0	0
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	398	0	10
Ad I. Særlige oplysninger:			
Kgl. besætning	45	0	0
P. Lundums begravelse	12	1	4
Enkens begravelse	12	1	4
Folkelønninger og arbejder på gården	15	4	6
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	85	2	2

Ad II. Andre udgifter:

Skiftebrevets beskrivelse på 53 ark papir	26 - 3 - 0
Stempelpapir	0 - 3 - 0
Fire vurderingsmænd	9 - 0 - 0
Salærer til rådmand Dyssel, Lunow, H. Bang m. v.	57 - 4 - 11
Diverse kreditorer (+ evt. salærer)	214 - 5 - 13
	288 - 4 - 8

Ad III. Arvingerne:

1. Enken	12 - 0 - 0
2. Jens Lundum	6 - 0 - 0
3. Niels Munklindes børn	3 - 0 - 0
4. Thomas Rønkilds hustru	3 - 0 - 0
	24 - 0 - 0

(Hertil kommer nogle uvisse indtægter, som jeg ikke har opført. Men ovenstående er de visse, som blev udbetalt mod kvittering.)

Man kan godt sige, at det var en lille udbetaling for så stor en bekostning. (Det koster dyrt at skifte). Men i grunden var ingen at beklage, alle fik i pose og sæk, (dog ikke Niels Cramer, men ham er der ingen, der har ondt af!).

Der er ingen tvivl om, at P. Lundum i sine velmagtsdage har været en velhavende mand, men det er også sikkert, at han har haft meget at svare til: de mange kontante arveparter, han har måttet udbetale, først efter sin 1' kone i Pederstrup 1752 og dernæst sin 2' kone, Bodil Christensdatter, Bording vandmølle og Skygge 1763 og nu det sidste opgør.

Men selv om arvingerne ikke fik store sager, var de ikke at beklage. De havde allerede som kreditorer fået en god skilling forlods. — *Niels Pedersen* sad som selvejer i Munklinde med c. 500 tdr. land. — *Jens Lundum* var i Mausing mølle med en obligation på 400 rdl. plus sølvtoj, og samtidig var han herreds-

og til endelig, som bekræfter med Hænders underskrift —
 Datum Skiftetstedet ut Supra. *Hans Kiersgaard*
 Som antagen incasserer underskriver *H. BANG*
 Paa egne Vegne *JENS LUNDUM*
 Paa Min Hustrues Vegne *THOMAS NIELSEN*
 Paa min borns Vegne *NIELS PEDERSØN*
 Anna A.M.P. Margrethe Pedersdatter (enken)
 for denne gang underskriver som laugværge *CHYNDÉ SCHMIDT*
 Som Vitterligheds mænd underskriver *L. KLOCK*
SØREN ANDERSEN

Skiftets underskrift 1769/70

... og til endelig, som bekræfter med Hænders underskrift —

Datum Skiftetstedet ut Supra.

Som skiftekurator
HANS
KIERSGAARD

Som antagen incasserer underskriver H. BANG

Paa egne Vegne JENS LUNDUM

Paa Min Hustrues Vegne THOMAS NIELSEN

Paa min borns Vegne NIELS PEDERSØN

Anna A.M.P. Margrethe Pedersdatter (enken)

for denne gang underskriver som laugværge CHYNDÉ SCHMIDT

Som Vitterligheds mænd underskriver L. KLOCK

SØREN ANDERSEN

skriver. *Thomas Rønkild* sad vel også godt i det. *Enken* fik måske mindst, men hun blev vel forsøret af sine sønner i Engesvang og havde sikret sig en hæderlig begravelse.

Peder Lundum sluttede sit liv i tilsyneladende velstand, og ved skiftet fik enhver sit. — Over hans bevægede og usædvanlige liv kan skrives: *Sic transit gloria mundi*, således forgår verdens herlighed. (Munklb. I, s. 193).

Æret være hans minde!

Efterskrift

Hvad man end måtte mene om Peder Lundum, så har han været en ualmindelig driftig mand med mange jern i ilden, så det kunne vel ikke undgås, at han sommetider brændte et af dem eller kom i proces. En mand i hans stilling kunne ikke undgå at få både venner og fjender.

I handel og vandel og på sine mange rejser kom han i berøring med mange mennesker. Det var ikke underligt, at hans pludselige død bragte stor forvirring, og at det blev et vidtløftigt skifte; men for forskningen har det været noget af en guldgrube, at papirerne i chatollet blev gemt på amtsstuearkivet i Viborg. De er langt fra udforsket alle endnu.

Vi lever, som om vor tid og vore cirkler var historiens midtpunkt, og døgnets begivenheder larmer i vore ører gennem radio og fjernsyn, og så rykker vi pludselig 200 år tilbage og møder mennesker af vor egen slægt, der har det præcis som vi, selvfølgelig på deres måde. Deres liv 1768 var for dem historiens midtpunkt, og de gamle dokumenter og papirer fortæller, hvad der fyldte dem med sorg og glæde. — Historiens pulsslag bliver levende, og vi bliver eet med „historiens gådefulde sang“, som Jeppe Aakjær har udtrykt det:

Din egen dag er kort, men slægtens lang;
læg øret ydmygt til dens rod forneden:
årtusind toner op i gråd og sang,
mens toppen suser imod evigheden!

Kilder: Se skiftets indledning og kapitel 16.

21

P. LUNDUM OG GJERTRUD LAURSDATTERS AFSTAMNING

Vi har tidligere (s. 107) fortalt, at P. Lundums far var bødker Jens Lundum i Pederstrup. P. Lundums kone, Gjertrud, stammer fra Mausing. Vi skal nu give en kort oversigt over disse familieforhold:

JENS Christensen LUNDUM

Gårdfæster og bødker i Pederstrup, Vinderslev sogn,
f. 1670 i Pederstrup, d. sammesteds 1.-6. 1733.

Navnet Lundum stammer fra Lundum i Voer herred ved
Horsens.

g. m. Kirsten Pedersdatter, f. 1684, d. 1751 i Pederstrup.

Born: Christen 1709 — PEDER LUNDUM 1711—1768 —
Jacob, Birgitte, Karen, Anna, Inger og Dorthe.

LAURS JENSEN

Gårdfæster i Mausing, f. c. 1660, d. 1741 i Mausing.

G. m. Else Eriksdatter, f. c. 1665, d. 1/12 1735.

Born: GJERTRUD L., 1708-51, g. m. *P. Lundum*, Pederstrup,
Anna L., g. m. *Laur*s Jacobsen, „*Glarmester*“, *Hinge*, m. fl.

Kilder: Vinderslevgaards skifteprot. 1730-50, s. 403-5 og s. 493-95. — E. B.
Se kildeangivelsen s. 107.

Ang. „*Glarmesterslægten*“ se P. Nielsen: „*Fra Hinge sogns fortid*“,
s. 28.

Lærer J. P. Aaboe, 1857-95, hvis bedstefader var herredsskriver Jens Lundum, Hinge, en broder til Else Pedersdatter, 1736-67, Munklinde. „Skovlovringer“ s. 100—107. En artikel om J. P. Aaboes afstamning findes i *Arbog for Lysgaard-Hids* h. 1918 s. 50.

Else Lundums dåb 1736

1736, *Vinderslev kirkebog*: 18. s. e. trin. (30. sept.) blev Peder Lundums barn af Pederstrup dets inddaab confirmeret og blev kaldet *ELSE* (Niels Pedersen, Munklindes hustru).

Mosteren, Laurs Glarmesters kone fra Hinge bar det.

Faddere var: Jens Nielsen, Liusdal, Jens Laursen af Mausing, Jacob Lundum af Pederstrup, hans søster og Christen Povelsens datter ibid. — (Vi kender de fleste af dem).

Anm. Forbindelsen med „Glarmesterslægten“ i Hinge, 1736 viser, at forbindelsen med Hinge har dybe rødder. Den genoptages 1817, da Maren fra Munklinde bliver gift med Rasmus Overbye, Hinge.

Hans Smidth, E Bindstouw. Hirschprungs Samling

22

TIL KROS I KLODE MØLLE 10. SEPTEMBER 1764

NÅR vi skal langt tilbage i slægternes historie, taber sporene sig for til sidst at udslettes. Men i de gamle tingbøger, som er ældre end kirkebøgerne, kan vi undertiden træffe på retssager, som slægterne har været indblandet i. Ved en gennemgang af Lysgaard-Hidsherreds tingbog fandt Erik Broch en sag fra 1764, hvor *Niels Pedersen fra Munklinde* (1723-91) optræder som vidne.

Skuepladsen er kroen i Klode mølle. Mølleren, *Cynde Smith*, som iøvrigt var en søn af rektoren ved Aarhus Katedralskole, bliver uenig med Niels Pedersen om betalingen af nogle drikkevarer og udtaler sig nedsættende om P. Lundums kone og hendes afkom. Jeg skal nu forsøge at gengive hovedpunkterne i sagen med tingbogens egne ord og udeladelse af endeløse gen-

tagelser og spørgsmål og med en forenkling af det omstændelige sprog. (Det er denne sag, som omtales i Niels Cramers regning.)

Mandag den 5. nov. 1764

Udi den sag, der til idag er opsat, mødte landstingsprocurator Bondo af Viborg på Sr. *Peder Lundum af Munchlinde*, hans vegne contra mølleren i Klode *Cynde Schmidt* . . . . Af de indstævnte vidner fremstod *Niels Pedersen* af Munchlinde samt *Christen Bonde* (hans morbroder) og *Christen Borregård* begge af Kragelund . . . . Procurator Bondo stiller vidnerne en række spørgsmål om, hvornår de var i Clode mølle, hvad og hvor meget der blev drukket o. s. v. . . . Alle 3de vidner svarede, at de var i Clode mølle mandag d. 10. sept. . . . at der blev skænket og drukket fransk brændevin, 4 halve pottes, og der blev fordret 1 mark, danske for hver $\frac{1}{2}$ potte.

På spørgsmålet om, hvorledes Niels Munklinde var tilfærds, svarede vidnerne, at han var ridende på Sr. Peder Lundums hest, som han havde lånt. Og hvad betalingen angik, svarede vidnerne, at Niels Munklinde havde betalt 24 skilling, men at Cynde Schmidt havde fordret 9 mark og 6 sk., og hvis han ikke fik flere penge, forbød han ham at tage P. Lundums hest med sig.

Vidnerne forklarede, at bæstet (hesten) blev forment Niels Munklinde, og at de syntes, at det var for groft, at han måtte gå fra møllegården, langt ud over broen tilfods, men formedelst møllerkonens forbøn blev han langt om længe kaldt tilbage, skønt møller Schmidt stadig blev ved sit forsæt, dog lykkedes det ved møllerkonens overtalelse, at Niels Munklinde fik bæstet med sig.

Endelig blev der spurgt om Cynde Schmidt samme dag skammeligt havde beklirket Sr. Lundums salig hustru og hendes pårørende. Alle 3 vidner sagde, at de havde hørt ham sige, at hun og hendes afkom var noget pak, ja tyvepak, føjede Niels Munklinde til.

Efter mange formaliteter besluttes det at indkalde Sr. Herman Bang, Marsvinslund, og Madame Schmidt, Klode mølle, og fortsætte om 14 dage.

Vejen fra Skygge til Klode mølle, hvor Niels Pedersen Munklinde kom ridende på P. Lundums hest 1764. -- NB. Her er endnu et stykke uberørt jysk natur!

Sagen fortsætter den ene gang efter den anden i de kommende måneder, men så vidt jeg kan se, kommer der intet nyt frem, vidnerne bliver mere mådeholdende om, hvor vidt P. Lundums kones navn er blevet nævnt. Ved mødet den 4. marts 1765 erklærer Cynde Schmidt, at han aldrig direkte eller indirekte vidste at have brugt eller øvet de gerninger, han i denne sag blev beskyldt for, ej heller at have talt fornærmeligt om P. Lundums hustru og benægter pure, hvad han er beskyldt for.

Efter mange retsmøder vinteren igennem optages sagen til doms d. 29. maj 1765, pag. 431. Men her slutter tingbogen, og der henvises til pag. 432. Men den næste tingbog findes ikke på arkivet. Det kan også være det samme. Det hele ser nærmest ud til at glide ud i sandet og i den glemsel, hvor det rettelig hører hjemme.

Kommentar

Ang. retssagen må vi være forsigtige med vore udtalelser og kan kun gisne. Det var almindeligt på den tid, at bønder drak (cfr. Holberg). Niels Pedersen har i og for sig ikke gjort noget direkte forkert, han betaler, hvad han selv har drukket og vil ikke betale gamle fordringer, og det er værten, som på utilbørlig måde bliver grov. At Cynde Schmidt er gået for vidt, kan vi se af, at hans besindige kone formår at få ham til at kalde Niels Pedersen tilbage og give ham hans hest.

M. h. t. beskyldningen må vi regne med, at der har været konkurrence mellem Klode mølle og Bording vandmølle og antagelig misundelse. Da alle har fået rigelig med cognak, er klodemølleren blevet højroestet og har sagt ting, som han senere ikke kan huske. — At Cynde Schmidt har haft mellemregninger med P. Lundum, det kan vi se af skiftet 1768. Nu har han en chance til at beslaglægge P. L.'s hest. Og når P. Lundum anlægger sag, så er det naturligvis, fordi han tror sig i sin gode ret og kan tvinge klodemølleren til tilbagetog, hvad også sker.

Vi dyrker slægtshistorie med et skjult ønske om at finde noget stort, som kan befæste vor drøm om at være af ædel rod. Men historien spørger ikke efter vore ønsker, men afdækker livet, som det er, det ædle og det mindre ædle. Her må vi tage det søde med det sure som i vort eget liv. Vi er så sammensatte, og menneskelivets rødder er så indviklede. Og når virkeligheden afdækkes, og regnskabet skal gøres op, har vi vel alle en jordbunden side, som vi kan se det hos P. Lundum og hos Niels Pedersen i Klode mølle, da mølleren går hans ære for nær, og vi har vel også en forbindelse opad i en skjult eller åbenbar gudsfrygt, som vi kan se det af de opbyggelsesbøger, de gamle havde på hylden, f. eks. de 3 eksemplarer af Jesper Brochmands huspostil (1741), som Niels Pedersen i Munklinde gav sine born i arv, og som findes den dag i dag. (Munklb. I, s. 17, 165 og 175).

Kilde: Tingbogen for Lysgaard Hids herred 1758-65, s. 386 b og flg. s. 396 ned., 397 øv. (P. Lundum, Munklinde omtales 399 b øv., 400 ned. 402 b øv., 407 midt p. s.) 406 e. midt. 407. Optages til dom 29:5 1765, 431, der henvises til 432 næste prtk., som ikke findes.

23

TINGHUSET I HINGE 1688-1918

De bulder jyder er ej nemme at stille,
saa gerne tilsammen de trætte ville;
at pløje og saa de heller forglemme,
end de fra Ting skulle blive hjemme.

Gammelt vers.

PEDER Lundum førte, som bekendt, adskillige processer, og Niels Pedersen, Munklinde, optræder som hovedvidne i sagen fra Klode mølle, det kan derfor være ganske morsomt at følge med ind og se på tinghuset for Lysgaard-Hids herreder. Det lå i en meget smuk dalslugt ved Hinge Østergaard, i skovbrynet, lidt tilbagetrukket fra Grønbækvejen på en åben mark mod syd med udsigt over Hinge sø, omgivet af skovklædte bakker mod vest, nord og øst. En skønnere beliggenhed kunne de gamle ikke have fundet. Det gamle tinghus er nu borte, men en mindsten i den firkantede lysning fortæller endnu om stedet.

Vi er igen så heldige at vide ret god besked om, hvorledes det hele har taget sig ud både ude og inde i 1700-tallet. *Niels Blicher* har i sin topografi over Vium sogn (1795) givet en frisk og levende skildring fra sine besøg i tinghuset. Vi giver ordet til Blicher som en af samtidens egne:

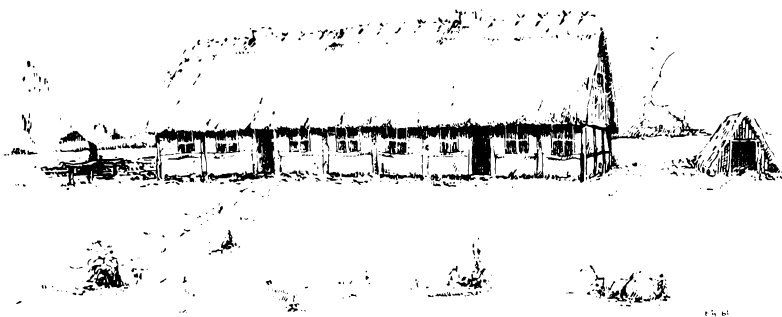
— Lysgaard Herred har i en Del Aar udmærket sig ved Stridbarhed og Processer . . . Tinghuset ligger en halv Fjerdingvej Østen for Hinge, ved Grændsen mellem begge Herreder. Smuk er Ting-Huusets Beliggenhed i en Skov, hvor Vejen imellem Hinge og Grønbæk løber tæt forbie. Det er nyt (huset var lige blevet ombygget og restaureret 1790), teglhængt og velbygget . . . T-Huset bestaaer af 9 Fag godt Eege-Bindingsværk. I østre enden har det en stald, som kan rumme 6 til 8 heste. Dernæst et værelse med Bord og Bænke til Tjeneste for dem, der måtte have noget hemmeligt at afgjøre. Saa en Stue med Kjøkken hos, som beboes af et Par skikkelige Haandværksfolk, hos hvilke hverken Brændeviin eller andet af mig har kunnet mærkes at være tilfals. — I vestre enden er Stuen, hvor retten holdes, bestaaende af 3 Fag med Vindver til 3 Sider.

Bag Døren er en liden „Kakkelovn“, opsat af *Teglsteen*, som hidindtil har staaet der til Sirat (til pynt!); thi skjönt omgiven af Bøge-Skov, har man intet Brænde haft at varme den med (!). En meget betydelig Mangelpost, som endelig maatte raades Bod paa, da Kulden under Rettens Pleje er saa meget mere utaalelig om Vinteren, fordi Gulvet er lagt af Teglsteene. — Midt i Skovens Overflødighed sidder man altsaa her og gobrer (!), ligervisi som Synderen *Tantalus a labris* i gamle Dage, der sad i Vand til begge Ører, og ikke kunde faae en Draabe deraf. (!)

Inden for nogle Skranker ere Bænke til *Stokkemændene*. I det sydvestre Hjørne staaer et Bord med 2 Bænke for Rettens Betjente og et Par Advokater . . .

Af egen Erfaring kan jeg derfor desto vissere fortælle, hvorledes det gaar til. Ingen Uorden havde Sted eller blev tilladt. — Skjönt i et koldt Værelse og i kolde Vinterdage, havde Alle blottede Hoveder — og Ingen fik Lov til, enten at tale højt, eller røge Tobak. Kun ønskede jeg, at saa hellig en Forretning maatte begyndes og højtideliggjøres ved en af Dommeren selv fremsagt, andægtig og passende Bøn. —“

Niels Blicher er frisk. Som en ren Holberg skildrer han den høje ret sidde og „gobre“ (!) af kulde i den hårde vinter. Gulvet i tinghuset er af mursten, det gør ikke sagen bedre. Personligt

Tinghuset i Hinge tegnet efter beskrivelse af gædernes bestyrelse

*Lysgaard og Hidsherreds tinghus i Hinge 1688—1857, nedbrudt 1918
Tegnet 1961 af Erik Andersen efter beskrivelse af gdrj. Niels Holm, Nebel*

har jeg altid undret mig over, hvorledes herredsskriverne har kunnet skrive så smukt i et lokale uden varme. Jeg tænker også på den kvikke Jens Lundum, som sad her i mange år og førte justitsprotokollen.

De oprindelige tingmøder blev holdt under åben himmel, for at hver mand frit kunne komme og føre sin sag i alles påhør og forlade tinget med frit lejde. — På tingstederne var anbragt nogle store sten, på disse lå nogle planker, som rettens mænd kunne sidde på. Herfra stammer udtrykket „stokkemændene“, som nævnes i de gamle protokoller ved indledningen til alle retsmøder. Stokkemændene blev udskrevne blandt egnens mænd som tingsvidner og omtales af Niels Blicher.

Fra gammel tid af skulle tingene altid holdes til bestemte tider, som blev fastsat med mellemrum, i Hinge altid en mandag.

1687 udsteder kongen en forordning om, at herredstingene skal lægges sammen og holdes under tag. Allerede 1688 bygges Lysgaard-Hidsherreds tinghus i den smukke lysning ved Hinge osterskov på grænsen mellem de to herreder. Her lå det ret ensomt, men lunt og godt i over halvandet hundrede år til 1837 (1842), da det flyttedes til Hørup (Kjellerup).

Det ældste tinghus var mere primitivt end det, Niels Blicher beskriver efter restaureringen i 1790. Det første hus var med

lerklinede vægge og stenpikked gulv og lyngtag, 7 fag langt. Det måtte restaureres og ombygges flere gange.

Ovenstående må være nok til at give os en levende forestilling om, at det var her, P. Lundum, Niels Cramer, Niels Munklinde og familien fra Kragelund gav møde. Her har de siddet på de hårde træbænke med blottede hoveder sammen med herredsfogeden, skriveren og stokkemændene og gobret af kulde under de langsommelige og vidtløftige vidneafhøringer.

På det historiske sted har beboerne i Hinge rejst en stor sten med følgende indskrift:

I Slutten her laa det gamle
Tinghus for Lysgaard og Hids
Herred fra 1688 til 1837
nedbrudt 1918
Kiv og Kævl, Liv forbitrer,
Lov og Ret, Liv og Eje værne,
skal vi leve vel i Dannevang.

Kilder:

Niels Blicher: Topographie over Vium Præstekald 1795 (W'ael, 1924) s. 139-43.

Peter Nielsen: Fra Hinge Sogns Fortid (Trykt hos Bernh. Larsen, Silkeborg 1956).

Artikel i Silkeborg Avis 28/10 1952.

*Lysgaard-Hidsherreds segl efter Trap: Danmark 1634
— Christus er det evige lius. Fra skyerne udrækkes
en arm med en brændende fakkell*

BORDING VANDMØLLE I 300 ÅR

Oversigt

Kap. 24	BORDING MØLLE	1641—1688
- 25	—	— 1688—1718
- 26	—	— 1718—1800
- 27	—	— EJERLISTER 1641—1962
- 28	—	— I MANDSMINDE

Riiber Stift.

Riiber Stift

Lundenis Ampt.

Lundenis Ampt

Ginding Herridt.

Ginding Herridt

Borring Sougn.

Borring Sougn

En Eeniste Molle
kaldis

En Eeniste Molle
kaldis

Borring Molle.

Borring Molle

Denmark og Conducteur
P. H. H. H.

Lehrer und
P. H. H. H.

Markbogen
1683

Stigbordet 1959. Molledammen er borte, men ålobet er stadig det samme

— — —
- Der driver hoduft med krydret vind.
Igenennem engen en å sig slynger.

Johs. V. Jensen

24

BORDING MØLLE 1641-1688

Vi vil nu se lidt nærmere på Bording vandmølle i årene, før „Munklindeslægten“ med Niels Sørensen flytter ind i møllen og bagefter høre lidt om møllens senere historie.

1641: Peder Ibsen, møller i Bording (Arb.pl. II, s. 145).

1662 nævnes Niels Andersen som ejer i tingbogen.

1683 lod Christian V hele landet opmåle i en jordebog, som er blevet kaldt for *Markbogen*. Jorden blev opmålt i „Tønder“ og afgiften i „Hartkorn“. Denne afgift blev igen reguleret i den færdige Matrikel af 1688. Det er et imponerende opmålingsarbejde af Danmarks jord. Bøgerne findes på Rigsarkivet.

CHRISTIAN V's MARKBOG 1683

En Eniste Mølle kaldes Børring Mølle

Mølleren hafver sitt wandløb fra Bodholt en fjerdingssveigs derfra. Hafer undertiden Mangel paa Wand.

Men findes ellers Vandløb, som tilforn af Mølleren Niels Andersen er bekostet og siden af en Møller, som boer i Klode Mølle ved Lensmanden Wlb. U. F. Schulzes Bevilling igen frataget. — Endog samme Vandløb ikke kommer Klodemølle til nogen skade.

Samme Mølle hafer skattet aarlig seks Tønder Hartkorn.

Er en liden ofverfaldz quern. Hvilkenz Højde er tre Siellandske allen yderst, — dets inderste dito $2\frac{1}{2}$ allen.

Den øverste Steen $\frac{1}{4}$ (alen) tyck og halftiende Kvarter bred (= $2\frac{3}{8}$ alen = c. 1,5 m). Den nederste ditto af lige stor lighed.

(P. S. En sjællandsk alen var mindre end en alm. alen).

1. Torfuerskir og Liungslett til Fornødenhed.

2. Kiøber deris hjul tømmer i Temme sogn (syd for Silkeborg), 2 Muhl borte.

3. Bruger torue diiger. (NB. 1. = „Tørveskær og lyngslet“).

Proprietary: Wlb. Steen Harsdorff og Robert von Ditten dend tredie Part ** De tvende Parter tilkommer Niels Andersen, som beboer samme Mølle.

I matrikelen af 1688 er Niels Andersen stadig ejer.

Hartkorn: Møllen i sig selv ..... 5 tdr. 2 sk. 2 fjd.

Derunder beliggende Agger og Eng ..... 4 - 6 - 2 -

..... 10 - 0 - 4 - 0

Nørlund, den største i Bording s. .... 6 - 2 - 2 - 2 -

Der er 34 gårde i Bording sogn. Mølleren har størst htk. Det var fristende at føje nogle kommentarer til, men jeg må afstå derfra og lade teksten tale. Dog, læg mærke til, hvor tyndt befolkningen det 4 mil lange sogn har været. Hede og atter hede. Klode mølleren har forsøgt at drille mølleren i Bording ved at fratage ham hans vand fra Elbech bæk. Det er den gamle historie!

25

BORDING MØLLE 1688-1718

DE MYSTISKE ARVEPARTER I MØLLEN

VI kommer nu til det vanskeligste afsnit i bogen, Bording mølle 1697—1718, som handler om mange mærkelige arveforhold og mange halvparter i møllen, som skødes frem og tilbage fra den ene til den anden, for til sidst at ende med, at Niels Sørensen, Mortensgård, overtager møllen. Jeg tror de fleste er godt tilfreds med at konstatere det faktum, at Munklindeslægtes „stamfader“, Niels Sørensen, rykker ind i møllen for at blive der med de følgende tre slægtled. De, der har det sådan, bedes gå let hen over det følgende og fortsætte i næste kapitel. Men de, der ønsker besked om møllens historie og de skiftende slægters ejendommelige forbindelse med hinanden, bedes tage følgende korte redegørelse med og flittigt studere hosstående arbejdsplan II, idet jeg henviser til de tidligere oplysninger i kap. 6, s. 36—40 og oversigtsplanen, kap. 37, s. 216/17: Inger Michelsdatter.

Matriklerne 1664 og 1688

Møllens gamle hartkorn 6-0-0-0, nyt 10-0-4-0. Møllens ejer 1688 er Niels Andersen, gift med Maren Eriksdatter.

1697

Niels Andersen dør, og enken Maren skøder møllen til sine børn af 1. og 2. ægteskab. Sønnerne Christen og Peder Nielsen

overtager hver sin halvpart af møllen, 5-0-2-0, det er i sin gode orden, idet de andre søskende i skøde af 29/5 1697 giver arveafkald, men allerede 1/6 1697 skøder Christen og Peder Nielsen møllen til førstnævntes fæstemø, „til min kære Fæstemøe, den Gud elskende Møe, Anne Christendatter, barnefødt i RafnsVad i Ikast Sogn“, måske skyldes det, at Christen Nielsen er døds-syg, hvad ved vi. Hans broder er i mellemtiden blevet trolovet med *Inger Michelsdatter* og flytter til hendes hjem i Hollingholt (antagelig gift 1697, cfr. egetræsskabet i Munklinde, mrkt. P - N - S, 1697, Mb. I, s. 46).

Denne skøden til „den elskede fæstemø“ synes aldrig at være trådt i kraft. Christen Nielsen „lever op igen“, thi 29/3 1700 gentager de forskellige søskende deres arveafkald til ham på den fædrene og mødrene arv. (Maren Eriksdatter er altså død 1697—1700).

1700

De to brødre Christen og Peder Nielsen står igen som ejere af hver sin halvpart, 5-0-2-0. Det nemmeste er at behandle dem hver for sig.

1. Christen Nielsen

Christen dør (skifte af 31/10 1708), efterladende sig sønnen, Niels Christensen. Hans Enke, Anne Christendatter, f. i Ravnsvad, gifter sig med en Niels Christensen (samme navn som sønnen), og det er ham, der 1711 skøder *den halve mølle til Niels Sørensen, Mortensgård*. (Chr. Nielsen har også en datter⁸⁾).

2. Peder Nielsen (Hollingholt)

Peder Nielsen har som tidligere fortalt 1696/97 giftet sig med *Inger Michelsdatter*, Hollingholt, de får kun datteren, *Maren Pedersdatter*, som ved Peder Nielsens tidlige død bliver eneste arving til en halv Bording mølle (skifte af 17/5 1700). Maren Pedersdatter bliver senere gift med *Jens Pallesen i Toftlund*, Ikast.

Arbejdsplan II: Bording Mølle 1697-1718

Erik Pedersen,¹⁾ Bunde i Kragelund

Peder Ibsen
Møller i Bording m.
nævnes 1641, 1b)

g. m. Maren Eriksdatter²⁾
lever 1697
Bording Mølle

g. 2' g. m. Niels Andersen, (Tingh. 1662 og Mtr. 1688)
dod for 1697
Se arb.plan I

Erik Pedersen (s. 81)
Rønholt
(Ravnholt)

Inger Pedersd.
g. m. Anders
Michelsen
Suderbeck

Kiersten Nielsd.
g. m. Søren
Madsen, Bodholt

Christen Nielsen
barnefødt i
Bording Mølle
† 1708³⁾

Peder Nielsen † 1700
g. 1697 m. Inger Michelsdatter
Hollingholt, Sunds (se s. 217).

Erik, Inger og Kiersten skøder deres arvepart i Møllen til deres kiære broder Christen Nielsen, Bording Mølle 29/3 1700⁴⁾

Christen Nielsen og Peder N. skøder hver halvdelen af Møllen til Christen Nielsens *kære fæsteme Ane Christensdatter, Rafnsvad*, Ikast. — 1/6 1697⁵⁾

Hendes 2' mand, Niels Christensen skøder 5/11 1711 1/2 Bording mølle til *Niels Sørensen, Mortensgård*. 6)

Niels Sørensen gifter sig med enken Inger Michelsdatter og har kun sønnen PEDER NIELSEN, alle boende i 1/2 Bording mølle. (Se oversigtsplanen s. 217).

Maren Pedersdatter, 1697—1759,
g. m. Jens Pallesen, 1673—1736,
Toftlund, Ikast. (S. 56).

19/3 1718 skøder MAREN PEDERSDATTER 1/2 part af Bording mølle til sin (halv)broder PEDER NIELSEN i henh. t. arvepart i skiftebrev af 17/5 1700 7)

Vi starter igen år 1700. Peder Nielsens enke, *Inger Michelsdatter*, gifter sig 3. gang med *Niels Sørensen (Mortensgård)*, de får kun sønnen PEDER NIELSEN, f. ca. 1701, opkaldt efter moderens forrige mand. — Nu kommer det spændende: PEDER NIELSENS (halv)søster, Maren Pedersdatter, nu gift med Jens Pallesen i Toftlund, „skøder halvparten af Bording mølle til sin broder PEDER NIELSEN“, skøde af 19/3 1718.

Hele Bording mølle, 10-0-4-0, er nu igen samlet under ét af far og søn, Niels Sørensen og Peder Nielsen, og går i arv til næste generation ved skiftet 1730, se s. 72 og næste kapitel.

Kilder til Arbejdsplan II.

- 1) Tingbogen for Hids herred, 1/7 1662, fol. 78 og 109.
- 1b) Landstingets dombog B 1641 s. 487.
- 2) Viborg Landstings Skøde- og Panteptr. nr. 30, s. 375 skøde af 1/6 1697.
- 3) Skifte efter sl. *Christen Nielsen* af 31/10 1708, som boede og døde i Boring Mølle, hvor det oplyses, at der er *et umyndigt barn, Niels Christensen* 8), og at moderen senere har giftet sig med en *Niels Christensen*, som altså er barnets stiftfader af samme navn!
Læs en retssag i Tingbogen, Lysgaard H. h. 7/3 1712 s. 31. Cfr. tillige skødet til Niels Sørensen, Mortensgaard 1711, se 6).
- 4) Viborg Landsting. Skøde og Panteptrk. nr. 32, s. 142, 29/3 1700.
- 5) — — — — nr. 30, s. 375, 1/6 1697.
- 6) — — — — nr. 35, s. 40, 5/11 1711.
- 7) — — — — nr. 36, s. 247, 19/3 1718.
- 8) Chr. Nielsen har en datter g. m. Niels Nielsen ved Funder kirke. (Landst. sk. — og ptptrk. nr. 39, s. 631 om hendes arvepart i Poul Andersens gård i Roenholt).

P. S. Hvad tingbogen fortæller om NIELS SØRENSEN, Bording mølle. (Forkortet).

15/2 1717, s. 386. — Sognepræsten i Bording, Thomas Henningsen, stævner Jens Olufsen af Brunberg for at have forladt sin ægtefælle Anne Madsdatter. — Niels Sørensen, Bording m. vidner, at Jens Olufsen havde sin gang i hans hus, og at han prøvede at forlige dem. Men J. O. siger: I skal have tak for, at I ville gå med mig, at hun ikke skulle slå mig, nej førend jeg skulle gøre det, da skulle jeg rømme både sogn og land!

15/2 1717, s. 387 b og flg. En stor retssag ang. de gamle stridigheder om vandet fra Elbech bæk mellem Klode mølle og Bording mølle. Læs selv tingbogen eller henvend Dem til Erik Broch eller mig.

26

BORDING MØLLE 1718-1800

1711-61 var møllen i Munklindeslægtsens eje, som der er fortalt om i det foregående, og tre generationer oplevede livet i sorg og glæde i de skønne omgivelser. Vi skal nu høre lidt om, hvorledes det senere gik møllen, og hvad traditionen fortæller om det daglige liv i vandmøllen.

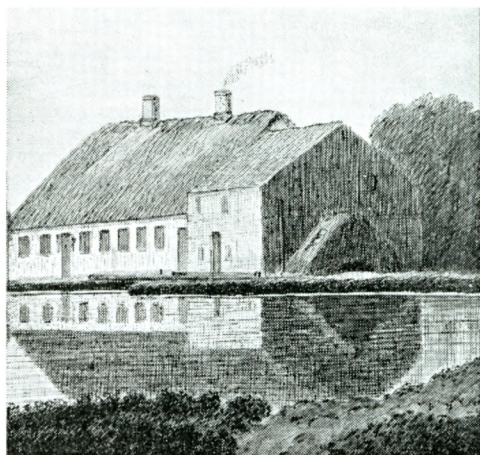
17/1 1761 solgte P. Lundum møllen med hartkorn 10-1-0-0 for 1890 Rd.^{1a)} og flyttede til Skygge. Den nye ejer, Sr. *Hans Andersen Bruun* kommer til at sidde meget hårdt i det. Han kan ikke klare sine renter og afdrag til provst *Jens Storm, Højen*, som har pant i møllen. Ved dom 9/8 1764 af Vejle byting bliver provsten ejer af møllen.^{1b)}

1761 har vi en indberetning til Rentekammeret fra mølleren: „Den såkaldte Elbek Bæk har af gammel og Arilds Tid løbet til Bording Mølle, mens som samme nu er eftergroet, så er vandet ved Bording vandmølle meget formindsket. Men dersom det må tillades, at fornævnte Elbek Bæk måtte igen udskæres til Tilløb som i forrige Tider, kunne Møllen derved ypperlig forbedres ... og undgå at blive ruineret formedelst Mangel på Vand.“²⁾

18/5 1765 sælger provsten møllen til fuldmægtigen på Palstrup, *Rasmus Nislef* boende på Klausholm for 780 Rdl.³⁾ Det er et ordentlig fald fra den pris P. Lundum fik i 1761, 1890 Rdl.

Rasmus Nislef må have været godt ved magt, da han samme år 22/4 1765 køber de 7 fæstegårde i Skygge af Munklindefami-

Bording vandmølle 1906

1960

Her lå stuehuset med møllehus. Alt er nedbrudt. Kun syldstenene er tilbage. — Stuehuset måler 10 skridt i bredden og 25 i længden. I baggr. Bernh. Larsen, Ikast og tv. en nyopført bygning til orredkultur

lien.⁴⁾ Fuldmægtig, Siegr. Rasmus Nislef tager nu bopæl i møllen og optræder som skifteforvalter i Munklinde 1767 (Mb. I s. 39). 1779 er han stadig i møllen og sælger det år en gård i Ravnsvad i Ikast (Bernh. Larsen).⁵⁾

Hermed slutter vi 1700-tallet og vil i næste kapitel gå over til at fortælle lidt om 1800-tallet og Bording mølle i mands minde.

Kilder:

- 1a) Skøde og pt.prtk. for Viborg landsting nr. 44, s. 414 b.
- 1b) — do. — do. — do. nr. 45, s. 305 b. Pantet 17/1 1761 og tinglæst 13/11 1765.
- 2) Jyske Saml., 4. R., 2. bd., s. 264.
- 3) Skøde og pt.prtk. f. Lysgaard H. h. 22/4 1765, s. 41 b.
- 4) Landsting prtk. s. 45 og Tingbogen s. 425.
- 5) På folketællingsliste 1787 er opført: Rasmus Nisleff, jun.

27

BORDING MØLLES EJERLISTE 1641-1962

De vigtigste årstal og ejere af Bording mølle

- 1641 Peder Ibsen.
- 1662-83-88 Niels Andersen.
- 1697 Christen Nielsen.
- 1711 Niels Sørensen og efterkommere.
- 1752 P. Lundum.
- 1765 Rasmus Nislef.
- 1787 Rasmus Nislef, jun.
- 1801 Knud Andersen
- 1817 Jens J. Katballe.
- 1832 O. W. Halberg, papirfabrikant.
- 1840-80 skiftende ejere.
- 1880' .. Niels Sørensen.
- 1897?—1903—20 Anders P. Nielsen, nu Bodholt.
- 1920-52 skiftende ejere.
- 1952 Familieinteressentskabet, Roldsgård.
Bording damkultur.

Møllen har i det 19' og 20' århundrede fort en omtumlet tilværelse. Pladsen tillader kun at omtale enkelte ting.

Matrikelen af 1817

De første matrikelskort er som altid uhyre interessante og smukke. Den gang gav man sig tid til at indtegne signaturer for heder, enge, bakker og veje m. m. Det sker ikke mere, 1817 havde møllen 369 tdr. land, en samlet jordstrækning mod øst og syd langs Bording å. Dertil kom 229 tdr. land hede af Bording bys hedelodder, d. v. s., at møllen har ejet c. 600 tdr. land. Heden lå langt ude vest på i sognet, hvor de gamle oldtidsveje fra Ikast - Munklinde - Agerskov - Ilsgaard mødtes. Dette forklarer måske lidt om, hvorfor Niels Pedersen havnede i Munklinde 1752.

Papirfabrikken i Bording mølle

1831 indsender *O. W. Halberg* en ansøgning til kongen om tilladelse til at anlægge en papirfabrik. Halberg klager sin nød over de usle kår ved møllen, som ikke kan konkurrere med Klode mølle og Højris vejmølle, hvorfor de skiftende ejere har måttet give op. Halberg får bevillingen, og papirfabrikationen kommer i gang, men det har ikke været nogen god forretning.

Juni 1836 blev Klode mølle lagt i aske, og få dage derefter afbrændte ligeledes Bording mølle (Årbog for Lysgaard h. 1925 s. 87).

Bording damkultur

Nu er møllen overtaget af Bording damkultur, som udklækker ørreder. Det synes at være mere lønnende end fortidens landbrug og mølleri.

Kilder:

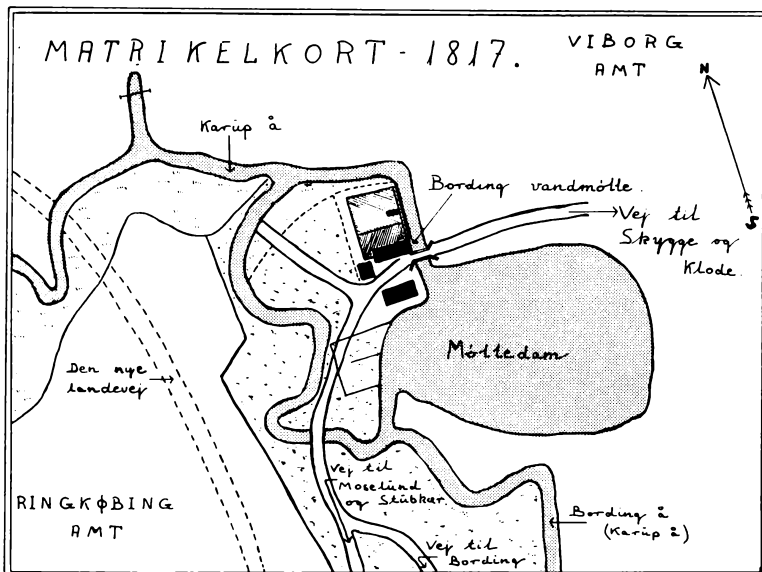
De foregående kapitler.

Matrikelsarkivet 1817, Kbhvn.

Folketællingslisterne 1787—1890, R. A.

Bøger og Byer (A. Rasmussen, Ringkøbing), H. P. Hansens artikel om papirfabrikker i Vestjylland.

En mere udførlig fortegnelse over skiftende ejere lige til 1953 fås i mit privatarkiv.

J H L

28

BORDING MØLLE I MANDS MINDE

DER har altid stået en vis romantik om de gamle vandmøller, som nu er forsvundet; derfor skal der her ristes dem en minderune.— Vandmøllerne går helt tilbage til oldtiden, som menneskenes første maskinkraft, de såkaldte skvatmøller. Men først langt senere, c. 1100 kommer de almindeligt kendte vandmøller til landet enten med et overfalds- eller et underfalds-mollehjul. I Bording var det et overfaldshjul (1791—1855), men den sidste møller, A. P. Nielsen, fortæller, at det var underfald.

Mølleren var en anset mand i sognet, som stod over den almindelige fæstebonde, han var som regel selvejer og havde foruden jorden indtægten af at male korn, mølleskylden, som også

blev omsat i hartkorn. Mølleren i Bording var således i møllens velmagtsdage sognets største skatteyder. Ved gilderne var det skik, at mølleren sad til bords sammen med præst og degn.

Møllen var tillige en slags kro, hvor folk mødtes i miles omkreds, og i Bording mølle var det ikke ualmindeligt, at man staldede op og overnattede, når man kom enten nordfra eller syd fra og skulle have afgjort en kreaturhandel. Der var gæstestald til møllegæsterne, mens de ventede på, at kornet blev malet, eller til det blev deres tur. Møllegæsterne blev budt indenfor og fik en mølletår, et krus øl eller en mølledram, hvad der også fremgår af retsforhøret over Søren Holdgaard 1726 og den senere mundtlige tradition.

Hvad Bording mølle i mands minde angår, vil vi først hen vise til det ældste matrikelskort fra 1817, som giver et udmærket overblik over beliggenheden af møllegården, mølledammen og vejnettet, som altsammen nu er en saga blot. Der er al grund til at mene, at sådan har det set ud fra arildstid, også i Niels Sørensens tid 1711. Vejene fra Bording, Stubkær og Moselund til Skygge har gået gennem møllegården, som har haft kunder fra alle verdens hjørner. Gården har været en grænsegård mellem Bording og Kragelund sogn og Ringkøbing og Viborg amter, den har haft jord på begge sider af åen, og man behøvede kun at gå over møllebroen for at komme fra det ene amt til det andet.

I 1817 har der til møllegården været 369 tønder land plus en hedelod på Bording byhede; samtidig har møllen efter de gamle skifter ejet fæstegårde i Skygge.

Bygningernes udseende

En nøjagtig beskrivelse af husene har vi fra den ældste brandtaxation fra 1855, som hviler på taxationen fra 1791.

a) *Stuehuset* mod nord med 10 fag, 11¹/₄ al. bred, grundmur, fyr overtømmer, strå og lyngtag indrettet til beboelse, omtaxeret fra 480 Rd. til ..... 800 Rd.

b) *Møllehuset* med mølleværket. Dette hus er 8¹/₄ al. bredt,

Lillemølle, Refs Vindinge. Bording mølle havde også overfaldsvand

13^{3/4} al. lang i 6 fag, bindingsværk, stråtag. Der er 2 vandhjul med overfaldsvand, 2de malqværne, boghvedeværk og skalleværk. Møllehuset med værk blev taxeret til ..... 1000 Rd. Vandkarmen er ikke herudi indbefattet.

c) *Det søndre huus* 7½ al. bred, 15 fag, deels Bindingsværk, deels grundmur, fyr overtømmer, strå og lyngtag, indrettet til lade og hestestald, tax. fra 180 til ..... 400 Rd.

d) *Det østre huus* 7 al. bred, 9 fag, af samme materiale som det søndre huus, indrettet til gjæstestald, vognport og svinesti, taxeret til ..... 200 Rd.

e) *Et huus på marken* i syd og nord, 10 fag, bindingsværk . . . , bestemt til beboelse . . . slet tilstand ..... 300 Rd.

I dag er alt nedbrudt. Kun de store, smukke syldsten af det århundred gamle stuehus er tilbage. De lod sig ikke flytte i første omgang. De ligger endnu som bautastene mellem græs og vilde blomster. *Stuehuset* måler 10 skridt fra syld til syld i bredden og 25 skridt i længden. *Mølledammen* er også borte, men *ålobet* fra stigbordet af er endnu det samme som i fædrenes tid.

Stedet rummer en egen skønhed og poesi og er vel værd at besøge, (men husk, at det er privat ejendom).

Thomas Sørensen, Agerskov fortæller

Th. S., Agerskov har i et brev af 2/1 1958 fortalt, hvad han kan huske . . . . Jeg ved, at man her fra Agerskov har kort til mølle i Bording vandmølle. En gammel hulvej, der gik langs om under bakkerne gennem Moselund til møllen, kaldtes endnu i min drengetid „æ mølvej“, og den fulgte de Agerskov-mænd, når de kørte til mølle . . . Den første møller, jeg husker, hed *Niels Sørensen*. Han var antagelig født omkring 1850, og jeg ved, at hans far var møller der før ham. Endnu i Niels Sorensens tid var der god søgning til møllen. Han var anset i sognet og krævede respekt. Der fortæltes således, at hvis en mollegæst spændte sine stude fra og satte dem i gæstestalden, før end han havde spurgt, om han kunne få malet, så fik han ikke malet den dag.

Da der var mange på egnen, der dengang ikke selv kunne avle den rug, de skulle bruge til brød året rundt, handlede Niels Sørensen med brødrug, som de så kunne købe og lade male hos ham. Rugen solgtes altid i skæppevis, og en mand, der jævnligt måtte købe 4 skp. ad gangen, ærgrede sig over, at når mølleren målte den første skæppe op, sagde han altid: „Den tæller vi ett“, men når han så målte den anden, sagde han: „og så siger vi to.“ — „A skal endda si, om a ett kan vænne ham af med det,“ tænkte manden, og næste gang mølleren sagde: „Den tæller vi ett,“ hev manden hurtig sækken på nakken og sagde: „Ja, så skal du ha' så mange tak, a skal ikke ha' mere!“

I Niels Sorensens tid og især senere er det stadig gået tilbage med søgningen til møllen. Der blev i hans tid bygget en vind-

Hans Nikolaj Hansen: Bønder fra heden mellem Viborg og Herning. 1882

mølle i Bording kirkeby og en vandmølle i Vallerbæk og senere en vindmølle i Munklinde. Men Bording vandmølle har stadig været i drift et godt stykke ind i vort århundrede (1922).

I Karup mølle var der tillige kro. Møllen skiftede tit ejer. Den mest omtalte af disse var Jens Frederik Blicher, en søn af St. St. Blicher. Det talte mine forældre tit om.

Bording mølle førte i slutningen af 1800-tallet en meget omtumlet tilværelse. Engang brændte den, men blev genopført. Den meste jord blev solgt fra. — Man sagde i Bording på den tid, at kom der en ny mand til møllen, fik han hurtig bukserne ned om hælene! — Men først da „Anders Peder“ Nielsen kom til 1897—1920, kunne møllen klare sig, han sørgede for at samle vand, og når vindmøllerne i stille vejr ikke kunne gå, kom folk til vandmøllen. (Niels Estrup N.)

Anders P. Nielsen lever endnu i Bodholdt (85 år gl.), hvor jeg har besøgt ham i foråret 1959 og snakket med ham om livet i møllen og lånt den smukke tegning af Søren Mikkelsen, Skygge. (Se s. 38).

Møllehuset var noget højere end stuehuset, i to etager. Kokken og bryggers gik lige op til møllehuset, så mølleren kunne sidde inde i køkkenet og høre, når møllen gik tomgang. Til mølleriet hørte en toldkop, med hvilken mølleren tog en del af kornet fra til sig selv som betaling. Anders P. N. fortalte, at han tog 5—6 potter af hver tønde rug og 1 pot af hver skæppe rugmel. Ligeledes fortalte han, at møllen endnu i hans tid var udskiftningssted for kreaturer, som skulle sælges fra nord til syd.

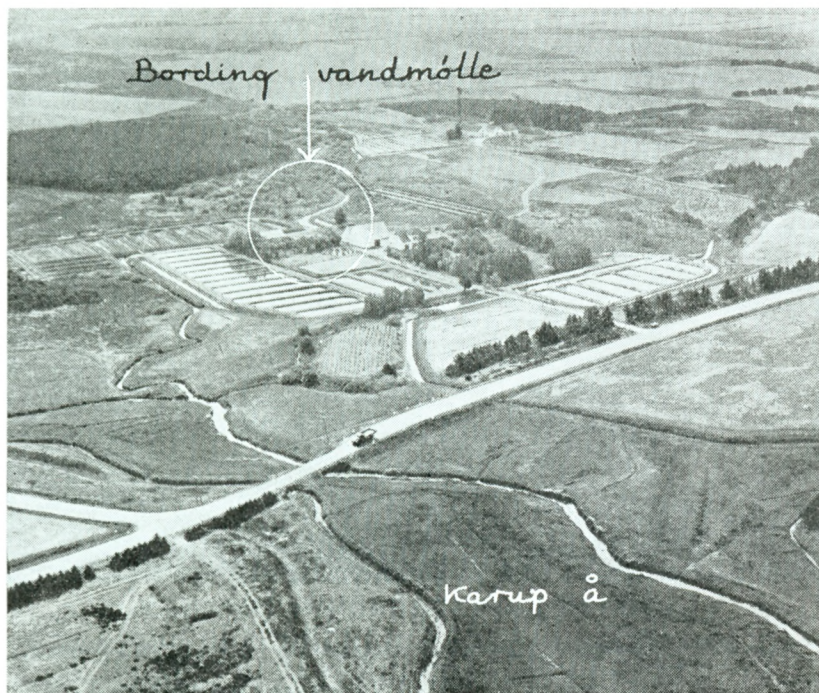
Omkring 1922 blev møllen nedlagt, da folk selv fik vindmotorer. Der er blevet udskilt 4 ejendomme af jorden, og hvad der nu er tilbage, er solgt til et konsortium, som driver fiskedamme ved Karup å, Bording damkultur.

Til sidst endnu et par folkeminder om møllen.

Kirstine Neigaard, Munklinde, enke efter min morbroder, Niels N., har fortalt, at de som børn kørte med til møllen og hvor spændende, det var, når vandet fossede ind over det store vandhjul, lavet af fjæl, og det begyndte at durre og brage i møllehuset. Hendes mand, *Niels N.* (1870—1953 Mb. I, s. 203) har fortalt om, hvorledes han var med sin far Laust Peder til mølle omkr. 1880. Mens hans far gik til købmanden i Bodholt og hentede varer, blev kornet malet, og børnene fornøjede sig dejligt i den interessante møllegård.

Antonette Neigaard, som blev g. m. Jørgen Neigaard, Munklinde (Mb. I, s. 206) 1909 fortæller, at hun tydeligt husker, at de kørte i kane til mølle og fik malet rug til rugbrød den første vinter, de var gift. Der var vindstille, så vindmøllen i Munklinde kunne ikke gå.

Jeg har spurgt min fætter, *Martin Hagelskjær*, Ringstrup, om han kunne huske Bording vandmølle, og han svarede: „Det kan du tro, jeg kan, den har kostet mig både sved og tårer, når jeg

Luftfoto, Sylvest Jensen, Hillerød, 1959

I cirkelen lå den gamle Bording vandmølle, nu omgivet af ørreddamme, Bording Damkultur. Man ser tydeligt ådalen, hvor de gamle færdedes. Åen passerer under landevejen, som forbinder Silkeborg-Herning og Viborg-Kolding landevej. Åen er amtsgrænse. Til venstre går vejen til Klode mølle.

i mine drengeår skulle køre med trillebør til mølle med en tønne rug.“ — Det var der mange, som måtte gøre i det fattige Bording sogn helt ude fra Hestlund og ude fra fattige hedelodder, hvor man begyndte med de bare næver uden heste eller stude og kun havde nogle får, indtil jorden blev opdyrket.

Lad mig slutte med nogle smukke ord, skrevet af en mand, som selv er vokset op i en vandmøllegård („Slægtsgaarden“ febr. -59, Jørgen Jacobsen):

MUNKLINDESLÆGTENS FORUM ROMANUM

Syldsten fra Bording vandmølle, de lod sig ikke flytte i første omgang.

— — —

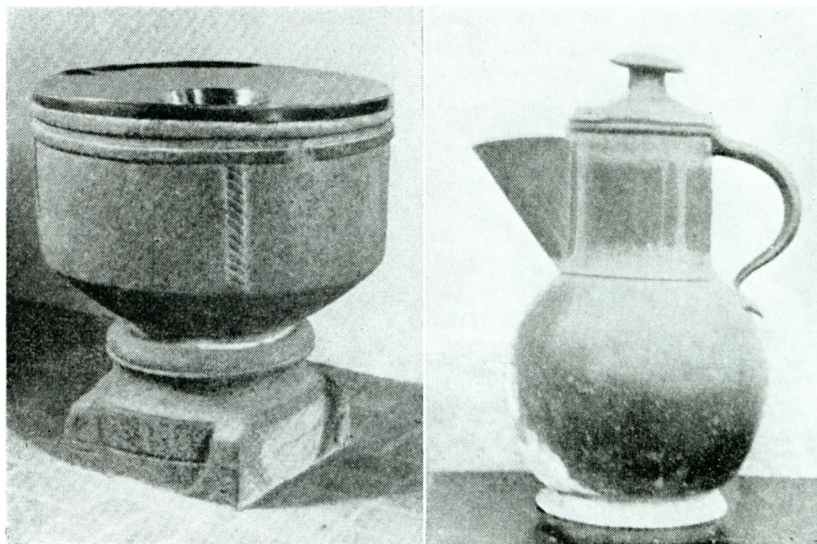
- og lærken synger skærsommer ind,
mens vilde blomster ved groften gynger.

Johs. V. Jensen

Hver ting har sin tid, og møllernes storhedstid er forbi, det gælder både vind- og vandmøllerne. Vindmøllerne sætter deres præg på omgivelserne og pynter i landskabet. Vandmøllerne ser mere beskedne ud, men hvor kan der være smukt og idyllisk omkring de gamle mølledamme med åkander, siv og flæg, og når vildænder og vandhøns svømmer omkring og skaber liv, for ikke at tale om de forskellige slags fisk, der på varme solskinsdage boltrer sig i vandskorpen. En spadseretur ad de bugtede stier rundt om mølledammen er aldrig kedelig, og det gælder uden hensyn til årstiden, for hver tid har sin charme. Det er med et vist vemod, vi lidt ældre tænker frem til den tid, da de gamle møller helt forsvinder og kun er et kært minde og et offer for den udvikling, der ikke lader sig standse.

KIRKE OG HJEM

Døbefonten og dåbskanden i Hinge kirke

Gudsfingrene grande
slog kors for din pande,
Guds enbårnes røst
slog kors for dit bryst,
thi skal ingen djævel dig skade;
nu kan i din dåb
med saligheds håb
din sjæl og dit hjerte du bade.

Grundtvig.

29

TIL BARNEDÅB I SLÆGTEN 1760-70

Hvert skimlet skrift, hver skjoldet alterbog
har gemt et gran af slægtens ve og våde,
nu skal de røbe mig, hvad vej jeg drog,
og løfte mig en flig af livets gåde.

Jeppe Aakjær.

VI ved nu ikke så lidt om slægten i 1700-tallet. Den har haft sine bopladser ved ådalen lige fra Klode mølle i sydøst til Karup mølle i nordvest og imod øst i Hinge-Vinderslev sogne, og nu efter de sidste opdagelser også i Ikast. Vi har allerede i kap. 11 set, hvad den gamle Ikast kirkebog fortalte 1720-30 om gensidigt besøg af familien fra Bording vandmølle. Vi vil igen tage en tur ind på Viborg landsarkiv og blade lidt i de gamle kirkebøger omkring 1760-70 og se på forholdene en menneskealder senere. Vi kan ikke undgå at støde på „familien“ ved barnedåb, bryllupper og begravelser.

Med en vis ærbødighed sidder vi med de gamle, medtagne og mornede bøger i alle mulige tilfældige størrelser. Papiret er gulnet, flosset og plettet, helt mørkebrunt i hjørnerne af de mange tommelfingre. Men pludselig får den afblegede og tit ulæselige skrift mund og mæle, og vi begynder at ane sammenhænge, som for var skjult for os. — Vi skal særligt lægge mærke til „fadderne“ ved barnedåb, for der var altid den nærmeste familie med, som regel søster og bror, svoger og svigerinde.

Vi kan i fantasien se dem komme ind i kirken, mændene i det stive vadmestøj og sølvknapper i vesten. Kvinderne med lange folderige kjoler og sjaler om hovedet. De er kommet kørende i fjællevogn ad lange hedeveje med dybe hjulspor, og bag efter er turen gået tilbage til deres hjemmen. I de små, lave smalle huse har de siddet bænket ved skiven og stukket til sulefadet; og siden er de gået en tur i mark og eng og har set på stude og får, og om sæden snart var mo'.

Lad os tage et par eksempler i uddrag:

KARUP kirkebog.

- 1767: 25. marts blev *Chresten Møllers datter* ved Karup døbt og kaldet KAREN, båret af *Anna Christensdatter*, halvsøsteren af Boylund . . . .
(Anm. Chresten M. er tvillingbroder til Niels P. i Munkl. halvsøsteren er g. m. Jens Jensen, Bøgelund).
- 1771: den 6. jan. blev *Chresten Møllers datter* af Karup døbt, kaldet ANNA, båret af fasteren Anna Pedersdatter . . . .
(Anm. Anna P. kan være Anne Kierstine P. fra Rønkilde).
- 1767: d. 7. okt. blev enkemand Niels Pedersen, Munkl. trolovet . . . og d. 3. nov. g. m. Ingeborg Christensdatter, Bøgelund.

KRAGELUND kirkebog.

- 1757: 18. maj trolovet *Christen Pedersen af Bording Mølle* og Sidsel Nielsdatter af Skygge.
- 1764: 13. maj, 3 s. e. påske. — *Mads Jensen og Bodil Christensdatter* af Schygge, Deres datter BODIL til dåben, *Else Pedersd.*, *Muglinde* bar barnet, bl. fadderne er Christen Pedersen (se ovenfor) og Anne Kierstine fra Rønkilde (søster til Else P., Munkl.).
(Anm. Barnet blev opkaldt efter den berømte mormor Bodil C. (1700—63). — Der har rigtig været familiestævne i Skygge den forårssøndag i maj 1764.
- 1764: 7. juni *Thomas Nielsen, Rønkilde* og *Anne Kierstine Pedersd.* trolovet (el. copuleret). Forlovere: Peder Uur og Niels P., Munklinde.

(Anm. Anne Kierstine er datter af P. Lundum. — Hun optræder i Bording kirkeb. under navnet „Stine Pedersd.“ ved en barnedåb i Munkl. 1765).

Thomas N. får mange børn, alle indført i Bording.

- 1769: *Mads Jensen i Skygge* har igen barn i kirke, kaldet ELSE ... Anna Christensdatter af Boylund, Karup bar barnet. (Anm. Anna C. er den samme som ved barnedåben i Karup 1767. Barnet bliver opkaldt efter Else P. i Munkl., hun var jo selv med i 1764, men døde 1767, 31 år gl.).
1772 og 1774 er der igen barnedåb. — En søn: Jens.

BORDING kirkebog begynder først 1763, mangelfuld og medtaget, hvorfor det kun har været muligt at finde et af Niels P.'s 6 børn af 1' ægteskab. Ak!

- 1765: Nr. 5 Dom. 1ma post Trinit. blev *Niels Møllers barn af Munchlinde* døbt og kaldet INGER. Faddere: Peder Uhre, Jens Lundum, Bodil P., Stine P. og Inger Juelsgaard. — Barnet opkaldt efter INGER Michelsd., (olde-mor) og døde 1767.
- 1768: Nr. 9 Dom. 15 p. Trin. d. 11. sept.
Niels Müller i Muchlinde 1 søn kaldet PEDER.
Hans Christensen i Beuflund, hans hustru bar barnet.
Mads Jensen i Skygge m. fl. (Svogrene).
(Barnet er den berømte „Gammel Pæjr“ 1768—1848).
- 1768: har Thomas Nielsen, Rønkilde barn i kirke kaldet GERTRUD, bl. fadderne, Jens Lundum.
I de flg. år flere børn ... bl. fadderne nævnes flere gange Christian Møller, Mausing mølle, og hustru Kirsten Nielsdatter (søster til Thomas N.). — 1772: Inger Juelsgaard.

Til slut endnu en Munklindedåb:

- 1782: Dom. 25. p. Trin. 17. nov.
Niels Møller, Munchlinde en datter kaldet ELSE.
Test.: Anders Uhr af Haderup, *Gertrud Nielsd.* (Mb. I, s. 167) ... *Christen Nielsen af Steenholt* (Mb. I, s. 172).
ELSE blev senere gift til Bøgelund, „Voer“slægten, (Mb. I, s. 74 og 195 og Mb. II s. 200).

HINGE kirkebog

1741: 25. s. e. trin. blev *Rasmus Overbyes barn af Hinge* døbt og kaldet JACOB, Holms Møllers kone bar det, faddere: Rasmus Pedersøn, Knud Laursen, Peder Lefring, Anne Andersdatter og Anne Margrethe Jacobsdatter.

— — —

Søndagen før er Jens og Peder Lundum faddere ved en barnedåb. P. Lundum træffer vi flere gange senere.

1775: *Jacob Rasmussen (Overbye) og Kirsten Jensdatter*, begge af Hinge trolovet, 28. juni.

1776: *Jacob Rasmussens barn af Hinge* døbt og nævnet RASMUS, VII s. e. trin., baaren af Peder Overbyes hustru, vidner: Rasmus Pedersen den yngre, Mads Pedersen, Peder Kudsk, alle af Hinge.

Disse for mange så tørre og saglige oplysninger fra arkivet giver et nyt og levende billede af vore forfædres liv i 1700-tallet. — Et jævnaldrende kuld af søskende, svogre og svigerinder er kommen sammen og har holdt slægtsforbindelsen ved lige i mange år på begge sider af Karup å. — Vi ved endog, hvad de fik at spise i 1767: En tønde rug til brød, et lispund (16 pund) fisk, 3 skæpper malt og 3 lam, 1 pund flæsk plus drikkevarer, som der heller ikke har været mangel på (Mb. I, s. 45).

Historien viser ofte sådanne særlige „lag“ eller perioder i slægternes skiftende liv. (Cfr. de tre navnkundige perioder i Munklingegårdens historie 1752—1900, Mb. I). — Så det med slægtsfølelsen og sammenholdet er en gammel foreteelse, som vi kan lære af de gamle, 7—8 led før os.

De gamle kirker i *Kragelund*, *Karup* og *Hinge* er endnu de samme. *Bording* kirke blev desværre nedrevet 1896/97, tilbage er kun den gamle romanske døbefont, alteret og prædikestolen og klokken med årstal 1487. — *Ikast* kirke nedbrændte 1904, tilbage er granitdøbefonten, alterkalken og klokken.

Kirkerne i de nævnte sogne taler deres eget stille sprog for den, som lægger øret til. De henfarne slægter er ikke mere, men

Vinderslev

P.Lundum døbt 1711.
Hans datter Elses
hjemmedåb bekræftet
1736

Bording

Her har Munklinde-
slægten fået bornene
døbt fra 1722 til 1962

Ikast

Her samledes familien
fra Bording mølle til
dåb hos Jens Pallesen
1718 til 1735

døbefonten er den samme. Her blev fædrene døbt, mens familien sluttede kreds om dem. Kommer De en tur på egnen, så forsøg ikke at gå indenfor og tænk på, at det var her, slægten færdedes for os i sorg og glæde så langt tilbage, som vi kan forske.

FROMHEDSLIV I 1700-TALLET

Far ta'r ned så tung en bog,
 med Gud han hvisker sammen,
 famler lidt ved spændets krog
 og lukker med et: Amen!

Jeppe Aakjær

GAMMEL PÆJER (1768—1848) fik ved sin jordefærd det skudsmål, at „han var en mand, som agtede Guds ord, hørte det gerne i kirken og glemte det ikke hjemme i den stille huslige andagt.“ Vel havde han som den rige bonde dyrket sine marker og bygget sine lader større, men livet var mere end hartkorn og stude. Den hjemlige gudsfrygt hører med i billedet. Den var en del af hans og fædrenes liv.

Kilden til vor viden om det åndelige liv må vi finde i de få bøger, vi har arvet, og i de bøger, som blev solgt ved auktionerne i Pederstrup 1752 og i Neder Julianehede 1768 (s. 84 og 92).

Jeg har allerede i kap. 15 fortalt om *Arild Hvidtfelts Danmarks krønike 1603* og *hyrderomanen Astrea 1645*. Af andre bøger skal nævnes *Evald Evaldsens tidsregister*, som må have været et register over alle mærkelige hændelser fra verdens skabelse til dags dato. Den var så spændende, at den var udlånt til mølleren i Klode. Disse få bøger viser en kulturel horisont, som var usædvanlig hos almuen i begyndelsen af 1700-tallet.

Jesper Brochmand (1585-1652), Sjællands biskop og Lutherdommens uforfærdede forkæmper. Hans huspostil, 1635-38, har været skattet lige til vore dage. Hans troslære, Systema er grundlaget for den folkelige bonnebog: „De bedendes Kjæde“ 1700

Jesper Brochmands huspostil fra 1741

I det følgende skal vi se lidt på, hvorledes det forholdt sig med den hjemlige gudsfrygt for 200—250 år siden. På mit bord ligger *Jesper Brochmands huspostil* fra 1741, direkte arvegods fra Munklinde (Mb. I, s. 17, 165 og 176). Den er i dobbelt forstand en vægtig bog, den vejer 2 kg og er 10 cm tyk, har 1326 store tospaltede sider og er indbundet i et gedigent hellæderbind. Jeppe Aakjær rammer lige i pletten, når han siger: Far ta'r ned så tung en bog — —“. Jesper Brochmand har med sin huspostil skænket den danske kirke den mest læste andagtsbog, som gennem århundreder har givet jævne mennesker trost og næring for deres sjæle (Hal Koch). Det har været grundsolid læsning, bygget på Bibelens ord og den sunde lutherske lære. Til hver søndag er der både en epistel- og en evangelieprædiken. De er vel værd at læse den dag i dag, da forkyndelsen omhyggeligt er bygget op af Bibelens egne ord og vidner om den nye forståelse af evangeliet, som brød frem med reformationen. Denne sunde lutherske forkyndelse har også lydt i Munklinde, når de søndag eftermiddag samledes i storstuen. (Læs slutningen af kap. 32 om livet på Moselundgård).

Lad mig nævne endnu en skøn foliant, *Heinrich Müllers evangeliske Hjerter Spegel* på 1330 store sider, som blev solgt ved auktionen over P. Lundum 1768. Findes på Det kgl. Bibliotek.

Thomas Kingo (1634--1703).
Kingos salmebog, 1699, har holdt
sig til idag hos de stærke Jyder
(Ø-Snede)

Hans Adolf Brorson (1694--
1764). „Troens rare Klenodie“.
1739, blev brugt i Bording sogn
indtil vor tid

Af andet arvegods, der er i min besiddelse, skal nævnes både Kingos og Brorsons salmebog, som bærer præg af flittig brug. Kingos salmebog har været min mors. Hun fik den så sent som 1882 i konfirmationsgave (1. udgave 1689 og 1699)!

Pontoppidans salmetillæg af 1769

Endelig ejer jeg endnu et herligt klenodie fra Munklinde, *Pontoppidans salmetillæg til Kingos salmebog fra 1769*. Kingos salmebog kunne hverken Brorson eller Pontoppidan fordrive fra kirken. Men med dette tillæg klarede man sig. Mange af Brorsons salmer, som var skrevet med de gudelige forsamlinger for øje, fandt på denne måde vej ind i gudstjenesten og den hjemlige husandagt. Jeg nævner i flæng nogle stykker fra Pontoppi-

dans tillæg: I denne søde juletid, Den yndigste rose er funden, nytårssalmen: Nu velan et frejdigt mod, Kom hjerte tag dit regnebrædt og Op, al den ting, som Gud har gjort, alle fra 1732-34. Det må have været frydefuldt i Munklinde for første gang at have sunget disse nye danske salmer, som siden gennem 200 år har været menighedens kæreste eje.

Erik Pontoppidan skal have tak for dette tillæg til Kingos salmebog, som omfatter over 250 salmer. Udgaven fra Munklinde 1769 er næsten slidt op og plettet af sorte tommelfingre. Den er i en senere tid indbundet i et hjemmegjort papbind, indvendig påklæbet et brevomslag i mangel af bedre, hvor man endnu kan læse poststemplet spejlvendt. I sit ringe og slidte udstyr er den et dobbelt klenodie, et kontant vidnesbyrd om fædrenes sang ved den hjemlige husandagt. Udgaven er så simpel og medtaget af tidens tand, at jeg ikke kan tænke mig, at den har været værdig til at tage med til Bording kirke. Men takket være indholdet er den blevet brugt og bevaret indtil idag og har overlevet alle de skiftende officielle salmebøger.

De bedendes åndelige kjæde

Ved auktionen over P. Lundum 1768 finder vi 1700-tallets mest brugte bønnebog: „De bedendes aandelige Kjæde“, eller som den hed forkortet: „*De bedendes Kjæde*“. Den er udgivet af den lærde fynske præst *Hans Jacobsen Hvalsøe* (1656—1712) i året 1700 og kom siden i utallige oplag århundredet igennem. Så sent som 1852 udsendte Vilhelm Birkedal en udgave, og i 1905 kom en forkortet udgave.

Da den har været så flittigt brugt af det jævne folk i 1700-tallet og nu er aldeles ukendt, fortjener den en nærmere omtale. I denne bog afspejler sig den folkelige fromhed. Den lærde fynske præst har fået den geniale idé at omsætte hele Jesper Brochmands lutherske troslære (*Systema* 1633) i over 200 praktiske bønner for menigmand. Disse bønner spænder over hele menneskelivet fra gry til kvæld, fra vugge til grav og henvender sig til alle stænder og alle mennesker i alle mulige tænkelige

situationer i kristentroen, i kirkeåret og i menneskelivets farer og fristelser både til lands og til vands. Den er skrevet i den samme djærve folkelige stil, som vi kender fra Luther; og de utallige oplag viser, at den er blevet brugt.

De bedendes kjæde får en meget hård medfart i Jeppe Aakjærs barndomserindringer: Fra min Bitte-tid. Det hænger sammen med Aakjærs hele ensidige livsstil og er knyttet til hans skildring af den brovtende og rå morfar, der, som bekendt, formørkede hans barndom. Aakjær forenede en mærkelig blanding af afsky og ærbødighed for hedebondens fromhedsliv.

Jeg sidder her med et eksemplar af „De bedendes Kjæde“ fra 1737 på 1000 sider! trykt med store skønne typer, så ældre folk uden briller kan læse den. Når jeg læser de forskellige bønner, tænker jeg uvilkårligt på P. Lundum, Bodil Christensdatter og den øvrige Munklindefamilie i 1760'erne. I denne bog har de draget næring og fundet hjælp i glæde og i sorg, og beredt sig til døden og bedt om en salig død og en glædelig opstandelse.

Mon ikke P. Lundum, når han skulle ud på en af sine mange rejser, har tyet til De bedendes Kjædes XII' led om Guds forsyn og bedt: . . . „lad de hellige engle, som udsendes at tjene alle bodfærdige syndere, der skal arve salighed, gå hos mig på vejen, at jeg må komme lykkelig frem og tilbage med glæde! Ach, HÈrre JEsu, sæt din bitre død og pine, som en brandmur imellem mig og al overhængende ulykke . . . og skal jeg imidlertid vandre al kødets vej og gå gennem dødens mørke dale, da giv mig nåde, at jeg ikke frygter for nogen ulykke; men vandrer sikker og fri til mit rette hjem og fædreland i himmelen! Amen.

Der føres et kraftigt sprog, blottet for al sentimentalitet, når en handelsmand f. eks. beder: . . . „reger min tunge fra slemme falske eder og bander . . . thi hvad gavner det mig, om jeg med uret, med eder og bander eller på andre ulovlige måder kunne vinde noget, om det siden skulle brænde på min sjæl i helvede.“ Eller når der bedes: „O Gud, lad mig aldrig slå mig til drik og fylderi! . . .“ og så fremdeles. Det er en realistisk bønnebog, som tager himmel og helvede, folk og fæ og tilværelsen i sin helhed alvorligt.

De Bedendes
Åndelige
Kjæde,
Af 41 Led,
Eller
Christendomens Articer
Sammensanked;
Guds Vællige Gavn
til Ære og Dyrkelse,
Og
Alle Mennisker
(I hvad Stand eller Tilstand de lever)
Til Hjerte-Trøst og Husvælsse.
Af Hans Jacobsen Hvalsoe,
Guds Ords Tjener til Sandhaer og Hulebad
Næmngbeder i Suen.

KJØBENHAVN, 1737.

Trykt hos Dine Knorr, Univ. Bogtr., boende paa
Sandfonten, og findes der til Kjøbs.

De bedendes aandelige Kjæde er en folkelig bønnebog, ordnet efter Jesper Brocmands lutherske tros lære 1633 og anbefalet af Thomas Kingo. Den udkom 1700, vandt stor udbredelse og kom senere i talrige oplag. (Titelbladet noget formindsket.)

Jeg skal nu forsøge at give nogle få korte uddrag af den livfulde fortale. Den fynske præst skriver så friskt og djærvt, at det har noget at sige til os i dag, så også vi føler os som et led i den samme åndelige kæde, som strækker sig gennem alle tider fra slægt til slægt, fra jord til himmel. Når vi læser det følgende, så læser vi det samme som P. Lundum og alle de øvrige i 1700-tallet, som levede et jordisk menneskeliv, men et menneskeliv, som var forankret i en verden med en urokkelig gudsfrygt.

Korte uddrag af fortalen til De bedendes kjæde 1700

Jeg hænger dig her, gunstige læser, ikke en guldkæde om halsen, men en *bønnebog* på hånden, som jeg kalder „*De bedendes aandelige kjæde*“. En kæde kaldes den, fordi at ligesom det ene led i kæden hænger af det andet og ikke kan skilles fra hverandre, uden kæden sønderbrydes, så hænger og den ene troens artikel af den anden i vor kristelige lærdom, .. og de kan ikke skilles ad hos en kristen.

Efter at have gennemgået skriftens forjættelser om bøn, formaner Hvalsøe til at afsætte bestemte tider til bøn ... „En ret Kristen må tage sig nogle stunder om dagen til denne hellige gerning: Stå derfor lidet før op om morgenen, gæk lidet sildere i seng om aftenen, sid lidt stekkere (kortere) ved bordet om middagen, så vinder du tre stunder om dagen at gøre dine bønner. Så gjorde Daniel (kap. 6, 9), han knælede tre gange på sine knæ hver dag og bad. Men dette skriver jeg alene for de stundesløse ... , thi som fisken har sin lyst i vandet, fuglen i luften, løven og leoparden i ørkenen, så har og en god kristen sin idelige lyst i bønnen.

.. Jeg foreskriver ingen nogle visse timer, thi alle timer er også *Guds audienstimer* .... Jeg foreskriver ingen nogen vis sted at bede på; thi *Guds audiensstue* er allesteds .... Bønnen er som Eliæ vogn, ved hvilken vi kan føre al vor nød op i himmelen. Bønnen er som en *magnetsten*; om himmelen var som jern, så kan vi dog dermed drage Guds hjælp og velsignelse ned af himmelen til os. Bønnen er som en nøgle, med den oplukker vi Guds hjerte, at han skal ynkes over os ....

Men at du desmere kan have anledning til at bede, da *rekomenderer* jeg dig denne min liden enfoldige bedebog. Du nænner at købe andre forfængelige ting, spar da heller intet, at købe dig en bønnebog; og køber du den, da brug den: thi nogle har vel en bog, mulig med sølvbeslag og guld på bladene, men jeg roser dem intet, så længe jeg ser støv uden på bladene og møl inde i bladene, ikke heller roser jeg dem, som bærer bogen alene til stads på armen ... Hvem bliver frisk af *medicinen*, så længe

den ligger indlagt i æsken? Hvem kan trøstes af bønner, så længe den ligger indelukt i bogen? Luk bogen op og læs, så har du godt deraf.

Nu mit Guds barn, så lad bønner altid være dit *Liberi* (tjernerdragt) hvoraf man kan kende dig blandt de gode kristne, (et hvidt *liberi*, besprængt med angergiven hellighed, et rødt *liberi*, besprængt med JESU korssets blod) .... Når en ret bøn kommer for Guds øren, så skal den ligesom bryde hans eget hjerte; således brød Eliæ bøn himmelen, at den gav regn, og jorden, at den bar sin frugt, Jakob 5, 18. Prøv det, mit Guds barn; læs i denne liden bog og andre sådanne bøger, og bed, alt det du beder, i JESU Navn, som sagt er; og jeg er vis på, at Gud skal bønne dig. Hans navn, den store udødelige GUD, være ære alene, nu, altid og evindeligt! AMEN.

Skrevet i Sandager Præstegård i Fyen den 11. febr. 1700.

De bedendes kjæde udkom med anbefaling af Thomas Kingo (1634—1703) før pietismens gennembrud. Den viser, at der har været en folkelig kristentro længe før Indremission og Grundtvigianismen. Vi er i denne bønnebog i pagt med den åndelige bevægelse, som vi hører om i Apostlenes gerninger, som vi møder i Middelalderens catholicisme, Thomas a Kempis o. fl. og som stadig lever uanfægtet i det 20. århundrede, selvom vi mangler en folkelig bønnebog, som kan stå mål med Hvalsøes.*)

Vi har nu fået et kort indblik i det åndelige liv for 200 år siden. Jeg vil slutte med en lille tildragelse 100 år senere, som giver et glimt fra det åndelige liv på den tid.

*) Selvfølgelig er der også udgivet bønnebøger i vor tid, men det er sparsomt og ikke på linie med ovenstående. I 1944 udsendte Skovgaard-Petersen en bog på Frimodts forlag: I bønnens skole (oversættelse). En samling bønner til hver dag i året af kendte navne fra oldkirken indtil idag. Men den er vist udsolgt. — I år 1961 er lige udkommet en „Dansk Tidebog“ med tidebønner og bibelske salmer, et vældigt arbejde. Theologisk oratoriums forlag, Bringstrup. Kr. 32,50. Men den kræver et personligt arbejde.

Det mest lønnende og opmuntrende er den nye Danske Salmebog, som rummer en tekst- og bønnebog med 89 bønner til livets forskellige situationer. Det er en landevinding, som er guld værd. Brug den.

Evald Tang Kristensen og oldemor 1874

En tidlig forårsdag 1874 begav folkemindesamleren *Evald Tang Kristensen* sig på en længere fodtur fra Gellerup i Hamnerum herred til Tulstrup nord for Ikast. Hans mål var at besøge min oldemor på mødrene side, *Birgithe* i Hedegård. Hun havde ord for at kunne en svær masse verdslige sange og folkeviser. Deri talte rygtet sandt. Oldemor var kendt viden om for sin sans for poesi og sang.

Men E. T. Kr. fik ikke noget ud af sin vandring, og han kan ikke skjule sin ærgrelse, da han i sine minder og oplevelser fortæller om besøget:

— Jeg gik hjemme fra tidlig om morgenen og traf godt nok konen hjemme, men så stram en kvinde blandt de opvakte havde jeg dog aldrig truffet. Hun kunne meget, det var åbenbart, men det var mig ikke muligt at overtale hende til at oplade sig for mig, og jeg fik da ikke mindste udbytte af min lange vandring, en halvtredje mil frem og tilbage. — Alt sådant noget skidt bestræbte hun sig af al magt at glemme, sagde hun, og hun så kjærest, at jeg snarest muligt forsvandt ... så gik jeg da hjem, lige så rig, som jeg var kommen. —

E. T. Kr. havde sine kanter, særlig over for anderledes tænkende. Han formåede i hvert fald ikke at lirke ved min oldemor.

Birgithe i Hedegård var både livlig og myndig, et godt hoved og sikkert et elskeligt menneske. Men hvorfor skulle hun udlevere „alt det verdslige skidt“ til en omstrefjende landsbydegn. Hun havde nu lært salmer og sange, der var hende kærere.

Denne sans for sang og musik og livets poesi gik videre i arv til bedstemor, *Abelone Johanne Andersen*, f. 1839, kaldet „Hanne“ (Mb. I, s. 120/21), gift med *Laust Peder Nielsen* fra Munklinde, senere Vester-Moselund, Munkl. Når mor og hendes søskende kom sammen, genlød stuerne af flerstemmig sang, som løftede loftet i de lave stuer i barndomshjemmet. Mors søskende havde en egen evne til at skabe fest over hverdagens mange små ting. Denne sans for hverdagens poesi, tror jeg, går helt tilbage til Birgithe i Hedegård, som var født 1812.

BETYDELIGE KVINDER I SLÆGTEN

Moders navn er en himmelsk lyd,
så vide som bølgen blåner.

Sødt i lyst og sødt i nød,
sødt i liv og sødt i død,
sødt i eftermælet.

Grundtvig.

Oú est la femme? — Hvor er kvinden?

NÅR man laver en stamtavle, nævner man som regel mandsiden. Det synes både praktisk og naturligt. Manden repræsenterer familien udadtil og giver slægten navn. Men man kan med lige så fuld ret nævne kvindesiden, som det jo også sker her og der i vore kongerækker (Thyra Danebod, Dr. Margrethe, Eleonora Christine), og som vi også har gjort det i denne slægtsbog.

Kvindens gerning er mere stilfærdig og indadvendt end mandens. Hustruen må sørge for de tusinde ting i det daglige. Men i slægtens historie står hun på lige fod med manden. Måske kender De det franske ordsprog: *Oú est la femme? Hvor er kvinden?*, som står bagved begivenhederne i historien, hvadenten det så betyder plus eller minus.

Slægten har haft en række af betydelige kvinder lige fra 1600-tallet, som har stået bagved og præget de skiftende tider. Der-

FOTO: H. P. HANSEN

En firsårig spinderske ved sin rok, fra Ørre ved Herning, 1921

*H*er ved moders gamle rok
hun lærte mig at stave,
syngte om „den hvide flok“
og „al hans nådegave“.

*Lul-lul! Rokken står!
Men dens nyn og sange
vemodsfult mod hjertet går,
når kvældene bli'r lange.*

Jeppe Aakjær

for vil vi slutte med en *tavle over spindesiden*, for at kvindernes navne ikke skal blive glemt. Det er tillige med det ønske, at kommende slægter kunne fa lyst til at bruge deres navne som kaldenavne og derved bidrage til at mindes dem og styrke slægtsfølelsen.

Karen i Munklinde 1812—1902

TAVLE OVER SPINDESIDEN

Slægtled (Se oversigtsplanen foran i bogen).

- I MAREN JENSDATTER 1620—1703
g. m. Michel Nielsen, Hollingholt.
- II INGER MICHELSDATTER c. 1660—c. 1734
g. m. Niels Sørensen, Bording mølle.
- III BODIL CHRISTENS DATTER 1700-63
g. m. Peder Nielsen, Bording mølle.
- IV A ELSE PEDERSDATTER LUNDUM 1736-67
INGEBORG CHRISTENS DATTER 1738—1828
g. m. Niels Pedersen, Munklinde, 1' og 2' ægtesk.
- V B ELSE NIELSDATTER 1782--1850
g. m. Jens Andersen Voer, Bøgelund.

- V B KIRSTINE JENSDATTER 1747—1831
g. m. Jakob Rasmussen Overbye, Hinge.
- KIRSTINE PEDERSDATTER 1767—1856
g. m. Gammel Pæjr, Niels P., Munklinde.
- VI C MAREN PEDERSDATTER 1796--1841
g. m. Rasmus Jacobsen Overbye, Hinge.
- KAREN LAURSDATTER 1812---1902
g. m. Niels Pedersen, Munklinde.
- VII D a. MARIE KIRSTINE OVERBY 1818-93
g. m. Jørgen Nielsen „Iversen“, Levring.
- b. ANE MARGRETHE NIELSDATTER 1825-76 (søster til
J. „Iversen“).
- ABELONE PEDERSDATTER 1828--1910
begge g. m. Jens Peter Overbye, Hinge, 1' og 2' ægtesk.
- c. CAROLINE DORTHEA JENSEN (Glud) 1843- 1925
g. m. Jacob Rasmussen Overbye, Bukkrog.
- -- ---
- a. ANE CATHIRINE NIELSEN 1833- 1904
g. m. Niels Jeppesen, Rønkilde.
- b. KRISTINE MARIE KRISTENSEN 1840- 1907
g. m. Anders P. Jensen, Engesvang.
- c. ABELONE JOHANNE ANDERSEN-„HANNE“ 1859--1918
g. m. Laust P. Nielsen, V-Moselund, Munklinde.
- d. ANE KATHIRINE NIELSEN ABILDTRUP 1841-87
- MARIANE JØRGENSGAARD NIELSEN 1862---1922
begge g. m. Martin R. Nielsen, Munklinde Norgård,
1' og 2' ægtesk.
- VIII E Vore mødre.
- IX F Vore hustruer.
- X G Vore døtre og svigerdøtre.
- Indføj selv de manglende kvindenavne udfør VIII, IX og X.

TILLÆG

- Kap. 32 MOSELUNDSLÆGTEN
- 33 LIVET PÅ MOSELUNDGÅRD
  - 34 ANSØSLÆGTEN
  - 35 FOGSTRUPLÆGTEN
  - 36 BØGELUNDSLÆGTEN
  - 37 INGER MICHELSDATTER 1665—1734

Bakkerne nord for Klode mølle (nu desværre beplantet) med udsigt mod Bolling sø. Fot. Huggo Matthiesen 1927. (Fra „Hærvejen“ — Gyldendal): Sådan så landskabet ud, da P. Lundum boede i Nøder Julianeheide, og på disse bakker var det, at Christen Nielsen Holdgaard fra Munklinge fæstede bo 1782 (Mb. 1, s. 176). På den anden side Bolling sø lå den gamle Moselundgård, som havde det samme udsyn for øje.

OVERSIGTSPLAN

NIELS PEDERSEN 1724-98, Munklinde

g. 1. g. m. Else P. Lundum 1736-67

g. 2. g. m. Ingeborg Christensdatter 1738—1828

GJERTRUD 1757—1836
g.m. Anders Jensen
Neder Uhre

CHRISTEN 1759—1823
g.m. Birgitte Jensd.
Stenholt

PEDER, GAMMEL PÆJR 1768—1848
g.m. Kristine P. Moselund

ELSE 1782—1830
g.m. Jens Andersen
Bøgelund

AGERSKOV og
UHRESLÆGTEN
Ilskov og Grove s.
Mb. I, s. 164-71

HOLDGAARD-
SLÆGTEN
fra Stenholtgård
Kragelund og Enges-
vang s. Mb. I, s. 172-86

MUNKLINDE og
OVERBYSLÆGTEN
Mb. I og II

BØGELUND-
SLÆGTEN, VOER
Karup s.
Mb. II, s. 199 o. flg.

Oversigt over de andre slægtsgrene findes på de følgende sider.

Christine Pedersdatter, Moselund 1767-1856, Gammel Pæjrs kone. Jernkors på Bording kirkegård. Fot. -59

32

MOSELUNDSLÆGTEN

KIRSTINE P. var gift med *Gammel Pæjr* i Munklinde (= P. N. 1768—1848). På Bording kirkegård står hendes „jernkors“ endnu, over hundred år gammelt. Hun stammer fra den ældgamle slægtsgård, Moselund eller rettere *Mooslundgård* ved Engesvang. Hendes slægt kan vi føre tilbage til 15-1600 tallet både på mands- og kvindesiden. Hendes fader hed Peder Jørgensen, hans far hed Jørgen Pedersen og hans far igen Peder Jørgensen, som var en bror til den myrdede Niels Jørgensen, Klode mølle 1706.

Det mest overskuelige er at opstille en slægtstavle.

I. Moselundslægten

NIELS CHRISTENSEN
Fæster på Moeslundgård
for 1622—1650

1.			
2.	JØRGEN PEDERSEN d. 1663 Fæster i Moeslund 1650-63	g. m.	Johanne NIELSDatter Fæster 1663—c. 1690
3.	PEDER JØRGENSEN d. c. 1735 Fæster i Moeslund 1690—1722 g. m. Anne Christensdatter d. e. 1731		Niels Jørgensen Møller Ejer af Klode Mølle og Højris myrdet 20. maj 1706
4.	JØRGEN PEDERSEN d. 1755 Fæster i Moeslund 1722-55 g. m. CHRISTINE JENSDATTER 1713-62 fra L. Hjælland (Ansoslægten)		
5.	PEDER JØRGENSEN 1730—1808 Fæster i Moeslund 1755—1808 g. m. MAREN Jensdatter 1728—1807		Christiane Jørgensdatter 1751—1818 g. m. Peder Pedersen Virklund, Nørskovgaard, Funder (se slægtsbogen over Nørskovslægten fra Mausing)
6.	KIRSTINE PEDERSdatter g. m. 1767—1856 PEDER NIELSEN, Munklinde 1768—1848, Gammel Pæjr		Jørgen Pedersen Moeslund 1765—1847 Stambog: Moeslundslægten Vinderslev (Mb. I, 188)
7.	MAREN OVERBY 1796—1841 NIELS PEDERSEN 1798—1851		Jens Pedersen Moeslundgård 1770—1853
8.	LAUST P. og MARTIN NIELSEN o. fl.		Peder Jensen Moeslundgård cjer: 1853-55
9.	VOR GENERATION (L. H. L.)		
10.	VORE BØRN		Kilde: E. Broch: Moselund gennem 500 år. Fra Viborg amt 1946.
11.	BØRNEBØRN		Silkeborg Avis, 25. marts 1959

Den sidste rest af Moselundgård, som er bygget af kampesten fra den oprindelige gård. Fot. 1917. Se næste billede. Længst t.v. Würtz, som bor i huset.

33

LIVET PÅ MOSELUNDGÅRD I GAMLE DAGE

I januar 1961 besøgte jeg den gamle Moselundgård ved Engesvang. Det blev en interessant tur. Jorden ejes i dag af *R. F. Henriksens* arvinger, Moselund Tørvefabrikker. Jeg blev vel modtaget af direktør H. Henriksen, som viste en levende historisk interesse for sagen. Nu gik turen over på den anden side af jernbanestationen, c. 100 meter mod nord, hvor de sidste rester ligger af den ældgamle gård, en smal længe, bygget af hvidkalkede kampesten, beboet af Würtz, som stammer fra de gamle tyske kolonister; han havde boet der fra sin ungdom; dengang var der endnu åbent ildsted i køkkenet.

Vi fik en hyggelig passiar om gamle dage, og jeg lånte et billede af huset, taget 1917. Huset er stadig uforandret med vid udsigt over mosen og bakkerne mod nord. Så gik turen ud i det frie for at besigtige jorden, hvor de nu nedrevne bygninger af den gamle gård har ligget. Til alt held var jorden lige blevet dybdepløjet. Det var en fryd arkæologisk set. Oppløjede røde munkesten og kampesten viste tydeligt, hvor de gamle bygninger havde ligget; et sted så vi en syldsten på størrelse med et lille skrivebord. Würtz fortalte, at en 14—15 stykker af den slags allerede var hugget til skærver.

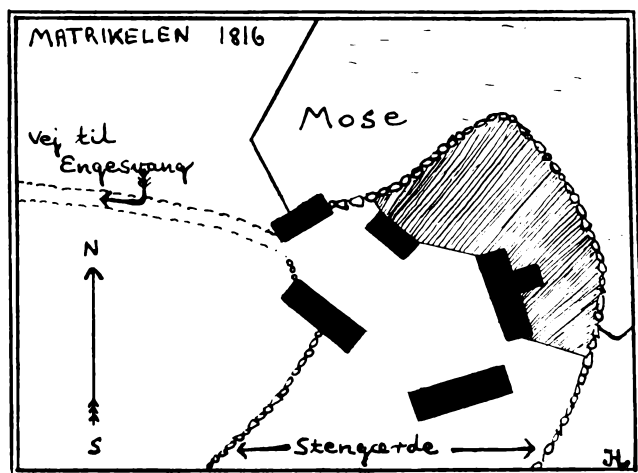
Midt i gårdområdet var en stor forsænkning i terrænet mod nord, hvor der lå nogle vældige kampesten med „næsen“ over jorden, dem havde man forgæves forsøgt at sprænge bort. (Se billedet). I lavningen havde der været en „Hwiold“, et kildevæld, d. v. s. gårdens vandforsyning; man kom derned ad 3 kampestenstrin, som nu er borte. Her har *Christine*, GAMMEL PÆJRS kone i 1780-90 hentet vand til husholdningen, vandet høvder og vasket tøj mangan en gang.

Den gang så landskabet mod nordøst anderledes ud end i dag. Gården lå omtrent i plan med mosen, som nu er skrællet af i et 6—7 alen dybt lag. Det skete ved tørvefabrikationen i krigsårene, men de store vidder er stadig uberørte, som det også fremgår af billedet s. 180 og 187.

Jeg skal nu fortælle lidt om, hvad historien melder om livet på den gamle gård, og derved får vi et autentisk billede af vore forfædres liv i hine fjerne tider, hvor kulturen synes at have været uforandret den samme, som på Niels Sørensens og P. Lundums tid, da gårdene var selvforsynende og klarede sig selv.

I den første Munklindebog er der side 187 fortalt lidt om den gamle Moselundgård.

Men den mest udførlige beretning finder vi hos *Mylius Erikson* i hans store værk *Den jyske Hede 1905* (s. 174-82), hvor han har opsamlet folkeminder fra sit strejftog gennem Jylland og skildrer livet i Moselundgård i Jens Pedersens tid, 1770—1853 (en broder til Kristine P., Munklinde). — Lad os tage enkelte korte uddrag af, hvad de gamle fortæller:

— Moselundgård ligger i en mosedal mellem Funder og Engesvang med lyngklædte og beplantede bakkedrag til flere sider. Dens tilliggende var på den tid ikke mindre end 800 tonder land, men næppe en sjettedel var opdyrket, resten bestod væsenligst af lynghede og tørvemose, som lå hen i fuldkommen naturtilstand, og hvor gårdens 100 får selv søgte sig foden både sommer og vinter. Vejene omkring gården bestod kun af et par dybtkørte hjulspor, fulde af huller og slag.

Ejeren af gården på den tid (1830) var den tresindstyveårige Jens Pedersen. Gårdens drift forandredes ikke fra slægt til slægt, men forblev på det gamle standpunkt, og bestræbelserne gik stadig kun ud på at frembringe rug til brød, boghvede til grod, samt kål, mælk og kød til husholdningen og fåreuld til klæder.

Gårdens bygninger var lave og ældede, men opført af solidt egetømmer. Næsten hele gårdspladsen var møddingssted og i fugtigt vejr et opæltet morads. Gennem en lav dør kom man ind i forstuen, derfra til højre ind i „skorstensstuen“, beboernes daglige opholdssted om vinteren, hvor der på det åbne arnested brændte et stort tørvebål, der både varmede og blev brugt til kogeild og belysning. Fra skorstensstuen førte en dør ind til „dag-

Fot. jan. -61. Her har den gamle Moselund gård ligget fra arilds tid. I plojfurterne findes munkesten og rester af syldesten. I fordybningen ser man det øverste af de mægtige kampesten, som angav gårdens vandforsyning, og Würtz, som bor i længen i baggrunden, den sidste rest af Moselund gård

ligstuen“ og „korsstuen“. I dagligstuen var beboernes alkovesenge med dyner og hylsklæder (uldne lagner), den var tillige opholdsstue om sommeren. Endelig var der i beboelseshuset et spisekammer og et mælkerum — intet videre.

I alle stuerne var bjælkeloft, gulve af stampet ler, lave døre,

som ingen fuldvoksen kunne gå igennem uden at bukke sig, højsiddende vinduer med bittesmå, blyfældede ruder, hvis glas skinnede i alle regnbuefarver. Kun ringe lys kom der ind i stuerne og endnu mindre frisk luft, vinduesrammerne var sommede fast til karmen. Bønderne synes, de får frisk luft nok uden døre, *inde* vil de sandelig holde på varmen! Bohavet bestod af lange, massive egetræsborde med madhylder under (et egetræs-bord findes på Herning Museums bondegård i storstuen, Mb. I, s. 187-88), faste bænke langs vinduer og vægge, desuden et par løse bænke, nogle „treben“ og træstole med halmflettet sæde, en dragkiste, en stor beslået og bemalet kiste og et par hængeskabe af høj alder med mange udskæringer og blegnede for-siringer.

Både ydermure og skillevægge var opklinede af lér og hvidtede, men pletvis var kalken stødt af, og den mørkegrå lerbund blev synlig rundt omkring, hvor ikke møbler, skilderier med bryllupsvers og ligtaler eller påklistrede breve og avisbilleder dækkede afskallingen.

Udhusene i Moselundgård var snævre og lave med opklinede vægge og lyngtag, mønnet med græstørv. Halvt op på de sparsomt hvidtede ydermure var der stablet afskrællede lyngtorv, som både støttede og lunede. Luger og lemme var der få af, det gjaldt den gang for god regel, at kreaturerne tog skade af frisk luft. I stalden var der derfor en kvalm varme. Den ene længe, „bødkerhuset“, havde øverst mod våningshuset en ind-sidderstue, som blev benyttet som værksted, i den anden længe havde aftægtpigen stue og køkken. Bagved længen lå „kål-gården“, en stump inddiget jord, hvor der år efter år alene plan-tedes grønkål. Andre urter og rødder til husbrug kendte man ikke.

Præcis klokken tolv om middagen samledes alle husets folk i dagligstuen omkring det store egebord til „Unden“. En af de ældste piger lagde træbrikkerne på bordet, én for hver person, hvorefter den ældste søn tog brødkagen frem fra hylden under bordet og skar et stort antal skiver af, som han delte rundt. Nu kom husmoderen og en af pigerne ind fra skorstensstuen hver

med ét lersfad, det ene indeholdende kålsuppen. det andet kødet. Hver tog sin træske ned fra bjælken og kniven af lommen eller bordskuffen, husbond for bordenden ragede huen af hovedet, fremsagde en kort bøn, tog sin ske og langede til det fælles suppefad, der var stillet midt på bordet; alle de andre fulgte efter, mandfolkene fra den ene side af bordet, kvinderne og de mindre børn fra den anden — og snart var fadet tomt. Derpå skar husmoderen kødet i portioner og lagde en passende part på træbrikkerne, som hver især skød hen til hende. Kødet håndteredes med fingrene og lommekniven til hjælp. En træstob med ol stod på bordet, enhver kunne drikke deraf, så meget han trængte. Så sluttede husbond måltidet med en kort takkebøn — og under mæt ræben og andet mere gik hver til sit.

Om eftermiddagen klokken fem samledes familien omkring bordet og spiste „Natter“ eller „Nædder“ (d. v. s. nadver), for det meste boghvedegrød og mælk. I vintertiden var jo dagen og dermed udearbejdet til ende, og når mørkningsrøgtningen af kreaturerne tillige var besørget, tog manden fat på sin strikke-strompe og indtog sin plads ved ildstedet i skorstensstuen. Så var signalet givet til almindelig aftenflid. Vinteraftnerne var altid de morsomste i et sådant ellers stille og tarveligt hjem, thi da kunne der ofte komme naboer på besøg og fortælle et og andet nyt eller møde med en bindehose og prøve kappestrikning. Lidt ekstratraktement faldt der da undertiden af.

Jens Pedersen var religiøs uden at høre til „de Opvakte“. Han sorgede omhyggeligt for, at der hver søndag og helligdag mødte skiftevis et par stykker fra Moselunds husstand i sognekirken i Funder for at høre prækenen, hvis indhold de pågældende så bagefter skulle referere hjemme. Desuden blev der hver søndag eftermiddag holdt gudstjeneste i dagligstuen i Moselund. Husbonden krævede, at enhver i gården skulle være tilstede og så festligt klædt, som omstændighederne tillod. Stuen skulle være sat pænt i orden, bordene skurede, lergulvene fejede og bestrøede med sand. Andagten bestod i, at manden forelæste et stykke af huspostillen, hvorefter man sang salmer. Således omtrent gik livet i Moselund som i så mangan anden større hedegård.

Anso mølle i forårssol

34

ANSØSLÆGTEN

En gren af slægten kan spores tilbage til 1500-tallet og stammer fra *Anso vandmølle*, Vrads sogn, syd for Silkeborg. Anso mølle er ualmindelig smukt beliggende i en smal dalslugt i det storslåede Vrads sogn. Selvom vandmollen forlængst er nedlagt, er stedet vel værd at besøge. Det ligger på vejen til Vrads Sande med restauration og museum. Fra Anso kan man passende køre over Føgstrup (se næste kapitel).

Jens Rasmussen, f. ca. 1570,

var møller i An(d)sø mølle, Vrads sogn, hvor han levede 1615. Ifølge Silkeborg slots jordebog 1613 skulle han årlig svare til slottet: 8 ortug mel og 8 snese ål.

Kilde: Hobergslægten. Dansk Slægtsforskning, Kjellerup.

ANSØSLÆGTEN

1. JENS RASMUSSEN, An(d)so vandmølle f. c. 1570
Møller 1613
|
_____
2. JENS JENSEN, Anso mølle g. m. Anne Pedersdatter d. 1651
c. 1600—1651
|
_____
3. ANDERS JENSEN, St. Bredlund g. m. Anne Christensdatter
1646—1726 1656—1728
|
_____
4. JENS ANDERSEN, L. Hjøllund g. m. Bodil Jensdatter
1674--1737 Lisbeth Ditlevsdatter
|
_____
5. KIRSTINE JENS DATTER g. m. JØRGEN PEDERSEN c. 1700-55
1715-62 Moeslundgård
|
_____
6. PEDER JØRGENSEN 1732--1808
Moeslundgård
|
_____
7. KIRSTINE PEDERS DATTER 1767--1856
g. m. PEDER NIELSEN, Munklinde
Gammel Pæjr 1768--1848
|
_____
8. MAREN OVERBY NIELS PEDERSEN 1798--1851
1796--1841 Munklinde
| |
_____
9. Hinge Munklinde
|
_____
10. VORE FORÆLDRE
|
_____
11. VOR GENERATION (L. H. L.)
|
_____
12. VORE BØRN
|
_____
13. BØRNEBØRN

Stuehuset i Fogstrup Vestergaard, opført 1798 ved udflytning fra Fogstrup by

35

FOGSTRUPLÆGTEN

KAREN I MUNKLINDE 1812--1902

HVEM var Karen? ... Gift med Niels Pedersen, Munklinde 1830-51. Enke i 51 år 1851—1902. — 4 gifte børn, som vi kender:

Ane Cathrine	1833—1904	Laust Peder N.	1840-85
Peder N.	1835—1906	Martin N.	1842-99

Karen var datter af *Laurs Jensen, Fogstrup, Them sogn, sydvest for Silkeborg*. — Karens søsters dattersøn(!) er forstelærer *M. R. Mikkelsen, Søvind ved Horsens fjord*, som har lavet en stamtafle over slægten. — Karen er født i Fogstrup Vestergård, en gammel slægtsgård, som blev udflyttet i 1798 og stadig er velbevaret og i familiens eje.

Fogstrup Vestergaard med udsigt til den delvis beplantede Fogstrup hede. Vejen t.v. forer ind i plantagen og videre til Vrads. I forgrunden stuehuset fra 1798

Forhistorien

1952 fik jeg brev fra Niels Estrup Nielsen, Kellerup, som 5—4 år for tilfældig var stødt på lærer M. R. Mikkelsen. I samtalens løb spurgte Mikkelsen: „Kender du Karen fra Fogstrup, som kom til Munklinde?“ — Niels Estrup: „Ja, det kan gerne være, det er min bedstemor!“ — Imidlertid fik jeg ikke gjort mere ved sagen for 1957.

To dage i Jylland 1957

Den 13.—14. august besøgte jeg min fætter Bernhard Larsen i Ikast. Vi blev enige om den første dag at tage til landsarkivet i Viborg. — Den næste dag startede vi til *Fogstrup*. Først til Gludsted skole, hvor vi hilste på Agnete M. Saabye, videre gennem de store plantager ved Gludsted, så igennem det skønne og storslåede Vrads sogn, herlige lyngbakker med pors og enebær. Lyngen blomstrede i al sin simple skønhed. — Efterhånden kom

*Vildtvoksende Enebær på heden på vej til Fogstrup og
Anso mølle 1957*

vi ud af skoven og ind i det store Them sogn, og den første gård på højre hånd var *Fogstrup Vestergård!* Stor var vor glæde, da vi kørte ind på gårdspladsen og så

det smukke stuehus fra 1798

velbevaret både ude og inde. Sort bindingsværk med mørkerøde felter og 10 hvidmalede, kvadrerede vinduer. Taget var strå-tækt med brudte, skrå gavle, så det kunne ikke være skønnere.

Her var det altså, at „Karen i Munklinde“ blev født 1812. *Gammel Pæjr* har mødt det samme syn, da han sammen med sin søn Niels i 1829 kom kørende for at anholde om Karens hånd. Det var en sag, de gamle ordnede, mens Karen var i kirke. (Mb. I, s. 77). Det har været en lang køren for Pæjr, en 4—5 danske mil hver vej, mestensdels gennem hede og lyng.

Et egetræsbord i een planke

Vi blev gæstfrit modtaget af Rasmus Mikkelsens unge son, som bestyrer gården. Vi gik gennem den lave dør. Der mødte os en ny overraskelse; i den velholdte stue stod *et langt ege-*

træsbord langs vinduerne i hele stuens bredde, omgærdet af træpanel langs væggene. Egetræsbordet var lavet af een planke i træets fulde bredde. Det var ualmindeligt skønt i årerne, uden knaster. — Mikkelsen fortalte, at det skulle være lavet af et træ der fra egnen, og at det oprindeligt havde været dobbelt så tykt. — Sagen var den, at man havde brugt den nederste ende til hakkebrædt for grønkål m. v. — og den anden ende af bordet til andet formål. Derved var der kommet nogle fordybninger; så hele bordet var senere blevet afhøvlet og afrettet. Bordet var pragtfuldt. — (Det svarer til de to egetræsborde fra Moselundgård, Mb. I, s. 187). — Det fortjener at holdes højt i hævd eller finde sin plads på et museum. Pæjr fra Munklinde har sandsynligvis aftalt Karens giftermål med Niels ved det bord. — De følgende to stuer i østenden var smukke, hver med tre fag vinduer til gårdsiden, det har tydet på velstand. Vi fotograferede gården og tog op til det nye hus på bakken, hvor faderen *Rasmus Mikkelsen* bor. Vi fik en hyggelig passiar og lov til at låne et hefte med familiens data, som følger i oversigtsplanen til brug for den nulevende slægt.

EN STENPIKKET OLDTIDSVEJ

Studevejen gennem Them sogn til Ansø mølle og Vrads

Professor, dr. phil. Niels Nielsen har i radioen fortalt om et stykke af den gamle ærværdige hærvej, som snor sig gennem Them sogn over Ansø til Vrads. Man mærkede, at professoren var på hjemmebane. Han fortalte om vejens mange spor, der gennem århundreder er slidt dybt ned i det gule sand i bakkerne. Flere af disse vejspor er brolagt med sten, som egnens beboere i en grå fortid har samlet på de tilstødende marker — stenspikning kaldte man det — og det gør man også i dag.

Ved Ansø mølle var der i fordums tid et vadested, og i møllen, der engang var høléfabrik, rørte der sig så sent som i forrige århundrede et broget folkeliv. Gamle folk fra Them sogn og andre steder kan endnu fortælle, hvorledes de i strenge vintre

Slægt-
led

Fogstrup Vestergård og Munklinde 1681-1960

1. CHRISTEN ERIKSEN
Fogstrup V.
1681—1762
-
2. JENS CHRISTENSEN
1738—1829
Udflytter gården 1798
-
3. LAURS JENSEN
1779—
Grdj. i F. 1810-44
G. 1' g. med Karen Christensd. 1784—1811	G. 2' g. med Anc Cathrine Jensd., Logager 1791—1815
-
4. KIRSTEN LAURSDATTER
1807—84 g. m. Graves
Bodsgaard Andersen
- KAREN LAURSDATTER
1812—1902 g. m.
Niels Pedersen, *Munklinde*
-
5. Karen Gravesdatter
1826—1905 g. m.
Mikkøl Rasmussen
1818-89 / Fogstrup V.
fra 1844
- LAUST P. NIELSEN
1840-85
Munklinde, V-Mosclund
-
6. Niels Mikkelsen
1858—1932 — Fogstrup V.
- KAREN NIELSEN
1865—1943
-
7. Rasmus Mikkelsen 1894
Fogstrup V.
- LAURIDS B. H. LAURIDSEN
1900 Kbhvn. S.
-
8. Ove Vestergaard Mikkelsen
1925, bestyrer 1956
- NIELS P. H. LAURIDSEN
1937 Kbhvn. S.

gik med nogle få skæpper rug på nakken den lange, trælse vej til møllen i dalen for at få malet til brød.

Det var en fattig og nøjsom tid. Rugbrød, byg- og boghvedegryn, kartofler og meldyppele og i tilgift et lille stykke flæsk, det var den daglige kost. Hvidt brød var højtidsmad. Der var stenpikket ikke alene på den gamle vej, men også på gårdspladser og i mange køkkener og forstuer. Mange kørte med stude helt op til århundredskiftet. De var i det store og hele lykkelige og tilfredse mennesker.

Af en radiokommentar.

HANDEL OG GIFTERMÅL

Niels Estrup N., Kjellerup, skriver i et brev om forfædrenes færd ad „de jyske veje sønderud“. De har handlet med stude og lam, men der er også blevet skiftet sønner og døtre langs de gamle veje. Vandringen med stude er sket over Bording og Klode mølle ad hærvejen over Engesvang eller Kragelund og sydpå til Nr. Snede. Selvfølgelig brugte de gamle deres øjne og så de kønne og dygtige piger i Moselund, Fogstrup og Anso mølle. Der er noget, der taler for, at handelen har bidraget sit til bekendtskabet.

Kilder:

Forstrelærer M. R. Mikkelsen, Sovind (ved Horsens fjord) har udarbejdet en skreven slægtshistorie med stamtavler over den interessante slægt.

Silkeborg Avis 27. dec. 1957. Dagligliv på en stor midtjysk hedegård for 80 år siden.

Speciedaler 1840 (halv størrelse) Christian VIII

Studedrift på march. Efter træsnit i Illustr. Tid. 1860

*Se duggen driver fra Norden
hen over det bøjede korn,
mens solen stiger af jorden
imellem oksernes horn.*

Jeppé Aakjær.

BØGELUNDSLÆGTEN I 200 ÅR

Jens Andersen Voer (1775—1855) Bøgelund*), Karup sogn gifter sig 1807 med Else Nielsdatter (1782—1830) fra Munklinde. Else var en søster til Gammel Pæjr. Se oversigtsplanen s. 181.

NÅR jeg i min barndom kom ned i de gamle Munklinde enge og så over til den anden side i Bøgelund, var det, som jeg så til „verdens ende“. Oppe på bakken lå Jeppe Lunds gård, den yderste udflyttergård. Bagved strakte sig 10.000 tønder land endeløs hede og plantager, og mod øst fortonede landskabet sig i heder og moser til Skyggehale, den yderste spids af Krage-lund sogn. Det måtte i min fantasi være „verdens ende“, længere kunne man ikke komme. Sogne- og amtsskel opløste sig i ubekendte vilde ødemarker.

Karup å, som på dette sted er ca. 3 meter bred, skilte ligesom to verdener, Hammerum herred og Lysgård herred, Ringkøbing og Viborg amt. Det var som stod man ved en landegrænse. Ja, selv det gode jyske tungemål havde forskellig klang på hver sin side af åen. Men i høslet blev der liv i engene; folk mødtes fra begge sider og fik en passiar, og det kunne hælde, at der knyt-

*) Der er nogen forskel på stavemåden. Fra gammel tid hed det Bøglund eller mest *Bøilund*, det er så i nyere tid gået over til Bøgelund, men post-adressebogen har i dag: Bovlund, Karup s.

Engkrog ved Karup å, Bøgelund. Fot. 1945. I forgrunden j. Chr. Voers born.

tedes bånd mellem en karl og en pige, når der skulle fæstes bo. — Sådan gik det i 1767, da *Niels Pedersen* fra Munklinde, som var blevet enkemand og skulle giftes igen, hentede sin anden kone fra en gård i Bøgelund, *Ingeborg Christensdatter*, — og i 1807 gik det den modsatte vej, da *Jens Andersen Voer*, St. Bøgelund, giftede sig med *Else Nielsdatter**) fra Munklinde, Gammel Pæjrs søster. Fra disse to stammer den store Bøgelundslægt.

I dag bor *Jens Christian Voer Nielsen* på den gamle slægtsgård. Han er gift med *Katrine Hagelskjær* fra Ilskov, og hendes bror er fabrikant *Alfred Hagelskjær* i Ikast, som er gift med en datter fra Bøgelundgård, *Maren Nielsen*. Der er altså tale om dobbelt svogre og svigerinder. Det var gennem familien i Ikast, at jeg i efteråret 1961 kom i personlig kontakt med den interessante slægt i Bøgelund. Siden er det gennem studier i

*) Else f. 1782, se s. 165 nederst.

Slægt-
led

Bøgelundslægten, VOER

1. ANDERS PEDERSEN, Hinge, 1675—1748

---

2. JENS ANDERSEN, Hinge, f. 1718

---

3. ANDERS HANSEN, 1737—1806, g. m. Inger Jensdatter, Hinge, 1748—1798
fra 1770 Woergård, Vinderslev, fra 1790 Bøgelundgård, Karup S.

---

4. JENS ANDERSEN „Voer“, Bøgelund, 1776—1855
g. m. ELSE NIELSDATTER, MUNKLINDE, 1782—1830

---

5. NIELS JENSEN „Voer“, 1810—1856
g. m. Birthe Kirstine Christensdatter, 1819—1895

---

6. JENS CHRISTIAN NIELSEN „Voer“, 1837—1899
g. m. Dorthea Kjerstine Andreassen, 1837—1918

---

7. NIELS „Voer“ NIELSEN, 1870—1949
g. m. Karen Jensen, 1869—1952

---

8. JENS CHRISTIAN VOER NIELSEN, f. 1900
g. m. Katrine Hagelskjær, f. 1905

---

9. NIELS KURT HAGELSKJÆR NIELSEN, f. 1934
g. m. Ninna Rasmussen, f. 1938

---

10. MORTEN HAGELSKJÆR NIELSEN, f. 1960
P.S. Udførligere data, se slutning af kapitlet.

marken og i arkiverne lykkedes at klarlægge slægtens oprindelse og liv i 10 slægtled tilbage. Det, vi ved om slægten, er så interessant og værdifuldt, at det fortjener at skrives ned i sammenhæng. Det følgende bliver efter sagens natur kun en kort oversigt. Enkelthederne må overlades til en senere forskning. Lad os begynde med slægtstavlen.

EJERLISTE

St. Bøgelundgård, Karup sogn. Voer el. „Uhr“-slægten, før 1790 Fæstegård under Herningsholm	
1790—1806 Anders Hansen, Voer	
1807—1835 Jens Andersen, Voer	
1835—1856 Niels Jensen, Voer	
1856—1866 enken Birthe Kirstine Christensdatter	
1866—1871 Anders Peter Nielsen	} brødre
1871—1896 Jens Christian Nielsen	
1896—1930 Niels Voer Nielsen	
1930 Jens Chr. Voer Nielsen	

ANDERS HANSEN fra VOER el. UHR', 1756—1806

Skytten fra Vinderslevgård

Slægten er, så langt tilbage, man kan huske, blevet kaldet *Voer*, også stavet *Woer* (folketællingen 1787—1801), udtalt „Uhr“. Det er ikke så mærkeligt, da de stammer fra Voergård, „Uhr'gård“ i Vinderslev sogn en mils vej mod øst. Voergård ligger ved den nye Grathe kirke omgivet af gamle kæmpehoje. I Bøgelund har de gamle fortalt, at „stamfaderen“ havde været skytte på Vinderslevgård. Vinderslevgård var en stor herregård, som lå ved enden af Hinge sø, og som i dag kaldes Vinderslevholm. Skytten har som betaling fået Voergård i fæste. Det har sin rigtighed; for Vinderslevgårds fæsteprotokol udviser 1770:¹⁾ Jens Jørgen Bredahl til Vinderslevgård fæster til *Anders Hansen her fra gården* en mig tilhørende bondegård, Voer kaldet. Htk.

4-7-1-1 ... på condition af, at han ægter enken på stædet (!), Anne Mouritzdatter ..... m. v. ....

1786 tilskøder Hans Hansen, Vinderslevgård fæsteren *Anders Hansen* i Woer gården i selveje (Htk. 3-5-3-1).²⁾

Disse oplysninger er meget interessante, 1) fordi de bekræfter en mundtlig tradition, som er 200 år gammel og påny viser, at det, som lever i folkemunde, har en årsag, 2) at Anders Hansen har måttet overtage enken for at få gården. Hun har nok været lidt til års, da der ingen børn findes fra dette ægteskab. Først 1773 får Anders Woer en ung kone, da han gifter sig med *Inger Jensdatter* fra Hinge. 1774 får de en søn *Hans* og i 1776 sønnen, *Jens*,³⁾ og det er denne sidste, Jens Andersen Woer i Bøgelund, som bliver gift med Else fra Munklinde 1807.

Historien begynder altså i Vinderslev og Hinge, hvor også P. Lundum og Overbyslægten har deres oprindelse. *Anders Hansen Voers* kone hed *Inger Jensdatter*, hendes far var *Jens Andersen*, fæster i Hinge 1749, matr. 3a, f. 1718, g. m. Maren Jensdatter. Han deltog i det bekendte brændevinsslag i Hinge 1776. Jens Andersen var søn af *Anders Petersen*, Hinge, matr 10a, 1675—1748.⁴⁾ Hermed er vi c. 300 år tilbage og har Bøgelundslægten i direkte linie i 10 led.

Anders Hansen Woer flytter i 1790 til Bøgelund eller Bøjlund i Karup sogn. Dermed gik det således til. Bøgelund var fæstegods under Herningsholm og beboedes før 1790 af Anders Petersens enke. I et dokument fra 1790 overdrager og tilskøder kommerherre *Holger Sehested*, Herningsholm Bøgelundgård til *Peder Madsen*, Ravnholt, Thorning sogn. Originaldokumentet, der er ualmindelig smukt skrevet, er endnu i gårdens eje. — Samme år 1790 sælger Peder Madsen Bøgelundgård til Anders Hansen, Woer for 656 Rdl., og Anders Hansen sælger til gengæld Woergård for 950 Rdl. til Peder Madsen.⁵⁾

Voergård

Voergård ligger i den vestlige del af Vinderslev sogn ved Grathe kirke. I dag er der to gårde, store og lille Voergård.

Men den oprindelige gård har ligget c. 200 meter sydligere. Går man ud på marken, når den er nypløjet, ser man store gule flader og pletter af ler, som fortæller om, hvor de lerklinede huse af den ældste gård har ligget.

I matrikelen af 1815 er *Mads Woer* („Uhr“) opført som ejer, og hans efterkommere bor stadig på Voergård. Mads Woer nævnes af St. St. Blicher som en af fortællerne i Æ Bindstouv og kaldes Mads Uhre.

BØGELUNDGÅRD 1790—1806

Da Anders Hansen fra Woer flyttede til Bøjlund (Bogelund) 1790, gik gården over til selveje. Han var 53 år og endnu i sin bedste alder og havde tre børn, Hans Andersen, 16 år, Jens Andersen 14 år og Anne Marie 10 år. Som tidligere skytte har han foretrukket Bøgelundgård fremfor Woergård. I Bøjlund var endeløse strækninger af hede, mose og eng, hvoraf kun en ringe del var opdyrket. Her var store muligheder for en driftig mand og alt, hvad en jæger og fisker kunne ønske.

1798 dør Anders Woers hustru Inger Jensdatter, og vi har et større skifte,⁶⁾ som begynder 23/3 og afsluttes 31/12, slutresultatet bliver 759 rdlr., udgifter 20 rdl., rest at fordele 719 rdl. Det er en meget stor sum i de tider, hvilket viser, at Anders Woer har ejet sin gård gældfrit, da han i sin tid købte den for 650 rdl.

Ved folketællingen 1801 er børnene stadig hjemme, sønnerne er 26—28 år og Anne Marie 21 år, så de har ikke haft nodig at fæste karle og pige.

1806 dør Anders Woer, og der er igen et omfattende skifte.⁷⁾ Velstanden er vokset, idet skiftet viser et overskud på 2.000 rdl. Den yngste søn, Jens Andersen Woer skal udbetale 800 rdl. til sin bror og 400 rdl. til sin søster, og selv overdrages han gården for taxationsprisen: 980 rdl.,⁸⁾ så han har siddet godt i det.

Disse to store interessante skifter må jeg overlade til en senere forskning at undersøge nærmere.

JENS ANDERSEN VOER 1776—1855

1807 gifter Jens Andersen sig med Else Nielsdatter fra Munklinde og overtager gården 1807. Han er nu 31 år. I Munklinde har han som nabo Gammel Pæjr, som da er 39 år. Der skal nu ikke megen fantasi til at se disse to unge landmænd tage fat med at forbedre engene og opdrætte stude, som var den største indtægtskilde. I disse år blev kanalen gravet på begge sider af åen fra Dybkrog stemmeværk, et imponerende stykke ingeniørarbejde, da alt er foregået med håndkraft og med simple træspader og grebe (Mb. I, s. 59 og 109). På Bøgelundsiden er den ca. en mil lang. Det har kostet slid og kræfter og kapital. Men derved var grunden lagt for den kommende udvikling og velstand. Der oprettes en vandingskontrakt for lodsejerne på begge sider af åen 23/10 1824.

Gården bygges om

Det var også i disse år, Gammel Pæjr samlede de to Munklindegårde i én og opførte nye bygninger og stuehus. Jens Andersen i Bøjlund har også opført nye bygninger og som Gammel Pæjr ladet indmure en egetræsbjælke med inskription (Mb. I, s. 58 og 102). På denne bjælke, som fandtes over stordøren i det gamle stuehus i Bøgelund var udskåret: *Gud bevare dette Huus for Ildebrand og Tyvens Haand. Opbyggt af Jens Andersen Woer 1817.* — Bjælken er nu indmuret i et kælderrum i det nye stuehus.

Jens Andersen har forvandlet de sure enge og moser til frodige enge, hvor der siden blev avlet hundreder af læs hø, og hvor stude og køer fik græsning. Efter nogle virksomme år mistede han sin hustru, Else fra Munklinde, som døde 1830 i sin bedste alder 48 år gammel. Jens Andersen fik lov at sidde i uskiftet bo. Men 1835-36 rykker et nyt slægtled ind på gården med sønnen Niels.

NIELS JENSEN VOER 1810—1856

1836 gifter Niels Jensen sig med Birthe Kirstine Christensdatter, 1819—1895, datter af Christen Sørensen, Kølvrågård. I familiepapirerne findes Niels Jensens soldaterbog, som er meget interessant, da den i den papirfattige tid siden er blevet brugt til notesbog. Han blev indkaldt 1833 til 6 års tjeneste, men efter tre års forløb ser det ud til, at han har fået orlov. Han kaldes underjæger ved 3' jyske infanteriregiment og tilkommer i dagløn 8 skilling, hver 5' dag et brød og til undertøj $2\frac{1}{5}$ sk. (c. 17 øre daglig!) dertil kommer en årlig belønning på 5 rdl.!

Soldaterbogen indeholder på de følgende sider en omhyggelig optegnelse af, hvad der er avlet på gården hvert eneste år fra 1842 til 1875, altså i 34 år. Det vidner om fædrenes sans for at holde orden på deres bedrift, og at de har mestret den ædle skrive- og regnekunst. Lad os tage et par eksempler:

1842: 116 læs hø, 74 travet rug, deraf 41 tønner, 29 travet byg, deraf 28 tdr. og 4 skp., 14 travet havre.

1875: 80 læs hø, $101\frac{1}{2}$ trave rug, $8\frac{1}{2}$ trave byg og 8 læs boghvede.

Enghø har været det vigtigste. I Niels Jensens tid har det altid ligget over hundrede læs årlig. Højdepunktet er 1853 med 161 læs. Senere svinger tallene mellem 66—142 læs.

Rugen har ligget omkring 100 travet, byggen ca. 20 og havren ca. 15 travet. Boghveden er noget uregelmæssig og opgives snart i læs, fra 3—18 læs eller i travet eller tønner.

I bogen har tillige de to sønner, som senere overtog gården, Anders P. Nielsen og Jens Chr. Nielsen skrevet deres signaturer.

1842 beskikkes Niels Jensen af stiftamtmanden til budfoged i Karup sogn.

1845 køber han de jordlodder, som de Agerskovmænd fra gammel tid har ejet i Bøgelund.

1854 bliver han kirkeejer, idet han køber en andel i Karup kirke af Jacob Jensen, Lille Gråsand, formedelst 50 rdl., hvorefter det påhviler ham at opkræve kirketiende i Bøgelund. Dette

Køer ved Karup å, Bøgelund

vedvarer til afløsningen 1. jan. 1913. — Maren Hagelskjær har fortalt, at hun som barn har været ude som opkræver, og det var vist ikke altid lige morsomt.

1856 dør Niels Jensen i en alder af 45 år og Birthe Kirstine sidder tilbage som enke i en alder af 37 år med 7 børn:

Jens Christian	19 år	Marie Kirstine	7 år
Anders Peter	16 -	Nielsine	4 -
Else Maria	13 -	Nede Cathrine	1 -
Else Kirstine	11 -		

Om disse kan jeg give følgende korte oplysninger:

Jens Christian overtog fødegården 1871. Anders Peter flyttede samme år til Thorning. Else Maria blev gift med Jeppe Pedersen „Lund“, Bøgelund. Else Kirstine blev gift med Jeppe

Jacobsen, Simmelkjær. Marie eller „Maren“ blev gift med Chr. Lauritsen, Neder Simmelkjær, senere flyttede de til Astrup ved Borris. Nede blev gift med Ole Bak i Skygge.

BIRTHE KIRSTINE CHRISTENSDATTER 1819—1895

Enke 1856 efter Niels Jensen Voer

1856 bliver Birthe Kirstine enke og får lov at sidde i uskiftet bo. Hun driver gården videre. 1866 skøder hun gården til sin søn Anders P. Nielsen med dertil hørende aftægtskontrakt for hende selv og de to ugifte døtre Maren og Nede.

Aftægtskontrakten er meget stor og udførlig, men desværre må jeg afstå fra at komme nærmere ind derpå. Den opbevares blandt familiepapirerne. Birthe Kirstine, som i 1866 var 47 år, var enke og aftægtskone i næsten 40 år, og døde 1895. Hun har haft en lignende stilling som Karen i Munklinde, der også var enke og på aftægt i 51 år fra 1851—1902 (Mb. I, s. 80—84 og Mb. II, s. 194-99).

1871 overtager sønnen Jens Christian gården, og Anders Peter flytter til Thorning.

JENS CHRISTIAN NIELSEN VOER 1837—1899

1862 blev han gift med Dorthe Kirstine Svendsen, født i Årstrup 1837, død i Bøgelund 1918. Jens Christian Nielsen havde Bøgelund 1871—1896. De fik 8 børn, hvoraf to døde som små. Deres navne er alle omhyggeligt indført i en læderindbunden familiebibel fra 1866. Om alle disse 6 børn har lærer *Anders Jensen*, et barnebarn (tidl. Alrum skole, Tim) skrevet udførligt og levende og bevaret mange minder for eftertiden i sin håndskrevne slægtsbog, som jeg må henvise til. Lærer Jensen er nu pensioneret og bor Fruehøjvej 25, Herning. Her skal kun gives en kort oversigt:

1. Nielsine Kathrine, kaldet Sine, f. 26-8-1863, g. m. J. Chr. Philipsen, Høgild. 5 børn.
2. Birgitte, f. 19-12-1864, død som ung. Søn, lærer Jacob Vistisen.

St. Bøgelund. Sylvest Foto, Hillerød 1955

3. Karen Maria, f. 12-2-1867, g. m. Rasmus Jensen, Bøgelund. 4 børn, bl. a. lærer A. Jensen, Herning.
4. Niels Nielsen, f. 14-11-1870, St. Bøgelund. Se nedenfor.
5. Andrea, også kaldet Anna, f. 16-12-1873 g. m. Anders Philipsen, Stordal. 3 sønner.
6. Jens Peter Nielsen, f. 29-3-1879, lærer i Frederiks i 40 år. 3 børn, bl. a. Kr. Jørgen Bøgelund, lærer i Viborg.

NIELS NIELSEN VOER 1870—1949

Gårdejer i St. Bøgelund 1896—1930. Gift 1895 med Karen Jensen fra Kolvrågård (1869—1952). Efter alt hvad jeg har hørt og læst om Niels og Karen på St. Bøgelund, har de været nogle ualmindelig prægtige og dygtige mennesker, som skabte et uforglemmeligt barndomshjem for de 5 børn, som voksede op. Niels

Nielsen var medlem af Karup sogneråd og var med til at oprette mejeriet i Vallerbæk og siden i Munklinde. De sidste år boede de i Karup.

Lærer Anders Jensen, Herning, har i sin tidligere omtalte erindringsbog skrevet mange sider om Karen og Niels i Bøgelund og malet dem levende for øje for efterslægten. Jeg skal forsøge at give nogle meget korte uddrag om livet på Bøgelundgård i deres tid:

St. Bøgelund var næsten på 400 tønder land, og der var både enge, moser, agerland og hede. Ned gennem marken forbi gården gik en meget ejendommelig dal oppe fra Kompedal, „æ då'el“, som er lavet af en smeltevandsflod fra istiden (en tunnel-dal). Neden for gården var „æ damm“, resterne af den gamle bydam, hvor gæs og kreaturer gerne ville have noget at drikke. Ved den anden side var „æ baaghus“, et lille hus, hvor der var en håndkværn samt en stor ovn til at bage gårdens brød i. Der var også en hel del værktøj, for man skulle for en stor del selv lave sine redskaber i stand.

Der var nok at bestille på den store gård, og hverken Niels eller Karen sparede sig selv. Arbejdet gik som en leg for dem, og det smittede også til karlene og pigerne. De havde også den glæde, at det gik stærkt fremad med gårdens drift. Store mængder af mergel blev hentet i Munklinde, og vældige arealer blev opdyrket.

Der blev til at begynde med altid brugt hjøle i „slæt“ og høst. Enhver karl måtte tage sit skår med, og så kom pigerne bagefter. Niels gik selv foran i alt, og han sagde næsten aldrig: „Gå nu!“, men næsten altid: „Kom så!“ til sine karle. Senere fik han slåmaskine og selvbinder.

De var også altid så gæstfri, og når Niels havde tid, sagde han gerne til de fremmede: „Kom indenfor og få en passiar!“. Så havde Karen altid kaffekanden på snur, og så gik snakken så hyggeligt. Niels så altid lyst på tilværelsen, og han forstod at optage og udlægge alt i en god mening.

Jeg husker også Niels og hans karle, når de kom med skovle på nakken og skulle op „o røj æ grof“. Der var bygget et stem-

Tre generationer. Fot. 1901

1. Dorthea Kirstine,
1837-1918
2. Niels, 1870-1949 og
Karen, 1869-1952
Voer Nielsen
3. Dorthe Kirstine, f. 1896,
Jens Chr. Voer Nielsen,
f. 1900, Anders Nielsen,
f. 1898

meværk ved Karup å ved „Lund-bakke“ (Dybkrog og Blindkjær), som dæmmede vandet op i en kanal ved hver side. Bogelundkanalen var ca. en hel mil lang. Engene neden for kanalen blev overrislede, og den 1. juli skulle der trækkes for æ stemværk (skodderne tages op), for at engene kunne blive tørre til slæt, der begyndte 12. juli.

Der kunne godt af og til blive uenighed om vandet. Hver lodsejer fra Bogelund til Vallerbæk skulle have det en aftalt tid og skulle så selv dæmme sine render. Var der så nogen, der ikke var dæmmede ordentlig, blev der jo set efter, men det var ikke til måde.

Når der blev „trukken“ (skodderne taget op), fangede man

mange fisk i vandingskanalen. Det var gedder og enkelte orreder. Fangsten var tit ret spændende. Når der var lidt vand tilbage i kanalen, skulle fiskene deles ligeligt.

Niels var en rigtig jæger i sine velmagtsdage. Der blev vel nok skudt harer og agerhøns, når jagten gik ind, og et enkelt rådyr fra plantagen i Kompedal, og så var der somme tider gæster og familiebesøg, det var rigtig skønne dage. — Forhen var der også mange bekkasiner, og så gik det rigtig med pif og paf og lange hundefløjt i moser og enge. Sonnerne er jo mindst lige så ivrige i den sport, og jagthistorier opleves og fortælles der mange af. Fiskeriet var også spændende, det foregik med ålejern „æ algi“, medestang og krog.

Skønne minder knytter sig til engene ved Karup å: Aftendæmringens tåger, frørernes kvækken, vibernes skrig, bekkasinernes og vadefuglenes sang gav en skøn og fredfyldt stemning. — Og om morgenen, når man gik en tur mod Kompedal i den stille morgenfriske dæmring, har jeg flere gange lidt efter solopgang set de skønneste luftspejlinger med huse og landsbyer. — Urkøkkens skogren lød for mig som den lifligste musik.

Ovenstående er kun et lille glimt af lærer Anders Jensens „Slægtskrønike“.

Fra istiden til nutiden

Bøgelund er fra naturens side meget storslået. De store flader fra Kompedal afsluttes i bakker og dale ned mod Karup å, som stammer fra istiden. De store smeltevandsfloder har udhulet „æ då'el“, en dalstrækning c. 1 km lang med høje græs- og lyngklædte skrænter på begge sider. I nærheden findes nogle kæmpestore grydeformede forsænkninger i terrænet, som jeg forklarer som „jordfaldshuller“, der er dannet på en mærkelig måde i istiden, da vældige ismasser dækkede hele Norden. Jordfaldshullerne er fremkommet ved, at mægtige isblokke blev begravet i undergrunden og dækket af sand og grus. Efterhånden som klimaet ændredes, og indlandsisen trak sig tilbage, smeltede også disse underjordiske isblokke, og det dækkende jordlag styrtede ned i fordybningen og dannede et jordfaldshul.

*Der plukkes tyttebær i æ då'el, Bogelund
En smeltevandsdal fra istiden. I forgrunden to af bornene fra Bogelund*

I sandbrinkerne ved Karup å er fundet stenflækker og økser, som fortæller om stenalderfolket. Anders Nielsen har fundet en sten med et indhugget menneskeansigt med øjne, næse, mund og skæg. Et andet sted nord for gården er fundet mange ben i jorden, som måske er en begravningsplads fra middelalderen eller fra slaget på Grathe hede 1152. — Alt vidner om, at ådalen ved Bogelund har været beboet af mennesker gennem årtusinder.

Gamle stednavne

I Bogelund er de ældgamle stednavne på eng- og jordstykker bevaret. Mange er årtusindgamle og går tilbage til de ukendte slægter før os og er gået videre fra far til søn. Jeg har fundet en del nedskrevet i matrikelen 1683 og 1797, andre lever endnu i folkemunde. Det følgende er kun et lille uddrag.

Engstykker, der som regel hed „kroge“, havde f. eks. til fornavne (fra nord): Hul - Tod - Ll. og St. Hauge - Gaard - Trind - Gyvel og Esperholme og Blindkjærkrog (ved æ stemværk).

Moser: Gl. Klyngmose, Hvoulkjær- og Hvidmose.

Agre, bakker og dale: Blokkene, Molmbakker, Reibjerg, Gl. Lundsbyerge, Grønhyw, æ Dæel, Toftlunds kyk, så'end og dam'.

Til disse navne er barndommens og ungdommens minder uløseligt knyttede for de skiftende slægter. De fortjener at huskes og leve videre i en tid, hvor den moderne egnsudvikling udsletter en årtusind gammel kultur. (Fortsættes s. 218).

NUTIDEN

Niels Voer Nielsens børn

1. Dorthe Kirstine Nielsen, f. 14-9-1896, g. 2-1-1934 m. landpost Alfred Bangshøj, f. 5-5-1899 i Vindum skov.
2. Anders Nielsen, Bøgelund, f. 23-2-1898, g. m. Marie Vestergaard, Tvermose, Sunds, f. 26-6-1908. En datter Karen Margrethe Bøgelund Nielsen, f. 30-8-1936, g. 13-5-1961 m. Kaj Bonde i Hørning, f. 6-11-1933.
3. Jens Christian Voer Nielsen, f. 14-6-1900, g. m. Nielsine Katrine Hagelskjær, f. 13-9-1905. — 5 børn: 1 Karen Lilly Voer, f. 25-1-1932. 2. Niels Kurt Hagelskjær N., f. 31-10-1934, grdj. i Gråmose. G. 21-5-1959 m. Ninna Rasmussen, f. 21-5-1938, et barn: Morten, f. 10-2-1960. 3. Betty Bøgelund N., f. 12-7-1937, g. 21-1-1961 m. grdj. Jens Nygaard Nielsen, Favrholt, f. 28-8-1933. En søn, Jan Nygaard N., f. 9-1-1962. 4. Rigmor Gunhild N., f. 26-9-1940, på studieophold i USA. 5. Niels Lynge Hagelskjær N., f. 25-8-1949.
4. Maren Nielsen, f. 23-9-1902, g. m. Alfred Christian Hagelskjær, f. 10-7-1897, trikotagefabrikant i Ikast. 3 børn: 1. Niels Hugo H., f. 24-3-1932, tandlæge i Herning. G. m. Dorit Jesen, Vordingborg, en søn: Jesper H., f. 18-1-1960. 2. Carlo Bøgelund H., f. 14-7-1939, manufacturist. På kobmandsskole i Århus. 3. Poul Bjarne H., f. 29-7-1944, gymnasiast.
5. Juul Bog Nielsen, f. 13-12-1908 Ansat ved Grindstedværket.

5 slægtsgårde i Bøgelund

Der er fra St. Bøgelund udstykket 5 gårde med efterkommere af slægten: 1. Jens Chr. Voer Nielsen. 2. Anders Nielsen (s. 214), dertil kommer 3. Jens Chr. Voer Jensen. 4. Sv. Aage Jeppesen Lund og 5. Juul Jeppesen Lund, se nedenfor: A. B. C.

A. *Rasmus Jensen* g. m. Karen Maria, se s. 209. 4 børn:

1. Anders Jensen, f. 21-12-1892, pens. lærer i Herning, g. m. Kirstine Larsen, f. 10-2-1896. 1 barn: Anna Solvejg Bøgelund.
2. Jens Kristian Voer Jensen, f. 19-12-1895, g. m. Kirstine Marie Troelsen, f. 16-10-1900. 7 børn: Rasmus, Anna Kristine, Elna Ketty, Nine Marie, Karen Margrethe, Ida og Tage Voer.
3. Maren Jensen g. m. skovfoged Nis P. Jespersen, Feldborg. 2 børn.
4. Ditlev Jensen, skovløberejendom i Feldborg, g. m. Dagny Brunbjerg. 4 børn.

B. *Jeppe Pedersen „Lund“*, Bøgelund, g. m. Else Marie, se s. 207. 9 børn. Sønnen Kristian overtog „Lund“gården, flere børn. I Bøgelund findes to sønner:

Svend Aage Jeppesen Lund, f. 8-11-1915, har fødegården, g. m. Laurine Otilie Sørensen. 2 børn: Lilian Viola Jeppesen Lund og Flemming Eilif J. Lund.

C. *Juul Jeppesen Lund*, f. 25-2-1910, har en udflyttergård. G. m. Erna Oda Wrist Nielsen. 3 børn: Nancy, Linda og Britta Wrist Jeppesen Lund.

Kilder 1) Vinderslevgaards fæsteprtk. s. 128.

2) Skode- og pt.prtk. for Lysgaard-Hids herred, 1754-93, s. 75.

3) Kirkebogen for Hinge-Vinderslev.

4) P. Nielsen: Fra Hinge sogns fortid, s. 13 og 22.

5) Skode- og pt.prtk. for Lysgaard-Hids herred, 1754-93, s. 175.

6) Lysgaard-Hids herreds skifteprtk. nr. 2, s. 63-130, 1798.

7) Lysgaard-Hids herreds skifteprtk. nr. 3, s. 12-21b, 1807.

8) Lysgaard-Hids herreds skode- og pt.prtk., nr. 3, s. 291.

Øvrige kilder: Folketællingslisterne, Rigsarkivet. St. Bøgelunds private familiearkiv (Aftægtskontrakter, skoder m. m.). Pens. lærer Anders Jensens håndskrevne „Slægtskrønike“.

INGER MICHELSDATTER

ca. 1665 - 1734

Inger Michelsdatter var gift 3. gang med NIELS SØRENSEN, Bording mølle. Inger Michelsdatter er min 4. tipoldemor, Gammel Pæjrs oldemor og Maren Overbyes tipoldemor.

VED redaktionens slutning, februar 1962, fik jeg uventet brev fra en slægtsforsker i Vestjylland, som i Sunds kirkebog havde fundet følgende: *Peder Nielssøn Møller af Bording Mølle oc enken Inger Michelsdatter i Hollingholt trolovede 1696*. Jeg sendte meddelelsen videre til Erik Broch, som ved ihærdig studium af den gamle Sunds kirkebog, 1670—1710, har fundet løsningen på de gådefulde skøder på halvparter i Bording mølle, 1697—1718 (se arb.pl. II, s. 145) og forklaringen på familieforholdet mellem Jens Pallesen, Toftlund, Ikast og Niels Sørensen, Bording mølle (s. 38—40, 56—57, 60 og 144—46).

De nye oplysninger har nødvendiggjort flere ændringer af den oprindelige tekst. Ovennævnte steder og hypoteser og gåder er blevet erstattet med historiske kendsgerninger. På grund af den kostbare plads i bogen kan jeg på nuværende tidspunkt kun forsøge at give en kort oversigt, idet jeg på ny må henvise særlige interesserede til Erik Brochs og mit privatarkiv.

Vi er kommet et skridt længere tilbage i den interessante slægt og kan nu se, hvorledes de indviklede familietråde i slutningen af 1600-tallet knytter sig sammen til et levende mønster. Et nyt lag i fædrenes liv har set dagens lys og danner dermed en passende afslutning på forskningen i denne omgang.

Oversigtsplan. Inger Michelsdatter ca. 1665 - 1734

Poul Atzersen,
g. m. Mette
ca. 1645—efter 1700

Michel Nielsen, 1620—1686, Hollingholt, Sunds
g. m. Maren Jensdatter 1627—1703

Adzer Poulsen, g. 1689 m. ....
1669—1695

INGER MICHELSDATTER .....
ca. 1665—1734 g. 2. g. 1696 m.
Peder Nielsen, fra Bording molle
1696: Hollingholt, 1700: Skygge (dod)

g. 3. g. ca. 1700 m. NIELS SØRENSEN
ca. 1660—1735
Mortensgård og Bording molle

Michel Poul Maren
1690 1692 1694
† 1693

MAREN PEDERSDATTER
3/4 1697—1759, g. m.
Jens Pallesen, 1673—1736,
Toftlund, Ikast

PEDER NIELSEN, ca. 1701—1730,
Bording molle. Arb. pl. I, s. 34,
g. m. Bodil Christensdatter, 1700—63

Palle Mette (2) Inger (3) Peder
1716 1718-21 1723-33 1731 †
i Ll. Toftlund

Asser NIELS Christen Inger
1722 PEDERSEN 1724 1728-47
1724-91

PEDER NIELSEN,
1768-1848 Gammel Pæjr,

ELSE, 1782-1830

BØGELUNDSLÆGTEN

MAREN P., 1796-1841
g. m. R. OVERBYE

NIELS PEDERSEN
1798-1851, Munklindc

OVERBYSLÆGTEN

MUNKLINDESLÆGTEN

NB. Fornavnene: Adser, Maren og Inger går i arv fra slægt
til slægt, ligesom navnene Niels og Peder.

Ulve i Bøgelund 1720

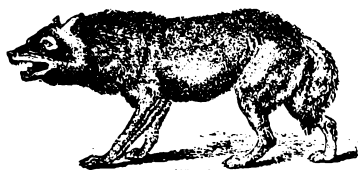
(Fortsat fra s. 214)

Ved retsmødet 1. juni 1744 i Lysgård-Hids herreds ret var balndt mange vidner også indstævnet Anders Jensen og *Christen Jensen fra Bøgelund*, Karup sogn. De blev spurgt, om de den 22. maj 1720 havde været ved retten med 6 ulveunger. Dette bekræftede de; de havde også fået penge efter forordningen, men om sagen blev indført i protokollen, vidste de ikke. — (Fra en artikel af Vald. Andersen i „Fortid og Nutid“, s. 200, 1961).

Dette interessante vidneudsagn fortæller to ting:

1) Bemeldte *Christen Jensen, Bøgelund*, må være identisk med Ingeborg Christendatters far (Mb. I s. 194). Ingeborg C., 1738—1828, var gift med Niels Pedersen, Munklinde, og var mor til Gammel Pæjr.

2) Dernæst får vi håndfaste vidnesbyrd om, at det er rigtigt, hvad de gamle har fortalt, at de øde egne ved Munklinde og Bøgelund har været hærget af ulve, hvorom de gamle stednavne vidner. I Ulvedalene og Ulvemosen og historien om konen og ulven i faldgruben (Mb. I s. 23 og 154). Der skal nu ikke megen fantasi til for at forestille sig den unge Christen Jensen som jæger vandre over Alheden til Lysgård-Hids herreds ret med sit bytte for at få udbetalt sin belønning for nedlagte ulve af herredskassen efter forordningen af 8. dec. 1688.

Nye fund 1962

Ved udgravninger af fiskedamme ved Karup å, Bøgelund, er fundet en mængde svære tildannede egeplanker i engbunden og senere en lille medtaget møllesten, som vidner om en hidtil ukendt vandmølle, som har ligget ved den nuværende bro mellem Bøgelund og Agerskov.

Nord for St. Bøgelundgård er afdækket en længere strækning, brolagt med spredte sten, som måske vidner om en oldtidsvej. (S. s. 213).

STAMTAVLER 1945-1960

Alvorlig taler ved alfarvej
med grønsvær tækket de gamles grave.
Henfarne slægter -- forglem dem ej!
i arv de gav dig en ædel gave.

Henfarne slægter
i landets marv
sig ej fornægter.
Bevar din arv.

Johs. V. Jensen.

STAMTAVLER 1945-1960

STAMTAVLEN er en videreførelse af stamtavlen i den første Munklindebog, hvor De vil kunne finde de udførlige slægtsdata indtil 1945. Bogstavbetegnelsen, A, B, C o. s. v. er den samme som i Mb. I. De slægter, der ligger forud for „A“, er omtalt på oversigtsplanen foran i denne bog. Jeg har ordnet stamtavlen efter slægtsgårdene med en nødvendig kort oversigt over forbindelsen med fortiden.

Stamtavlen 1945-60 er ført á jour så godt, som det har kunnet lade sig gøre, idet jeg har været afhængig af de oplysninger, jeg har fået både om dem, som er gået bort, og de mange nye, som er kommet til. Der har været udsendt spørgeskemaer så langt, som det har været muligt til den vidtforregnede slægt. Efter et års forløb måtte jeg for afslutningens skyld udsende meddelelse om redaktionens slutning 1. marts 1961. De, som ikke havde svaret, eller det ikke var lykkedes at finde frem til, har jeg måttet udelade. Men det er glædeligt, at de allerfleste har svaret, og stamtavlen stort set er á jour. Jeg beder om overbærenhed, hvis der, trods de udsendte korrekturtryk, enkelte steder er oplysninger, som trænger til at udfyldes eller rettes. De bedes selv notere og tilføje de data, som har Deres særlige interesse, særligt bedes De tilføje fødestedet for Deres børn, som i de fleste tilfælde ikke er blevet meddelt mig.

Det tilrådes hver slægtsgren at føre stamtavlen á jour for Deres eget vedkommende fra år til år til glæde for Dem selv og de kommende slægter.

B	GAMMEL PÆJRS EFTERKOMMERE	V
C Maren Pedersdatter g. m. Rasmus Overbye HINGESLÆGTEN	Niels Pedersen MUNKLINDESLÆGTEN	VI
D a. Marie K. „Iversen“ b. Jens P. Overbye c. Jacob R. Overbye	a. Ane Kathrine Jepsen b. Peder Nielsen c. Laust P. Nielsen d. Martin Nielsen	VII
E Slægtsgrene Alle på samme plan „E“	Slægtsgrene Alle på samme plan „E“	VIII
a. KJELDGAARD Niels Jørgensen 1849—1904 -- 7 børn LEVRING Jakob P. Jørgensen 1853—1907 -- 8 børn KJELLERUP Jacobine Kirstine 1856—1901 g. m. Peter Jensen -- 2 børn	a. RØNKILDE Olivia Jepsen 1863—1927, g. m. Peder Chr. „Mortensen“ 8 børn Jeppe Chr. Jeppesen 1867—1936 -- 6 børn Andreas Chr. Jeppesen 1869—1936 -- 9 børn b. MUNKLINDE Kristine 1863—1923 -- 6 børn	

E
fortsat

b. KLAUSHOLM
 Niels P. Overbye
 1857—1912 -- 9 børn

HINGE
 Jacob Overbye
 1859—1927 -- 6 børn

c. ASTRUP
 Rasmus J. Overbye
 1867—1954 -- 6 børn

e. V-MOSELUND, Munklinde **VIII**
fortsat

Karen N. 1868—1943
 g. m. P. Lauritsen -- 5 børn

 Niels Chr. „Neigard“
 1870—1953 -- 7 børn

 Birgitte N. 1872-95
 g. m. L. Kr. Spandet -- 1 barn

 Christine N. 1874
 g. m. F. J. Petersen -- 2 børn

 Andrea N. 1875—1946
 g. m. J. Mikkelsen -- 2 børn

 Anders P. Nielsen 1877—1955
 5 børn

 Jørgen Neigård 1878—1945
 8 børn

d. MUNKLINDE NØRGÅRD
 Niels P. Nielsen
 1873—1950 -- 7 børn

 Ane Kathrine
 1890—1956 g. m.
 M. R. Abildtrup
 8 børn

 Niels Estrup Nielsen
 f. 1892— -- 2 børn

 Karen Martine N.
 f. 1897-- g. m.
 Niels Chr. Estrup Jensen
 6 børn

Gravkors over Gammel Pæjr, 1768-1848
Bording Kirkegård

Den gamle Rønkildegaard

RØNKILDE

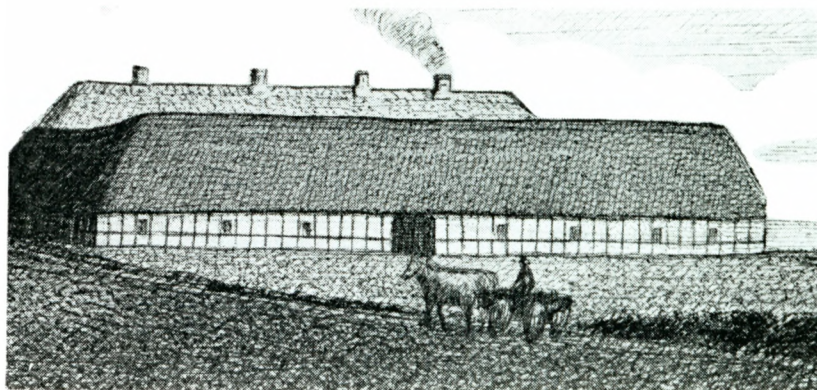
- E₂ OLIVIA JEPSEN, 1863—1927
G. m. PETER CHRISTIAN PEDERSEN „MORTENSEN“, 1865—1934. — F₁ - F₈
- F₁ PEDER RØNKILDE, 1890—1927 og CLARA RØNKILDE, 14 - 12 - 1898, økonoma, Holger Danskesvej 51⁵, Kbh. F. — G₁
- G₁ Tove Rønkilde, 23 - 11 - 1919, kontorist, V. Voldgade 108, Kbh. V. -- H₁ - H₂
- H₁ Susanne Rønkilde, 18 - 2 - 1946
- H₂ Pernille — 15 - 11 - 1947
- F₂ MAGNUS, 1892—1956 og INGER MARIE PEDERSEN, 10 - 2 - 1895, Lyngbygade 93, Silkeborg. — G₁ - G₃
- G₁ Tage Kristian Grønholm Pedersen, 6 - 11 - 1919, overtog fodegården, Grønsogrød., Kristianshede 52. G. 25 - 11 - 1943 m. Dagny Norskov Larsen (D. af Jens N. L., Sejling) 19 - 9 - 1924. -- H₁ - H₁
- H₁ Sonje Norskov Pedersen, 27 - 7 - 1943
- H₂ Ejnar — — 19 - 4 - 1945
- H₃ Marry — — 7 - 12 - 1954
- H₄ Jens — — 26 - 7 - 1956
- G₂ Ester Olivia Pedersen, 3 - 6 - 1921, g. 12 - 10 - 1945 m. *Svend Aage Jensen* (S. af Peder Jensen, Funder), 9 - 1 - 1915, tomrer- og snedkerforretning, Tem. — H₁ - H₃
- H₁ Magnus Benny Jensen, 20 - 8 - 1946
- H₂ Kaj Hormann — 19 - 12 - 1949
- H₃ Sejer — — 15 - 6 - 1956

- G₃ Dora Agda Pedersen, 17-11-1926. Eksamen i piano og orgel, underviser i musik. G. 17-5-1950 m. Erik Kjær Andersen (S. af lærer Anders Kjær A., Voel), 20-3-1928. Uddannet købmand. Ansat hos A/S L.C.Lauritsen, Silkeborg. Musiker. Adr. Solbakkevej 32, Silkeborg. — H₁ - H₂
- H₁ Ilse Kjær Andersen, 22-11-1953
- H₂ Elisabeth -- -- 13-3-1955
- F₃ KAREN MARIE PEDERSEN, 31-3-1894, syerske, Villavej 23, Ikast
- F₄ N. P. KRISTIAN, 1-4-1896, og ANE M. PEDERSEN, 24-7-1898, Landejendom, Herningvej 7, Bording
- F₅ AKSEL TINUS PEDERSEN, 1898—1957 og ASTRID, 4-1-1905, flyttede 1950 til Lystrupsminde, Bryrup. — G₁
- G₁ Olivia Pedersen, 1-9-1932, g. 4-1-1955 m. Vagn Pedersen (S. af Hans Peder Pedersen, Hjøllund) 19-9-1928, købte Olivias bedsteforældres ejendom i Pårup, Engesvang. — H₁
- H₁ Aksel Pedersen, 1-8-1958
- F₆ CHRISTIAN OSKAR PEDERSEN, 7-11-1900, ejer fødegården i Guldforhoved
- F₇ HOLGER BERNHARDT PEDERSEN, 23-4-1903. G. 9-9-1950 m. Vibeke Iversen (D. af Anders Iversen, Bodholt) 26-4-1909. Grdj. i Teglgrd., Guldforhoved
- F₈ EJNER ANDREAS PEDERSEN, 14-6-1907, læge, flyttede 1946 fra Nexø til Esbjerg, Torvegade 68 A
- E₄ JEPPE, 1867—1936, og ANNE JEPPESEN, 1871—1935 — F₁ - F₆
- F₁ ANE MARIE JEPPESEN, 20-9-1896, syerske, Bredgade 26, Hammerum
- F₂ ANE KATHRINE JEPPESEN, 14-8-1899, syerske, Bredgade 26, Hammerum
- F₃ EMMA NIELSINE JEPPESEN, 20-6-1901. Pensionat, Skolegade 7, Bording
- F₄ KAREN MARIE, 17-11-1904 og SV. AAGE BROCH, 30-5-1907, grdj. Vium, Sjørslev. — G₁ - G₃

- G₁ Jens Kristian Broch, 23-7-1941
 G₂ Jytte Broch, 1942—1944
 G₃ Jørn Broch, 9-9-1948
- F₅ PEDER JEPPESEN, 4-4-1907, vognmand, Skolegade 7, Bording
 F₆ JENNY PETREA JEPPESEN, 9-5-1910, syerske, Bredgade 26, Hammerum
- E₅ ANDREAS, 1869—1936, og ELLEN MARIA JEPPESEN, 1870—1931 — F₁ - F₉
- F₁ KAREN MARIE, 6-10-1896, d. 2-11-1954, og BERNT FAVRHOLDT, 7-1-1890, bibliotekar, Slagelse
 Karen Marie, f. Jeppesen. Medlem af byrådet. mindes ved Karen Favrholdts legat til støtte for unge fra Slagelse som en første hjælp til uddannelse. — G₁ - G₃
- G₁ Solveig Favrholdt, 28-5-1922. Husholdningslærerinde, Nr. Ørslev ungdomsskole, Bornholms højskole, Gl. Ankerhus, Sorø. — Reservejordemoder, Rigshosp. Fra 1955 distriktsjordemoder, Vordingborg
- G₂ Stig Favrholdt, 21-6-1923. Civilingeniør ved Kbh. kom. — G. 10-5-1947 m. *Gunvar Galberg* (D. af bødker Jakob K. O. Galberg), 22-10-1926. Adr. Malmbergsvej 85, Holte. — H₁ - H₃
- H₁ Lars Favrholdt, 30-8-1949
 H₂ Anders — 7-7-1954
 H₃ Lene — 30-12-1955
- G₃ Inger Favrholdt, 2-1-1932. — Student 1950. Sygeplejerske 1954. Sundhedsplejerske i Fensmark pr. Holme-Olstrup 1959
- F₂ PEDER JEPPESEN, 6-4-1898, tømrer, Munklinde, g. 22-9-1929 m. *Thyra A. Herlevsen*, 15-9-1891. — G₁ - G₃
- G₁ *Søren Herlev Jeppesen*, 11-11-1930. Uddannelse v. Teknologisk Institut, Århus. 1957—1961, mekaniker. Sovej, Holte. — Ny adr.? G. 20-4-1957 m. *Emma Kielsingård* (D. af Jens Kielsingård, Ikast) 15-10-1932. — H₁
- H₁ Anna Herlev Jeppesen, 31-7-1960
 G₂ Aase Marie Herlev Jeppesen, 2-9-1932. Syerske. Tilskærerkursus. G. 19-5-1956 m. *Peter Bernt Nielsen* (S. af mekaniker H. P. Nielsen, Skelund) 2-6-1931. Ingeniør, Gistrup. — H₁ - H₂

- H₁ Jahn Bernt Nielsen, 12-5-1959
H₂ Jette Bernt Nielsen, 3-5-1961
G₃ Ellen Marie Herlev Jeppesen, 8-5-1937. Ophold på Søhus husholdningsskole. Plejeelev, Møllegade 87, Skanderborg
- F₅ JOHANNE MARIE PEDERSEN, 24-6-1901, enke efter *P. Chr. Pedersen*, 1889-1953, Falstersgade 44, 4., Århus. — G₁-G₃
G₁ Egon Chr. Pedersen, 8-11-1928, vognstyrer, Falstersgade 44, Århus
G₂ Edith Marie Pedersen, 7-9-1938, g. 28-3-1959 m. *Paul Henriksen* (S. af bagerm. J. E. Henriksen, Århus) 9-12-30, kaffebrænder, Kaserneboulevarden 29, Århus
G₃ Erik Pedersen, 25-11-1939, chauffør, Falstersg. 44, Århus
- F₆ NIELS JUEL JEPPESEN, 26-12-1902, tømrer og snedker, Bording
F₇ ANE KATHRINE, 26-4-1904, og SIGURD JACOBSEN, 18-7-1898, Sejlstrup Mølgaard, Hjørring. — G₁-G₅
G₁ Klara Alice Jacobsen, 12-2-1929, damefrisør, g. 27-10-1951 m. *Erik Anton Christiansen* (S. af fru Ninna Christiansen, Hjørring), 17-4-1926. Urmager og optiker, adr. Vesterbrogade 9¹, Nørresundby. — H₁-H₂
- H₁ Mette Mølgaard Christiansen, 1-10-1954
H₂ Niels — — 29-6-1958
G₂ Gunnar Benthin Jacobsen, 13-10-1930. Grdj. Højbo, Vellingehøj, Hjørring. G. 11-1-1958 m. *Britta Thomsen* (D. af Grdj. Jens Thomsen, Højvang, Vrejlev) 11-1-1938. — H₁
- H₁ John Jacobsen, 4-7-1958
G₃ Ole Bentin Jacobsen, 19-2-1940, maskinarbejder. Hjemme
G₄ Anna Grethe Jacobsen, 4-7-1941, husassistent i Hjørring
G₅ Kaj Benny Jacobsen, 10-9-1943. Hjemme
- F₈ MADS PEDER JEPPESEN, 23-7-1906, Isenvad pr. Ikast. Hustru, Marie Jeppesen, d. 1946
F₉ ELLEN MARIE, 15-5-1909, og M. J. BAADE, 10-12-1906, kranfører, Nygade, Hammerum

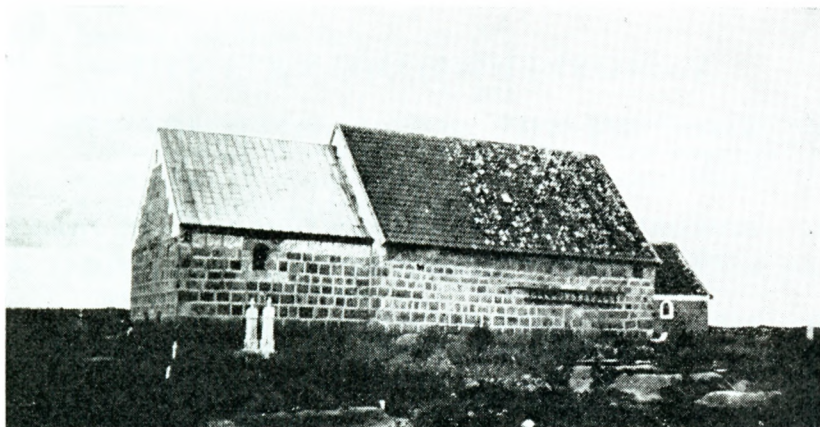

Munklinde gård bygget af „Gammel Pæjr“ 1807, stuehuset 1860

MUNKLINDE HOVEDGÅRD

- E₁ KRISTINE JENSEN 1863—1923
- F₁ JENSINE P. JENSEN, 30 - 8 - 1893, Grønnegade 1, Vejgaard, Ålborg
 F₂ PEDER EMIL JENSEN, 12 - 1 - 1898, g. m. Hulfred, 25 - 2 - 1897,
 Solvang, Californien, USA. — G₁ - G₂
- G₁ Else Kirstine Jensen, 1928, g. m. *Lee Bingham Staton*. -- H₁ - H₄:
 Kevin, Melanie, Stefanie og et unavngivent barn.
 G₂ Alfred Jensen, 1931, sanger, d. i Hamborg 1960
- F₃ ANNA P. MELDGAARD, f. Jensen, 20 - 4 - 1899, enke e. *Chr. Meldgaard*, d. 1953, adr. Horbylunde, Funder. — G₁ - G₇
- G₁ Gudrun Meldgaard, 31 - 12 - 21, g. m. *Max Olsen*, rådhusbetjent,
 3 - 8 - 1909, Ryparken 66, Kbh. Ø. — H₁ - H₄
- H₁ Leon Olsen, 21 - 7 - 1947, son af M. Olsens 1. ægtesk.
 H₂ Daisy -- 20 - 7 - 1949
 H₃ Anni, -- 3 - 1 - 1955
 H₄ Mia Michelle — 11 - 12 - 1957
- G₃ Herdis Meldgaard, 14 - 3 - 1926, g. m. *Anker Andersen* smed, Stautrup, 3 - 6 - 1920, Viby, J. — H₁ - H₄
- H₁ Ester Andersen, 31 - 12 - 1947
 H₂ Borge --- 29 - 3 - 1952
 H₃ Margit --- 13 - 5 - 1955
 H₄ Birgit --- 18 - 7 - 1960

- G₄ Eli Meldgaard, 11-3-1928, g. m. *Svend Smitsdorf*, 5-9-1924, bane-
arbejder, Kolkær. -- H₁ - H₃
- H₁ Lene Smitsdorf, 3-9-1946
- H₂ Kirsten 4-12-1950
- H₃ Randi -- 19-7-1957
- G₅ Thorkild Vad Meldgaard, 19-12-1929, tomrer, Lot 7 Devenich
Rd., Baysvater Vic, Australien. G. m. *Herdis Pedersen*. -- H₁ - H₂
- H₁ Johnni Meldgaard, 14-2-1954
- H₂ Ken -- 12-4-1960
- G₆ Betty Meldgaard, 20-7-1931, g. m. *Arne Andersen*, landmand,
Kammerslund, Gl. Rye. -- H₁ - H₄
- H₁ Jens Kristian Andersen, 18-2-1949
- H₂ Else -- 3-9-1950
- H₃ Bodil -- 29-8-1957
- H₄ Knud --
- G₇ Ragnhild Meldgaard, 2-11-1935, g. m. *Johs. Andersen*, land-
mand, Hadrup, Hundslund -- H₁ - H₂
- H₁ Jan Meldgaard Andersen, 7-7-1957
- H₂ Anita -- 16-11-1958

Den gamle Bording kirke før nedrivningen. Fot. 1896 --- P. Bjerregård,
Hammerum

Æ. så'end (sandet) efter maleri af J. Groth. Lyngklædte sandbakker nær ved de gamle munklindeenge. Jorden har været i slægtens eje siden 1752. I baggrunden Vagner Neigaards gård. — E7 - F4

V.-MOSELUND, MUNKLINDE

- E1 KAREN, 1868—1943, og P. LAURITSEN, 1866—1915 —
F1 - F5
- F1 MARGRETHE HAGELSKJÆR LAURITSEN, 19 - 2 - 1895, Prinsens-
gade 89 st., Fredericia
- F2 PEDER HAGELSKJÆR LAURITSEN, 26 - 7 - 1896 Ridder af Dbr.
1956, forstander Hoptrup højskole. G. m. *Elisabeth Andersen*, 29 - 10
- 1899. Adr. 1965: Jels — G1 - G5
- G1 Svend Boman HageIskjær Lauritsen, 26 - 2 - 1925, student
1943, stud. theol, dimit. KFUM sem. 1949. Lærer v. Blåkilde ungdoms-
skole 1950—1952, Rinkenæs ungdomsskole 1952—1959, Diakonskolen,
Dianalund 1960. Adr. Tersløsevej 17. G. i Tårnby, Vallo 25 - 6 - 1950

- m. *Anna Elise Skovmark Olsen* (D. af grdj. Hans Peter Olsen, Lavlundgrd., Vallø), 12 - 8 - 1923, håndarb.lærerinde 1945—1957 på Horne, Fårevejle, Blåkilde og Rinkenæs ungdomsskoler. — H₁ - H₄.
- H₁ Poul Hagelskjær Lauritsen, 26 - 4 - 1951
- H₂ Britta — — 11 - 10 - 1954
- H₃ Arne — — 19 - 4 - 1958
- H₄ Kirsten — — 26 - 2 - 1960
- G₂ Jørgen Peder Hagelskjær Lauritsen, 20 - 5 - 1926, snedker, savværket, Jels. G. 13 - 12 - 1952 i Jels m. *Else Kirstine Dinesen* (D. af savværksejer Thomas Dinesen, Jels), 20 - 5 - 1931. — H₁ - H₃
- H₁ Jette Hagelskjær Lauritsen, 7 - 9 - 1957
- H₂ Lisbeth — — 5 - 3 - 1959
- H₃ Iver — — 29 - 9 - 1960
- G₃ Helga Hagelskjær Lauritsen, 20 - 10 - 1929, g. i Hoptrup 18 - 6 - 1955 m. *Evald Møller Nielsen* (S. af grdj. Niels Møller Nielsen, Vilstrup), 22 - 11 - 1926, bygningsingeniør, Glostrup, Herning nu Kolding, adr. Elmevej 25. — H₁ - H₄
- H₁ Margot Hagelskjær Møller Nielsen, 13 - 4 - 1956
- H₂ Ida — — — 30 - 9 - 1957
- H₃ Erik — — — 30 - 3 - 1961
- H₄ Ole — — — 5 - 6 - 1962
- G₄ Karen Hagelskjær Lauritsen, 22 - 11 - 1932, g. i Hoptrup 17 - 10 - 1952 m. *Jens Peder Thinggård Kure* (S. af Jens P. M. Kure, Pilegård, Nyker, Bornholm), 23 - 4 - 1927. Landmand. Bestyrer, Søndervanggrd., Birkerød. 1960: Leretgård, Nr. Snede. 1961: Klovborg. — H₁ - H₃
- H₁ Henning Hagelskjær Kure, 11 - 12 - 1953
- H₂ Bjarne — — 3 - 5 - 1955
- H₃ Bente — — 9 - 8 - 1957
- G₅ Inger Hagelskjær Lauritsen, 3 - 3 - 39, ekspeditrice, 1961—62 Haslev udvidede Hojskole. G. i Hoptrup 27 - 10 - 1962 m. *Laurits Corydon Jepsen* (S. af grdj. Holger Jepsen, Hyllersgård, Kongsted), 12 - 5 - 35. Grdj. Hyllersgård, Kongsted pr. Fredericia.
- F₄ RUTH, 8 - 1 - 1898 og CHR. NIELSEN, 17 - 2 - 1897, postmester, Vanløse. Ridder af Dbr. 1958
- G₁ Arne Nielsen, 16 - 2 - 1929. Læge. Student 1949, Vejle, cand. med. 1958, Vejle Amtssygehus 1958-59, Kir. afd. Amtssygehuset Gentofte fra maj 1959. Reservelæge i Søværnet 1959-60. Helårskandidat Øresundshosp. Kbh. — G. i Vejle 24 - 3 - 1956 m. *Merete Klottrup* (D. af Bankdirektor Alfred Klottrup, Vejle), 14 - 12 - 1931 i Hjørring. Lærerinde. Adr.: Borglumvej 3, Vanløse. — H₁
- H₁ Benedicte Klottrup Nielsen, 10 - 12 - 1958

- F₅ LAURIDS HAGELSKJÆR LAURIDSEN, 3-1-1900, sognepræst ved Nathanaels kirke, Jemtelandsg. 7, Kbh. S. G. m. *Ruth Lund*. 18-6-1906. — G₁-G₅
- G₁ Else Hagelskjær Lauridsen, 20-12-1933, student 52, dimit. KFUM sem. 1955, lærerinde, Sjællandsgades skole, adr. A. F. Beyersvej 20, lej. 43, Kbh. F.
- G₂ Hanne Hagelskjær Lauridsen, 14-3-1935, student 1953, dimit. KFUM sem. 1958, lærerinde, Skovlunde skole, Ballerup, adr. A. F. Beyersvej 20, lej. 97, Kbh. F.
- G₃ Niels Peder Hagelskjær Lauridsen, 11-1-1937, uddannet i manufakturfaget i Slagelse. Dekoratorekspedient, Sundby Messe. Bor hjemme
- G₄ Jens Hagelskjær Lauridsen, 2-4-1940, student 1959. Stud. med. — hjemme
- G₅ Gertrud Hagelskjær Lauridsen, 1-12-1944 -- hjemme

F₂ NIELS NEIGAARD, 1870—1953, og KIRSTINE JONASEN, 22-9-1886

- F₁ LAURITS PEDER NEIGAARD, 19-8-1909, Danmarksgade 18, Herring. Murermester. G. m. *Maja Just*, 18-5-1915. — G₁-G₅
- G₁ Tove Neigaard, 25-9-1940, g. 27-9-1958 m. *Preben Kjeld Zygmunt* (S. af Nicolaj Stanislawz Zygmunt, Ålborg), 25-4-1929. Fjernsynsmontør, Kingosvej 45, Tåstrup
- G₂ Bjarne Neigaard, 6-6-1945, i elektrikerlære
- G₃ Ryan Neigaard, 22-5-1947, d. 17-3-1948
- G₄ Britt Neigaard, 7-4-1949
- G₅ Pia Neigaard, 27-10-1957

F₂ JOHANNE BIRGITTE 1911-14

- F₃ JOHANNES NEIGAARD 30-4-1915, boremester, Syrenvej 2, Herring. G. m. *Anna K. Jensen*, 26-4-1921. — G₁-G₄
- G₁ Niels Neigaard, 26-8-1943, i maskinlære
- G₂ Hanne Neigaard, 11-6-1947
- G₃ Per Neigaard, 11-7-1953
- G₄ Kirsten Neigaard, 11-10-1960

F₄ KNUD ERIK NEIGAARD, 19-2-1922, landmand, Munklinde

- F₆ CARL BERNHARD NEIGAARD, 19-2-1922, arbejder hos bore-
mester Johs.N., adr. Olufsgade 15, Herning.
- F₆ BENT NEIGAARD, 17-6-1927, eget gartneri, Testrup, Mårslet v.
Århus. G. 9-3-1961 m. *Godrun Norlyk* (D. af gartner Jens I. Nor-
lyk, Thyregod), 27-8-1923. — G₁
- G₁ Jens Ingvard Neigaard, 11-5-1961
- F₇ SVEND OVE NEIGAARD, 15-3-1929, Roskilde højskole 1951.
Rejste til Sverrig 1951-59. Metalarbejder, Holbækvej 3, Herning. —
G. i Stockholm 15-3-1959 m. *Thyra Therese Jansson* (D. af
John J., Medelby, Houtskjær, Finland), 17-11-1931
- G₁ Bengt Johnny Neigaard, 2-5-1960
-
- E₃ BIRGITTE, 1872—1895, og L. KR. SPANDET, 1868—1936
- F₁ PEDER MUNKLINDE SPANDET, 4-9-1895, g. m. *Jensine M. Chri-
stensen*, 23-8-1898, Timring pr. Vildbjerg. — G₁-G₇
- G₁ Laurids Munklinde Spandet, 21-12-1923. Data: 1944 privat-
chauffør i Tolløse, senere droskechauffør i Holbæk. Overgik 1948
til Autobranchen i Holbæk, senere København. Oprettede 1950
Autoforretning i Præstø med forhandling af Hillman, Humber og
Renault. — 1958 købt „Strandhøjgård“ i Vester Egesborg, 45 tdr.
land. 1961 købt gård i Skibinge, 40 tdr. land. Begge gårde drives
ved forpagter. Tillige medinteresseret i 2 byejendomme i Præstø.
Adr. Lagunen, Hestehavevej, Præstø. — G. 5-6-1949 m. *Ulla Tove
Christensen* (D. af keramiker Chr. Christensen, Mørkøv), 11-2-1929.
— H₁-H₂
- H₁ Peder Munklinde Spandet, 11-2-1952
- H₂ Jette — — 1-2-1957
- G₂ Jens Otto Munklinde Spandet, 6-8-1925. — Højskoleophold.
Landbrugsmedhj. i Schweiz 1948-49 og i Norge 1952. Købt jord og
bygget ejendom i Timring 1956. G. 10-12-1955 m. *Nora Ida Sø-
rensen* (D. af grdj. Ths. Sørensen, Lundager, Timring), 7-6-1934.
— H₁
- H₁ Toni Munklinde Spandet, 24-10-1959
- G₃ Birgitte Munklinde Spandet, 14-9-1927. Barneplejerske 1949.
Sygeplejerske 1953. G. 1-4-1956 m. *Erik Kaarsberg Lottrup* (S. af
bankkasserer A. Kaarsberg Lottrup, Kristrup). Handelsudd., 2-10-

- 1917 — Politibetjent 1940, overbtj. 1951. Landbetjent i Sulsted 1958.
H₁
- H₁ Axel Spandet Lottrup, 6-7-1957
- G₄ Edith Munklinde Spandet, 9-9-1929, g. 29-3-1953 m. *Kristian Olivarius Hansen* (S. af husmand Hans H., Timring), 10-5-27. Adr. Rosenvænget 3, Videbæk. — H₁ - H₂
- H₁ Elsebeth Munklinde Hansen 6-9-1954
- H₂ Flemming Olivarius — 18-1-1958
- G₅ Ida Marie Munklinde Spandet, 21-8-1931. I Norge 1951-53. Ollcrup gymnastikhøjskole 1954. G. 9-4-1955 m. *Jørgen Hansen* (S. af Elisa Hansen g. m. tømmerm. H.I. Rasmussen, Svendborg), 12-1-1926, Kbh. — Fiskemester, Egely fiskeri, Tirstrup, Østjyll. — H₁ - H₃
- H₁ Per Munklinde Hansen, 5-8-1956
- H₂ Klavs — — 26-1-1958
- H₃ Susanne — — 1-10-1959
- G₇ Ernst Erik Spandet, 7-8-1941, hjemme
-
- E₄ CHRISTINE, 4-7-1874, g. m. FR. J. PETERSEN, 1876—1904 — F₁ - F₂
- F₁ REBEKKA PETERSEN, 7-4-1902, Trikotagef. Østerg. 19, Herning
- F₂ FREDE (Frederikke) PETERSEN, 11-10-04, Trikotagef. Østerg. 19, Herning
-
- E₅ ANDREA, 1875—1946, og J. MIKKELSEN, 1863—1935 — F₁ - F₂
- F₁ AGNETE MATHILDE SAABY, 14-3-1903, g. m. *Viggo Saaby*, (d. 18-7-1949 i Tanderupkær). Lærerinde i Gludsted skole pr. Hømpen. — G₁ - G₄
- G₁ Jens Jørgen Saaby, 12-2-1929. Landmand, Tanderupkær. 1960 seminarist, Seminariekollegiet, Jelling. G. 9-5-1952 m. *Edith Christine Kjer* (D. af maskinpasser P. Kjer, Haderslev), 13-10-33. — H₁ - H₂

- H₁ Hanne Saaby, 6- 8-1954
 H₂ Agnete — 8-11-1956
 G₂ Anne Marie Saaby, 13-2-1931, g. 16-7-1953 m. *Jens Ladekjær* (S. af grdj. Aksel Ladekjær, Dejbjerg), 16-4-1931. Lærer i Haubro 1954, Vildbjerg 1955, Skovlund pr. Mølby, Midtjyll. 1960. -- H₁ - H₄
- H₁ Birgitte Saaby Ladekjær, 7- 5-1954
 H₂ Inger — -- 9- 6-1955
 H₃ Astrid --- -- 21- 8-1958
 H₄ Krista -- -- 13- 5-1960
 G₃ Inger Saaby, 26-3-1932. Dimit. fra Th. Langs forskolesem. 1955. G. 25-9-1954 m. *Ejlert Mortensen* (S. af møbelhldr. Niels M. Mortensen, Herning), 24-7-1932. Prokurist i møbelforr., adr. Kærmindevej 30, Herning. — H₁ - H₃
- H₁ Niels Otto Mortensen, 27- 1-1956
 H₂ Ulla — 29-11-1957
 H₃ Bente -- 21- 8-1959
 G₄ Ellen Saaby, 27-5-1936. Præliminæreks., Rønde 1957. Børnehjemmet Solbakken, Århus 1957-58. Elev på skolen for beskæftigelsesterapeuter 1958. Færdig sept. 1961. Ansat på Kommunehospitalet i Århus
- F₂ AGNES MIKKELSEN, 29-8-1905. Dimit. forskolesem., Silkeborg 1951. Gejsing skole, Andst 1953-56. Kursus i skolekøkken 1955. Bjerregaard skole, Timring pr. Vildbjerg 1956
- E₆ ANDERS, 1877—1955, og METTE J. NIELSEN, 1882—1957 — F₁ - F₅
- F₁ RAGNHILD, 9-5-1905, kursusleder, og P. DAMGAARD, 17-5-1900, d. 28-10-1961, Grumstolsvej 44, Højbjerg, Århus.
- F₂ HARRY FRODE PONTOPPIDAN NIELSEN, 28-12-1908, købmand, Vestergade 9, Ikast. G. m. *Johanne M. Christensen*, 6-10-1916. — G₁ - G₂
- G₁ Bjarne Pontoppidan Nielsen, 1-6-1942, student i Herning 1961, tandlægestuderende
 G₂ Henny Pontoppidan Nielsen, 28-1-1946
- F₃ ARNE PONTOPPIDAN NIELSEN, 24-8-1911, radioforretn., Østergade, Silkeborg. G. m. *Ebba M. Petersen*, 24-1-1914

- F₄ NIELS EVALD NEDERGAARD NIELSEN, 8-4-1917, d. 1-8-1947
- F₅ TAGE BIRKEDAL NIELSEN, 22-12-1919. Ingeniør, Langenæs allé 60, Århus. G. 3-1-1954 m. *Rut Margit Brogren* (D. af grdj. fhv. sognrådsfmd. Harald Brogren, Hageryd, Kullavik, Sverrig). 1-6-1920.
G₁
- G₁ Jan Birkedal Nielsen, 25-9-1955
- E₇ JØRGEN, 1878—1945, og ANTONETTE NEIGAARD, 12-2-1888, Fynsgade 18, Ikast. — F₁ - F₈
- F₁ AGNES JOHANNE „MUSSE“, 1-7-1910 og KNUD FENGER PEDERSEN, 28-3-1906, Ruskjær pr. Bording. — G₁ - G₁₁
- G₁ Ragna Fenger Pedersen, 27-1-1931, g 16-7-1955 m. *Soren Juul Pedersen*, væver, Kristiansgade 13, Ikast. — H₁ - H₂
- H₁ Jesper Neigaard Pedersen, 23-9-1957
- H₂ Kim Juul — 11-12-1959
- G₂ Rigmor Fenger Pedersen, 21-9-1938. Sygeplejeelev, Central-sygehuset, Hillerød
- G₃ Irene Fenger Pedersen, 21-9-1939, g.m. Hans Lauritsen (S. af Rikardt Lauritsen, Kærshoved). Smed, Hans Egedesvej 25, Herning. — H₁ - H₂
- H₁ Vivian Lauritsen, 16-11-1958
- H₂ Charlotte — 2-9-1961
- G₄ Jørn Fenger Pedersen, 12-2-1941. Landmand.
- G₅ Gunhild Fenger Pedersen, 6-8-1942. Syerske, Enghavevej 18, Ikast
- G₆ Elin Fenger Pedersen, 4-10-1943. Syerske, Norregade 57, Ikast
- G₇ Iris Fenger Pedersen, 21-10-1944. „Brinken“, Voidingborg, gymnasium
- G₈ Johan Georg Fenger Pedersen, 24-3-1946. Plads i landbruget
- G₉ Annette Fenger Pedersen, 28-3-1949
- G₁₀ Villy Fenger Pedersen, 23-6-1950
- G₁₁ Margit Fenger Pedersen, 18-3-1954
- F₂ KAMMA, 13-12-1911 og VIGGO LARSEN, 5-4-1908, købmand, Usserød pr. Kokkedal. — G₁ - G₃
- G₁ Ulla Larsen, 8-3-1938, lærerinde i Virum
- G₂ Alice Larsen, 23-10-1940, student 1960, stud.med.
- G₃ Gorm Neigaard Larsen, 25-9-1946

- F₃ MINNA, 20-3-1913 og PEDER LARSEN, 8-1-1911, Kristiansgade 33, Ikast. — G₁-G₇
- G₁ Henning Larsen, 23-1-1940. P.t. soldat
- G₂ Fin Larsen, 27-11-1941. I smedelære i Tulstrup
- G₃ Jørgen Neigaard Larsen, 4-9-1944. Møbelsnedkerlærling
- G₄ Torben Neigaard Larsen, 23-8-1945. Skoleelev
- G₅ Erling Skovdal Larsen, 8-3-1950
- G₆ Hanne Lilli Neigaard Larsen, 24-11-1952
- G₇ Ragna Neigaard Larsen, 11-1-1954
-
- F₄ VAGNER NEIGAARD, 24-5-1914, g.m. *Hedvig Laursen*, 21-10-21, fodegården, V.Moselund, Munklinde. -- G₁-G₃
- G₁ Jytte Annette Neigaard, 19-11-1944
- G₂ Jørn-Erik Neigaard, 22-5-1947
- G₃ Biret Gita Neigaard, 12-7-1960
-
- F₅ RUTH, 6-12-1917 og AAGE LAURSEN, 23-4-1915, Bjødstrup, Hammerum. — G₁-G₃
- G₁ Malthe Lübeck Laursen, 28-10-1941. Student 1961, stud. med., Århus.
- G₂ Renja Neigaard Laursen, 9-2-1946
- G₃ Roald Neigaard Laursen, 3-11-1956
-
- F₆ SIGNE, 15-12-1919 og PEDER HØG, 9-1-1912, Mejeriet, Munklinde. — G₁-G₆
- G₁ Preben Høg, 28-11-41
- G₂ Birger Poulsen Høg, 22-4-1945
- G₃ Karen Margrethe Høg, 18-1-1948
- G₄ Inger Elisabeth Høg, 26-12-1949
- G₅ Esben Poulsen Høg, 14-1-1954
- G₆ Svend Poulsen Høg, 8-8-1959
-
- F₇ LAURIDS PEDER NEIGAARD, 17-7-21, spinder, Kristiansgade 1A, Ikast. G. 18-4-1959 m. *Ruth Jensen* (D. af malerm. Hans Jensen, Bryrup), 1-10-1933
- G₁ Birgitte Neigaard, 12-11-1959, død 1960
- G₂ Birgitte Neigaard, 23-2-1961
-
- F₈ SOLVEIG NEIGAARD, 25-3-1931. Ikast

Mindesten, Kongenshus Mindepark

MUNKLINDE NØRGÅRD

- E₂ NIELS PEDER, 1873—1950, og DAGMAR NIELSEN, 1875—1961 — F₁ - F₇
- H₁ KRISTINE, 10-4-1901, og E. A. STAUSBØLL, 4-8-1897, prokurist, Dalgasvej 14, Viborg. — G₁ - G₂
- G₁ Johannes Stausbøll, 3-1-1928. Manager, Genoa Trade S. p. A. Via Pietro Verri 10, Milano, Italien (Ø. K.), g. 14-5-1955 m. Sheila Lorraine Radcliffe (D. af Clifford Radcliffe, Vancouver B. C.), 30-9-1933. — H₁ - H₂
- H₁ Anne Stausbøll, 20-6-1956 i Vancouver, Canada
- H₂ Karin — 5-4-1958 i Toronto, —
- G₂ Ulla Stausbøll, 30-6-1932. Børnehøvelærerinde, Dalgasvej 14, Viborg.
- F₂ MARIE, 21-2-1903 og AKSEL SØGAARD, 12-6-1894, købmand, Løsning. — G₁ - G₃
- G₁ Erik Søgaard, 13-6-1924. Uddannet ved land- og skovbrug. Forvalter på større gårde. Assistent v. Haderslev amts landboforening

1956. Adr. Grarup skole pr. Haderslev. G. 23 - 10 - 1949 m. *Inger Abildtrup*, 25 - 2 - 1926 (E₆ - F₆) (D. af købmand Mads Abildtrup, Ronne). Forskolelærerinde fra Vejle 1949, nu Grarup skole. — H₁ - H₃
- H₁ Annemarie Abildtrup Søgaard, 21 - 11 - 1950
 H₂ Jens — — 23 - 3 - 1954
 H₃ Ole — — 26 - 11 - 1957
- G₂ Ellen Søgaard, 4 - 10 - 1926, g. 22 - 3 - 1951 m. *Egert Gadeberg* (S. af overvagtimester S. M. Gadeberg, Fredericia), 1 - 7 - 1927, bankfuldmægtig, Borkop. — H₁ - H₃
- H₁ Knud Gadeberg, 5 - 8 - 1953
 H₂ Niels — — 7 - 10 - 1956
 H₃ Marianne — — 25 - 5 - 1961
- G₃ Henning Søgaard, 8 - 8 - 1930. Plejer Sct. Hans hospital, Roskilde. Gift 26 - 8 - 1961 i Dåstrup kirke m. *Inger Margrete Jørgensen* (D. af parcellist Ejnar Jørgensen, Søster Svenstrup), 28 - 1 - 1935. Jernbanegade 3 v 10, Roskilde
- F₃ JOHANNES ABILDTRUP NIELSEN, 1904—1922
- F₄ KAREN, 15 - 8 - 1906 og G. NICOLAJSEN, 9 - 9 - 1905, prokurist, Slagelse. 1960 Jernbanevej 10, Nykøbing F. Mejeriernes Fællesindkøb. — G₁ - G₄
- G₂ Ove Nicolajsen, 9 - 3 - 1935. Manufaktur ekspedient, St. Jørgensvej 12, 1., Roskilde, g. 15 - 8 - 1959 m. *Ulla Holm* (D. af malerm. Carl O. Holm, Slagelse), — H₁
- H₁ Henrik Holm Nicolaisen, 23 - 5 - 1961
 G₃ Niels Peter Nicolajsen, 4 - 3 - 1939. Mekanikerlærling.
 G₄ Christen Nicolajsen, 11 - 10 - 1944
- F₅ CARL ABILDTRUP-NIELSEN, 3 - 7 - 1907 g. 1. g. m. *Elisabeth Nødergaard*, d. 1937 g. 2. g. 1940 m. *Karen Frederiksen*. Repræsentant, Damparken 20, Valby. — G₁ - G₂
- G₁ Søren Abildtrup-Nielsen, 8 - 9 - 1935. Cand. theol. P. t. kirketjener v. Frederiksberg slotskirke. Magnoliavej 9, Valby. G. 18 - 10 - 1958 m. *Kirsten Agnes Bernickow* (D. af fuldmægtig C. Bernickow, Kbh.) 29 - 1 - 1936
- G₂ Anne Lis Abildtrup-Nielsen, 12 - 8 - 1947
- F₆ ANNA KATHRINE ABILDTRUP NIELSEN, 18 - 2 - 1911. Kommune- lærerinde. Fra 1951 ansat ved Søborg skole, Gladsaxe. Adr. Novembervej 26, Herlev.

- F₇ DAGMAR ABILDTRUP NIELSEN, 25-5-1912. Uddannet sygeplejerske. G. 1-1-1946 m. *Emil Rode* (S. af Sporvognsfunkt. Aage Rode, Kbh.), 6-8-1912. Hovedkasserer i A/S Faxe Kalkbrud. Adr. Lauggårds Allé 53, Søborg. — G₁-G₂
- G₁ Susanne Abildtrup Rode, 25-2-1947
- G₂ Birgitte Abildtrup Rode, 17-7-1951

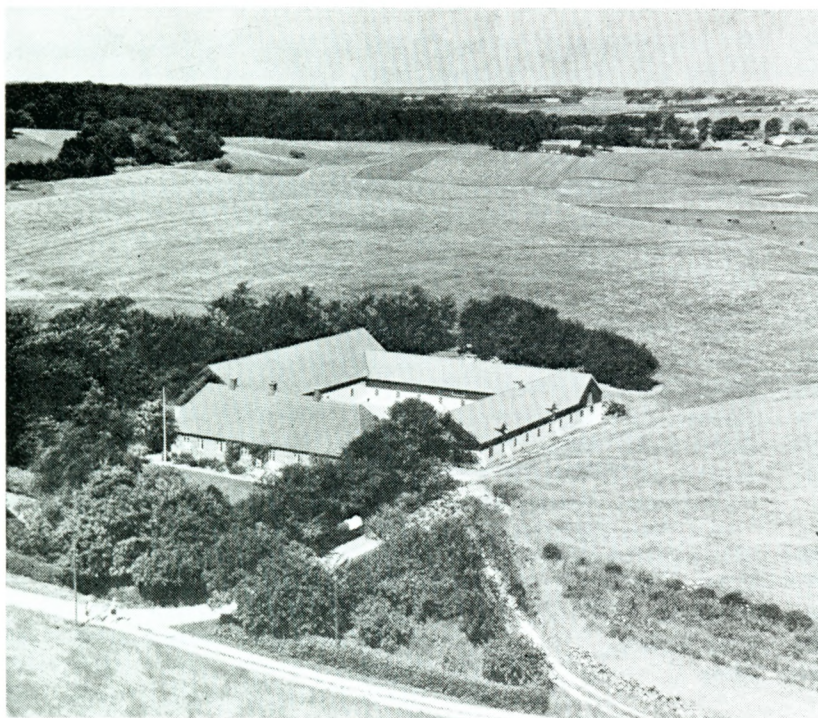
E₆ ANE KATHRINE NIELSEN 1890—1956
G. m. købmand MADS RINGSTED SØRENSEN ABILDTRUP
1-9-1885 — F₁ - F₈

- F₁ MARTIN ABILDTRUP, 17-10-1919. 1944 lærer i Ribe. Viceskoleinspektør, kordegn v. Sct. Catharinæ kirke 1958. Adr. Dr. Dagmarsvej 9, Ribe. G. 6-7-1947 m. *Esther Gram Jensen* (D. af grdj. Johs. M. Jensen) 8-10-1922. Seminaricadjunkt. — G₁-G₆
- G₁ Hanne Abildtrup, 12-7-1949, d. 19-7-1949
- G₂ Tvilling d. 12-7-1949
- G₃ Lis Abildtrup, 8-12-1950
- G₄ Inge Abildtrup, 25-8-1953
- G₅ Knud Abildtrup, 10-5-1958
- G₆ Bente Abildtrup, 10-5-1958, d. 19-5-1958
- F₂ VIGGO ABILDTRUP, 23-4-1921. Førstelærer i Poulsker pr. Boddilsker 1948. — Kom. revisor. Fmd. f. biblioteket og ungdomsnævnet, 1-5-1961 lærer i Kindvig skole, Mern. G. 26-5-1947 m. *Olga Cekar Hammer* (D. af malerm. og musiker H.M. Hammer, Øster Maric), 28-5-1928. — G₁-G₃
- G₁ Marianne Abildtrup, 16-3-1948
- G₂ Henriette Abildtrup, 15-5-1951
- G₃ Niels Christen Abildtrup, 1-5-1956
- F₃ HOLGER ABILDTRUP, 7-6-1922. Teknikum, Ålborg 1948. Arkitektmedarbejder i Næstved, Thisted og fra 1952 i Varde, 1960 Odense. Ingeniør, M. af I. Adr. Saxovej 24., Odense. G. 11-5-1952 m. *Inger Grube Overgaard* (D. af skotøjshdl. Markus M. Overgaard, Thisted) 4-6-1930. — G₁-G₄
- G₁ Lene Grube Abildtrup, 28-12-1950
- G₂ Ib Holmer Abildtrup, 16-6-1953

- G₃ Niels Abildtrup, 7-7-1954
G₄ Sten Abildtrup, 9-4-1957
- F₄ SVEND ABILDTRUP, 27-6-1923. Manufakturdisponent i Rønne, Øster Voldgade 2. G. 28-12-1946 m. *Bodil Hansen* (D. af bogholder Carl O. Hansen, Rønne) 12-11-26. — G₁-G₃
G₁ Per Abildtrup, 6-11-1947
G₂ Søren Abildtrup, 9-11-1948
G₃ Birgitte Abildtrup, 22-9-1953
- F₅ JOHANNES ABILDTRUP, 21-9-1924. Manufakturuddannet i Rønne og Frederikshavn. Fra 1953 ansat i Hjørring, disponent. Adr. Elmevej 14. G. 24-2-1951 m. *Birthe Jensen Dam* (D. af arbmd. Svend Dam, Hjørring), 16-5-1930. — G₁-G₂
G₁ Kirsten Abildtrup 9-12-1951
G₂ Birgit Abildtrup 7-12-1958
- F₆ INGER ABILDTRUP g. m. ERIK SØGAARD, Grarup skole (se under E₂ F₂, s. 238)
- F₇ KIRSTEN ABILDTRUP, 24-5-1927, d. 23-8-1952.
- F₈ PER ABILDTRUP, 13-2-1930, d. samme dag
- E₇ NIELS ESTRUP NIELSEN, 20-7-1892, Søndergade 112A, Kjellerup. G. m. *Dagmar Jensen*, 4-4-1897. — F₁-F₂
- F₁ ERIK ESTRUP NIELSEN, 30-1-1928. Kommis i Nexø 1947. Repræsentant en gros, Rønne 1953. Inspektør i Hafnia-forsikr. Nexø 1957. Amtinspektør (Bornholm) 1958. — G. 24-1-1953 m. *Lilli Marie Koch* (D. af uddeler L. A. Koch, Listed, Svanneke), 9-10-1931. Hafniahus, Rønne. -- G₁-G₃
G₁ Per Estrup Nielsen, 31-7-1953
G₂ Kim Estrup Nielsen, 16-9-1954
G₃ Lis Estrup Nielsen, 29-4-1960
- F₂ INGEBORG ESTRUP NIELSEN, 16-9-1933. Præliminæreks., Horsens 1950. Journalistlev v. Lemvig Folkeblad 1959. — G. 20-5-1961 m. *Ove Kristian Raundahl* (S. af forpagter P. Raundahl, Rom pr. Lemvig), 3-5-1934. Grdj. Øster Romby pr. Lemvig
G₁ Frits Raundahl, 20-5-1962

- E₈ KAREN MARTINE NIELSEN, 4 - 8 - 1897, g. m. NIELS CHR. ESTRUP JENSEN, 1 - 5 - 1899, bankdirektør, Handelsbanken, Haraldsgade 27, Herning. — F₁ - F₆
- F₁ JØRGEN ESTRUP JENSEN, 9 - 6 - 1927. Cand. theol. 1953. Højskolelærer Tommerup 1954. Ansat af DKU som dansk præst i Frederiksstad 1955, res. kapellan, Skagen 1961. G. 12 - 7 - 1958 m. *Helga Freund* (D. af arb. Karl Freund, Hamborg), 6 - 6 - 1933
- F₂ GRETHE ESTRUP JENSEN, 6 - 12 - 1928. Uddannet barneplejerske. G. 28 - 7 - 1957 m. *Anker Marius Kristensen SØLVSTEEN* (S. af lærer J. M. K. Sølvsteen, Melholt), 20 - 11 - 1926. Cand. theol. 1952. lærer, hjælpepræst, nu sognepræst i Øster Højt, Sdr. jyll.
- F₃ OLE ESTRUP JENSEN, 19 - 9 - 1932, d. 14 - 12 1933
- F₄ INGE ESTRUP JENSEN, 4 - 12 - 1934. Sygeplejerske. G. 18 - 5 - 1958 m. *Knud Bernt GOLL* (S. af sognepr. E. H. Goll, nu emeritus, Albekkede, Troldhede), 24 - 11 - 1932. Stud. med. Adr. Skovvangsvej 211, Århus
- G₁ Jesper Goll, 11 - 7 - 1960
- F₆ BIRTE ESTRUP JENSEN, 7 - 12 - 1936. Uddannet på Åbenrå børnehavesem. 1957-58. Rugkobbøl børnehave, Åbenrå 1959. Sydslesvigs børnehave, Riddergade 5, Flensborg, 1960, nu børnehavelærerinde i den danske børnehave, Garding, Ejdersted
- F₆ MOGENS ESTRUP JENSEN, 4 - 6 - 1946, Silkeborg. 1961, landbrugsmedhjælper, Ø. Højt

KJELDGAARD

- E₁ NIELS, 1849—1904, og ANDRIETTE JØRGENSEN, f. JOHANSEN (Bastrup), 1855—1920 — F₁ - F₇
- F₁ MARIE KIRSTINE, 1878—1935 og L. KR. NIELSEN, 27 - 9 - 1878, sognefoged i Levring. — G₁ - G₅
- G₁ Martha Sabine, 15 - 5 - 1904 og Ejner Petersen, 3 - 5 - 1907, rutebilchauffør, Ansvej 14, Silkeborg
- G₂ Jenny Hildegard Nielsen, 23 - 3 - 1907, g. 29 - 7 - 1947 m. Peter Holm, 5 - 6 - 1905, grdj., Revl, Kjellerup
Tre adoptivbørn, H₁ og H₂ 1951 og H₃, 2 - 1 - 1954, som alle er søskende.
- H₁ Aase Birgit Nielsen Holm, 29 - 11 - 1943, Rodgård, Resenbro
- H₂ Ketty Marie --- --- 1 - 4 - 1946, hjemme
- H₃ Jette Margrethe --- --- 5 - 9 - 1949, hjemme

- G₃ Hans Nielsen, 21 - 12 - 1909, grdj., Midstrup, Hindbjerg. Sognefoged 1958. Udnævnt af handelsminist. t. tilsynsrådet for Levring sogns spare- og lånekasse. G. m. *Jenny Eriksen*. — H₁ - H₅
- H₁ Laurits Kristian Nielsen, 31 - 5 - 1940, Søholtallé 42, Silkeborg. Th. Langs seminarium
- H₂ Ellen Marie Nielsen, 29 - 3 - 1942. Præliminærkursus, Kornmod
- H₃ Kaj Erik Nielsen, 23 - 4 - 1944, hjemme
- H₄ Inger Lise Nielsen, 23 - 7 - 1945
- H₅ Gerda Lillian Nielsen 22 - 5 - 1952
- G₄ Esther, 30 - 9 - 1911, og P. Chr. Møller, købmand, d. 1952. — Esther Møller bor Gl. Sole, Hedensted. — H₁ - H₄
- H₁ Tove Margit Møller, 15 - 10 - 1938, elev p. dekorationskolen, Høring
- H₂ Kirsten Marie, 1941—43
- H₃ Kirsten Marie Møller, 9 - 12 - 1943
- H₄ Birthe Randi Møller, 23 - 8 - 1945
- G₅ Karen, 12 - 2 - 1913, og P. Billeskov, 8 - 1 - 1911, Lyngs skole 1936. Førstelærer, Barslev skole 1947. Flyttet t. centralskolen Hvidbjerg 1956. Adr. Østergade, Hvidbjerg. — H₁ - H₅
- H₁ Elin Marie Billeskov, 7 - 3 - 1940, Jysk børnehavesem., Århus
- H₂ Tove -- 4 - 5 - 1941, Nr. Nissum sem.
- H₃ Poul Erik -- 8 - 7 - 1943
- H₄ Jette Kathrine -- 13 - 6 - 1948
- H₅ Niels -- 26 - 7 - 1952
- F₂ JOHANNE MATHILDE, 1887—1960 og M. IVERSEN, 25 - 1 - 1888. Langmose, Saustrup, Holstebro — G₁ - G₃
- G₁ Jytte Kogh Iversen, 5 - 8 - 1919, g. 31 - 7 - 1949 m. Finn Olsen (S. af overpostbud P. Olsen, Kbh.) 18 - 7 - 1918. Lærer v. kolonien Filadelfia, Danasvej 1, Dianalund. -- H₁ - H₄
- H₁ Mai Angelise Olsen, 23 - 3 - 1940
- H₂ Egon Iver -- 8 - 3 - 1942
- H₃ Ib Severin -- 21 - 6 - 1946
- H₄ unavngiven dreng 25 - 1 - 1962
- G₂ Niels Jørgen Kildegaard Iversen, 27 - 6 - 1925, g. m. Henny Rask. Grdj., „Prærien“ pr. Holstebro. — H₁ - H₃
- H₁ Helene Rask Iversen, 9 - 3 - 1953
- H₂ Iver -- 22 - 8 - 1956
- H₃ Johanne Marie -- 22 - 9 - 1957
- G₃ Krista Tansen Iversen, 13 - 7 - 1928, g. m. *Walter Wanzenried*. Schweizer, håndskomager, Ortop. hosp., Holstebro. — H₁ - H₃
- H₁ Anita Wanzenried, 10 - 5 - 1952
- H₂ Ervin Martin -- 13 - 3 - 1955
- H₃ Mathilde Louise -- 12 - 9 - 1957

- F₃ JØRGEN RÅSMUS JØRGENSEN, grdj. i Skræ Vestergård, 1888-1937.
Enken, *Marie Kristiane*, 10 - 5 - 1889, g. m. *L. Kr. Nielsen*, Midstrup.
— G₁ - G₈
- G₁ Erna, 2 - 7 - 1913, og Ejner Pedersen, 11 - 5 - 1904, Shell Service-
station, Gråmose, Engesvang. — H₁ - H₂
- H₁ Johanne Kathrine Bastrup Pedersen, 23 - 10 - 1940, g. 21 - 8 -
1960 m. mekaniker *Jørgen Knudsen* — I₁
- I₁ Ole Bastrup Knudsen, 17 - 9 - 1960
- H₂ Sigfred Bastrup Pedersen, 23 - 3 - 45, mekanikerlærling
- G₂ Niels Jørgensen, 24 - 12 - 1914, grdj. Skræ, Kjellerup, G. 1. g. m.
Kirstine Sørensen 1939, d. 1941. G. 2. g. m. *Kirstine Eriksen* 1943,
f. 11 - 2 - 1912. — H₁ - H₅
- H₁ Jørgen Jørgensen, 12 - 5 - 1940, præliminæreksamen 1958, på seminarium
i Herning, Dalgasgade 10, 2
- H₂ Karen Jørgensen, 29 - 2 - 1944, Kornmod, Silkeborg
- H₃ Paul Erik — 15 - 8 - 1945, Kornmod, Silkeborg
- H₄ Grethe — 18 - 8 - 1947
- H₅ Thorkild — 5 - 7 - 1952
- G₃ Alfred Jørgensen, 10 - 8 - 1916, vognmand, Knudstrup pr. Kjel-
lerup, g. 21 - 4 - 1946 m. *Marie Lauridsen* (D. af grdj. Jens Laurid-
sen, Dalsgrd., Kjellerup), 2 - 9 - 1925. — H₁ - H₄
- H₁ Kitty Bastrup Jørgensen, 12 - 8 - 1946
- H₂ Erik — — 26 - 10 - 1950
- H₃ Jette — — 6 - 12 - 1955
- H₄ Jens — — 4 - 10 - 1958
- G₄ Peter Jørgensen, 5 - 3 - 1918, grdj. Gråmose pr. Engesvang, g.
31 - 5 - 1947 m. *Anna Marie Jensen* (D. af grd. Marius Jensen, Grå-
mose), 15 - 4 - 1927. — H₁ - H₃
- H₁ Jørn Marius Jørgensen, 12 - 7 - 1948
- H₂ Knud — — 7 - 6 - 1952
- H₃ Karen Marie — 25 - 12 - 1956
- G₅ Andriette, 28 - 3 - 1920 og Arne Madsen, 3 - 9 - 1917, fabriksarb.,
Kjellerup. — H₁ - H₂
- H₁ Henning Østergaard Madsen, 14 - 1 - 1946
- H₂ Ruth — — 24 - 7 - 1950
- G₆ Lydia Jørgensen, 5 - 8 - 1921, stationsmester i Hinge, g. 27 - 10 -
1942 m. *Niels Henrik Storgaard Rask*, (S. af grdj. J. P. Rask, Hinge
Vestergård), 22 - 4 - 1919, inspektør i livsforsikr. „Fremtiden“, Ham-
merum herred 1945. Jysk Brandforsikr. 1948, Branddirektor 1959.
Vester Allé 4, Hammerum. — H₁ - H₄
- H₁ Jens Jørgen Storgaard Rask, 27 - 12 - 1944
- H₂ Torben — — 18 - 2 - 1948
- H₃ Ivan — — 9 - 12 - 1951
- H₄ Birger — — 30 - 8 - 1955

- G₇ Esther Jørgensen, 8-2-1925, g. 29-5-1948 m. *Arne Holme Andersen* (S. af karetmager L. J. Andersen, Hammerum), 20-6-1924, karetmager, Vester allé 7, Hammerum. — H₁ - H₃
- H₁ Jytte Holme Andersen, 24-3-1952
- H₂ Aase — — 19-1-1954
- H₃ Lars-Jørgen — — 14-10-1959
- G₈ Svend Aage Jørgensen, 19-5-1927. Fabrikant 1956. Musvit trikotage. Jagtvej 9, Hammerum. G. 3-7-1954 m. *Gunde Marie Bendtsen* (D. af grdj. Kr. Bendtsen, Frølund) 25-5-1935. — H₁ - H₂
- H₁ Lene Jørgensen, 25-4-1957
- H₂ Gitte — 14-1-1961
- F₄ JOHANNES BASTRUP JØRGENSEN, Kjeldgaard, d. 1939. Enke *Mette J.*, 24-7-1895, bor Tværgade 17, Silkeborg. — G₁ - G₆
- G₃ Niels Bastrup Jørgensen, 16-4-1921. Repræsentant, Levring pr. Kjellerup. G. 21-5-1946 m. *Marie Riis Vestergaard* (D. af grdj. Jens Riis Vestergaard, Skovsborg, Levring) 2-12-1923. — H₁ - H₄
- H₁ Anette Bastrup Jørgensen, 22-9-1947
- H₂ Lissi — — 9-10-1949
- H₃ Johannes — — 7-9-1952
- H₄ Lars — — 31-7-1955
- G₄ Ruth Bastrup Jørgensen, 8-10-1922, g. 6-5-1950 m. *Edvard Johannes Rau* (S. af bagerm. Chr. Rau, Holtum mølle, Sindbjerg), repræsentant, Tværgade 17, Silkeborg. — H₁
- H₁ Lisbeth Bastrup Rau, 11-3-1951
- G₅ Anders Bastrup Jørgensen, 21-10-1924. Maskinarbejder, Helgesvej 24 st., Kbh. F. G. 6-6-1956 m. *Else Petrea Mortensen* (D. af fisker Johs. Mortensen, Tambohuse pr. Hvidbjerg), 16-3-1931. — H₁ - H₂
- H₁ Johannes Bastrup Jørgensen, 4-11-1957
- H₂ Inger — — 10-11-1959
- G₆ Olaf Bastrup Jørgensen, 23-10-1931, Rejsemontør, Levring. G. 22-7-1956 m. *Grethe Astrup Sørensen* (D. af J. Astrup Sørensen, Tem), 21-4-1935. — H₁ - H₂
- H₁ Frank Bastrup Jørgensen, 26-7-1957
- H₂ Erik — — 9-3-1959
- F₅ RASMUS JØRGENSEN, 13-2-1893, grdj. Højbo, Saustrup, Skave, Holstebro. G. m. *Bodil Marie Andersen*, „Moesgaard“, Faarbæk, f. 23-12-1898. — G₁ - G₄
- G₁ Rosa Jørgensen, 29-11-1926. G. 27-3-1954 m. *Agner Tind Sørensen*, Hjøllund Autoværksted, pr. Hjøllund st. — H₁ - H₃

- H₁ Karin Sørensen, 6-9-1954
 H₂ Jan — 28-4-1957
 H₃ Bo — 4-5-1960
 G₂ Inga Jørgensen, 12-4-1928, lærerinde, Sdr. Bork
 G₃ Katrine Jørgensen, 24-10-1950, hjemme
 G₄ Bodil Jørgensen, 5-12-1935, syerske, Skovkroen 6, Vejle
- F₆ AGNES og J. C. JØRGENSEN, 12-10-1891, pens. overlærer, Tammerisvej 42, Risskov. — Agnes J. d. 1950. — J. C. Jørgensen g. 2. gg. 23-9-1953 m. *Marthe Marie Hald Christensen*, f. 1-7-1914 i Aalum. — G₁-G₆
- G₁ Lilly, 24-12-1920, og Niels Peter Gjedde, 20-12-1917, begge lærere v. Munkegaardsskolen, Gentofte. Adr. Aabrinken 165, Virum. — H₁-H₃
- H₁ Frederik Christian Gjedde, 24-9-1941
 H₂ Anne Lise — 16-10-1943
 H₃ Annette — 17-3-1945
 G₂ Jørgen Erhard Jørgensen, 29-8-1922, repræsentant, Steen Billes Torv, Århus. G. 17-12-1949 m. Ella Nielsen, Århus. G. 2. g. 8-10-1955 m. *Anna Dorethe Sørensen* (D. af skrædderm. Arnolf Brammer M. Sørensen, Århus), sygeplejerske, 15-6-1926. — H₁-H₂
- H₁ Niels Jørgen Seigh Jørgensen, 29-7-1950
 H₂ Birgitte Seigh Ahrenkiel — 7-10-1956
 G₃ Asta Margrethe Jørgensen, 1-3-1924, korrespondent Vejlbj, Risskov. G. 4-1-1948 m. *Erik Werner Christiansen*, Kbh., skilt 1957. G. 2. g. 29-4-61 m. *Finn Andersen*, 23-5-30, kontorassistent
- H₁ Jørgen Flemming Christiansen, 20-1-1954
 H₂ Lene Ahrenkiel Andersen, 25-1-1961
 G₄ Lis Evy Jørgensen, 6-10-1925, korrespondent, g. 7-11-1953 m. *Erik Holm* (S. af grdj. Johs. Holm, Skanderborg) 6-2-1916. Redaktør. Lyngvej 12, Skæring Strand, Hjortshøj. — H₁-H₂
- H₁ Linda Holm, 13-8-1953
 H₂ Henrik Torsten Bastrup — 22-5-1958
 G₅ Egil Torstein Jørgensen, 28-2-1927. Ingeniør 1950. G. 14-7-1956 m. *Lilly Margrete Nielsen* (D. af grdj. Anders Nielsen, Fruagde) 11-1-1922. Lægeseekretær. Adr. Risskov. — H₁-H₂
- H₁ Bente Torstein Jørgensen, 4-4-1957
 H₂ Christian — 19-12-1959
 G₆ Kirsten Jørgensen, 17-7-1934, kommunelærerinde. G. 28-11-1958 m. *Ole Stovelbæk* (S. af murerm. S.) kommunelærer. Begge ansat i Gladsaxe. Adr. Kirke Værlosevej 33, L. Værlose
- H₁ Michael Ahrenkiel Stovelbæk, 3-11-1959

- F₇ JACOB P. JØRGENSEN, 16-12-1896, grdj. Saustrup, Skave pr. Holstebro. G.m. *Kirstine Christensen*, f. 16-9-1903. — G₁-G₈
- G₁ Niels Aage Jørgensen, 21-7-1930, landmand, Eliseborg, Feldborg pr. Skive
- G₂ Edith Jørgensen, 7-7-1931, g. 30-5-1954 m. *Jens Christian Hansen* (S. af husmand Arne Hansen, Løgballe, Vrigsted), 13-3-1929. Revisor, Ved Volden 11, Solrod strand — H₁-H₂
- H₁ Inge Lise Hansen, 15-3-1955
- H₂ Merete — 28-9-1956
- G₃ Johannes Jørgensen, 3-11-1932. Landbrugsmedhj. „Nr. Risum“, Borbjerg, Holstebro
- G₄ Metha Jørgensen, 27-2-1934. Husass.
- G₅ Anna Lise Jørgensen, 14-2-1935, g. m. *Helge Nielsen*. Lastbilchauffør, Strandvejen 46, 2., Køge
- G₆ Ove Bastrup Jørgensen, 18-11-1936. Medhj. „Lyngholm“, Skave, Holstebro
- G₇ Jens Christian Jørgensen, 19-9-1939, hjemme
- G₈ Emma Jørgensen, 30-8-1944

SAGFØRER P. BASTRUPS LEGAT

2000 kr. til slægtens medlemmer

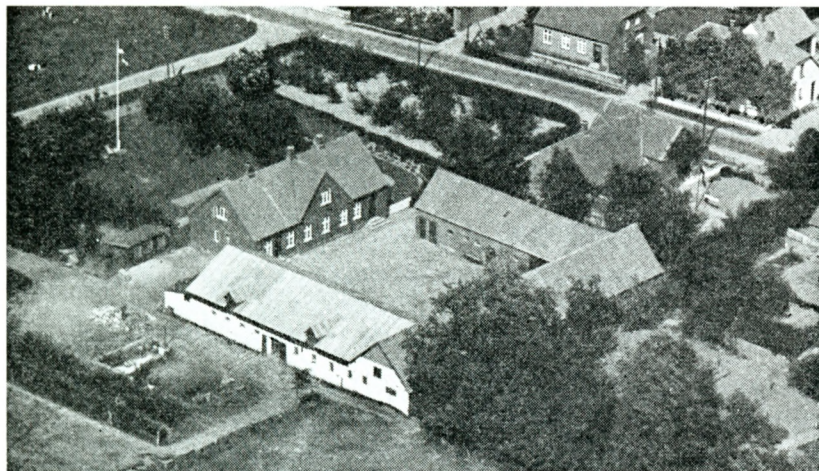
Sagfører P. Bastrup, Vorup, Randers, har ved sin død 4. marts 1931 oprettet et legat til fordel for sin familie. Legatet kan søges af efterkommere af P. Bastrups 4 søskende:

- I. Christian Bastrup, Vildbjerg
- II. Petrine Johansen Bastrup i ægteskab med sognefoged P. Rask, Sjørslev
- III. *Andriette Johansen Bastrup i sit ægteskab med gårdejer Niels K. Jørgensen, Kjeldgård pr. Kjellerup*
- IV. Martin Johansen Bastrup af Nyborg

Legatet kan søges af sagfører P. Bastrups 4 søskendes born og børnebørn og uddeles uden hensyn til trang og egnethed een gang til hver. Legatet bestyres af *Randers Disconto- og Laanebank* og bekendtgøres i „Randers Amtsavis“ og „Kjellerup Avis“, når uddeling finder sted, som sker efter forudgående ansøgning. Sidste bekendtgørelse stod 1. maj 1961. Det kan forventes, at der ca. hvert andet år udbetales 4 portioner à 2.000 kr.

Ansøgeren skal i ansøgningen præstere bevis for at opfyldte slægtskabsforbindelserne, hvorfor det vil være nyttigt for Kjeldgaardsslægten at eje denne stamtavle.

LEVRING

- E₃ JACOB PEDER, 1853—1907, og OLIVIA JØRGENSEN 1859—1904 — F₁ - F₈
- F₁ MARIE K., f. 1881 og CHR. LADEFOGED, 1860—1930, Arden. — G₁ - G₃
- G₁ Esther Ladefoged, 22 - 7 - 1917, g. 1. g. m. *Niels H. Nielsen*, Hvorpugaard mejeri. — H₁ - H₃
- H₁ Hugo Ladefoged Nielsen, 19 - 10 - 1940, mejerist, Vestrup mejeri, Hejls
- H₂ Else Marie, d. 1945
- H₃ Jørgen Vestergaard Nielsen, 20 - 3 - 1947
- G₁ E. L., g. 2. g. m. *Hermann Messer*, f. i Schweiz, Kathrinesminde pr. Lunderskov. — H₄ - H₅
- H₄ Anette Messer, 22 - 9 - 1954
- H₅ Hans Hermann Messer, 12 - 12 - 1957
- G₂ Karen Ladefoged, 21 - 1 - 1919, g. 26 - 12 - 1948 m. *Valdemar Bjørnsen* (S. af Nicolaj Bjørnsen, grdj. Vinum) 24 - 6 - 1911, grdj. Stubbumgård pr. Fjelstrup v. Christiansfeldt. — H₁ - H₃
- H₁ Marie Louise Bjørnsen, 21 - 1 - 1950
- H₂ Frederik Ladefoged — 24 - 9 - 1952
- H₃ Christian — 26 - 2 - 1960

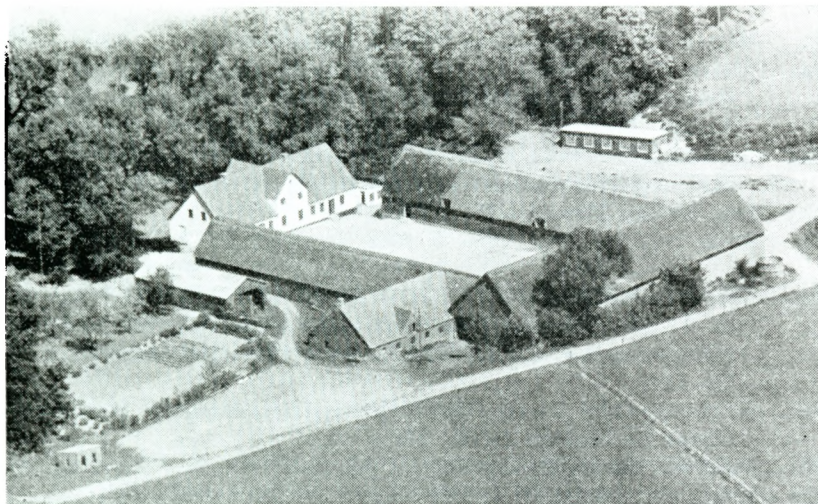
- G₃ Else Christiane Ladefoged, 22-11-1923, g. 30-5-1953 m. Aage Kirketerp Nielsen (S. af Niels Chr. Nielsen, Kirketerp, Hobro) 20-12-1918. Maskinassistent, Dybdalsvej 3, Varde. — H₁ - H₃
- H₁ Grethe Kirketerp Nielsen 7-7-1954
- H₂ Henrik — — 8-1955
- H₃ Peter — — 23-1-1957
- F₂ JØRGEN JØRGENSEN, 4-1-1883, Viborg
- F₃ ANNA MARIE, 12-12-1885 og JOHS. JENSEN, 11-3-1884, karetmager, Frederiksgade 3, Rødkærbro. — G₁ - G₄
- G₁ Børge Oliver Jensen, 26-10-1911, overbetjent, Kobbelvænget 17, Brønshøj. G. m. Ester Sørensen, 31-8-1916. — H₁ - H₄
- H₁ Poul Henning Jensen, 22-9-1937. Assistent i Ø. K.
- H₂ Finn Højbo — — 29-1-1940. Vognmand
- H₃ Jørgen Oliver — — 28-10-1943. Dispacheurlev
- H₄ Flemming — — 9-2-1950. Skolelev
- G₂ Villy Jensen, 29-11-1914, bagerm. Skelhøje. G. m. Anna Mørch, f. 3-2-1920. — H₁ - H₃
- H₁ Bjarne Mørch Jensen, 22-12-1943
- H₂ Karen — — 18-9-1947
- H₃ Erik — — 27-4-1954
- G₃ Henning Jensen, 25-4-1917, værktøjsmager, Kongelysvej 19 B, Gentofte. G. m. Dagny Drikkjær Sørensen, 9-5-1922.
- G₄ Olivia Katrine, 3-10-1919 og Jens Chr. Johansen, 9-4-1915, grdj. Demstrup, pr. Sjørslev. — H₁ - H₅
- H₁ Mogens Filbert Johansen, 11-7-1942
- H₂ Hugo — — 22-10-1945
- H₃ Søren — — 7-2-1948
- H₄ Anna Marie — — 7-3-1951
- H₅ Kurt — — 17-7-1955
- F₄ JACOB MADSEN JØRGENSEN, 14-10-1887 Almtoft, Kjellerup. G. m. Thora Thorsen, 10-12-1891. — G₁ - G₆
- G₁ J. Peder Jørgensen, 28-10-1913, dyrlæge, Ulsted. G. m. Esther D. Lauritsen, f. 1-4-15. — H₁ - H₂
- H₁ Dorte Elisabeth Nørskov Jørgensen, 24-8-1949
- H₂ Kirsten Marith — — 24-8-1949
- G₂ Aage Jørgensen, 9-3-1915, grdj. Hindbjerg. G. m. Mary Peder-
sen, f. 7-3-1918. — H₁ - H₄
- H₁ Ebba Margit Jørgensen, 15-6-1940, bankassistent
- H₂ Aase — — 5-2-1944, kontorelev
- H₃ Knud Erik — — 31-5-1945
- H₄ Hans Jacob — — 28-10-1950

- G₃ Harald Jørgensen, 24-9-1917, grdj. Almtoft, Kjellerup. G. 20-5-1951 m. *Mary Jensen* (D. af sognerådsfmd. Jens Jensen, Vorde) 7-9-1923. — H₁ - H₃
- H₁ Birthe Jørgensen, 13-4-1952
- H₂ Inger — 27-8-1954
- H₃ Jacob — 15-7-1957
- G₄ Jørgen Jørgensen, 28-3-25
- G₅ Dagmar Jørgensen, 7-12-1927, g. 1-7-1951 m. *Poul Emil Adamsen* (S. af vognmand Peder Adamsen, Kjellerup) 13-8-1927, vognmand og depotindehaver, Kjellerup. — H₁ - H₂
- H₁ Jette Hammer Adamsen, 3-5-1952
- H₂ Peter — 16-4-1958
- G₆ Ketty Jørgensen, 20-12-1932, g. 20-2-53 m. *Aage Adamsen* (S. af Peter Adamsen, vognmand, Kjellerup) 14-7-1931. Fuldmægtig i Biblioteksboghdl., Kulturvet, Kbh. — H₁ - H₂
- H₁ Lene Hammer Adamsen, 4-6-1953
- H₂ Pia — 4-8-1954
- F₅ MAREN, 1889—1938 og JENS CHR. JENSEN, 19-8-1888, Granberggaard, Levring
- G₁ Holger Jensen, 2-2-1931, Granberggaard, g. 6-11-1954 m. *Krista Jensen* (D. af bmd. Andreas A.) 2-8-1931 i Demstrup. — H₁ - H₂
- H₁ Marianne Jensen, 5-2-1956
- H₂ Jens Christian — 7-8-1958
- F₆ MINNIE, f. Jørgensen, 7-4-1891, g. 1915 m. *Max Sørensen*, 4-3-1885, d. 4-4-1936, USA. Adr. 4428 Lemmon ave., Dallas 19, Texas. — G₁ - G₂
- G₁ Inger Olivia, 29-8-1921 g. 2-7-1948 m. *Lonnie Blaydes*, elektr. marchandiser. — H₁ - H₂
- H₁ Karen Olivia Blaydes, 5-8-1950
- H₂ Lonnie — 19-8-1952
- G₂ Max Valter Sørensen, 1-2-1923, g. 1-10-1950 m. *Ann Eldyss Jarratt*, arkitekt. — H₁ - H₃
- H₁ Krista Eldyss Sørensen, 17-5-1952
- H₂ Max Douglas — 30-7-1954
- H₃ Eric Micarl — 18-12-1956
- F₇ KIRSTINE, 1-4-1893 og MARIUS RASMUSSEN, 1884—1924, Thorning, Søndergade 50, Kjellerup. — G₁ - G₂
- G₁ Elna Marie Rasmussen, 24-2-1919, g. 18-11-1944 m. *Svend Otto Christensen* (S. af tømrer Kr. Christensen, Nees), 12-8-1916. Fabrikant, Kjellerup kunstværeri. — H₁ - H₂

- H₁ Poul Ivan Christensen, 5 - 2 - 1946
 H₂ Niels Olav — 12 - 4 - 1951
 G₂ Hans Christian Rasmussen, 7 - 3 - 1923. Direktør, Dalgasvej 13, Fredericia. G. 16 - 3 - 1950 m. *Ellen Weimar* (D. af Carl Weimar, Fredericia) 4 - 5 - 1923. — H₁ - H₃
 H₁ Birthe Weimar Rasmussen, 24 - 3 - 1952
 H₂ Jørgen Carl — — 17 - 3 - 1954
 H₃ Erik — — 12 - 4 - 1957
- F₈ AGNES, 18 - 10 - 1901 og PETER JUST, 5 - 3 - 1906, grdj. Ungstrup, Thorning pr. Kjellerup. — G₁ - G₅
 G₁ Henry Just, 17 - 5 - 1929, adr. grdj. N. Aagaard, Brunshaab, Als-gaard, pr. Viborg
 G₂ Marie Just, 2 - 2 - 1937, hjemme
 G₃ Kristian Just, 12 - 11 - 1939, adr. se G₁
 G₄ Poul Just, 26 - 8 - 1942, hjemme
 G₅ Henning Just, 13 - 11 - 1945

KJELLERUP

- E₂ JACOBINE KIRSTINE JØRGENSEN, 1856—1901. G. m. PETER JENSEN, bankdirektør, Kjellerup. 1859—1948
- F₂ NIELS JØRGEN JENSEN, 1885—1943, møbelfabrikant. G. m. ELI-SABETH SOFIE BYRUM, 16 - 12 - 1887, Skive
 G₁ Chr. Byrum Jensen, 3 - 5 - 1909, møbelfabrikant, Skive. G. m. *Poula Andersen*, 17 - 9 - 1912. — H₁ - H₃
 H₁ Jess Byrum Jensen, 25 - 11 - 1937. Handelsstuderende i England
 H₂ Preben — — 15 - 1 - 1942. I lære ved trælastfirma, Skive
 H₃ Hanne — — 17 - 4 - 1944. Skoleelev

KLAUSHOLM

- E₅ NIELS PETER, 1857—1912, og ANNA OVERBY, 1864—1941, Klausholm. — F₁ - F₉
- F₁ MARIE KIRSTINE, 1885—1940 og CHR. SKORSTENSGAARD, 1881, Sinding Østergaard, Skæggær. — G₁ - G₃
- G₁ Ejner Skorstensgaard, 1-6-1910, g. m. *Eva Andersen*, f. 5-9-1913, Sinding, Skæggær. — H₁
- H₁ Birthe Marie Skorstensgaard, 24-6-1945
- G₂ Anne, 15-10-1911, og Aksel Frits, 5-5-1907, Serup Lindegaard, Lemming. — H₁
- H₁ Eigil Skorstensgaard Frits, 3-5-1942
- G₃ Vagn Overby Skorstensgaard, 11-2-1920. Bogholder, Kirkevej 24, Hadsten, g. 12-7-1947 m. *Ragnhild Ryge Bøgild* (D. af grdj. Niels Bøgild, Sinding), 2-2-1919. — H₁ - H₂
- H₁ Lisa Skorstensgaard, 28-5-1949
- H₂ Karna — 24-8-1952
- F₂ JENS PETER OVERBY, 1887—1954. Brandegaard. G. m. *Anna Margrethe Jacobsen*, 27-8-1893. — G₁ - G₃

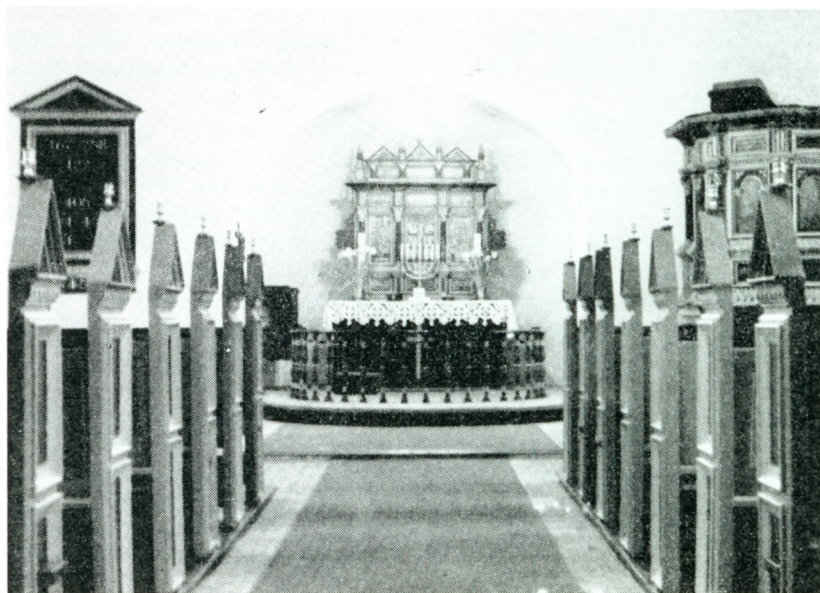
- G₁ Nicoline Overby, 22-8-1920, hjemme
 G₂ Niels Peter Overby, 4-4-1922, grdj. Brandegaard pr. Christianshede. G. 5-9-1960 m. *Erna Nielsen* (D. af tomrer Johannes Nielsen, Løgager)
- G₃ Anna Marie Overby, 25-8-1923, g. 10-12-1952 m. *Orla Hansen*, maskinarbejder, marketender, Muslingevej 14, Hvidovre. — H₁ - H₂
 H₁ Jens Overby Hansen, 23-6-1954
 H₂ Søren — — 16-3-1957
- F₃ ANNA MARGRETHE OVERBY, 21-1-1889 og JENS P. RAVN, 25-2-1885, proprietær, Rosenfeldt Vellep pr. Ulstrup. 1961 er Rosenfeldt overtaget af dyrlæge Niels O. Ravn til kvægavlsmønsterbrug. — G₁ - G₄
- G₁ Niels Overby Ravn, 20-5-1918, dyrlæge, Hinnerup, g. m. *Gerda Hauge Christensen*. — H₁ - H₂
 H₁ Margrethe Ravn, 10-5-1947
 H₂ Liss — — 21-7-1949
- G₂ Knud Erik Ravn, 23-8-1920, d. 1961, grdj. Højagergaard, Vellep mk., Ulstrup. G. 20-11-1949 m. *Kirsten Marie Ilsø Skjødt* (D. af grdj. Jens Jensen Skjødt, Østrup, Randers) 9-1-1924. — H₁ - H₂
 H₁ Jens Peter Ravn, 14-5-1951
 H₂ Britta Ilsø — — 17-2-1954
- G₃ Christen Ravn, 14-11-1921, farmer, nu tomrer, Gordonton, Hamilton, New Zealand. G. 11-9-1954 m. *Elly Bjerring* (D. af propr. Jens Bjerring, Hammershøj, Bjerringbro) 27-3-1927. — H₁ - H₂
 H₁ Jens Bjerring Ravn, 17-5-1956
 H₂ Peter — — 17-11-1959
- G₄ Anna Sofie Ravn, 6-4-1924, sygeplejerske, på Korsika 1949-50, Paris 1950, Korea 1951-52, Norge 1954-55, i USA 1955-57. G. 27-2-1958 m. *Knud Halvor Riisberg Steenstrup* (S. af proprietær Halvor Bech Steenstrup, „Lykkesholm“ — Jersie — Ll. Skensved) 8-3-1921. Forpagter på „Baldershøj, Tune pr. Roskilde. H₁ - H₂
 H₁ Birgit Ravn Steenstrup, 25-10-1959
 H₂ Mette -- — 16-5-1961
- F₄ AGNES OVERBY, 28-1-1891 og L. P. J. LARSEN, 27-9-1878, Silkeborg. — G₁ - G₄
- G₁ Niels Overby Larsen, 20-3-1914, Vilvorde, Charlottenlund, g. m. *Karen Erlandsen*, 28-6-1911 — H₁ - H₂
 H₁ Annelise Overby Larsen, 11-9-1945
 H₂ Britta — — 24-1-1950
- G₂ Asta Overby Larsen, 21-3-1918 og *Tage J. Butsbach*, 15-10-1906, Bredhøgaard, Tjæreby. — H₁ - H₄

- H₁ Inger Butsbach, 21- 4-1940
 H₂ Hanne — 7-11-1941
 H₃ Ib — 1- 4-1943
 H₄ Grethe Asta — 30- 9-1944
 G₃ Elly Overby Larsen, 20-6-1922, g. 10-6-1945 m. *Børge Dam* (S. af Johs. Dam, Østerbording). Grdj., Østerbording. — H₁-H₃
 H₁ Peter Overby Dam, 6-11-1945
 H₂ Knud Erik — — 8- 4-1949
 H₃ Alice Agnes — -- 2-11-1955
 G₄ Grethe Overby Larsen, 15-2-1926, g. 17-5-1948 m. *Henry Jensen*, landmand, Løve pr. Bryrup. — H₁-H₃
 H₁ Birgit Overby Jensen, 12- 2-1949
 H₂ Ulla — — 3- 3-1953
 H₃ Bodil — — 10- 1-1955
- F₅ MAGDA E. OVERBY, 29-1-1893 og VIGGO PETERSEN, 5-10-1890, „Birkelund“ pr. Ans by. — G₁-G₅ (efternavnet Petersen er i 1958 slettet som efternavn for børnene)
 G₁ Ester Overby, 22-3-1919, assistent på Skanderborg kærnerkontor siden 1951. Adr. Vestervang 16, Skanderborg
 G₂ Niels Overby, 28-5-1922, landmand, „Birkelund“, Ans by
 G₃ Erik Overby, 30-10-1923, brugsuddeler i Midstrup pr. Hindbjerg. G. 22-9-1951 m. *Gudrun Hjulmand* (D. af grdj. P. Hjulmand, Virum)
 G₄ Olaf Overby, 27-9-1925, grdj. i Nørskovlund pr. Fårvang, g. m. *Henny Krogsholm* (D. af tapetserer E. Krogsholm, Århus). — H₁-H₃
 H₁ Lisbeth Overby, 24- 3-1953
 H₂ Kirsten — 13- 5-1954
 H₃ Birte — 3- 5-1957
 G₅ Hans Overby, 29-2-1928, maskinarbejder, Tingvej 42, Hasle pr. Århus. G. 26-9-1954 m. *Herdis Dagmar Christensen* (D. af handelsmand Søren Christensen, Skalborg) 7-3-1927
- F₆ GUDRUN OVERBY, 29-6-1895 og ANTON BRØNDUM ANDERSEN, 20-1-1895, Hulkærhus planteskole pr. Rødkærbro. — G₁-G₄
 G₁ Niels Brøndum Andersen, 1922—1947
 G₂ Karna Brøndum Andersen, 30-3-1924, sygeplejerske, g. 18-10-1947 m. *Søren Andersen* (S. af brugsuddeler P. Chr. Andersen, Vellev, Ulstrup) 26-4-20. Handelsskoleeksamen. Studieophold i Stockholm og Gustavberg. Uddeler 1947 i Veterslev brugsforening, Vrangstrup. — H₁-H₃

- H₁ Lone Andersen, 11-12-1948
 H₂ Lars — 17-1-1950
 H₃ Niels — 10-3-1954
 G₃ Folke Brøndum Andersen, 4-4-1926, lægevidenskabelig embedseksamen, Kbh. 1954. Ansat v. forskellige danske sygehuse indtil 1957. Flyttet til Sverrig, forskellige stillinger v. svenske sygehuse. Siden jan. 1959 vikar for provinsiallæge i Norrland og har søgt svensk medborgerskab. Udnævnt til provisiallæge, okt. 1961 i Bergsjö, Gävleborgslän, Sverrig. G. 3-10-1953 m. *Birgit Duus* (D. af postkontrollør Sv. E. Duus, Bagsværd) 31-7-1928. — H₁-H₃
- H₁ Lise Brøndum Andersen, 31-1-1955
 H₂ Sten Jesper — — 19-10-1958
 H₃ Lars Henrik — — 29-5-1961
 G₄ Anna Brøndum Andersen, 24-9-1930. Student. Uddannet børnehavelærerinde. G. 9-7-1955 m. *Mogens Melbye* (S. af sognepræst Sv. Melbye, Birkerød) 12-12-1929. Organist v. Kristkirken i Tønder. — H₁-H₃
- H₁ Mads Melbye, 23-3-1956
 H₂ Jakob — 11-5-1957
 H₃ Klaus — 11-3-1959
- F₇ PETER OVERBY, 6-8-1896 og *Valborg, f. Lindberg, 27-4-1902*, Tinghuset, Kjellerup. — G₁-G₂
 G₁ Elna Overby, 22-10-1923, barneplejerske, Romersvej 23, Odense
 G₂ Else Overby, 12-5-1926, g. 8-11-1953 m. *Niels Bielenberg Nielsen* (S. af fabrikant Chr. Bielenberg N., Esbjerg), 10-9-1926, maskinmester, Esbjerg Olieraffinaderi, Bellisvej 18 — H₁
 H₁ Finn Bielenberg Nielsen, 15-5-1955
- F₈ RASMUS HOLGER OVERBY, 30-3-1898 g. m. *Karoline M. Danielsen, f. 25-9-1902*, Klausholm, Rødkærsgade. — G₁-G₃
 G₁ Anna K. Overby, 17-4-1928, lærerinde i Gml. Holte
 G₂ Niels Overby, 6-7-1929, grdj. i Rude, Odde. G. 24-10-1957 m. *Gerda Jacobsen* (D. af grdj., enkefru Henriette Jacobsen, Rude). — H₁-H₂
 H₁ Henriette Overby, 12-10-1958
 H₂ Holger — 25-2-1961
 G₃ Ejgil Overby, 21-12-1933, dyrlæge i Nigeria, 1960
- F₉ KNUD AAGE OVERBY, 1903—1948, uddeler i Levring, g. m. *Karen M. Overby, 29-11-1906*, bor i Silkeborg, Borgergade 79 A. — G₁-G₄

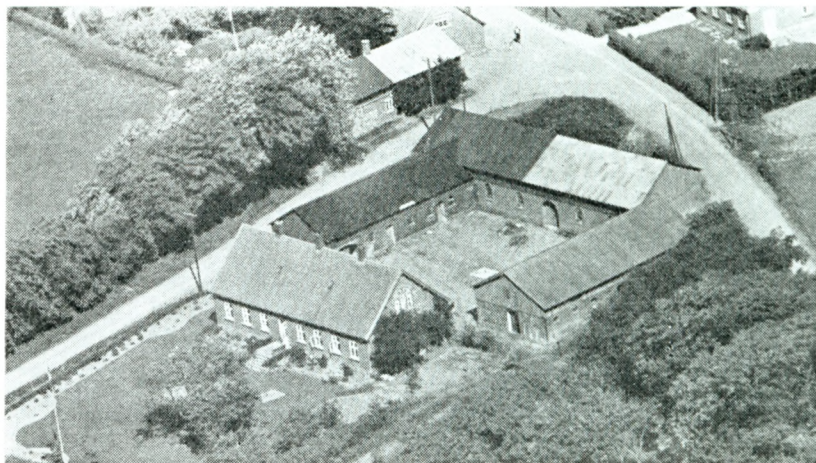
-
- G₁ Vita Overby, 15 - 11 - 1932, g. m. *Henning Christensen* (S. af Godtfred Christensen, Viborg). Uddeler i Levring brugsforening. —
H₁ - H₃
- H₁ Jytte Overby Christensen, 20 - 1 - 1956
- H₂ Jan — — 25 - 1 - 1959
- H₃ Knud — — 25 - 1 - 1959
- G₂ Margit Overby, 20 - 3 - 1935, g. 8 - 9 - 1959 m. *Otto Dissing*, begge ansat hos Middelbo Outzen, adr. Laur. Larsensgade 8, Nykøbing F.
- G₃ Emmy Overby, 26 - 6 - 1939, lægesekretær. Hjemme
- G₄ Jørn Overby, 11 - 8 - 1940, bankassistent, Kjellerup Bank. Hjemme

HINGE

- E₆ JACOB, 1859—1927, og PETRINE OVERBY, 1862—1945, fodegården, Hinge. — F₁ - F₆
- F₁ JENS OVERBY, 2-12-1886 og NIELSINE K., 29-11-1895, Hindbjerg. -- G₁ - G₆
- G₁ Jacob Overby, 19-8-1915, grdj. Ebstrup Skovgaard, Skægkær
- G₃ Knud Overby, 21-12-1919, fodegården, Hindbjerg
- G₄ Søren Bang Overby, 1-3-1921, grdj. Serup Søndergaard, Lemming. G. 30-10-1947 m. *Anna Kirstine Vestergaard* (D. af grdj. Niels Vestergaard, Skovsborg pr. Hindbjerg) 17-6-1924. -- H₁ - H₄
- H₁ Inger Bang Overby, 3-8-1948
- H₂ Else -- -- 4-11-1949
- H₃ Jens -- -- 11-1-1951
- H₄ Lis -- -- 18-10-1954
- G₅ Kathrine Bang Overby, 24-6-1922, hjemme
- G₆ Alfred Knudsen Overby, 19-4-1924. Grdj. Grønbjerggaard, Kjærsholm, pr. Kjellerup

- F₂ RASMUS ANKER OVERBY, 10-1-1888 og LAURA, 20-6-1900,
grdj. i Sejling, Skæggær. — G₁
- G₁ Jacob Overby, 1-11-1933, Sejling, Skæggær
- F₃ ANE MARGRETHE OVERBY, 6-10-1889 og VALDEMAR PE-
TERSEN, 20-2-1882, Baunely pr. Hinge. — G₁
- G₁ Ingeborg, 16-5-1912, og Johannes E. Nielsen, 9-10-1909.
Grdj. og sognefoged. Overtog i 1946 slægtsgården, „Hinge Stor-
gård“ — H₁ - H₃
- H₁ Anna Kathrine Overby Nielsen 20- 9-1939
- H₂ Inga Storgaard — 9- 7-1941
- H₃ Jørgen — — 3- 7-1953
- F₅ AGNES OVERBY, Hinge, 15-2-1894
- F₆ RASMUS OVERBY, 11-8-1896 og LAURA, 7-4-1898. Fodegar-
den, Hinge. G₁ - G₂
- G₁ Nina P. Overby, 3-9-1932, g. m. Chr. Skov, købmand, Haunstrup
pr. Herning.
- G₂ Ester J. Overby, 27-7-1939

ASTRUP

- E₁ RASMUS, 1867—1954, og ANE JACOBSEN OVERBY, Astrup 1869—1942. — F₁ - F₆
- F₁ JAKOB OVERBY, 14 - 3 - 1892 og ANNA BAK, 28 - 7 - 1892, rentier, Sportsvej 10, Silkeborg
- G₁ Lisa Overby, 1927—1952
- F₂ NIELS OVERBY, 9 - 9 - 1893, Samsøgade 77, Århus, g. m. ELSE MARIE, 1903 - 1958. — G₁
- G₁ Ehlers Overby, 8 - 4 - 1928, repræsentant for Clarks garn og tråd, Nordborggade 33, 6, Århus. G. 1961 m. *Ada Stilling Jeppesen*, 26 - 9 - 1938, sygeplejerske.
- F₃ GUNNAR OVERBY, 28 - 7 - 1897 og GERDA POULSEN, 20 - 1 - 1907, Hinge mark. — G₁ - G₃
- G₁ Ove P. Overby, 17 - 6 - 1934
- G₂ Aage P. Overby, 16 - 12 - 1937, murer
- G₃ Ester Anna Katrine Overby, 5 - 7 - 1946
- F₆ CAROLINE MATHILDE OVERBY, 18 - 2 - 1907, damefrisør, Hallssti 37, Århus

REGISTRE

PERSONREGISTER

(Omfatter ikke stamtavlen 1945—60 og spindesiden, s. 177).

Registrene omfatter kun de vigtigste navne og steder.

Særskilt register til stamtavlen 1945—60 tilsidst.

- Adersen, Poul og Mette, Holling-
holt, 217
Abildtrup, J., 57
Andersd., Anna, Hinge, 164
— Anna, Klode og Højris
34, 37, 46, 55
Andersen, Graves, Bodsgaard, Fog-
strup, 196
— Chr. Bonde, Kragelund, 34, 59, 75
— Bruun, H., Bording m., 147
— Chr., Møller, Højris, 34, 55
— Jens, Bogelund, 181
— Jens, Hinge, 201, 203
— Jens, Ll. Hjöllund, 191
— Jens, Voer, 201/02, 205
— „Hanne“, V.-Moselund, 174
— Niels, Bording m., 34, 141, 145, 149
— Niels, Uhre, 69
— Knud Bording m., 149
— Mads (1650), Remme, 57
— Soren, ? 34, 38
— Soren (1769), 127
— Vald., 114, 218
Andreasen, Dorthe Kjerstine, Voer,
201
Ankersen, dr., Ribe, 114

Bak, Ole, Skygge, 208
Bang, H., Marsvinslund, 109, 127, 132
Bangshøj, A., 214
Birgitte i Hedegård, 174
Birkedal, V., 169
Bjødstrupslægten, 57
Blicher, Niels, 76, 104, 114, 135
— St. St., 22, 53, 76, 204

Bonde, Christen, 76, 132
— Kaj, Horning, 214
Bondo, prokurator, 109, 132
Bording, Olle, 62
Borregaard, Chr., Kragelund, 132
Bredahl, Jens, Vinderslevgrd., 202
Brochmand, J., 167
Broch, Erik, 12, 31, 33, 39, 76, 82, 131,
183, 216
Brorson, H. A., 168
Bruun, Hans A., Bording m., 80, 147
Busch, J., herredsfm., 79
Bogelund, Kr. Jørgen, 209

Christensdatter, Anna, Bogelund, 162
— Anna, Moselund, 183
— Anne, Ravnsvad, 42, 145
— Anne, St. Bredlund, 191
— Birthe Kjerstine, Voer 201/02
— Bodil, 82, 31, 74 m. fl., 162
— Ingeborg, Munkl., 162, 181, 200,
218
— Karen, Fogstrup, 196
Christensen, Anders Bonde, Krage-
lund, 34, 59, 76
— Hans, Bogelund, 163
— Jens, Fogstrup, 196
— Jens Lundum, Pederstrup, 129
— Niels, Moselund (1622), 183
— Niels, Tulstrup, 42, 145
— Poul, tegner, 45
Clementsén, Niels, 19
Cramer, Niels, 108 og flg.
Cuur, Jacob, Skive, 111

- Darling, Guldforh., 69
 Ditlevsd., Lisbeth, Ll. Hjøllund, 191
 Ditten, Robert v., 142
 Dyssel, rådmand, 109
- Elkiær, Christen Nielsen, 42
 Enevoldsen, P., Hestlund, 103
 Engesvang, Simon (1735), 65
 — Michel, 105
 Erichsen, Mylius, 48, 185
 Eriksdatter, Else (1665), Mausing, 129
 — Maren, Bording m., 145
 Eriksen, Chr., Fogstrup, 196
 Estrup, Niels N., 12, 38, 155, 193, 197
 Evaldsen, Evald, 92, 166
- Faurholt, Sidsel (1735), 65
 Feilberg, H. F., 68, 70
 Fogstrupslægten, 192
 Frausing, Hans, 51
 Frifelt, Salomon, 13
- Glarmesterslægten, 129/30
 Gravesd., Karen, Fogstrup, 196
 Grundtvig, 160, 175
 Goye, Eline og Mogens, 19
- Hagelskjærslægten, 42, 48, 55, 156
 Hagelskjær, Alfred, 200, 214
 — Katrine, 200, Maren, 207
 — Niels Hugo, 214
 Halberg, O. W., Bording m., 149
 Hansdatter, Ane K., Hojris, 55
 Hansen, Anders, Voer, 201/02
   Chr., Hojris, 55
 — Hans, Ikast, 55
 — Hans, Vinderslevgrd., 203
 — Hans N., tegner, 155
   - H. P., Herning, 22, 44, 48, 67, 93
 — Martin A., 277
 Harreskou, J., Tulstrup, 104
 Harsdorff, Steen, 142
 Henningsen, Th. (1717), 146
 Henriksen, R. F., 184
 Hoff, ritmester, Silkeborg, 120
 Hold, Niels og Maren, Ikast, 55/57
 Holdgaardslægten, 181
 Holdgaard, P. (1735), Bording, 65
   Soren Jensen, Tulstrup, 50
- Holdgaard, Jens, Ikast, 54
 Huus, Peder (1735), 65
 Hvalsøe, Hans J., 169
 Hvidtfeld, Arild, 84, 166
- Ibsen, Peder, Bording m., 145
 Iversdatter, Elle (1650), 57
- Jacobsd., Anne Margrethe, Hinge, 164
 Jacobsen, Jeppe, Simmelkær, 207
 — Laurs, glarmester, Hinge, 129
 — Morten, Mortensgrd., 42
 — Rasmus Overbye, 25
- Jensdatter, Ane Catr., Logager, 196
 — Birgitte, Stenholt, 181
 — Bodil, Hjøllund, 191
 — Christiane, 183
 — Christine, Hjøllund, 183
 — Inger, Hinge, 201
 — Kirstine, 164, 191
 — Maren, Hinge, 203
 — Maren, Hollingholt, 217
 — Maren, Moselund, 183
- Jensen, Anders, Alrum, 208
 — Anders, Nederuhre, 181
 — Anders, St. Bredlund, 191
 — — og Chr., Bøglund, 218
 — Ditlev, Feldborg, 215
 — Jacob, Gråsand, 206
 — Jens, Anso, 191
 — Jens, Bøglund, 31, 80
 — Jens Chr., Voer, 215
 — Johs. V., 141, 158, 220
 — Karen, Voer, 201, 209
 — Laurs, Fogstrup, 192, 196
 — Laurs (1660), Mausing, 129
 — Mads, Skygge, 31, 80, 162/63
 — Niels, Voer, 201/02, 206
 — Peder, Moselund, 183
 — Rasmus, Bøglund, 209, 215
 — Soren, Juelsgrd., 38
- Juelsgård, Inger, 163
 Jorgensdt., Christiane Moselund, 183
 — Inger, Hagelskjær, 55
 Jorgensen, Niels, Klode, 34, 46, 48,
   55, 183
 — Chr. Hagelskjær, 37
 — Peder, Moselund, 46, 182/83, 191
 — Steen, Avnsbjerg, 76

- Jespersen, A., 16
 Jespersen, Nis P., Feldborg, 215
 Karen i Munklinde, 74, 192, 208
 Katballe, J., Bording m., 149
 Kempis, Thomas, 173
 Kingo, Thomas, 168
 Kjersgaard, Nørlund, 89, 97, 117/19,
 122, 127
 Klock, L., 127
 Koch, Hal, 167
 Kristensen, Ev. Tang, 174
 Krænsen, Niels, Bording, 70
 Kudsk, Peder, Hinge, 164
 Kuur, Anders (1735), 65
 Larsen, Bernh., 12, 54, 148, 193
 Lauridsd., Gertrud, 33, 82, 129
 Lauritsen, Chr. N.-Simmelkær,
 Astrup, 208
 — P. H., Hoptrup, 12
 Laurs, glarmester, Hinge, 130
 Laursdatter, Kirsten, Fogstrup, 196
 — Karen, Fogstrup, 196
 Laursen, Jens, Mausing, 130
 — Knud, Hinge, 164
 Levring, Peder, 164
 Lund, Jeppe, Bøgelund, 199, 207
 — Juul, J., 215
 — Sv. Aage, 215
 Lundum, Else Pedersdt., 130, 181
 — Jacob, 130
 — Jens, 25, 76, 90, 121, 127, 163
 — Jens Christensen (1670—1735),
 107, 129
 — Madame, 84
 — P., 25, 31, 34, 73, 82, 89, 108, 129,
 170 o. fl. st.
 Madsen, Chr., Højris, 34, 55/57
 — Jens, Remme, 57
 — Peder, Ravnholt, 203
 — Peder, Remme, 57
 — Søren, Bodholt, 145
 Mansa, 9
 Matthiesen, Hugo, 115
 Michelsdt., Inger, 39, 52, 56, 216/17
 Michelsen, Anders, Suderbæk, 145
 Mikkelsen, M. R., Søvind, 192
 Moesgaard, Niels og Søren, 39
 Mogensen, Bertel (1768), Skive, 111
 Mortensen, P., Guldforhoved, 81
 Moselund, Mads (1735), 65
 Moselundslægten, 182
 Mouritzen, Anne, Voer, 203
 Müller, Heinrich, 92, 168
 Møller, Chr., Mausing, 163
 — Chr., Karup, 162
 — Chr. Andersen, Højris, se A.
 — Holms kone, 164
 — Peder, 56
 Nedergaard, Jens, Guldforh., 103
 Neigaard, Kirstine, Niels, Antonette,
 156
 Nielsdatter, Bodil, Højris, 55
 — Else, Munkl., 163, 199
 — Gertrud, 163, 181
 — Johanne, Moselund, 183
 — Kirsten, Mausing m., 163
 — Kiersten, Bording m., 81, 145
 — Sidsel, Skygge, 72, 80, 162
 Nielsen, A. P., Bording, 149, 151
 — Anders P., Voer, 202
 — Chr. Elkjer, 42
 — Chr., Bording m., 145
 — Chr., Stenholt, 163, 181
 — Jens P., Frederiks, 209
 — Jens, Liusdal, 130
 — J. Chr., Voer, 201, 208
 — Jens Nygaard, Favrholt, 214
 — Juul Bøg, 214
 — Laust, P., V.-Moselund, 174
 — Maren, Bøgelund, 200
 — Michel (1650), Hollingholt, 39, 217
 — Morten Hagelskjær, 201
 — Niels, dr. phil., 195
 — Niels, Voer, 201/02, 209
 — Peder, Bording m., 40, 52, 71, 145,
 216
 — Peder, Hollingholt, 39, 145, 216/17
 — Peder, Munkl., 20, 163, 181
 — Poul, Vesterbording, 96
 — Thomas, Rønkilde, 90, 104, 127,
 162
 Nislef, Rasmus, 73, 81, 147/49
 Nørskovslægten, 183

- Olesen, Christen, Skygge, 63
 Olufsen, Chr., Skygge, 51
 — Jens, Brunberg, 146
 Overbye, Maren, 20, 34
 — Jens, Horsens, 106
 — Rasmus Pedersen, 25, 164
- Pallesen, Jens, 56, 59, 145, 217
 Pedersdatter, Anne, Anso, 191
 — Anna Margrethe, 90, 112, 117
 — Anna, Rønk., 162
 — Else, Lundum, 33, 65, 130, 162
 — Inger, Bording m., 77, 145
 — Kirstine, Moselund, 60, 182/83
 — Kirsten, Pederstrup, 129
 — Maren, Ikast, 39, 56, 145, 217
 — Maren, Munkl., 25
- Pedersen, Asser Møller, 71, 72
 — Anders, Hinge, 201/03
 — Chr., Bording m., 34, 59, 72, 76, 81, 162
 — Erik, Ronholt (1650), 81, 145
 — Jens, Moselund, 183
 — Jørgen, Moselund, 183, 191
 — Mads, Hinge, 164
 — Morten, Sinding mølle, Kbhv., 31, 34, 71, 77, 81
 — Niels, Munkl., 25, 31, 72, 90, 124, 131, 163, 181, 200
 — Niels, skræder, 51
 — Peder, Nørskovgrd., 183
 — Søren, Engesvang, 103/04
 — Søren, Hestlund, 34, 77, 81
 — Søren, Højbjerg m., 121
 — Rasmus, Overbye, 25, 164
- Philipson, J. Chr., Høgild, 208
 — Anders, Stordal, 209
- Pontoppidan, 84, 168
 Poulsen, Adser, Hollingholt, 39, 217
- Povelsen, Chr., Pederstrup, 130
 Præjst, Jens, 119
 Pæjr, Gammel, 20 o. fl. st.
- Rasmussen, Jacob Overbye, 164
 — Jens, Anso, 191
 — Ninna, Gråmose, 201
 — Mikkel, Niels Ove, Fogstrup, 196
- Roldsgaard, Bording mølle, 149
 Saxild, Simon, Herningsholm, 51
 Schmidt, Cynde, Klode 100, 127, 131
 — Madame, 86, 132
 Schultze, V.F., lensmand, 142
 Sehested, H., Herningsholm, 203
 Siverson, Lars, Svanholm, 44
 Skov, Niels, Bording, 70
 Skræder, Niels, 100
 Smidth, Hans, 53, 79, 131, 277
 Seurensøn, Niss, 19
 Sørensen, Anders, Klode, 34, 55
 — Niels (1660—1735), 37, 40, 52, 55, 58, 145, 149, 154, 217 o. fl.
 — Niels, Nørlund, 65
 — Poul, Overgaard, 76
 — Thomas, Agerskov, 68, 154
- Steensen, St., Avnsbjerg, 76
 Storm, Jens, Højen, 147
 Stouben, Daniel, Fredericia, 121
 Svendsen, Dorthe K., 208
 Søgaard, Erik, Grarup, 60
- Thomson, Tøger, Skrumsager, 79
 Thyregod, Chr. A., 49
 Toftlund, lille Palle, 56
 Tommesen, H., Vinderslevgrd., 107
 Toft, Niels Hold, 56
 Tøgersen Lassen, I., Ikast, 42
- Uhr, Anders, Haderup, 163
 — Peder, Munkl., 162
 Uhre, Mads, Voer, 204
 d'Urfé Honoré, 85
- Vermehren, F., 36
 Vistesen, Chr., 65
 Vistisen, Jacob, 208
 Voerslægten, 201
 Voetmann, B., O-Frederiks mose, 120
 Würtz, Moselund, 184
- Ørum, Poul, forfatter, 44
- Aaboe, J. P., 124, 130
 Aakjær, Jeppe, 22, 30, 49, 88, 93, 128, 161, 166, 170, 176, 198, 283

STEDREGISTER

- Agerskov, 68, 154, 206
Alheden, 114, 218
Alhedens (kolonier), 89, 114
Alrum, 208
Anso mølle, 190, 191, 195
Asklov, 104
Astrup, 15, 259
Avnsbjerg, 76
- Bjerringbro, 12
Bjødstrup, 57
Bodholt, 145
Blindkjær, 211
Bording hede, 50
Bording kirke, 23, 119, 229
Bording kirkebog, 11, 163
Bording mølle, 21, 28, 33, 38/40, 42, 50, 55, 58, 139, 145
Bording sogn, 19, 28
Bording, Vester, 96, 101
Bredlund, St., 191
Bundgård, 44, 76
Bogelund, 31, 34, 80, 162, 181, 199 fl.
Bolling sø, 46, 180
Borkop, 16
Dybkrog, 205
- Elkjer, 42
Elbech bæk, 142, 147
Engesvang, 103/04, 112, 124, 184
- Favrholt, 214
Feldborg, 215
Fogstrup, 192
Fredericia, 121
Frederiks, 209
Frederiksmose, Over, 120
Frøerlund, 109
Funder, 146, 183
- Gellerup, 174
Gjelleruplund, 51
Ginding herred, 19, 140
Gludsted, 193
- Gråmose, 214
Gråsand, Lille, 206
Grathe hede, 213
Grathe kirke, 202
Grindsted, 214
Gronbæk, 104
Guldforhoved, 54, 69, 81, 105
- Haderup, 163
Hammerum herred, 37, 54
Hardsyssel, 19
Haunstrup, 88
Haxholm, 114
Herning, 208, 214
Herningsholm, 51, 203
Hestlund, 34, 77, 103
Hinge, 15, 25, 129, 135, 160, 164, 201, 258
Hjollund, 114
Hjollund, Lille, 191
Hoptrup, 12
Holdingholt, 39, 40, 145, 216/17
Horsens, 104, 106
Hovlbjerg, 114
Hogild, 208
Højen, 147
Højbjerg mølle, 121
Højris, 34, 46, 55
Hørning, 214
Horup, 137
- Ikast, 12, 37, 55, 59, 145, 200, 214
Ilskov, 200
- Juelsgård, 38, 163
Julianchede, Neder, 91, 118, 180
- Karup a, 29, 83, 199, 212
Karup kirkebog, 162
Karup mølle, 80
Kjeldgård, 15, 243
Kjellerup, 15, 252
Klausholm, 15, 73, 81, 147, 253

- Klode mølle, 29, 34, 46, 55, 86, 131, 180
Kompedal, 212
Kongenshus mindepark, 54
Koutrup bæk, 115
Kragelund, 34, 59, 75, 104, 132, 162
Kragelund kirke, 75
Kragelund præstegård, 114
Krogos, 19
Kolvrågård, 209
København, 71, 77
- Levring, 15, 249
Lillemølle, 64, 153
Liusdal, 130
Lundenæs amt, 140
Lundum, 129
Løgager, 196
- Mausing, 129, 130
Mausing mølle, 90, 163
Marsvinslund, 109, 132
Mortensgård, 37, 41, 44, 145
Moesgård, 39
Mosclund, Bording, 19
Mosclundgård, 46, 182 og flg.
Mosclund, Vester, 15, 230
Munklinde hovedgård, 15, 228
Munklinde Norgård, 15, 238
- Nissøt, 39
Nørnlund, 28, 52, 65, 117/19, 142
Norskovgård, 183
- Palstrup, 147
Pederstrup, 82, 107, 129, 130
- Ravnholt, Thorning, 203
Ravnsvad, 145/48
Ringstrup, 156
Refsvindinge, 64, 153
Remme, 57
Ribe (stift), 114, 140
Ringsted, 19
Ronholt, 145
Ronkilde, 15, 90, 162, 224
- Sandager, 173
Silkeborgskoven, 120
Simmelkær, 207, 208
Sinding mølle, 31, 34, 81
Skive, 109
Skygge, 31, 34, 39, 51, 63, 72, 73, 80, 82, 162, 208
Skyggehale, 199
Snejbjerg, 44
Skrumtsager, 79
Sostrup, 19
Stenholt, 163, 181
Stendalsgård, 114
Stordal, 209
Suderbæk, 145
Sovind, 192
- Tem, 142, 192, 195
Thorning, 207
Tim, 208
Toftlund, 216/17
Tulstrup, 41, 104, 174
Tvermose, Sunds, 214
- Uhre, 69
Uhre, Neder, 181
- Vallerbæk, 211
Vejlø, 104, 147
Viborg, 109, 209
Vinderslev, 130, 205
Vinderslevgård, 202
Vinderslevholm, 202
Vindum skov, 214
Voergård, 203
Vordingborg, 214
Vrads, 190
- Ørre, 176
- Årestrup, 208
Århus, 107, 214

SAGREGISTER

- Aftægtskontrakt, 208
Arveafkald, 26, 31, 32, 80, 82
Arvesølvbæger, 61
Astrea, 84
Auktionsprotokol, 82, 86
- Barnedåb, 55/56, 161
P. Bastrups legat, 248
Bedendes åndelige kæde, 92, 171
Begravelse, 65, 78
Bilæggerkakkellovn, 83
Bordning damkultur, 149
Brændevin, 51, 103, 104, 110
— fransk, 132
Brændevinsbrænding, 67, 114
Brændevinskedel, 62, 68, 83
Brændevinshat og piber, 67, 94
Bødker(kammeret), 95, 107
Bøger, 84, 92, 100
Bøll, 95
- Callemanche, 91, 98
Chr. IV.s forordn., 84
- Dansen med de fire vinde, 44
Destiller(kedel), 94, 118
Drikkevarer, 110
Døbefont, 160, 165
- Evangelisk Hjertespejl, 168
Folkeviser, 49
Forum Romanum, 143
Galgehøj, Gallihyw, 44
Guld, 62, 66
- Herredsting, 51
Himmelskat-betragtning, 84
Hjort, 120
Huspostil, Henrik Møllers, 92
Huspostil, Jesper Brochmands, 167
Hvidtfeld, Arild: Danmarkskronike,
84, 166
Hærvej, Den jyske, 115, 180
- Hyrdedreng, 105
- Istiden, 212
- Jernkors, 23
Jerntøj, 63, 94
Jordfaldshul, 212
Jæger, 212
Jyske lov, 84
- Kanal, 205, 211
Kingos salmebog, 168
Kirketiende, 38, 206
Klæder, 63
Klædedragt, 98
Kobber, 62, 94
Kolonialvarer, 1767, 107
Kreaturer, 63, 95
Kriminalhistorier, 43
Kro, 131
- Laksegl, 26
Ligkister, 83, 107
Ligprædikenbog, 84
Ligtræer, 23, 65, 107
Luftspejlinger, 212
- Malm, 62
Markbogen 1683, 140
Matriklen 1683 og —88, 142
Medikamenter, 110
Messing, 94
Musæum, Herning, 93, 183
Myremalm, 42
Natmandsfolk og kjæltringer, 44
- Oksehoved, 94
- Papirfabrik, 150
Paryk, 91, 92
Pontoppidans forklaringer, 84
Pontoppidans salmetillæg, 168
Posthuset, 94, 101

- De retfærdige skal leve evindeligt, 84
- Sengeklæder, -toj, 62, 98
- Silkeborg avis, 138, 183, 197
- Sko(v)svin, 19
- Sko(v)vogn, 19
- Skovlovringer, 9, 48, 120
- Skvatmøller, 151
- Smeltevandsflod 210
- Speciedaler, 124, 197
- Spindesiden, 177
- Spogelseshistorie, 119
- Statsbankerotten, 26
- Stemmeværk, 210, 211
- Stigbord, 141
- Stokkemænd 136
- Svaleytonden, 67
- Solv, 62, 67, 96, 101
- Themaskine, 83
- Tidsregister, Evald Evaldsen, 92, 100, 166
- Tin, 62, 94
- Tinghuset i Hinge, 135
- Topografi over Vium sogn, 104, 114, 135
- „Troens rare Klenodie“, 168
- Ulve i Bøgelund, 218
- Urværk, 85
- Vandingskontrakt, 205
- Vandmølle, 16, 64, 150 og flg.
- Viserværk, 92
- Ægteskabskommissionær, 112

INDGIFTE SLÆGTER

Stambogen 1945 - 60

MÆND

- Andersen, Anker, 228
- Arne, 229
- Arne Holm, 246
- Erik Kjær, 225
- Finn, 247
- Johs., 229
- Søren, 255
- Adamsen, Poul E., 251
- Aage, 251
- Bjørnsen, Vald., 249
- Blaydes, L., 251
- Christiansen, Erik A., 227
- Erik W., 247
- Christensen, Henning, 256
- Sv. O., 251
- Dam, Børge, 255
- Dissing, O., 257
- Gadeberg, E., 239
- Goll, K. B., 242
- Hansen, J. Chr., 248
- Jørgen, 234
- Kr. Olivarius, 234
- Henriksen, P., 227
- Holm, Erik, 247
- Jensen, Sv. Aa., 224
- Henry, 255
- Knudsen, Jørgen, 245
- Kure, J. P., 231
- Ladekjær, J., 235
- Lauritsen, H., 236

- Lottrup, E. K., 233
 Melbye, M., 256
 Messer, H., 249
 Mortensen, E., 235
 Nielsen, Chr. Bielenberg, 256
 — E. Møller, 231
 — Helge, 248
 — P. Bernt, 226
 — Aa. Kirketerp, 250
 Olsen, Finn, 244
 — Max, 228
 Pedersen, Vagn, 225
 — S. Juul, 236
- Rau, Edv. J., 246
 Raundahl, O. Kr., 241
 Rask, N. H., 245
 Rode, E., 240
 Skov, Chr., 259
 Smitsdorff, Sv., 229
 Staton, Lee Bingham, 228
 Steenstrup, K. H. Riisberg, 254
 Støvelbæk, O., 247
 Solvsteen, A. M. K., 242
 Wanzenried, W., 244
 Zygmunt, P. K., 232

KVINDER

- Andersen, Bodil M., 246
 Bendtsen, G. M., 246
 Bernckow, K. A., 239
 Bjerring, E., 254
 Brogren, R. M., 236
 Bogild, R. Ryge, 253
 Christensen, Herdis D., 255
 — M. Hald, 247
 — Ulla Tove, 233
 Dam, B. J., 241
 Dinesen, E. K., 231
 Duus, B., 256
 Freund, H., 242
 Galberg, G., 226
 Hjulmand, G., 255
 Hansen, Bodil, 241
 Hammer, O. C., 240
 Holm, Ulla, 239
 Iversen, V., 225
 Jacobsen, Gerda, 256
 Jansson, Th., 233
 Jarratt, A. E., 251
 Jensen, Anna K., 232
 — Anna M., 245
 — E. Gram, 240
 — Krista, 251
 — Mary, 250
 — Ruth, 237
- Jeppesen, Ada Stilling, 260
 Jorgensen, Inger M., 239
 Kielsgård, E., 226
 Kjer, E. Chr., 234
 Kløttrup, M., 231
 Koch, L. M., 241
 Krogsholm, H., 255
 Lauridsen, M., 245
 Larsen, Norskov D., 224
 Mortensen, E. P., 246
 Nielsen, Ella, 247
 — Erna, 254
 — Lilly M., 247
 Norlyk, G., 232
 Olsen, A. E. Skovmark, 231
 Overgaard, I. Grube, 240
 Pedersen, Herdis, 229
 Radcliffe, Sheila A. S., 238
 Rask, H., 244
 Skjødt, K. M. Ilsoe, 254
 Sorensen, A. Dorethe, 247
 — Drikkjær, 250
 — G. Astrup, 246
 — Nora I., 233
 Thomsen, Britta, 227
 Vestergaard, A. K., 258
 — M. Riis, 246
 Weimar, E., 252

STEDREGISTER

Stamtavlen 1945 - 60

- Almtoft, 251
Ans, 255
Australien, 229
Bergsjö, Sverrig, 256
Bjødstrup, 237
Bording, 225/26
Borbjerg, 248
Bork, Sdr., 247
Bryrup, 225, 255
Bronshøj, 250
Borkop, 239
- Californien, 228
- Dianalund, 231, 244
- Ejdersted, 242
Esbjerg, 225, 256
- Feldborg, 248
Fensmark, 226
Fjelstrup, 249
Fredericia, 230, 252
- Garding, 242
Gentofte, 247, 250
Gistrup, 226
Gludsted, 234
Grarup, 239, 241
Gråmose, 245
Guldforhoved, 225
- Hadsten, 253
Hadrup, 229
Hammerum, 225/27, 245/46
Hasle, 255
Haunstrup, 259
Hejls, 249
- Hedensted, 244
Herlev, 239
Herning, 232/36, 242, 245
Hjollund, 246
Hjørring, 227, 241
Hindbjerg, 250, 258
Hinge, 259
Hinge mark, 260
Hillerød, 236
Hinnerup, 254
Holte, Gl., 226, 256
Holstebro, 244, 246
Hoptrup, 230
Hvidbjerg 244
Højbo, 227
Hørbylunde, 228
Højst, Ø. 242
- Ikast, 235/37
Isenvad, 227
- Jelling, 234
Jels, 230/31
- Kammerslund, 229
Kindvig, 240
Kjellerup, 241, 251/52, 256
Kjærsholm, 258
Klausholm, 256
Klovborg, 231
Knudstrup, 245
Kolding, 231
Kristianshede, 224, 254
København F., 224, 232, 246
København K., 251
København S., 232
København Ø., 228

- Køge, 248
Kølkær, 229
- Lemming, 253, 258
Levring, 243, 246, 250/51, 256
Lunderskov, 249
Løsning, 238
Løve, Bryrup, 255
- Midstrup, 244, 255
Milano, 238
Moselund, V., 237
Munklinde, 232, 237
- New Zealand, 254
Nigeria, 256
Nr. Sundby, 227
Nørskovlund, 255
Nykøbing F., 239, 257
- Odense, 240
- Præstø, 233
Pårup, 225
- Revl, 243
Ribe, 240
Risskov, 247
Romby, 241
Roskilde, 239
Rude, 256
Ruskær, 236
Rødkærsbro, 250, 255/56
Rønne, 240/41
- Saustrup, 246/48
Sejlstrup, 227
Sejling, 259
Silkeborg, 224/25, 235, 243/46, 256, 260
Skagen, 242
Skanderborg, 227
Skave, 248
- Skelhøje, 250
Skive, 252
Skovlund, 235
Skær, 245
Skægkær, 253, 258
Skæring str., 247
Slagelse, 226
Sole, Gl., 244
Solrød, 248
Stautrup, 228
Sulsted, 233
Søborg, 240
- Tem, 224
Testrup, 233
Texas, Dallas, 251
Timring, 233, 235
Tirstrup, 234
Tjæreby, 254
Tune, 254
Tønder, 256
Tåstrup, 232
- Ungstrup, 252
Usserød, 236
- Valby, 239
Vanløse, 231
Varde, 250
Vejlby, Risskov, 247
Velle, 254
Vetterslev, 255
Viborg, 238
Videbæk, 234
Vilvorde, 254
Virum, 236
Vium, 225
Vordingborg, 226
Værløse, Ll., 247
- Østerbording, 255
- Århus, 227, 235, 242, 247, 260

BILLEDFORTEGNELSE

Kort over egnen	8
Munklindegravene	10
Den gamle Munklindegård	13
Vandmølle, linoliumssnit (Borkop mølle)	16
Eline Goyes jordebog 1552	18
Fra Bording kirkegård	23
Ligprædiken over Gammel Pæjr 1848	24
Overbyernes slægtsgård, Hinge	25
Rasmus Jacobsen Overbyes segl	26
Rasmus Overbyes arveafkald til Munklinde ..	27
Nørlund bakke, Bording	28
Bording å ved vandmøllen	29
Niels Pedersens arveafkald 1756	33
Hvedebrodsmanden	36
Bording gamle vandmølle	38
Mortensgård, Tulstrup	41
Mortensgård, ladebygningen	43
Skarpretteren	45
Klode mølle 1860 og 1960	47
Galgehojen, Klode mølle	49
Blicher ved taterhytten	53
Hammerum herreds segl 1648	54
Niels Sørensens skifte 1735	59
Arvesolvbøger 1712	61
En vandmølle indvendig, Lillemølle	64
Brændevinsbrænding	68
En velhavende bonde i 1700 tallet	70
Kragelund kirke	75
En fremmed spørger om vej på heden	79
Karup å ved Bording vandmølle	83
Stik fra romanen Astrea 1645	85
Haunstrup hede	88
Firhuse, Neder Julianchede	91
Gammel vestjysk stue	93
Peter Lundum	99
Jens Overbyes regning 1767	106
Peder Lundums rejser 1764—1767	113

Den jyske hærvej	115
Hjulspor i heden	117
Nørlund, Bording	119
Jens Lundums brev	123
Speciedalere 1765	124
Skiftets underskrift 1769/70	127
Lærer J. P. Aaboe	130
E Bindstouw	131
Vejen fra Skygge til Klode mølle	133
Tinghuset i Hinge 1688—1918	137
Lysgaard-Hidsherreds segl 1634	138
Markbogen 1683, Bording mølle	140
Stigbordet, Bording mølle	141
Bording mølle 1906 og 1960	148
En mølledam	149
Matrikelkortet 1817	151
Et vandhjul, Lillemølle	153
Bønder fra heden	155
Lufffoto, Bording mølle	157
Munklindeslægtens forum romanum	158
Døbefonten og kanden i Hinge kirke	160
Døbefonte, Vinderslev, Bording og Ikast	165
Jesper Brochmand	167
Thomas Kingo	168
Hans Adolf Brorson	168
De bedendes aandelige kjæde 1737	171
En firsårig spinderske	176
Karen i Munklinde	177
Bakkerne nord for Klode mølle	180
Christine Pedersdatters jernkors	182
Den gamle Moselundgård	184
Matrikelkortet 1816, Moselundgård	186
Plovfuren fortæller i Moselund	187
Ansø mølle	190
Stuchuset i Fogstrup fra 1798	192
Fogstrup Vestergård	193
Enebær på heden	194
Speciedaler 1840	197
Studedrift på march 1860	198
Karup å ved Bøgelund	200
Køer ved Karup å	207
St. Bøgelundgård	209
Tre generationer	211

Der plukkes tyttebær i æ dåcl	213
En ulv	218
Mindesten over Munklindeslægten	220
Gammel Pæjrs jernkors	225
Den gamle Ronkildegård	224
Den gamle Munklingegård	228
Den gamle Bording kirke	229
Æ så'end, Vester Moselund	230
Fra Kongenshus mindepark, Munklinde Norgård	238
Kjeldgård	243
Levring	249
Klausholm	253
Hinge kirke indvendig	258
Astrup	260
Vestenvinden	277
Soren og Laurids Hagelskjærs segl 1772	279
Der arbejdes på Munklindebogen	281
Redaktionsmøde i Bjerringbro 1961	281
Æ då'el, smeltevandsdal	282
Udsigt fra Lunds bakker	283

Det store billedmateriale er samlet ad mange mærkelige veje, ved optagelser på stedet, fotokopier af dokumenter fra Landsarkivet og Rigsarkivet, lån af gamle familie billeder o. s. v. Tegneren *Erik Andersen*, Kbhvn., har tegnet omslagsbilledet, det gamle tinghus i Hinge og P. Lundum. Nogle billeder er lånt eller velvilligst stillet til rådighed af flg.: H. P. Hansen: Skovlovringer (s. 8, 47, 119 og 130), Den vest- og sønderjyske Kreditforenings jubilæumsskrift 1960 (s. 88, 93, 155, 176 og 277), Hugo Matthiesen: Hervejen, (Gyldendal) (s. 180 og 198), F. J. Billeskov Jansen: Danmarks digtekunst (Munksgård), Astrea (s. 85), De jydsk Turistforeninger (s. 113 og 115), Kr. Pressebureau (s. 149), og Missionstrykkeriet (s. 167/68). Linoleumssnittet af vandmølle fra Børkop (s. 16) er skåret af ingeniør *Anders Jespersen*, Nationalmuseets mølleudvalg. De fleste billeder er fremstillet af V. Perssons Klichéanstalt, Kbhvn.

Jeg vil gerne bringe en tak til alle, som har bidraget til, at billedmaterialet har kunnet blive så stort og omfattende.

KILDER OG HENVISNINGER

Hvor kilderne ikke er angivet i teksten, anføres de direkte efter hvert afsnit, hvor de hører hjemme.

For at lette læsningen af arkivudskrifter, uddrag af skrifter o. lign, er sproget til dels omredigeret efter vor tids skrivemåde.

FORKORTELSER: R. $\overline{\text{P}}$. = Rigsarkivet, Kbhvn. L. A. = Landsarkivet, Viborg. E. B. = Overlærer Erik Broch, Bjerringbro. Niels Estrup = Niels Estrup Nielsen, Kjellerup. Mb. I = Munklindebog I. bind.

LITTERATUR: Af den meget omfattende litteratur om heden og midtjylland henvises til bibliotekernes kartoteker. Her skal nævnes et ret tilfældigt udvalg:

Jeppé Aakjær: Rugens sange. Fra min Bitte-tid.

Jens Abildtrup: Vestjydske Bondeliv i det 16. Aarhundrede.

Slægten Abildtrup, Bjødstrup 1951 - 1952

Vald. Andersen: Alheden med Frederiks sogns historie. 1953

Niels Blicher: Topographie over Vium Præstekald 1795. (Woel 1924).

Svend og Knud Dahl: Ad den gamle jydsk hærvej (Turistforeningen 1959).

Salomon Frifeldt: Gennem de jydsk udmarker

H. P. Hansen: Skovlovringer 1936 m. fl.

Adolf Jacobsen: Hedebogen (Milo 1913).

Kresten Lidgaard: Af Abraham sønnernes saga 1944

Den bette kumpen. 1946 (Gyldendal)

Gråbonden fortæller. 1948

Hugo Matthiesen: Hærvejen. 1960

Peter Nielsen: Fra Hinge sogns Fortid. 1956

K. F. Nielsen: Fra Studekørsel til Motordrift (Gjellerup sogn). 1922

A. C. Overgaard: Fra Lysgaard Herred. (Lohse 1920).

P. Staunstrup: Herningholms historie. 1917

Vest- og sonderjydske Kreditforening: Hundrede år, 1860 — 28. sept. — 1960.
— Ringkjøbing.

Paul Nedergaard: Dansk præste- og sognehistorie, bind VI. Hammerum herred (særtryk) 1962

NB. Side 91 Billedunderskrift: „Firhuse“ rettes til „Firgårde“.

RETTELSE TIL MUNKLINDEBOGEN I: S. 125: Billedet er ikke fra 1913, men taget omkring 1897—1900 — S. 198: J. Chr. Jeppesen, gift 1895. — S. 199: P. Jeppesen, gift 1929. — S. 222: Fø R. Jørgensen, f. 7. april 1891, g. 1915.

Hans Smidth: Vestenvinden

EFTERSKRIFT

VI har forsøgt i denne bog at samle historiens brogede hændelser i slægtens liv. Ofte står begivenhederne ganske uformidlet ved siden af hinanden, forskellige i tid og sted, men de hører dog sammen som enkeltheder i et sammenhængende billede. — De er som oplevelser langs med en vej, som snor sig ud og ind, op og ned og åbner nye og uanede udsigter. De enkelte kapitler må opfattes som afsnit på vejen. Derfor har jeg på titelbladet ladet tegne en vej med dybe hjulspor i sandet, som peger frem mod uanede horisonter. Sådan var de gamle hedeveje. Det er et billede på historiens vej, som fædrene vandrede på før os, og som vi vandrer på i dag, og hvor vi må tage kendsgerningerne i den rækkefølge, de kommer.

I sine sidste leveår holdt digteren *Martin A. Hansen* nogle foredrag om historie i skoleradioen. Med sin dybe digteriske fantasi forestiller han sig et sted de henfarne slægter i samtale med hinanden i en lang kæde ned gennem tiderne:

— I gamle papirer kan man læse, hvad de bønder hed, som dyrkede den samme mark for hundrede, for to hundrede, ja næsten tre århundreder siden. Men det er bare deres navne, som står i papirerne. Der står ikke, hvad de gik og tænkte og snakkede om . . . . Tænkte man sig nu, at alle de bønder, som har dyrket den plet jord i tidernes løb, kom og besøgte ham, der nu har gården, så kunne de ikke være i hans hus, for de ville være mellem hundrede og halvandet hundrede i tal. Og de ville stå og se på hverandre, i vidt forskellig klædedragt, og mange af dem ville ikke forstå et muk af hinandens tale, så uhyre meget er sproget forandret i tidens løb. Men stillede man dem op på række, med den første bonde i den ene ende og så den næstældste, og så den tredje og så videre, så kunne snakken gå lige fra den ene ende til den anden, så kunne de fortælle historier fra den ene ende til den anden af den lange række, og selv om historien lød helt anderledes i den nuværende bondes mund, så var det samme historie alligevel. Sådan er erindringen gået i den lange række, fra mand til mand, og det kan hende, vi har enkelte historier, som synes at stamme fra de ældste.

. . . Og så går vi og leder efter spor, så vi kan høre en lille smule af deres tanker. Det er historie. Måske de kommer os meget mere ved, end vi tror. Vi stammer fra det glemte folk. Vi har noget af deres sjæl i vor sjæl. Og når vi har opdaget noget om deres sjæl, så er det, som vi har opdaget noget i vort eget hjerte og sind. Det er historie. — (Folkets Danmarkshistorie).

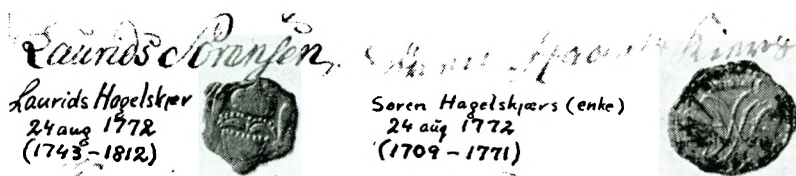
Vi har i denne bog prøvet noget af det samme, at få en samtale i gang mellem slægten i 10 led. Navne er dukket op, som vi aldrig før har hørt om. Vi har stået over for begivenheder fra en hel anden tid og i et helt andet milieu end det, som er vort. Men det er mere end navne og statistiske referater. Der er en dybere mening i historiens tale. Bagved banker slægtens og livets pulsslæg. Hvert slægtled har sit at fortælle og skal ses i sit eget perspektiv, da først får historien liv.

Det skulle glæde mig, om denne skildring måtte bidrage til fornyet kærlighed til den slægt og den hjemstavn, hvoraf vi er rundet.

Til slut en tak til Missionstrykkeriet og Perssons Klicheanstalt for stor imødekommenhed og hjælpsomhed ved den tekniske fremstilling af bogen, og sidst men ikke mindst en stor tak til min kone og mine børn, som tålmodigt har fundet sig i, at far arbejdede med „slægt“ i ledige stunder, og som har bistået mig med korrektoren og de mange udsendelser.

Jemtelandsgade 7, Kbhvn. S. okt. 1962

L. Hagelskjær Lauridsen

Underskrifter fra et skode i Herningsholms papirer 1772 (L. A.). Søren Hagelskjær er min tiptipoldefar; han underskrev sammen med Niels Pedersen, Munklinde pantebrevet på gården 1752 (Mb. I s. 37). — Som kuriosum har S. H. tilladt sig at bruge en Friherre (Baron) krone med 7 takker i sit segl!
Bogstaverne S. H. er smukt sammenslyngede

Der arbejdes på Muncklindebogen. I forgrunden en munkesten fra Moselundgaard, foran billedet en sten fra Bording vandmølle

*Fra et redaktionsmøde i Bjerringbro jan. 1961
Erik Broch   L. H. L.   Niels Estrup N.*

Æ då'el, smeltevandsdal fra istiden. Bogelund, jan. 1962.

*Af henfarne slægter jeg arved den vang,
 hvis muld jeg for udsæd nu pløjer.
 Her rydded de marken for stene engang
 og dyrked den siden med suk eller sang.
 Nu, Herre, for dig jeg mig bøjer:
     den mark, som blev min,
     var altid dog din.
 Min tanke til dig jeg ophøjer.*

*Så lær mig da, Herre, at dig til behag
 jeg bruger det pund, mig blev givet,
 at fylde med hæderligt virke min dag,
 at hjælpe og værne om den, som er svag,
 at elske, thi deri er livet.
     Og giv mig til sidst
     et navn, Herre Krist,
 som er i din livsbog indskrevet!*

Sundell og Aastrup: Den danske Salmebog 675

*Udsigt fra Lunds bakker, Bøgelund med Karup å og Munklinde
og Agerskov i baggrunden. Juni 1962*

*Så lev da stedse her i din dal
med hedelærker for nattergal,
og stak dit ho
ved å og sø
i denne krans af disblå banker!*

Jeppe Aakjær